

รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาคาการติดยาเสพติด
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒
A MODEL OF SANGHA PARTICIPATION IN DRUG PROBLEM
SOLUTION AT SANGHA ADMINISTRATION REGION II

พระครูพนิตปริยัติกิจ (สมบัติ วรรณโม)

ดุขฉนินพนธน์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุขฉนินพนธน์
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

พระครูพนิตปริยัติกิจ (สมบัติ วรรณโม)

คุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

A Model of Sangha Participation in Drug Problem Solution
at Sangha Administration Region II

Phrakhrupinitpariyattikit (Sompat Varadhammo)

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirement for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2017

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุชฎินิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒" เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมปूरณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุชฎินิพนธ์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ประธานกรรมการ

(ผศ.ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล)

กรรมการ

(พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ดร.)

กรรมการ

(พระปลัดระพีพัน พุทธิสาโร, ดร.)

กรรมการ

(รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมดุชฎินิพนธ์

พระปลัดระพีพัน พุทธิสาโร, ดร.
รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม

ประธานกรรมการ
กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระครูพนิตปริยัติกิจ)

ชื่อคุณิพนธ์ : รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

ผู้วิจัย: พระครูพินิตปริยัติกิจ (สมบัติ วรรณโม)

ปริญญา: พุทธศาสตรคุณิพนธ์บัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)

คณะกรรมการผู้ควบคุมคุณิพนธ์:
พระปลัดระพิน พุทธิสาโร พธ.บ. (ครุศาสตร์), ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์
อาเซียน) ,พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม, พธ.บ. (สังคมวิทยา) , M.A. (Politics),
Ph.D. (Political Science)

วันสำเร็จการศึกษา: มีนาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ๒) ศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ และ ๓) นำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๘ รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการบันทึกเสียง วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๙ รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบคำถามสนทนากลุ่มเฉพาะ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการบันทึกเสียง วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการวิจัยเชิงสำรวจ กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๑๘ รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ พบว่า พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด อยู่ ๑๐ ด้าน คือ ๑) เทศนาหรืออบรมคุณธรรม จริยธรรม ๒) เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ๓) ร่วมกับทางจังหวัดจัดกิจกรรม “งดเหล้า เข้าพรรษา” “เทเหล้า เผาบุหรี” ๔) จัดนิทรรศการรณรงค์ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด ๕) ป้องกันปัญหาหายาเสพติดภายในวัด ๖) จัดอบรมพระสังฆาธิการและผู้บริหารโรงเรียน ๗) ประสานงานกับเจ้าคณะผู้ปกครอง ๘) ร่วมมือกับเรือนจำ จัดแสดงธรรมขัดเกลานักโทษคดียาเสพติด ๙) ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง

หลายหน่วยงาน ในการแก้ไขอย่างจริงจัง ๑๐) เข้าร่วมกิจกรรมของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลโดยส่งวัดเข้าประกวดวัดส่งเสริมสุขภาพ ลานวัด ลานกีฬา ด้านยาเสพติด

๒. กระบวนการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ประกอบด้วย ๔ กระบวนการคือ ๑. กระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้แก่ ๑) การมีส่วนร่วมในขั้นต้น ๒) การมีส่วนร่วมขั้นเตรียมการ และ ๓) การมีส่วนร่วมในขั้นตัดสินใจปฏิบัติการ ๒. กระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ได้แก่ ๑) การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร ๒) การมีส่วนร่วมในการบริหาร และการประสานงาน และ ๓) การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ ๓. กระบวนการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ได้แก่ ๑) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ ๒) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม และ ๓) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล ๔. กระบวนการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ได้แก่ ๑. การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม ๒. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ๓. การประเมินกระบวนการ ๔. การประเมินผลผลิตหรือผลงาน

๓. รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ มี ๕ รูปแบบ คือ **รูปแบบที่หนึ่ง ร่วมคิด** พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ ชั้นระบุปัญหา ได้แก่ การแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มพระสงฆ์ และเยาวชน ชั้นหาสาเหตุ ได้แก่ สาเหตุ จากตัวพระสงฆ์เอง จากกลุ่มฆราวาสที่เกี่ยวข้อง ชั้นหาวิธีแก้ ได้แก่ แนวคิด “กำแพง ๗ ชั้น” ของ ศอ.ปส. ชั้นปฏิบัติการ ได้แก่ จัดทำเป็นนโยบายคณะสงฆ์และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง **รูปแบบที่สอง ร่วมตัดสินใจ** พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ ชั้นระบุปัญหา ได้แก่ พระวินยาศิการขาดความรู้ในการแก้ปัญหายาเสพติด ชั้นหาสาเหตุ ได้แก่ ไม่มีหลักสูตรอบรม ไม่มีอำนาจหน้าที่ มีอคติ ๔ ชั้นหาวิธีแก้ ได้แก่ จัดอบรมถวายความรู้ เพิ่มอำนาจหน้าที่ให้พระวินยาศิการ ชั้นปฏิบัติการ ได้แก่ หลักสูตรถวายความรู้พระวินยาศิการ เพื่อเป็นผู้นำแนวทางวัดสี่ขาวสู่การปฏิบัติ **รูปแบบที่สาม ร่วมทำ** พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ ชั้นระบุปัญหา ได้แก่ ขาดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่พระสงฆ์ พระสงฆ์มีเงินและเวลาว่างมาก ชั้นหาสาเหตุ ได้แก่ ไม่มีหลักสูตรอบรมพระสงฆ์ที่บวชใหม่ ไม่มีกิจกรรมให้พระสงฆ์ทำ ชั้นหาวิธีแก้ ได้แก่ จัดทำหลักสูตรสำหรับพระบวชใหม่ เพิ่มกิจกรรมให้พระสงฆ์ทำมากขึ้น ชั้นปฏิบัติการ ได้แก่ หลักสูตรศาสนศึกษา สำหรับผู้บวชระยะสั้น กิจกรรมสวดมนต์ เจริญภาวนา **รูปแบบที่สี่ ร่วมติดตาม** พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ ชั้นระบุปัญหา ได้แก่ ขาดการกำกับดูแลสอดส่องพระภิกษุสามเณรอย่างทั่วถึง ชั้นหาสาเหตุ ได้แก่ ไม่มีกระบวนการคัดกรองพระสงฆ์ที่เข้ามาบวชและอยู่วัด ชั้นหาวิธีแก้ ได้แก่ เพิ่มกระบวนการและขั้นตอนในการคัดกรองพระบวชใหม่และพระที่จะมาอาศัยอยู่ ชั้นปฏิบัติการ ได้แก่ กำกับ ติดตาม พฤติกรรมของพระสงฆ์อย่างต่อเนื่อง **รูปแบบที่ห้า ร่วมรับผิดชอบ** พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือชั้นระบุปัญหา ได้แก่ ขาดการแก้ไขปัญหาและเยียวยาพระสงฆ์ที่ติดยาเสพติด ชั้นหาสาเหตุ ได้แก่ เจ้าอาวาสเกิดความกลัวและภัยที่จะเกิดกับพระสงฆ์กลุ่มดังกล่าว ชั้นหาวิธีแก้ ได้แก่ ทำความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชั้นปฏิบัติการ ได้แก่ อบรม และดูแลพระสงฆ์ที่ติดยาอย่างใกล้ชิด และให้กำลังใจเสมอ

Dissertation Title: A Model of Sangha Participation in Drug Problem Solving at Sangha Administration Region II

Researcher: Phrakhrupinitpariyattikit (Sompat Waradhamṃo)

Degree: Doctor of Philosophy (Buddhist Management)

Dissertation Supervisory Committee:

Phra Palat Raphin Buddhiso, Dr.

B.A.(Social Teaching),M.A.(History), Ph.D.(Buddhist Studies)

Assoc. Prof. Dr. Surapon Suyaprom, B.A.,(Socio.) M.A.,(Poli.Scie)

Ph.D.(Poli.Scie)

Date of Graduation: March 30, 2018

ABSTRACT

Objectives of this research were: 1. To study the general context of Sangha participation in drug problem solving at Sangha Administration, Region 2, 2. To study the process of Sangha participation in drug problems solving at Sangha Administration, Region 2 and 3. To propose a model of Sangha participation in drug problem solving at Sangha Administration, Region 2.

Methodology was the mixed methods; the qualitative research collected data from 18 key informants, purposefully selected from experts by face-to-face interviewing with structured in-depth-interviewing scripts by recorded face-to-face in-depth-interviewing and from 9 participants in Focus Group Discussion by recording the discussion proves. Data from two steps were analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research collected data from samples with questionnaires by the researcher and analyzed data with descriptive statistics: frequency, percentile, mean and SD, standard deviation.

Findings were as follows:

1. The general context of Sangha participation in drug problem solving at Sangha Administration, Region 2 revealed that Sangha participation in drug problem solving in 10 areas; 1) preaching Dhamma and morality, 2) resource persons in providing knowledge about drug and narcotics, 3) participation with the Province to conduct the campaign “ no alcohol during the Buddhist Lent”, “liquor pouring

and cigarette burning”, 4) exhibition of the danger from drug and narcotics, 5) drug prevention in monasteries, 6) workshop for administrative monks and schools administrators, 7) coordination with governing authority, 8) preaching in jails to create morale for the addicts, 9) seriously requesting the cooperation from many agencies to help solve drug problems seriously and 10) participating in activities of public health offices and hospitals in monasteries to contest, health promotion and anti-drug sport fields.

2 . The process of participation in drug problem solving of Sangha Administration, Region 2 consisted of 4 activities; 1) decision making process; (1) at the beginning, (2) at preparing stage, (3) at the operating stage. 2) participation in operation consisted of (1) resource allocation, (2) administration and coordination, (3) participation in project operation. 3) participation in benefit sharing consisted of (1) benefits from materials, (2) social benefit and (3) personnel benefits. 4) participation in evaluation consisted of (1) context and environment evaluation, (2) basic factors evaluation, (2) process evaluation, (3) products evaluation.

3 . Models of Sangha participation in drug problems solving at Sanga Administration, Region 2 were of 5 models:

First model; thinking participation in 4 steps, problem identification, the problems of drug and narcotics among monks, and young people, finding the cause of the problems from monks themselves, from involved laity, finding solving method of “7 layers of wall” and operation step to formulate policy for Sanga and those involved.

Second model; participation in decision making, Sanga participated in 4 stages; problems identification, Vinaya, discipline, controlling monks lacked knowledge of drug problem solving, the cause of the problem, there was no training course for the subject, no authority, 4 biases, problems solving stage was to give knowledge and more authority to Vinaya controlling monks, operating stage, curriculum for monks training for being leaders in making monasteries the clean, the white monasteries.

The Third model; participation in action, Sangha participated in 4 steps: problem identification; there was not useful activities, monks had more money and

free time, the cause of the problems; there was not curriculum and activities for new ordained monks, problem solving stage; creating new curriculum for new monks and more useful activities for monks, operating stage; creating new curriculum for new and short term ordained monks, chanting and meditation activities.

The fourth model: participation in evaluation. Sangha participation in 4 areas; problems identification, there was not overall controlling and supervising of monks and novices, the cause of the problem; there was not screening process of those who wanted to be ordained, method for problem solving; stricter process of screening of those who wanted to be ordained and new coming monks, Operating stag; continuous controlling and supervision of monks behavior and practice.

The fifth model: participation in responsibility in 4 stages: problem identification stage; there was not problem solving and caring for monks who were addicted to drug and narcotics, the cause of the problems, the cause; abbots were afraid of danger coming to those drug addicted monks, problem solving was to cooperate with all agencies involved, operating stage, training caring for those addicted monks and giving them morality and morale.

กิตติกรรมประกาศ

ดุष्ฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้เพราะได้รับความเมตตาจากคณะกรรมการควบคุมดุष्ฎีนิพนธ์ คือ พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ดร และรองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม ที่ได้อนุเคราะห์ให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลเอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขดุष्ฎีนิพนธ์จนสำเร็จด้วยดีตลอดมา ทั้งนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบประจำปีจรรย์และสอบป้องกัน ประกอบด้วย พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร. พระปลัดระพิน พุทธิสารโร,ดร. พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ดร. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดิ์ จิรัฎฐิติกาล และรองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม ที่ได้เมตตาแนะนำปรับปรุงดุष्ฎีนิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือผู้วิจัย คอยอำนวยความสะดวกและแนะนำผู้วิจัยเป็นอย่างดีเสมอมา กราบขอบพระคุณ พระสังฆาธิการทุกระดับชั้น และคณะญาติโยมทุกท่าน ที่ให้ความเมตตาในการให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณสมาชิกหลักสูตรพุทธศาสตร์ดุष्ฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ รุ่นที่ ๒ (วังน้อย) ทุกรูป ที่ได้ให้ความช่วยเหลือให้กำลังใจและให้คำปรึกษาการทำดุष्ฎีนิพนธ์แก่ผู้วิจัย คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันพึงมีจากดุष्ฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นพุทธานุชาธรรมบูชา สังฆบูชา กตเวทิตาคุณแก่ครูอุปัชฌาย์อาจารย์ บิดามารดา ญาติสนิทมิตรสหาย และผู้มีพระคุณทุกท่าน

พระครูพินิตปริยัติกิจ (สมบัติ วรรธโม)

๑๒ มีนาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(ฉ)
สารบัญ	(ช)
สารบัญตาราง	(ฌ)
สารบัญแผนภาพ	(ฎ)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(ฒ)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ	๘
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๑๗
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ	๒๘
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด	๔๑
๒.๕ หลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๗๔
๒.๖ ข้อมูลวัดที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด	๙๐
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙๓
๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๑๔
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๑๕
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๑๑๕
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๑๑๖
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๑๙
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๒๒
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๒๔

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๑๒๘
๔.๑ สภาพทั่วไปในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒	๑๒๘
๔.๒ กระบวนการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒	๑๔๔
๔.๓ รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขต ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒	๑๕๔
๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย	๑๙๒
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๑๙๕
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๙๕
๕.๒ อภิปรายผล	๒๐๒
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๒๐๕
บรรณานุกรม	๒๐๗
ภาคผนวก	๒๑๖
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือวิจัย	๒๑๗
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความ เที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Try Out)	๒๒๓
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๒๒๕
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๒๒๗
ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๒๔๖
ภาคผนวก ฉ แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๒๕๕
ภาคผนวก ช การสนทนากลุ่มเฉพาะ	๒๖๑
ประวัติผู้วิจัย	๒๗๘

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	สรุปความหมายของรูปแบบ	๑๐
๒.๒	สรุปองค์ประกอบของรูปแบบ	๑๒
๒.๓	สรุปประเภทของรูปแบบ	๑๕
๒.๔	สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๒๗
๒.๕	แนวคิดเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ	๔๑
๒.๖	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ	๑๐๐
๒.๗	สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ	๑๐๔
๒.๘	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด	๑๑๒
๔.๑	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๑๖๐
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการ แก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ในภาพรวม	๑๖๒
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการ แก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้ข้อมูล ข่าวสาร	๑๖๓
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการ แก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับหารือ	๑๖๔
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการ แก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับเข้ามามี บทบาท	๑๖๕
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการ แก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับสร้าง ความร่วมมือ	๑๖๖
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการ แก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้อำนาจ	๑๖๗
๔.๘	ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยา เสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร	๑๖๘
๔.๙	ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดใน เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร	๑๖๙

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๑๐ ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับหารือ	๑๗๐
๔.๑๑ ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับหารือ	๑๗๑
๔.๑๒ ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับเข้ามามีบทบาท	๑๗๒
๔.๑๓ ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับเข้ามามีบทบาท	๑๗๓
๔.๑๔ ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับสร้างความร่วมมือ	๑๗๔
๔.๑๕ ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับสร้างความร่วมมือ	๑๗๕
๔.๑๖ ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้อำนาจ	๑๗๖
๔.๑๗ ข้อเสนอแนะปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้อำนาจ	๑๗๗
๔.๑๘ แสดงแนวโน้มของปัญหายาเสพติดในพระสงฆ์	๑๘๑
๔.๑๙ แสดงการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ตามหลักธรรม	๑๘๖

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๑๔
๔.๑ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด	๑๔๑
๔.๒ กระบวนการการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)	๑๔๕
๔.๓ กระบวนการการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)	๑๔๘
๔.๔ กระบวนการการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)	๑๕๐
๔.๕ กระบวนการการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)	๑๕๓
๔.๖ บุคคลที่เกี่ยวข้องปัญหา	๑๘๒
๔.๗ องค์กรความรู้จากการวิจัย	๑๙๒

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลักโดยใช้ระบบย่อคำดังต่อไปนี้

พระวินัยปิฎก				
วิ.มหา. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.มหา. (บาลี)	=	วินัยปิฎก	มหาวิภังคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.ม. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.ม. (บาลี)	=	วินัยปิฎก	มหาวิภังคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.จ. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	จุฬวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.จ. (บาลี)	=	วินัยปิฎก	จุฬวรรคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.ป. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	ปริวารวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.ป. (บาลี)	=	วินัยปิฎก	ปริวารวรรคปาติ	(ภาษาบาลี)

พระสุตตันตปิฎก				
ม.อ. (ไทย)	=	พระสุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปริปณาสก์ (ภาษาไทย)
ม.อ. (บาลี)	=	พระสุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปริปณาสกปาติ (ภาษาบาลี)
อง. จตุกก. (ไทย)	=	พระสุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)
อง. จตุกก. (บาลี)	=	พระสุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาตปาติ (ภาษาบาลี)

คัมภีร์ชั้นอรรถกถา				
วิ.ม.อ. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวรรค	อรรถกถา (ภาษาไทย)
วิ.จ.อ. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	จุฬวรรค	อรรถกถา (ภาษาไทย)

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

ในงานวิจัยฉบับนี้ได้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙ เป็นหลักในการอ้างอิง ซึ่งพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยจะระบุ เล่ม/ชื่อ/หน้า. เช่น ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๐/๕๑. หมายความว่าระบุถึง สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๕ ชื่อที่ ๓๐ หน้าที ๕๑ เป็นต้น

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทย โดยรวมแล้วจะนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นศาสนาพุทธจึงมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในชาติไทย และยังทำหน้าที่เป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่แสดงถึงสัญลักษณ์แห่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ เป็นที่มาและถ่ายทอดวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และการขัดเกลาทางสังคม ถ้าพิจารณาองค์ประกอบที่เป็นพุทธศาสนานั้น จะได้แก่ พระพุทธเจ้า พระธรรมคำสั่งสอน มีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้เผยแผ่พระธรรมแก่ อุบาสกอุบาสิกา หรือประชาชนทั่วไป^๑ ดังนั้น การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนา โดยมีตัวแทน คือ พระภิกษุสงฆ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนแล้ว จะเห็นได้ว่าไม่สามารถแยกออกจากกันได้ สถาบันสงฆ์นี้จะเป็นผู้คอยกล่อมเกลาเหนี่ยวนำจิตใจ สร้างแบบอย่างที่ดี รวมทั้งแก้ไขสิ่งที่ไม่ดีต่าง ๆ ให้ดีขึ้น เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน จึงมีบทบาทและความใกล้ชิดกับประชาชนมาโดยตลอด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม จนถึงประเทศชาติ ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่จะให้ความช่วยเหลือรัฐบาลในการอบรมสั่งสอนประชาชนให้มีจริยธรรม^๒ ถ้าหากสมาชิกในชุมชนละเลยการเอาใจใส่พระศาสนา ไม่ประพฤติตามแนวทางที่ดั่งงามของสังคม มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนผลที่ตามมาก็คือความไร้ระเบียบ ความอ่อนแอของสังคม เกิดการแก่งแย่งชิงดี เอารอดเอาเปรียบ สถาบันครอบครัวแตกแยก จนกลายเป็นปัญหาของสังคมมนุษย์และสังคมโลก

โลกในยุคปัจจุบัน ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของทุกประเทศทั่วโลกที่ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ทุกด้าน ยาเสพติดให้โทษยังเป็นปัญหาสำคัญในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากจำนวนผู้ติดยาเสพติดมีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อยๆ นับตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ เป็นต้นมา ยาเสพติดได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะยาเสพติดในกลุ่มแอมเฟตตามีน หรือที่เรียกว่ายาบ้า ซึ่งได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายและรวดเร็ว เนื่องจากหาซื้อง่ายและมีราคาถูก ตลาด

---

^๑สมบูรณ สุขสำราญ, พุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๗), หน้า ๕.

^๒ถนอม กิตติขจร, สารานุกรมของนายกรัฐมนตรีถึงพระธรรมทูต, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๑๒), หน้า ๑๒๓.

การค้าเริ่มหันมาที่กลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งถือว่าเป็นอนาคตของชาติ มีความอยากรู้อยากลอง สถานการณ์ยาเสพติดในสถานศึกษาจึงแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วจนยากที่จะควบคุม^๓

ที่ผ่านมามาตรการทางกฎหมายได้ให้ความสำคัญกับการลงโทษผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้เสพ มากกว่าการให้ความสำคัญในตัวบุคคลหรือในการป้องกันการระบาดของยาเสพติด ในปัจจุบันการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้เข้ามาในกลุ่มของเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกำลังของชาติมากขึ้น จากรายงานจำนวนผู้ใช้สารเสพติด พบว่า เคยใช้สารเสพติดชนิดใดชนิดหนึ่งในจำนวน ๙ ชนิด คือ กัญชา กระท่อม ฟีน เฮโรอีน สารระเหยประเภทเบนซิน ทินเนอร์ น้ำมันผสมสีหรือกาว ยาบ้า ยาอี ยาเลิฟ ยาเค และโคเคน รวมทั้งสิ้น ๗,๓๑๒,๒๐๐ คน หรือร้อยละ ๑๖.๔ จากประชากรทั่วประเทศ จำนวนที่รายงานมากกว่าครึ่งอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ ๔,๑๗๒,๐๐๐ คน จากสถิติของผู้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลรัฐ ๓๖ แห่ง กรมการแพทย์พบว่า มีผู้ป่วยเข้ารับการรักษา เนื่องจากเสพยาบ้า (Amphetamine) แทนที่เฮโรอีนมากขึ้นเรื่อยๆ ในปี ๒๕๔๒ จำนวนนักเรียนนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดเพิ่มขึ้นประมาณ ๖๖๓,๒๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๔ เมื่อจำแนกตามกลุ่มพบว่า ชั้นมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเกี่ยวข้องกับสารเสพติดมากที่สุด ประมาณ ๓๑๒,๒๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗ ของนักเรียนนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด โดยมีพฤติกรรมเป็นผู้เสพผู้ใช้^๔

มหันตภัยที่น่ากลัวและเป็นปัญหาสังคมอย่างยิ่ง ซึ่งถือว่าเป็นภัยที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ คือ ปัญหายาเสพติด ถือเป็นอาชญากรรมอีกอย่างหนึ่งซึ่งคุกคามมนุษยชาติยิ่งกว่าสงครามที่มีการรบราฆ่าฟันอีก ถึงแม้ว่าความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คือ การติดยาเสพติดนั้นเป็นผลเสียกับผู้เสพเอง ซึ่งเป็นลักษณะความผิดที่เรียกว่า Victimless crime หรือเรียกว่า อาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหาย ขณะเดียวกัน ผู้ติดยาเสพติดอาจจะก่ออาชญากรรมอื่นๆ ตามมาได้ เพื่อให้ได้ซึ่งยาเสพติดนั้นๆ เช่น การฉ้อโกง การลักขโมย การวิ่งราวทรัพย์ จนถึงการทำร้ายผู้อื่นเพื่อหวังทรัพย์ รวมถึงการก่อการร้าย ร่างกายผู้อื่นด้วยวิธีการต่างๆ อันเป็นผลมาจากฤทธิ์ของยาเสพติดนั้น ด้วยเหตุนี้ ในแต่ละประเทศต้องทุ่มเทงบประมาณอันเป็นเงินจากภาษีอากรของประชาชนเป็นจำนวนมากมาฆาตกรรมมากกว่างบประมาณค่าใช้จ่ายประจำปีของกระทรวง กรมเสียอีก ไม่ว่าจะเป็ค่าใช้จ่ายในการป้องกัน

^๓สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, แนวคิดและแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๔๑), หน้า ๑.

^๔สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, แผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติด, (ม.ป.ท. : ม.ป.พ., ๒๕๔๕), หน้า ๓ - ๑๑.

ปราบปราม ดูแลเมื่อต้องโทษในราชทัณฑ์และคำรักษาพยาบาลผู้ติดยาเสพติดให้โทษ แต่ดูเหมือนว่า ยิ่งปราบปรามก็ยิ่งเพิ่มคนติดยาเสพติดมากขึ้น เป็นภาระหนักอึ้งของทุกประเทศ^๕

จากการศึกษาและระดมความคิดจากองค์กรต่างๆ ของชาติว่าจะดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนี้อย่างเป็นระบบและยั่งยืนต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับในปัจจุบันได้ค้นพบและตระหนักถึง ศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้ดำเนินสืบทอดโดยผ่านกระบวนการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับ สถานการณ์ของสังคม โดยมี “องค์กรชุมชน” ในรูปแบบที่หลากหลายเป็นสถาบันร่วมและกลไกของ ชาวชุมชน รวมถึงสถาบันศาสนา เพื่อตั้งรับและตอบโต้กับวิกฤตการณ์ต่างๆ ที่เข้ามากระทบกับชุมชน ประสบการณ์และบทเรียนเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด สอดคล้องกับแนวคิดที่สำคัญของการพัฒนา ชุมชนและสังคมที่ว่า “การพัฒนาเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้นั้น จะต้องมาจากการมีองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งประเด็นดังกล่าว แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ ซึ่งเป็นแผนพัฒนาของประเทศ ได้บรรจุความสำคัญของ “องค์กรชุมชน” ไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ว่าด้วยแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาคและ ชุมชนว่า “รัฐจะต้องกระจายการพัฒนาด้วยการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน สนับสนุน กระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน”^๖ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสถาบัน พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรชุมชน มีบทบาทอันสำคัญยิ่งและสอดคล้องกับแนวทาง ยุทธศาสตร์ของชาติในการที่จะเป็นผู้ชี้ทางเพื่อให้ประชาชนร่วมกันป้องกันแก้ไขและต่อสู้กับวิกฤติ ยาเสพติดให้โทษในชุมชน เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ โดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นหลักในการชี้แนะให้ ปฏิบัติ

ปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ซึ่งได้แก่ จังหวัดสระบุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่งผลต่อเยาวชนผู้อยู่ในวัยกำลังเรียนกำลังศึกษาเป็น อย่างมาก จากการศึกษาและสอบถามข้อมูลจากเยาวชนผู้ติดยาเสพติด พบว่า ยาเสพติดสามารถหา ได้ง่าย และมีกระจัดกระจายทั่วไปในแหล่งชุมชน แม้ว่าปัจจุบันจะมีราคาสูงขึ้น แต่ก็มียาเสพติดอื่น ที่มีลักษณะคล้ายกัน แต่ราคาถูกกว่า จึงทำให้มีการซื้อขายกันอย่างง่ายดาย ประกอบกับเยาวชนเป็นผู้ จำหน่ายเอง จึงทำให้แพร่กระจายในกลุ่มเยาวชนได้ง่ายเช่นเดียวกัน แม้จะมีกระบวนการในการ ป้องกันของสถานศึกษาแล้ว แต่เมื่อพ้นจากสถานศึกษาก็มีแหล่งที่เป็นสถานที่ให้สามารถทำการเสพ ยาเสพติดได้ และบทบาทที่พระสงฆ์ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ที่ได้ กระทำอยู่ในปัจจุบัน คือการเข้าไปให้ความรู้ในสถานศึกษาเกี่ยวกับการดำรงชีวิต การใช้ชีวิตอย่าง

^๕พลประสิทธิ์ ฤทธิ์รักษา, เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษการบริหารงานยุติธรรม, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๒.

^๖มหาวิทยาลัยขอนแก่น, องค์กรชุมชน : กลไกเพื่อแก้ไขและพัฒนาสังคม, (ขอนแก่น : สถาบันวิจัย และพัฒนา, ๒๕๔๐), หน้า ๕.

ถูกต้องตามคำสอนของพระพุทธศาสนา และโทษของการประพฤติดีตติ รวบรวมยาเสพติดด้วย ในส่วนของการบำบัดรักษา พระสงฆ์เองก็มีสถานที่จะบำบัดผู้ติดยาเสพติด และฟื้นฟูสภาพจิตใจเพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นได้กลับคืนสู่สังคม และไม่ย้อนกลับไปพึ่งพายาเสพติดอีก แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่รวดเร็ว

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดและวิธีการทางพระพุทธศาสนาที่พระสงฆ์นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษในชุมชน โดยศึกษาจากพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ เพื่อจะได้ทราบถึงวิธีที่เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลเผยแพร่ในระดับประเทศต่อไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ กระบวนการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ มีอะไรบ้าง

๑.๒.๓ รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

๑.๓.๒ เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาได้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ในด้านต่างๆ คือ

๑. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ใน ๕ ด้าน คือ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร ระดับหารือ ระดับเข้ามามีบทบาท ระดับสร้างความร่วมมือ และระดับให้อำนาจ^๗

๒. กระบวนการการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ใน ๔ ด้าน คือ

๑. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
๒. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)
๓. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)
๔. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)^๘

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) จึงกำหนดตัวแปรที่ศึกษาไว้ ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ งานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Analysis) กับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย สภาพทั่วไปในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒, กระบวนการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด และรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ เป็นต้น

ส่วนที่ ๒ งานวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วยตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด และตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ในระดับต่างๆ คือ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร ระดับหารือ ระดับเข้ามามีบทบาท ระดับสร้างความร่วมมือ และระดับให้อำนาจ

---

^๗ สุทิน บุญญาธิการ, ดวงพร บุญครบ และรักกิจ ศรีสรินทร์, การบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชน: กรณีศึกษาโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันดำรงราชานุภาพ, ๒๕๔๐), หน้า ๙.

^๘ Cohen & Uphoff, Rural Development Participation : Concept and Measure for Project Design, Implement and Evaluation, (New York : The Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University, 1977).

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑.๔.๓.๑ ประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดประชากรในการศึกษาไว้ คือ พระสงฆ์ฆาธิการ ได้แก่ พระภิกษุผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ จำนวนรวมทั้งสิ้น ๑,๕๖๐ รูป^๙

๑.๔.๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ไว้ ๓ กลุ่ม คือ

- ๑) กลุ่มพระสงฆ์ จำนวน ๙ รูป
- ๒) กลุ่มบุคลากรภาครัฐและผู้นำชุมชน จำนวน ๕ คน
- ๓) กลุ่มผู้เคยได้รับการบำบัดยาเสพติด จำนวน ๔ คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งสิ้น ๑๘ รูป/คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษาด้านพื้นที่ไว้ คือ วัดถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี วัดช้าง จังหวัดอ่างทอง และวัดหนองนางแก้ว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๗ ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมระยะเวลา ๔ ปี

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบ หมายถึง หลักการและวิธีการในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

การมีส่วนร่วม หมายถึง การกระทำอันเป็นเสมือนหน้าที่ของบุคคลที่ได้รับมอบหมาย หรืออยู่ในฐานะที่พึงกระทำตามหน้าที่นั้นๆ ที่จะกระทำให้เกิดประโยชน์ร่วมกันหรือแก่ประโยชน์ส่วนรวม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

---

^๙สำนักงานเจ้าคณะภาค ๒, สถิติและรายงานพระสงฆ์ฆาธิการ เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://watprayoon.org/index.php?topgroupid=1&groupid=95>, (๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๙).

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออกด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบ หรือกำหนดระบบของโครงการเป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่สามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนา

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ เป็นการดำเนินงานตามโครงการและแผนงาน และเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจการและผลที่ปรากฏ

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ คือ การที่ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยได้รับประโยชน์ทั้งในด้านวัตถุ ด้านสังคมและด้านบุคคล

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการมีส่วนร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการหาข้อดีและข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป และเป็นการประเมินผลความสำเร็จหรือความล้มเหลวเป็นระยะๆ

พระสงฆ์ หมายถึง พระภิกษุที่ดำรงตำแหน่งเป็นพระสังฆาธิการและมีหน้าที่หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับแก้ไขปัญหาคติติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

พระสังฆาธิการ หมายถึง พระภิกษุที่มีตำแหน่งหน้าที่ทางการปกครองในระดับต่างๆ เช่น เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส เป็นต้น ที่สังกัดอยู่ในจังหวัดสระบุรี

ยาเสพติด หมายถึง สิ่งเสพติดให้โทษ อาทิเช่น ยาบ้า ยาม้า เป็นต้น

เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ หมายถึง วัดต่างๆ ที่ตั้งอยู่ใน จังหวัดสระบุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ทราบถึงสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาคติติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

๑.๖.๒ ทำให้ทราบถึงกระบวนการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาคติติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

๑.๖.๓ ได้รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาคติติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

๑.๖.๔ วัดสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มเยาวชนเพื่อแก้ไขปัญหาคติติดยาเสพติดได้

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมแนวคิดต่างๆ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดและทิศทางการศึกษา โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ
- ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- ๒.๕ หลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- ๒.๖ ข้อมูลวัดที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด
- ๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - ๒.๗.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ
  - ๒.๗.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระสังฆาธิการ
  - ๒.๗.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- ๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ

๒.๑.๑ ความหมายของรูปแบบ

รูปแบบในทางสังคมศาสตร์นั้น เป็นชุดของข้อความเชิงนามธรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เราสนใจ เพื่อใช้ในการนิยามคุณลักษณะและ/หรือบรรยายคุณสมบัตินั้น รูปแบบจึงไม่ใช่การบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม รูปแบบจะมีรายละเอียดมากน้อยเพียงใด หรือควรมีองค์ประกอบใดบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดเป็นการตายตัว แล้วแต่วัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบที่ต้องการจะอธิบายปรากฏการณ์นั้นๆ อย่างไร^๑ แต่เป็นการแสดงโครงสร้างเพื่อใช้ศึกษา

---

^๑J. W. Bardo and J. J. Hardman, *Urban Sociology : A Systematic Introduction*, (USA : F. F. Peacock, 1982), p. 70.

ความสัมพันธ์ของตัวแปร^๒ โดยการสร้างตัวแทนของความเป็นจริงเป็นการทำให้ความสลับซับซ้อนสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น การสะท้อนบางส่วนของปรากฏการณ์ออกมาให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องและความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันการเชื่อมโยงสิ่งที่เกี่ยวข้องมาไว้ด้วยกันโดยจะต้องใช้ข้อมูลเหตุผลและฐานคติมาประกอบการแสดงรูปแบบเชิงกายภาพ ซึ่งเป็นรูปแบบของวัตถุและรูปแบบเชิงคุณลักษณะที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ด้านภาษาหรือสัญลักษณ์^๓

รูปแบบจึงหมายถึงรูปธรรมของความคิดที่เป็นธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผังไดอะแกรม หรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น^๔ โดยการย่อปรากฏการณ์จริงให้เล็กลงเพื่อใช้ทำความเข้าใจข้อเท็จจริงปรากฏการณ์ หรือพฤติกรรมต่างๆ โดยจัดวางแบบแผนให้เข้าใจง่ายขึ้น รูปแบบไม่ใช่ข้อเท็จจริงแต่เป็นตัวแทนของความจริงหรือปรากฏการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น^๕ เป็นการนำเสนอความจริง ซึ่งจะได้แสดงออกให้มีลักษณะที่เป็นรูปร่าง โครงสร้างและลำดับขั้นตอนต่างๆ เพื่อการสื่อสารให้มีความเข้าใจได้ง่าย^๖ หรือเป็นตัวแทนอย่างง่ายที่ใช้อธิบายมิติที่สำคัญบางมิติขององค์การ^๗

พอสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง การย่อส่วนเชิงสรุปจากความจริง โดยการสร้างหรือพัฒนามาจากโครงสร้างทางความคิดซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญๆ และมีความสัมพันธ์ต่อกัน สามารถอธิบายหรือทำนายปรากฏการณ์เชิงเหตุและผลให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไป

---

^๒J. P. Keeves, **Educational Research Methodology and Measurement : An International**, (Handbook Oxford : Pergaman Press, 1988), p. 559.

^๓เบญจพร แก้วมีศรี, “การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้าบทคัดย่อ.

^๔ทิศนา แคมณี, **รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย**, (พิมพ์ครั้งที่ ๒), (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

^๕R. H. Smith & other, **Management : Making Organizations Perform**, (New York : macmillan, 1980), p. G3.

^๖R. Richey, **The Teoretical and Conceptual Bases of Instructional Design**, (New York : Nichols Publishing Company, 1980), p. 16.

^๗R. L. Daft, **Management**, 3rd ed, (Fort Worth : the Dryden Press, 1994), p. 20.

ตารางที่ ๒.๑ สรุปความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
J. W. Bardo and J. J. Hardman (1982, p. 70)	ชุดของข้อความเชิงนามธรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ เพื่อใช้ในการนิยามคุณลักษณะ และ/หรือบรรยายคุณสมบัติ
J. P. Keeves (1988, p. 559)	การแสดงโครงสร้างเพื่อใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร
เบญจพร แก้วมีศรี, วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕)	ตัวแทนของความเป็นจริงเป็นการทำให้ความสับสนซับซ้อนสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น โดยการสะท้อนบางส่วนของปรากฏการณ์ออกมาให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่อง และความ เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน ในลักษณะของสัญลักษณ์
ทิตนา แวมณี (๒๕๔๖, หน้า ๑)	รูปธรรมของความคิดที่แสดงออกมาในลักษณะเป็นคำอธิบาย เป็นแผนผังไดอะแกรม หรือแผนภาพ
กุลวดี บัวโชติ, วิทยานิพนธ์ครุศาสตร ดุษฎีบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทา, ๒๕๔๗)	สิ่งที่สร้างและพัฒนาขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญของเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น
R. H. Smith & other (1980, p. G3)	การย่อปรากฏการณ์จริงให้เล็กลง โดยจัดวางแบบแผนให้เข้าใจง่ายขึ้น รูปแบบไม่ใช่ข้อเท็จจริงแต่เป็นตัวแทนของความจริงหรือปรากฏการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น
R. Richey (1980, p. 16)	การนำเสนอความจริง ให้มีลักษณะที่เป็นรูปร่าง โครงสร้าง และลำดับขั้นตอนต่างๆ
R. L. Daft (1994, p. 20)	ตัวแทนอย่างง่ายที่ใช้อธิบายมิติที่สำคัญบางมิติขององค์การ

๒.๑.๒ องค์ประกอบของรูปแบบ

องค์ประกอบของรูปแบบนั้น สามารถกล่าวได้หลายลักษณะ ซึ่งจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของแบบจำลอง พบว่า แบบจำลองส่วนใหญ่ประกอบด้วย^๔

๑. สภาพแวดล้อม (Environment)
๒. เทคโนโลยี (Technology)

^๔W. B. Brown & D. J. Moboberg, *Organization Theory and Management : A Macro Approach*, (New York : John Wiley and Sons, 1980), pp. 16 - 17.

๓. โครงสร้าง (Structure)

๔. กระบวนการจัดการ (Management Process) และการตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

และรูปแบบโดยทั่วไปจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้^๔

๑. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์ ทดสอบได้กล่าวคือสามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อไปพิสูจน์ ทดสอบได้

๒. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ซึ่งสามารถใช้อธิบายประสบการณ์ / เรื่องนั้นได้

๓. รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ ความคิดรวบยอดและความสัมพันธ์รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้

๔. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง

พอจะสรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วยโครงสร้างรูปแบบที่สามารถอธิบายหรือทำนายปรากฏการณ์นั้นๆ โดยการพิสูจน์หรือทดสอบได้ สามารถสร้างจินตนาการ ความคิดรวบยอด การสืบเสาะความรู้ที่เป็นแนวทางไปสู่นวัตกรรมหรือเทคโนโลยี และต้องมีกระบวนการจัดการและการตัดสินใจสั่งการ

---

^๔J. Keeves อ้างถึงใน ทิศนา ขัมภณี, รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

ตารางที่ ๒.๒ สรุปลองค์ประกอบของรูปแบบ

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
W. B. Brown & D. J. Moboberg (1980, pp. 16 - 17)	๑. สภาพแวดล้อม (Environment) ๒. เทคโนโลยี (Technology) ๓. โครงสร้าง (Structure) ๔. กระบวนการจัดการ (Management Process) ๕. การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)
J. Keeves อ้างใน ทิศนา แชมณี, (๒๕๔๖, หน้า ๒)	๑. สามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อไปพิสูจน์ ทดสอบได้ ๒. เป็นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ สามารถใช้อธิบาย ประสบการณ์/เรื่องนั้นได้ ๓. ช่วยสร้างจินตนาการ ความคิดรวบยอดและ ความสัมพันธ์ ๔. เป็นความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์ เชิงเชื่อมโยง

๒.๑.๓ ประเภทของรูปแบบ

การแบ่งประเภทของรูปแบบนั้น สามารถจำแนกได้หลายประเภท ดังนี้

ประเภทของรูปแบบเป็น ๒ ประเภทพอสรุปได้ ดังนี้^{๑๐}

๑. รูปแบบทางกายภาพ (physical Model) เป็นรูปแบบที่ได้รับการสร้างขึ้นให้เหมือนกับของจริงแต่ลดขนาดให้เล็กลงหรือขยายให้ใหญ่ขึ้นจากของจริงแล้วแต่กรณี โดยมีสัดส่วนที่ถูกต้องกับของจริง รูปแบบนี้มีลักษณะเหมือนกับแบบจำลอง

๒. รูปแบบสัญลักษณ์ (Symblic model) เป็นรูปแบบที่ใช้สัญลักษณ์แทนความคิดหรือจินตนาการ สร้างขึ้นเพื่ออธิบายถึงองค์ประกอบต่างๆ ของความคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งว่าแต่ละองค์ประกอบทำหน้าที่อย่างไร สัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นอย่างไร

ประเภทของรูปแบบ ๓ รูปแบบ ได้แก่^{๑๑}

^{๑๐}K. Wilson & E. B. Morren, **Systems Approach for Improvement in Agriculture and Resource Management**, (New York : Macmillan Publishing, 1990), pp. 78 - 84.

^{๑๑}R. H. Smith & other, **Management : Making Organizations Perform**, (New York : macmillan, 1980), p. 461.

๑. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical model) ได้แก่ รูปแบบคล้ายจริง (iconic model) มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง หุ่นไล่กา หุ่นตามร้านตัดเสื้อผ้า

๒. รูปแบบเสมือนจริง (Analog model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนจะทำการทดลองจริง เครื่องบินจำลองที่บินได้หรือเครื่องฝึกบิน เป็นต้น รูปแบบชนิดนี้ใกล้เคียงความจริงมากกว่าแบบแรก

๓. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic model) ได้แก่ ๑) รูปแบบข้อความ (Verbal model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative model) รูปแบบนี้พบมากที่สุด เป็นการใช้อธิบายพฤติกรรมตามการอธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน คำอธิบายรายวิชา ๒) รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (mathematical model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ เช่น สมการ โปรแกรมเชิงเส้น

การแบ่งประเภทของรูปแบบตามแนวทางของ Caplan and Tutsuoka และพัฒนาการของการใช้รูปแบบทางการศึกษา สามารถแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ดังนี้^{๑๒}

๑. รูปแบบเชิงเทียบเคียง (Analogue Model) ลักษณะเป็นรูปแบบเชิงกายภาพ สร้างขึ้นโดยใช้หลักการเทียบเคียงโครงสร้างรูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายคลึงกันและทำให้รูปแบบสอดคล้องกับข้อมูลที่มีอยู่ในขณะนั้น อีกทั้งรูปแบบที่สร้างขึ้นต้องมีองค์ประกอบชัดเจน เพื่อทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์และหาข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้ เช่น รูปแบบของจำนวนประชากรนักเรียนในโรงเรียน สร้างขึ้นโดยเทียบเคียงกับลักษณะของแท่งน้ำที่ประกอบด้วยท่อน้ำเข้าและท่อน้ำออก กล่าวคือ จำนวนนักเรียนที่เข้า ประกอบด้วยอัตราการเกิด การย้ายเข้า อัตราการรับเด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์ ส่วนจำนวนนักเรียนออกจากโรงเรียน ประกอบด้วยอัตราการออกเนื่องจากพ้นเกณฑ์ อัตราการย้ายออก อัตราการออกจากโรงเรียนตามระบบ เป็นต้น จุดมุ่งหมาย ของรูปแบบก็เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงประชากรนักเรียนของโรงเรียน

๒. รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) ลักษณะเป็นการแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในรูปแบบในรูปของข้อความ รูปแบบเชิงข้อความใช้หลักการเทียบเคียงเชิงแนวคิดปรากฏการณ์ และใช้ข้อความเป็นการอธิบาย จึงทำให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น แต่จุดอ่อน คือ ขาดความชัดเจนแน่นอน ทำให้ยากแก่การทดสอบรูปแบบ รูปแบบนี้ถูกนำมาใช้ทางการศึกษามาก เช่น รูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นต้น

๓. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) ลักษณะเป็นการแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปรโดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะนำไปใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะในการวัดผลทางการศึกษา รูปแบบสามารถ

^{๑๒}J. P. Keeves, Educational Research Methodology and Measurement : An International, p. 561.

นำไปสู่การสร้างทฤษฎีทั้งนี้เพราะสามารถนำไปทดสอบสมมุติฐานได้ และส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความ

๔. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่มาจาก การนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ไปศึกษาเรื่องเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ ทำให้สามารถศึกษาแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ แนวคิดที่สำคัญของรูปแบบนี้คือต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง หรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรง แต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปร จากนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพการณ์ที่เป็นจริงเพื่อทดสอบรูปแบบ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๔.๑ รูปแบบระบบเส้นเดียว (Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้วยเส้นโยงที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุในทิศทางเดียวโดยไม่มีการสัมพันธ์ย้อนกลับ

๔.๒ รูปแบบเชิงสาเหตุเส้นคู่ (Non - Recursive Model) คือ รูปแบบที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรภายในตัวแปรตัวหนึ่ง อาจเป็นทั้งตัวแปรเชิงเหตุและเชิงผลพร้อมกัน จึงมีทิศทางย้อนกลับได้

นอกจากนี้ ประเภทของรูปแบบที่มีอยู่โดยทั่วไป สามารถแบ่งได้ ๕ แบบ หรือ ๕ ลักษณะ ดังนี้^{๑๓}

๑. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogre Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกในลักษณะของการเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ อย่างน้อย ๒ สิ่งขึ้นไป รูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากทางด้านวิทยาศาสตร์ กายภาพ สังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์

๒. รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางการใช้ภาษา (พูดและเขียน) รูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากทางด้านศึกษาศาสตร์

๓. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางสูตรคณิตศาสตร์ ซึ่งส่วนมากจะเกิดขึ้นหลังจากได้ รูปแบบเชิงภาษา

๔. รูปแบบเชิงแผนผัง (Schematic Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทาง แผนผัง แผนภาพ ไดอะแกรม กราฟ

๕. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่างๆ ของสถานการณ์/มีปัญหาใดๆ รูปแบบด้านศึกษาศาสตร์มักจะเป็นแบบนี้เป็นส่วนใหญ่

^{๑๓}J. Keeves อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, หน้า ๒ - ๓.

พอจะสรุปได้ว่า ประเภทของรูปแบบ ประกอบด้วย รูปแบบเชิงกายภาพ/เชิงเสมือนจริง รูปแบบเชิงแนวคิด/เชิงเปรียบเทียบ/เชิงภาษา/เชิงสาเหตุ รูปแบบเชิงสัญลักษณ์/เชิงคณิตศาสตร์

ตารางที่ ๒.๓ สรุปประเภทของรูปแบบ

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
K. Wilson & E. B. Morren (1990, pp. 78 - 84)	๑. รูปแบบทางกายภาพ (physical Model) ๒. รูปแบบสัญลักษณ์ (Symblic model)
R. H. Smith & other (1980, p. 461)	๑. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical model) ๒. รูปแบบเสมือนจริง (Analog model) ๓. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic model)
J. Keeves อ้างใน ทิศนา แคมณี, (๒๕๔๖, หน้า ๒ - ๓)	๑. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogre Model) ๒. รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) ๓. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) ๔. รูปแบบเชิงแผนผัง (Schematic Model) ๕. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model)
J. P. Keeves (1988, p. 561)	๑. รูปแบบเชิงเทียบเคียง (Analogue Model) ๒. รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) ๓. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) ๔. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) ๔.๑ รูปแบบระบบเส้นเดี่ยว (Recursive Model) ๔.๒ รูปแบบเชิงสาเหตุเส้นคู่ (Non-Recursive Model)

๒.๑.๔ คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

รูปแบบที่ดีควรมีลักษณะดังนี้^{๑๔}

๑. รูปแบบ ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง ระหว่างตัวแปรมากกว่าที่จะเน้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแบบรวมๆ
๒. รูปแบบ ควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้ว ถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิกไป
๓. รูปแบบ ควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์ เชิงเหตุเชิงผลของเรื่องที่จะศึกษาได้อย่างชัดเจน
๔. รูปแบบ ควรนำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ หรือความสัมพันธ์ใหม่ของเรื่องที่จะศึกษาได้
๕. รูปแบบในเรื่องใดจะเป็นเช่นไรขึ้นกับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้นๆ

ดังนั้น รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ในครั้งนี้ จึงเป็นรูปแบบที่แสดงถึงโครงสร้างความคิดโดยอาศัยหลักการเทียบเคียงจากแนวความคิดประสบการณ์และข้อมูล ในองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญของการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดโดยใช้ภาษาข้อความ

จากการศึกษาวิเคราะห์ในเรื่องนี้พอสรุปได้ว่าการสร้างรูปแบบ (model) นั้นไม่มีข้อกำหนดที่ตายตัวแน่นอนว่าต้องทำอะไรบ้าง แต่โดยทั่วไปจะเริ่มต้นจากการศึกษา องค์ความรู้ (intensive knowledge) เกี่ยวกับเรื่องที่เราจะสร้างรูปแบบให้ชัดเจน จากนั้นจึงค้นหาสมมติฐานและหลักการของรูปแบบที่จะพัฒนา แล้วสร้างรูปแบบตามหลักการที่กำหนดขึ้น และนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความเหมาะสมและหาคุณภาพของรูปแบบต่อไป ส่วนการพัฒนาแบบมีการดำเนินการเป็นสองตอนใหญ่ คือ การสร้างรูปแบบและการประเมินความเหมาะสมและการหาคุณภาพของรูปแบบ

---

^{๑๔}J. P. Keeves, Educational Research Methodology and Measurement : An International, p.560.

๒.๒ แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วม

๒.๒.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมใน กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง จะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิดร่วมทำ ในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน หรือกระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างเข้มแข็งของ บุคคล แก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม สนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง^{๑๕} ซึ่ง Cohen และ Uphoff ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ว่าโดยทั่วไปแล้ว หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แต่ก็ได้หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจอย่างเดียวยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับการดำเนินงานด้วย และการตัดสินใจยังมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องผลประโยชน์และการประเมินผลในกิจกรรมการพัฒนาคด้วย^{๑๖} และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท เป็นการที่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทได้เข้ามีส่วนร่วมหรือเข้ามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาชนบทขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอนแล้วแต่เหตุการณ์จะเอื้ออำนวย^{๑๗}

ดังนั้น จึงพอสรุปความหมายของการมีส่วนร่วมได้ว่า การมีส่วนร่วม เป็นการที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่เคยเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้า ร่วม การตัดสินใจหรือเคยเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ^{๑๘}

^{๑๕}ยุพาพร รูปงาม, การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๑.

^{๑๖}Cohen, J. M., and N. I. Uphoff, *Participation's Place in Rural Development : Seeking Clarity Through Specificity*, (S.L. : World Development, 1980), pp.1-10.

^{๑๗}ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท”, เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน หน่วยที่ ๘, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๒), หน้า ๕๐-๖๐.

^{๑๘}นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง, (กรุงเทพมหานคร : ๕๙๘ Print, ๒๕๔๖), หน้า ๕.

๒.๒.๒ รูปแบบการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff การมีส่วนร่วมโดยทั่วไปในขั้นตอนการตัดสินใจไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจได้เพียงอย่างเดียว ยังใช้ตัดสินใจควบคู่ไปกับขั้นตอนการปฏิบัติการด้วยการตัดสินใจยังเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องผลประโยชน์ และการประเมินผลในกิจกรรมการพัฒนาด้วย จะเห็นว่าการตัดสินใจนั้นเกี่ยวข้องเกือบโดยตรงกับการปฏิบัติ แต่ก็เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และการประเมินผลด้วย โดยที่ผลประโยชน์นั้นเป็นผลมาจากขั้นตอนการตัดสินใจแล้วทั้งสิ้น นอกจากนี้ก็ยังมีผลสะท้อนกลับจากการประเมินผล และการปฏิบัติการกลับไปสู่การตัดสินใจอีกด้วย ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ๔ ขั้นตอน คือ^{๑๙}

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออกด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบ หรือกำหนดระบบของโครงการเป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่สามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนา โดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหา ซึ่งขั้นตอนนี้แบ่งเป็น ๓ ส่วน ได้แก่

๑.๑ การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นคว้าความต้องการที่แท้จริงของวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

๑.๒ การมีส่วนร่วมขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

๑.๓ การมีส่วนร่วมในขั้นตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงานเพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยการเป็นสมาชิกร่วมดำเนินการ การคัดเลือกผู้นำและการสร้างพลังอำนาจให้แก่องค์กร

สรุปการมีส่วนร่วมตัดสินใจ คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจทั้งในเรื่องของการหาวิธีการแก้ไขปัญหา และการดำเนินกิจกรรมการแก้ไขปัญหา

๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) เป็นการดำเนินงานตามโครงการและแผนงาน และเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจการและผลที่ปรากฏ ซึ่งแบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ

๒.๑ การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะช่วยให้ด้วยความเต็มใจ

---

^{๑๙}Cohen & Uphoff, Rural Development Participation : Concept and Measure for Project Design, **Implement and Evaluation**, (New York : The Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University, 1977), p.1.

๒.๒ การมีส่วนร่วมในการบริหาร และการประสานงาน (Administration and Co-Ordination) จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการจ้างบุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ การฝึกอบรมผู้ที่จะเข้าปฏิบัติในโครงการ หรือการให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการและเป็นผู้ประสานงานในโครงการด้วย

๒.๓ การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ (Programmer Enlistment Activities) เป็นการเข้ามีส่วนร่วมโดยการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ พบว่า ลักษณะเป็นการบังคับให้เข้าปฏิบัติในโครงการมากที่สุด การมีส่วนร่วมโดยการบังคับให้ปฏิบัติจะต่างจากการให้ความร่วมมือ เพราะการบังคับให้ทำนั้นผลประโยชน์จะไม่ใช่เป็นสิ่งสำคัญ แต่ถ้าเป็นการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ จะมีการคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับหลังจากมีส่วนร่วมด้วย

สรุปการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ คือ การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการทั้งในด้านทรัพยากร ด้านการบริหาร และด้านการเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหรือแผนงาน

๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) แบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ

๓.๑ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ (Material Benefits) ได้แก่ การมีส่วนร่วมการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน

๓.๒ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิต การเกิดระบบน้ำประปา

๓.๓ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ ความนับถือตนเอง (Self-esteem) พลังอำนาจการเมือง (Political Power) และความคุ้มค่าของผลประโยชน์

สรุปการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ คือการที่ประชาชนได้รับประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยได้รับประโยชน์ทั้งในด้านวัตถุ ด้านสังคมและด้านบุคคล

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวัดผล และวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการหาข้อดีและข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป และเป็นการประเมินผลความสำเร็จหรือความล้มเหลวเป็นระยะๆ

สรุปการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของกิจกรรมและโครงการที่ได้ดำเนินการ เพื่อหาข้อดีและข้อเสียและนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานในครั้งต่อไป

สุทิน บุญญาธิการ, ดวงพร บุญครบ และรักกิจ ศรีสรินทร์ กล่าวถึง รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้^{๒๐}

๑. การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) โดยประชาชนในพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบ และบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้รับแจ้งให้ทราบรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่จะดำเนินการ และผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น นอกจากนี้ข่าวสารดังกล่าวจะต้องแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

๒. การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นรูปแบบที่มีการหารือระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลประกอบการจัดทารายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยหลักการแล้วการหารือจะต้องจัดขึ้นก่อนที่จะมีการเสนอรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อประเมินผลกระทบบางประการที่อาจมองข้ามไป นอกจากนี้การปรึกษาหารือยังเป็นช่องทางอันหนึ่งในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังผู้ที่ได้รับผลกระทบ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในโครงการและเพื่อเปิดให้มีการเสนอแนะประกอบทางเลือกในการตัดสินใจ

๓. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเวทีสาธารณะให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้ที่ได้รับผลกระทบ หากมีการดำเนินโครงการหน่วยงานเจ้าของโครงการ และผู้มีอำนาจตัดสินใจ ได้ทำความเข้าใจระหว่างกันและหาเหตุผลที่เกี่ยวกับโครงการ โดยเป็นรูปแบบที่สามารถพบเห็นได้บ่อยและอาจดำเนินการได้หลายรูปแบบตามสภาพปัญหาและประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

๓.๑ การประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) โดยจัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ ซึ่งเจ้าของโครงการจะส่งตัวแทนร่วมอธิบายให้ที่ประชุมทราบรายละเอียดโครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น แล้วจึงเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัยต่างๆ อย่างไรก็ตาม อาจจัดขึ้นเฉพาะจุดในระดับชุมชนย่อยๆ แต่ละชุมชนก่อน แล้วจึงจัดรวมหลายๆ ชุมชนอีกครั้งหนึ่ง

๓.๒ การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing) ซึ่งจัดขึ้นเมื่อมีข้อโต้แย้งทางเทคนิค โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาช่วยอธิบายซักถาม และให้ความเห็นต่อรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ผลการประชุมต้องมีการนำเสนอต่อสาธารณะและผู้เข้าร่วมประชุมด้วย

๔. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้นๆ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจดำเนินการให้

^{๒๐} สุทิน บุญญาธิการ, ดวงพร บุญครบ และรักกิจ ศรีสรินทร์, การบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชน: กรณีศึกษาโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันดำรงราชานุภาพ, ๒๕๔๐), หน้า ๑.

ประชาชนผู้รับผลกระทบเลือกตัวแทนไปเป็นกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ ทั้งนี้ประชาชนจะมีบทบาทขึ้นากการตัดสินใจเพียงใดขึ้นอยู่กับน้ำหนักของตัวแทนในคณะกรรมการชุดนั้นๆ

๕. การใช้กลไกทางกฎหมายเป็นการเรียกร้องสิทธิของตนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม มักใช้ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการทางอื่นได้ โดยอาศัยมาตรการทางกฎหมายเป็นหลัก ซึ่งอาจเกิดความยืดเยื้อต่อการดำเนินโครงการหรือยุติโครงการ อย่างไรก็ตามในบางกรณีประชาชนอาจไม่อยู่ในฐานะที่จะดำเนินการฟ้องร้อง เพราะนอกจากจะเสียเวลาแล้ว ยังมีภาระค่าใช้จ่ายและภาระในการติดตามหาข้อมูล

สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วม คือ การที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วม อาจทำได้หลายระดับและหลายวิธี ขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อนจะต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็นและการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด

๒.๒.๓ ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน จะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจร ตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด ไม่ใช่เป็นการจัดเวทีมีส่วนร่วมเพียงครั้งเดียว ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ ดังนี้^{๒๑}

๑. เริ่มตั้งแต่การเกิดจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอาศัย

๒. ร่วมคิด ค้นหาปัญหาของชุมชน หาสาเหตุ จัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายและจัดการกับปัญหา

๓. ร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน จัดกิจกรรมหรือโครงการ และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ

๔. ร่วมดำเนินงานโดยประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง

๕. ร่วมกันติดตาม ประเมินผล ตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกัน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมติดตาม ประเมินผล การตรวจสอบถึงปัญหา อุปสรรค และร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหาเพื่อให้งานหรือภารกิจสำเร็จตามเป้าหมาย

^{๒๑}อรทัย ก๊กผล, คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๑.

๖. ร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่มีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชน ย่อมได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปของวัตถุ เงิน แต่อาจเป็น ความสุขสบาย ความพึงพอใจ การทำงานเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ต้องคำนึงถึงเงื่อนไขหรือหลักการที่สำคัญ

๓ ประการคือ

๑. การมีส่วนร่วมต้องเกิดจากความเต็มใจและความตั้งใจที่จะเข้าร่วม เพราะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการแก้ไขปัญหา ตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ

๒. กระบวนการมีส่วนร่วมตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วม

๓. การมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพ อิสรภาพ ที่ตัดสินใจว่าจะเลือกหรือจัดให้มีการมีส่วนร่วมหรือไม่ ข้อสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมต้องไม่เกิดจากการบังคับหรือขู่เข็ญจากผู้ใดเหนือกว่า

การมีส่วนร่วมของบุคคลในการปฏิบัติกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอาจมีส่วนร่วมได้หลายขั้นตอนหรือขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง นักวิชาการได้แบ่งขั้นตอนไว้แตกต่างกันออกไป ซึ่งการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วย ๔ มิติ คือ^{๒๒}

มิติที่ ๑ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าอะไรควรทำและทำอย่างไร

มิติที่ ๒ มีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนาและการลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ

มิติที่ ๓ มีส่วนร่วมในการแบ่งปันส่วนประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน

มิติที่ ๔ มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน

โดยที่การมีส่วนร่วมในการพัฒนานั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น ๔ ด้าน คือ^{๒๓}

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การตัดสินใจชนิดนี้เป็นศูนย์กลางของการเกิดความคิดที่หลากหลาย มีการกำหนดและประเมินทางเลือก ตัดสินใจเลือก เปรียบได้กับการวางแผน เพื่อนำทางที่เลือกมาสู่การปฏิบัติ สามารถแบ่งการตัดสินใจนี้ออกเป็น ๓ ช่วง คือ

- ๑.๑ การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น เป็นการเริ่มต้นในการค้นหาคนในชุมชน และวิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการที่สำคัญ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญที่จะเลือกเอาโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มคนและมีความเป็นธรรม โดยผ่านการใช้กระบวนการตัดสินใจ ในระยะนี้สามารถให้

---

^{๒๒}White, A. T. *The Community Participation : A Discussion of the Agreement*, (New York : United Nation Children Fund, 1982), p. 5.

^{๒๓}Cohen, J. M., and N. I. Uphoff, *Participation's Place in Rural Development : Seeking Clarity Through Specificity*, (S.L. : World Development, 1980), pp. 50-55.

ข้อมูลที่สำคัญและป้องกันความเข้าใจผิดที่อาจเกิดขึ้นและเสนอกลยุทธ์เพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งบุคคลนั้นสามารถเข้ามาเกี่ยวข้องตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นโครงการทั้งในเรื่องเงิน การจัดสรรบุคลากร ตลอดจนวิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการและสนับสนุนโครงการที่จะนำเข้ามา

๑.๒ การตัดสินใจในช่วงดำเนินการ บุคคลนั้นอาจไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในช่วงเริ่มต้นแต่ถูกขอร้องให้เข้ามาดำเนินการเมื่อโครงการเข้ามา ความสำเร็จในช่วงนี้เกิดขึ้นได้มากกว่าการมีส่วนร่วมในภายหลังนี้ และจัดลำดับความสำคัญของโครงการและวิธีการดำเนินโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม

๑.๓ การตัดสินใจในช่วงปฏิบัติการ เป็นความเกี่ยวข้องในองค์กรเมื่อโครงการเข้ามาหรือมีการเชื่อมโยงโครงการเข้ามามีการรวมขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเกณฑ์สำหรับปฏิบัติกิจกรรมในโครงการ กรอบที่สมาชิกยึดถือประกอบด้วย การประชุมเพื่อทำนายนโยบายการคัดเลือกผู้นำที่มีอิทธิพลต่อองค์กร

๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ บุคคลนั้นสามารถมีส่วนร่วมแบ่งได้ ๓ ทางใหญ่ๆ คือ

๒.๑ การมีส่วนร่วมในการสละหรือให้ทรัพยากรจะสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ ได้แก่ แรงงาน เงิน วัสดุอุปกรณ์และข้อมูลข่าวสารทั้งหมดนี้เป็นแหล่งทรัพยากรหลักที่สำคัญนำมาใช้เพื่อการพัฒนาโครงการ แสดงให้เห็นทิศทางที่ชัดเจนของการมีส่วนร่วม สิ่งสำคัญของการมีส่วนร่วมคือการรู้ว่าใครเป็นผู้สนับสนุนและทำอะไร โดยวิธีการสมัครใจ การได้รับค่าตอบแทนหรือโดยวิธีการบีบบังคับ การสนับสนุนเรื่องทรัพยากรบ่อยครั้งที่พบว่ามีความไม่เท่าเทียมกันและการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว

๒.๒ การมีส่วนร่วมในการบริหารโครงการและการประสานงานสามารถรวมตัวกันในการปฏิบัติงาน โดยการเป็นลูกจ้างหรือสมาชิกทีมที่ปรึกษาหรือเป็นผู้บริหารโครงการเป็นสมาชิกอาสาซึ่งทำหน้าที่ประสานงานกิจกรรมของโครงการ มีการฝึกอบรมให้รู้เทคนิคการปฏิบัติงานในโครงการสำหรับผู้เข้ามาบริหารหรือประสานงาน วิธีนี้นอกจากจะเพิ่มความไว้วางใจยังช่วยให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาของตนเองอีกด้วย อีกทั้งยังทำให้เกิดการสื่อสารข้อมูลภายในและได้รับคำแนะนำซึ่งเป็นปัญหา ตลอดจนผลกระทบที่ได้รับเมื่อโครงการเข้ามา

๒.๓ การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งไม่จำเป็นต้องการผลประโยชน์แต่พิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ว่า ผลเสียที่ตามมาภายหลังนำโครงการเข้ามาและมีผลต่อคนในท้องถิ่นที่เข้าร่วมโครงการ

๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานและมีผลในทางเศรษฐกิจ ซึ่งไม่ควรมองข้ามการสังเกตไปเป็นข้อเท็จจริง ในการมีส่วนร่วมในการยอมรับความสำคัญของโครงการ ซึ่งการตัดสินใจอาจไม่เกิดขึ้นหรือมีขีดจำกัด การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ แบ่งได้ ๓ ชนิด คือ

๓.๑ ผลประโยชน์ด้านวัตถุ เป็นความต้องการด้านพื้นฐาน สรุปลได้ว่าเป็นการเพิ่ม การบริโภค รายได้และทรัพย์สิน เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การสรุปข้อมูลล้มเหลวได้ ซึ่งควรวิเคราะห์ได้ ว่า ใครคือผู้มีส่วนร่วมและดำเนินการให้มันเกิดขึ้น

๓.๒ ผลประโยชน์ด้านสังคม เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานด้านสาธารณะ ได้แก่ บริการหรือความพอใจจากจากสาธารณูปโภค การเพิ่มโครงการพัฒนาโดยใช้รูปแบบการผสมผสาน เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิต จึงจำเป็นต้องกำหนดการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ทั้งในเรื่องปริมาณการแบ่ง ผลประโยชน์ และคุณภาพการบริการและความพอใจ

๓.๓ ผลประโยชน์ด้านบุคคล เป็นความปรารถนาที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มหรือ ได้รับการคัดเลือกเข้ามา เป็นความต้องการอำนาจทางสังคมและการเมืองโดยผ่านความร่วมมือใน โครงการ ผลประโยชน์สำคัญที่ได้จากโครงการมี ๓ ชนิด คือ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง พลังอำนาจ ทางการเมือง และความรู้สึกว่าตนมีประสิทธิภาพ

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ควรศึกษาผลเสียที่จะเกิดขึ้นตามมาภายหลังด้วย เพราะ ถ้าอัตราการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์มีความแตกต่างกัน จะเป็นข้อมูลที่สำคัญในการวางนโยบาย หลักที่เกี่ยวข้องว่าจะให้ใครมีส่วนร่วม หากผลที่ออกมาตรงกันข้ามกับโครงการเมื่อทราบแล้วว่าทำไม จะได้แก้ไขเพื่อหาแนวทางที่มีความเป็นไปได้ในการวางรูปแบบใหม่

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นส่วนที่มีการเขียนเป็นรายงานไว้น้อย สามารถ ประเมินโครงการได้ ๒ รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมโดยตรง และการมีส่วนร่วมทางอ้อม การมีส่วนร่วม ในการประเมินผล ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางซึ่งทำหน้าที่ประเมินผลด้านงบประมาณ ความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่อโครงการ ประเมินว่ามีผู้เห็นด้วยกับโครงการหรือไม่ผู้มีส่วนร่วมได้แก่ ใครบ้าง มีส่วนร่วมโดยวิธีใด มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่างๆ หรือผ่านตัวแทนที่เลือกเข้าไป อย่างไรและทำอย่างไร ความคิดเห็นต่างๆ จึงได้รับการนำไปใช้ประโยชน์

๒.๒.๔ หลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วม

มีหลักการพื้นฐานสำคัญ ๘ ประการที่ควรคำนึงถึงคือ

๑. ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้
๒. เชื่อว่ามนุษย์ต่างมีความคิดและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน
๓. เชื่อว่าทุกคนไม่ได้ชั่วดี มาตั้งแต่เกิด
๔. เชื่อว่าชาวชุมชนต่างๆ มักมีภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของตน
๕. เชื่อว่าตนต่างกับชาวบ้านอยู่น้อย และชาวบ้านเองก็แตกต่างกันอยู่บ้าง
๖. ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสามารถพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้นได้
๗. อาจใช้การมีส่วนร่วมในหลายรูปแบบ
๘. การมีส่วนร่วมยังมีเพิ่มขึ้น เมื่อมีสภาพที่เหมาะสมต่อไปนี้

- ๘.๑ ประชาชนในท้องถิ่นได้รู้สึกรู้ว่าเขาได้ควบคุมโชคชะตาของตนเอง
- ๘.๒ ผู้ที่เข้าร่วมต้องมีอิสรภาพได้รับความเสมอภาคและได้รับความจริงใจให้เข้ามา
มาร่วม
- ๘.๓ ผู้ที่จะเข้าร่วมด้วยต้องมีความสามารถพอที่จะมีส่วนร่วมด้วยได้
- ๘.๔ มีการสื่อสาร ๒ ทางเพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมได้รับข้อมูลอย่างถูกต้องและสมบูรณ์
- ๘.๕ ประชาชนมีส่วนร่วมรับทราบ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในโครงการตั้งแต่เริ่มต้น
จะทำให้ต้องการเข้าร่วมกับโครงการมากยิ่งขึ้น
- ๘.๖ ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่โครงการและต่อโครงการนั้นๆ และเต็มใจ
ที่จะมีส่วนร่วมด้วย
- ๘.๗ การมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่ทำให้ประชาชนเสียค่าใช้จ่ายมากเกินไปเกินกว่า
ผลตอบแทนที่เขาประเมินว่าจะได้รับ
- ๘.๘ เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว จะไม่กระทบกระเทือนสถานภาพในหน้าที่การงาน
หรือทางสังคมให้ลดน้อยลง
- ๘.๙ มีกลวิธีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างโครงการและผู้มีส่วนได้เสียเป็นอย่างดี

๒.๒.๕ ลักษณะการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม สามารถสรุปลักษณะแบ่งออกเป็น ๖ ลักษณะ ได้แก่^{๒๔}

๑. การรับรู้ข่าวสาร (Public information) การมีส่วนร่วมนี้ ประชาชนเป็นผู้มีส่วนได้
ส่วนเสีย บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่
จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้ง
ก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ
๒. การปรึกษาหารือ (Public consultation) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่มีการ
จัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟัง
ความคิดเห็น การตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ ยังเป็นช่องทางการกระจายข่าวสารข้อมูลไปยัง
ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเข้าใจ เพื่อให้มีข้อเสนอแนะประกอบทางเลือกการ
ตัดสินใจ
๓. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชน
ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมและผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ ใช้เวทีสาธารณะในการทำ

---

^{๒๔}ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และพรพนทิพย์ เพชรมาก, การบริหารสังคมศาสตร์แห่งศตวรรษเพื่อ
สังคมไทยและสังคมโลก, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, ๒๕๕๑), หน้า ๑.

ความเข้าใจ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายวิธีการ เช่น การประชุมระดับชุมชน (Community meeting) การประชุมรับฟังความคิดเห็นเชิงวิชาการ (Technical meeting)

๔. การประชาพิจารณ์ (Public hearing) เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ และมีความชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปกปิดของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ การประชาคม คณะกรรมการจัดประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาชัดเจน และมีการแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบอย่างชัดเจน

๕. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้นๆ ซึ่งอาจจะดำเนินการโดยการเลือกตัวแทนเข้าไปเป็นกรรมการที่มีอำนาจการตัดสินใจ

๖. การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้ไม่ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงในเชิงการป้องกันและแก้ไข แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้อง การป้องกันสิทธิของตนเองอันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ควรจะได้รับ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กล่าวถึงเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลายประการ และประชาชนสามารถใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญทั้งในรูปแบบของปัจเจกหรือในรูปแบบกลุ่ม องค์กร ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

๒.๒.๖ ระดับของการมีส่วนร่วม

การแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมสามารถแยกได้ตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมนั้นไม่ได้มีความแปรเปลี่ยนเฉพาะชนิด (Kinds) และปริมาณของกิจกรรมที่กระทำ แต่ยังมีความแปรเปลี่ยนในระดับความเข้ม (Degree) ในการเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการริเริ่มและวางแผนกิจกรรม ดังนั้นพิสัยของ การมีส่วนร่วม อาจจะมีตั้งแต่ระดับการยอมรับบริการที่จัดไว้ไปจนถึงการรวมกลุ่ม เพื่อตัดสินใจและริเริ่มโครงการพัฒนาเอง ซึ่งระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม หรือระดับการมีส่วนร่วม อาจจำแนกได้ ๓ ระดับ คือ

๑. ระดับการตัดสินใจ (Decision making) ในระดับนี้ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดการกับกิจกรรมการพัฒนาด้วยตนเอง (Level of responsibility by themselves)

๒. ระดับการร่วมมือ (Cooperation) ในระดับนี้ประชาชนจะให้ความร่วมมือต่อแผนงานที่ริเริ่ม โดยหน่วยงานภายนอก ซึ่งอาจต้องการความเสียสละจากประชาชน ในด้านเวลา ทรัพย์สิน และแรงงาน เพื่อช่วยให้โครงการประสบผลสำเร็จ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือว่าการมีส่วนร่วมในระดับที่ยอมรับได้ (Acceptable level of participation)

๓. ระดับการใช้ประโยชน์ (Utilization) ในระดับนี้ประชาชนจะยอมรับ และใช้ประโยชน์จากบริการที่ได้วางโครงการไว้ เป็นการมีส่วนร่วมในระดับการยอมรับบริการเท่านั้น

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนในการร่วมรับฟัง ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และร่วมตัดสินใจ ซึ่งสามารถนำหลักการมีส่วนร่วมให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลคุณภาพของหญิงตั้งครรภ์ได้เข้ากระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการร่วมคิด ร่วมค้นหาปัญหา หาสาเหตุจัดลำดับความสำคัญ การจัดการปัญหา ร่วมวางแผนการดำเนินงาน จัดกิจกรรม แบ่งหน้าที่ติดตามและประเมินผลร่วมกันจนจบกระบวนการ ซึ่งประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้สึกเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และเกิดความต้องการช่วยปฏิบัติ อย่่างกระตือรือร้นอีกด้วย

ตารางที่ ๒.๓ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
Cohen & Uphoff (1980, pp.1-10).	การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจควบคู่ไปกับการดำเนินงาน รวมถึงการร่วมในผลประโยชน์และการประเมินผลอีกด้วย
Cohen & Uphoff (1977, p.1)	รูปแบบการตัดสินใจ มี ๔ ลักษณะ ดังนี้ ๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)
สุทิน บุญญาธิการ, ดวงพร บุญครบ และรักกิจ ศรีสรินทร์ (๒๕๔๐, หน้า ๑).	รูปแบบการตัดสินใจ มี ๕ ลักษณะ ดังนี้ ๑. การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) ๒. การปรึกษาหารือ (Public Consultation) ๓. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) ๔. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ๕. การใช้กลไกทางกฎหมายเป็นการเรียกร้องสิทธิของตนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม

ตารางที่ ๒.๓ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
อรรถัย ก๊กผล (๒๕๕๒, หน้า ๑).	<p>ขั้นตอนการมีส่วนร่วม</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. การเกิดจิตสำนึกในตนเอง ๒. ร่วมคิด ค้นหาสาเหตุ ๓. ร่วมกันวางแผน ๔. ร่วมดำเนินงาน ๕. ร่วมกันติดตามประเมินผล ๖. ร่วมรับผลประโยชน์
ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และ พรรณทิพย์ เพชรมาก (๒๕๕๑, หน้า ๑.)	<p>ลักษณะการมีส่วนร่วม</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. การรับรู้ข่าวสาร (Public information) ๒. การปรึกษาหารือ (Public consultation) ๓. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public meeting) ๔. การประชาพิจารณ์ (Public hearing) ๕. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ๖. การใช้กลไกทางกฎหมาย

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ

พระสังฆาธิการเป็นผู้ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขตปกครองและวัดให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์จัดการและพัฒนา การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปด้วยดี พระสังฆาธิการจึงมีความสำคัญในการดูแลพระภิกษุ สามเณร ดูแลวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ให้พระภิกษุสามเณร มีจริยวัตรตรงงามประพฤติปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัย นับว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จรรโลงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน ดูแลความประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุ สามเณร มีให้ออกนอกพระธรรมวินัย และพระสังฆาธิการโดยเฉพาะ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะต้องบำรุงรักษา จัดการวัด และสมบัติของวัดให้เป็นไปโดยเรียบร้อย ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่พำนักอยู่ในวัดปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และเป็นธุระ

ในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจะเจริญรุ่งเรืองถาวรสืบต่อไป ก็ต้องอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญเนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชน โดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นที่เคารพเลื่อมใสศรัทธาของประชาชน ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เจ้าอาวาสจึงมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและจัดการวัดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๕}

พระสังฆาธิการมีบทบาทหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ โดยมีหลักการปกครอง คือ ๑) มุ่งความสงบเรียบร้อย ๒) มุ่งความเจริญของงาม และ ๓) มุ่งความสามัคคีปรองดอง ซึ่งทั้ง ๓ ประการนี้ เป็นเครื่องวัดสมรรถภาพของการปกครอง^{๒๖}

ในขณะเดียวกัน ในการปกครองพระสงฆ์ให้ได้ผลดีตามหลักการดังกล่าว พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ทุกรูปต้องพัฒนาตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัยก่อนเป็นประการแรกประการที่สองจะต้องมีรูปแบบการปกครองในวัดวาอารามให้เรียบร้อยและประการสุดท้ายจะต้องจัดรูปแบบในการศึกษาเล่าเรียนแผนกพระปริยัติธรรมขึ้น เช่น แผนกนักธรรม แผนกบาลี ขึ้นในวัดของตน นอกจากนี้จะต้องอบรมวิปัสสนากรรมฐานให้กับพระภิกษุสามเณร เรียกว่า พัฒนาจิตใจของพระภิกษุสามเณรให้มีความมั่นคง เพื่อพระภิกษุสามเณรจะได้นำหลักการพัฒนาจิตใจนี้ไปสู่เด็กหรือเยาวชนหรือยุวพุทธให้หันเข้ามาศึกษาหาความรู้ด้านพระพุทธศาสนา เรียกว่า จริยธรรม การให้การศึกษาด้านจริยธรรมก็คือการเปิดโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น การเปิดโรงเรียนเด็กเล็ก ที่เรียกว่าเด็กก่อนเกณฑ์ ซึ่งเป็นโครงการของมหาเถรสมาคม ก็เพื่อเป็นการชักจูงเด็กเล็กให้หันเข้ามาพึ่งพระสงฆ์ พระสงฆ์ก็มีบทบาทช่วยเหลือเด็กเล็กด้วยเมตตาธรรม เด็กเล็กเหล่านี้ ก็คือ ลูกหลาน ชาวบ้านที่ต้องออกไปประกอบอาชีพ เมื่อวัดรับดูแลลูกหลานให้ความเลื่อมใสศรัทธาต่อวัด ต่อพระพุทธศาสนา ก็บังเกิดขึ้นกับประชาชนจึงเห็นได้ว่า พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส นอกจากจะมีหน้าที่ในการดูแลวัด พัฒนาวัดแล้ว ยังต้องช่วยเหลือและพัฒนาชุมชนพร้อมกันไปด้วย^{๒๗}

พระสังฆาธิการ เป็นนามบัญญัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่การปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองของตน ได้แก่ การรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา

^{๒๕}กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, **คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้าคำนำ.

^{๒๖}พระธรรมญาณมุนี (ทองย้อย กิตติทินโน), “วัดช่วยชาวบ้านได้อย่างไร”, **การแสวงหาเส้นทางพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย**, ๒๕๒๖, หน้า ๓๙ - ๕๒. (อัสสัมชัญ)

^{๒๗}พระครูมงคลคีลวงค์ (อานันต์ เตชขนิโล) และคณะ, “พระสงฆ์กับการพัฒนาชนบท”, **การแสวงหาเส้นทางพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย**, ๒๕๒๖, หน้า ๕๓ - ๖๗. (อัสสัมชัญ)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์รวมทั้งการนิคหกรรมหรือการวินิจฉัย อธิกรณ์ หรือ ความผิดทางพระธรรมวินัยของพระภิกษุ

กฎหมายอาญาฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ได้กำหนดจรรยาพระสังฆาธิการ ซึ่งพระสังฆาธิการต้องปฏิบัติตามบทบาทของพระสังฆาธิการดังต่อไปนี้

๑. ต้องเคารพเอื้อเฟื้อต่อกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎกระทรวง กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร และปฏิบัติตามพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด

๒. ต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งโดยชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ถ้าไม่เห็นพ้องด้วยคำสั่งนั้น ให้เสนอความเห็นคัดค้านเป็นลายลักษณ์อักษรภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้ รับทราบคำสั่ง และเมื่อได้คัดค้านดังกล่าวมานั้นแล้ว แต่ผู้สั่งมิได้ถอนหรือแก้คำสั่งนั้นถ้าคำสั่งนั้นไม่ผิดพระวินัยต้องปฏิบัติตาม ต้องรายงานจนถึงผู้สั่ง ในกรณีมีการคัดค้านคำสั่งให้ผู้ส่งรายงานเรื่องทั้งหมดไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตนเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไปในการปฏิบัติหน้าที่ ห้ามทำข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตพิเศษเป็นครั้งคราว

๓. ต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง มิให้เกิดความเสียหายแก่การคณะสงฆ์และการพระศาสนา และห้ามมิให้ละทิ้งหน้าที่โดยไม่มีเหตุอันควร

๔. ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยชอบ และห้ามมิให้ใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ไม่สมควร

๕. ต้องสุภาพเรียบร้อยต่อผู้บังคับบัญชา เหนือตนและผู้อยู่ในปกครอง

๖. ต้องรักษาส่งเสริมสามัคคีในหมู่คณะและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางที่ชอบ

๗. ต้องอำนวยความสะดวกในหน้าที่การคณะสงฆ์และการพระศาสนา

๘. ต้องรักษาข้อความอันเกี่ยวกับการคณะสงฆ์ที่ยังไม่ควรเปิดเผย

ทั้ง ๘ ข้อนี้ เป็นจรรยาอันพระสังฆาธิการต้องถือปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด เพราะละเมิดแล้วย่อมได้รับโทษฐานละเมิดจรรยา

บทบาทความรับผิดชอบของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสนั้น จะต้องช่วยพัฒนาท้องถิ่นในด้านการเสริมสร้างคุณธรรมให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นของตนด้วย ในการพัฒนาท้องถิ่นนั้นก็ควรเริ่มที่เจ้าอาวาสต้องคุมบรรยากาศในวัดให้หอมหุ้มด้วย เมตตา สัจจะ สามัคคี คนในวัดรักกัน ซื่อสัตย์ต่อกัน ประองดองกัน^{๒๘}

^{๒๘}พระพุทธวรญาณ (ทองย้อย กิตติทินโน), ธรรมญาณนิพนธ์ : ๑๐๐ ปี พระพุทธวรญาณ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๕๒ - ๕๓.

ในส่วนสภาพวัด เจ้าอาวาสก็ต้องจัดวัดให้เป็นศาสนสถาน คือเป็นที่บำเพ็ญกิจทางศาสนา เป็นบุญสถาน คือเป็นสถานที่ในการบำเพ็ญกุศล เป็นศึกษาสถาน คือเป็นที่ให้การศึกษาเล่าเรียน อบรมเป็นธรรมสถาน คือเป็นสถานที่ในทางประสิทธิ์ประสาทคุณงามความดี^{๒๙}

ผู้วิจัยสรุปว่า พระสังฆาธิการ คือ พระภิกษุผู้มีอายุพรรษาและเป็นผู้มีความสามารถในการบริหารอันเป็นความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ จนได้รับการยอมรับเชื่อถือจากคณะสงฆ์และอุบาสกอุบาสิกาทั่วไป ให้เป็นผู้รับผิดชอบงานคณะสงฆ์ในด้านๆ ต่างๆ อันเหมาะสมต่อความรู้ความสามารถของพระภิกษุสงฆ์รูปนั้นๆ โดยมีการพิจารณากลับกรองด้วยระบบแห่งพระธรรมวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายเถรสมาคมซึ่งถือว่าการกลับกรองที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุม ซึ่งเป็นการพิจารณาอันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในวงการคณะสงฆ์

๒.๓.๑ ความสำคัญของพระสังฆาธิการ

พระสังฆาธิการเป็นผู้ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขตปกครองและวัดให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์จัดการและพัฒนา การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปด้วยดี พระสังฆาธิการจึงมีความสำคัญในการดูแลพระภิกษุ สามเณรดูแลวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ให้พระภิกษุสามเณร มีจริยวัตรตรงดงามประพฤติปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัย นับว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จรรโลงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน ดูแลความประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุ สามเณร มิให้ออกนอกพระธรรมวินัย และพระสังฆาธิการโดยเฉพาะ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะต้องบำรุงรักษาจัดการวัด และสมบัติของวัดให้เป็นไปโดยเรียบร้อย ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่พำนักอยู่ในวัดปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

ความสำคัญของพระสังฆาธิการว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจะเจริญรุ่งเรืองถาวรสืบต่อไป ก็ด้วยจะต้องอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญเนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชนโดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นที่เคารพเลื่อมใสศรัทธาของประชาชน ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เจ้าอาวาสจึงมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและจัดการวัดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ^{๓๐}

^{๒๙}พระธรรมญาณมุนี (ทองย้อย กิตติทินโน), “วัดช่วยชาวบ้านได้อย่างไร”, การแสวงหาเส้นทางพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย, ๒๕๒๖, หน้า ๓๙ - ๕๒. (อัดสำเนา)

^{๓๐}กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้าคำนำ.

ความสำคัญของพระสังฆาธิการว่าเป็นผู้ขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์และการพระพุทธศาสนาให้ปฏิบัติถูกต้องเป็นประโยชน์ทั้งงาน การศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์^{๓๑}

จากความสำคัญข้างต้น พอสรุปได้ว่า พระสังฆาธิการนั้นมีความสำคัญต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้วยว่าพระสังฆาธิการนั้นเป็นผู้ขับเคลื่อนกระบวนการบริหารให้มีความเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คณะสงฆ์จะไม่สามารถดำเนินการตามภาระหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์หากขาดพระสังฆาธิการไปไม่ว่าจะเป็นพระสังฆาธิการในระดับใดก็ตาม

๒.๓.๒ บทบาทพระสังฆาธิการ

พระสังฆาธิการมีบทบาทหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ โดยมีหลักการปกครอง คือ ๑) มุ่งความสงบเรียบร้อย ๒) มุ่งความเจริญงอกงาม และ ๓) มุ่งความสามัคคีปรองดอง ซึ่งทั้ง ๓ ประการนี้ เป็นเครื่องวัดสมรรถภาพของการปกครอง^{๓๒}

ในขณะเดียวกัน ในการปกครองพระสงฆ์ให้ได้ผลดีตามหลักการดังกล่าวนี้ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ทุกรูปต้องพัฒนาตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัยก่อนเป็นประการแรก ประการที่สองจะต้องมีรูปแบบการปกครองในวัดวาอารามให้เรียบร้อยและประการสุดท้ายจะต้องจัดรูปแบบในการศึกษาเล่าเรียนแผนกพระปริยัติธรรมขึ้น เช่น แผนกนันทกรรม แผนกบาลี ขึ้นในวัดของตน นอกจากนี้จะต้องอบรมวิปัสสนากรรมฐานให้กับพระภิกษุสามเณร เรียกว่า พัฒนาจิตใจของพระภิกษุสามเณรให้มีความมั่นคง เพื่อพระภิกษุสามเณรจะได้นำหลักการพัฒนาจิตใจนี้ไปสู่เด็กหรือเยาวชนหรือยุวพุทธให้หันเข้ามาศึกษาหาความรู้ด้านพระพุทธศาสนา เรียกว่า จริยธรรม การให้การศึกษาด้านจริยธรรมก็คือการเปิดโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น การเปิดโรงเรียนเด็กเล็กที่เรียกว่าเด็กก่อนเกณฑ์ ซึ่งเป็นโครงการของมหาเถรสมาคม ก็เพื่อเป็นการชักจูง เด็กเล็กให้หันเข้ามาพึ่งพระสงฆ์ พระสงฆ์ก็มีบทบาทช่วยเหลือเด็กเล็กด้วยเมตตาธรรม เด็กเล็กเหล่านี้ ก็คือ ลูกหลานชาวบ้านที่ต้องออกไปประกอบอาชีพ เมื่อวัดรับดูแลลูกหลานให้ความเลื่อมใสศรัทธาต่อวัด ต่อพระพุทธศาสนา ก็บังเกิดขึ้นกับประชาชนจึงเห็นได้ว่า พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส นอกจากจะมีหน้าที่ในการดูแลวัด พัฒนาวัดแล้ว ยังต้องช่วยเหลือและพัฒนาชุมชนพร้อมกันไปด้วย^{๓๓}

^{๓๑}สำนักงานเจ้าคณะภาค ๑๖, **คู่มือปฏิบัติงานการคณะสงฆ์**, (สุราษฎร์ธานี : สำนักงานเลขานุการเจ้าคณะภาค ๑๖ วัดท่าไทร, ๒๕๔๗), หน้า ๔๖.

^{๓๒}พระธรรมญาณมุนี (ทองย้อย กิตติทินโน), “วัดช่วยชาวบ้านได้อย่างไร”, **การแสวงหาเส้นทางพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย**, ๒๕๒๖, หน้า ๓๙ - ๕๒. (อัดสำเนา)

^{๓๓}พระครูมงคลคีลวงค์ (อนันต์ เตชธโช) และคณะ, “พระสงฆ์กับการพัฒนาชนบท”, **การแสวงหาเส้นทางพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย**, ๒๕๒๖, หน้า ๕๓ - ๖๗. (อัดสำเนา)

พระสังฆาธิการ เป็นนามบัญญัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่การปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองของตน ได้แก่ การรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์รวมทั้งการนิคมกรรมหรือการวินิจฉัย อธิกรณ์ หรือ ความผิดทางพระธรรมวินัยของพระภิกษุ

กฎหมายตราสามดวง ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ได้กำหนดจริยาพระสังฆาธิการ ซึ่งพระสังฆาธิการต้องปฏิบัติตามบทบาทของพระสังฆาธิการ ดังต่อไปนี้

๑. ต้องเคารพเอื้อเฟื้อต่อกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎกระทรวง กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด

๒. ต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งโดยชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ถ้าไม่เห็นพ้องด้วยคำสั่งนั้น ให้เสนอความเห็นคัดค้านเป็นลายลักษณ์อักษรภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่ง และเมื่อได้คัดค้านดังกล่าวมานั้นแล้ว แต่ผู้สั่งมิได้ถอนหรือแก้คำสั่งนั้นถ้าคำสั่งนั้นไม่ผิดพระวินัยต้องปฏิบัติตาม ต้องรายงานจนถึงผู้สั่ง ในกรณีมีการคัดค้านคำสั่งให้ผู้ส่งรายงานเรื่องทั้งหมดไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตนเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไปในการปฏิบัติหน้าที่ ห้ามทำข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตพิเศษเป็นครั้งคราว

๓. ต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง มิให้เกิดความเสียหายแก่การคณะสงฆ์และการพระศาสนา และห้ามมิให้ละทิ้งหน้าที่โดยไม่มีเหตุอันควร

๔. ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยชอบ และห้ามมิให้ใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ไม่สมควร

๕. ต้องสุภาพเรียบร้อยต่อผู้บังคับบัญชา เหนือตนและผู้อยู่ในปกครอง

๖. ต้องรักษาส่งเสริมสามัคคีในหมู่คณะและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางที่ชอบ

๗. ต้องอำนวยความสะดวกในหน้าที่การคณะสงฆ์และการพระศาสนา

๘. ต้องรักษาข้อความอันเกี่ยวกับการคณะสงฆ์ที่ยังไม่ควรเปิดเผย

ทั้ง ๘ ข้อนี้ เป็นจริยาอันพระสังฆาธิการต้องถือปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด เพราะละเมิดแล้วย่อมได้รับโทษฐานละเมิดจริยา

๒.๓.๓ อำนาจหน้าที่ของพระสังฆาธิการ

อำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะใหญ่

เจ้าคณะใหญ่มีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตหนของตน ดังนี้^{๓๔}

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยกฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้นภาค หรือมีอำนาจหน้าที่ในกรณีที่ได้รับมอบหมายอย่างอื่นจากมหาเถรสมาคม

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะภาคให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

(๖) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

อำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะภาค

เจ้าคณะภาคมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตภาคของตน ดังนี้^{๓๕}

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยกฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้นภาค หรือมีอำนาจหน้าที่ในกรณีที่ได้รับมอบหมายอย่างอื่นจากมหาเถรสมาคม

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะจังหวัดให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

^{๓๔}กรมการศาสนา, กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๔๑), ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ หมวด ๒ ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง ข้อ ๖, ข้อ ๗.

^{๓๕}เรื่องเดียวกัน, ข้อ ๑๐.

(๖) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

อำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัด

เจ้าคณะจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดของตน ดังนี้^{๓๖}

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) ระวังอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัย ข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้นเจ้าคณะอำเภอ

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะอำเภอให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

(๖) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

อำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะอำเภอ

เจ้าคณะอำเภอมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอของตน ดังนี้^{๓๗}

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) ระวังอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้นเจ้าคณะตำบล

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะตำบลให้เป็นไปโดยชอบ

^{๓๖} อ่างแล้ว, ส่วนที่ ๒, ข้อ ๑๕.

^{๓๗} อ่างแล้ว, ส่วนที่ ๓, ข้อ ๒๐.

(๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

(๖) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

อำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล

เจ้าคณะตำบลมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตตำบลของตน ดังนี้^{๓๘}

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) ระวังอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้นเจ้าอาวาส

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาสให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุมและบังคับบัญชาเจ้าอาวาสและพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

(๖) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส

เจ้าอาวาส ผู้มีอำนาจสูงสุดภายในวัด คือ เจ้าอาวาสวัดซึ่งเป็นพระสังฆาธิการอันดับที่ ๙ ตามกฎหมาย มหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อการพระศาสนาอย่างยิ่งใหญ่ เพราะต้องทำหน้าที่เป็น ผู้ปกครองวัด และเป็นผู้แทนวัด เนื่องจากวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล คือบุคคลตามกฎหมาย ดังนั้น เจ้าอาวาสจึงมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญาตามมาตรา ๔๕ กล่าวว่า “ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา” ตำแหน่งเจ้าอาวาสจึงเป็นตำแหน่งสำคัญยิ่ง และนอกจากนั้น เจ้าอาวาสยังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพุทธศาสนิกชนมากที่สุดที่จะช่วยจรรโลงพระพุทธศาสนา ปลุกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน

พระสังฆาธิการ คือผู้ปกครองสงฆ์ ซึ่งตามกฎหมายมหาเถรสมาคมกำหนดให้มีจำนวน ๑๑ อันดับ โดยมีเจ้าคณะภาคเป็นอันดับที่ ๑ มีผู้ช่วยเจ้าอาวาสเป็นอันดับที่ ๑๑ นั้น พระสังฆาธิการ

^{๓๘}อ้างแล้ว, ส่วนที่ ๔, ข้อ ๒๕.

อันดับที่ ๙ คือเจ้าอาวาสนับเป็นพระสังฆาธิการที่มีความสำคัญมากที่สุดมีความรับผิดชอบสูงสุด ด้วยเหตุผล

๑. เจ้าอาวาสเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดพระภิกษุสามเณร อุบาสกอุบาสิกา ประชาชนและเด็กเล็ก รู้จักพื้นฐานของบุคคลเหล่านั้นดีกว่าใครๆ อยู่ใกล้ชิดเหตุการณ์ทางพระศาสนาทั้งดีและร้าย ย่อมเข้าใจปัญหาต่างๆ และหาทางคลี่คลายปัญหาได้ง่าย

๒. ตำแหน่งเจ้าอาวาสจัดเป็นพื้นฐานที่สำคัญของตำแหน่งผู้ปกครองสงฆ์ทุกตำแหน่ง เป็นเครื่องพิสูจน์และรับรองความสามารถของตำแหน่งปกครองสงฆ์ทั้งหลายได้อย่างดี คือถ้าเป็นเจ้าอาวาสได้ดี ก็มีหวังที่จะเป็นเจ้าคณะตำบล หรือเจ้าคณะต่างๆ ได้ดี^{๓๙}

เจ้าอาวาสมีหน้าที่ ดังนี้^{๔๐}

๑) บำรุงรักษาวัด จัดกิจกรรมและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

๒) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

๓) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอน พระธรรมวินัย แก่บรรพชิต และคฤหัสถ์

๔) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

เจ้าอาวาสมีหน้าที่ ดังนี้

๑) บำรุงรักษาวัด จัดกิจกรรมและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

๒) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

๓) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอน พระธรรมวินัย แก่บรรพชิต และคฤหัสถ์

๔) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

หน้าที่เจ้าอาวาสดังกล่าวในมาตรา ๓๗ นี้ เป็นหน้าที่โดยภาพรวมลักษณะงานอย่างกว้างๆมิได้ชี้ชัดถึงวิธีปฏิบัติแต่อย่างใด เพราะวิธีปฏิบัตินั้น ได้กำหนดโดยลักษณะงานเป็น ๔

๑. หน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม ได้แก่

๑.๑ การบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี หมายถึง การก่อสร้างการบูรณะปฏิสังขรณ์ การปรับปรุงตบแต่งการกำหนดแบบแปลนแผนผัง ซึ่งล้วนแต่เป็นงานที่ต้องทำด้วยแรงงาน แรงงานและแรงความคิดอันเป็นส่วนสร้างสรรค์และเสริมสร้างส่วนที่เป็นวัตถุ ให้ปรากฏเป็นรูปธรรม

^{๓๙}พระพุทธรธรรมญาณ (ทองย้อย กิตติทินโน), ธรรมญาณนิพนธ์ : ๑๐๐ ปี พระพุทธรธรรมญาณ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๗๕.

^{๔๐}พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณโณ), เอกสารประกอบคำบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๓๓ - ๓๔.

ศาสนสถานและศาสนวัตถุของวัดวาอารามต่างๆ จักได้รับการปรับปรุงพัฒนาให้เป็นที่ไปด้วยดีด้วยหน้าที่เจ้าอาวาสข้อนี้

๑.๒ การจัดกิจการของวัดให้เป็นที่ไปด้วยดี หมายถึง การจัดกิจการของวัดตามหน้าที่ผู้ปกครองวัดและหน้าที่จัดกิจการแทนวัดในฐานะผู้แทนนิติบุคคล เช่น การรับทรัพย์สิน การอรรถคดี กิจการเหล่านี้ เจ้าอาวาสจะต้องจัดการให้เป็นที่ไปด้วยดี คือ เป็นไปโดยถูกต้องตามระเบียบแบบแผนหรือจารีตว่าด้วยการนั้น

๑.๓ การจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นที่ไปด้วยดี หมายถึง การดูแลรักษา การใช้จ่ายการจัดทรัพย์สินของวัด ตลอดจนการบัญชี ทั้งส่วนที่เป็นศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนสมบัติของวัดที่ตนเป็นเจ้าอาวาส ให้เป็นที่ไปด้วยดี คือ ให้เป็นที่ไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

๒. หน้าที่ในการปกครองบรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัด ได้แก่

๒.๑ การปกครองบรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัด หมายถึง การคุ้มครองปกป้องรักษา ให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ผู้มีอยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น ได้เป็นอยู่ด้วยความผาสุก ให้ความอนุเคราะห์ในส่วนที่อยู่อาศัยและปัจจัยตามสมควร หรือกล่าวอีกในหนึ่งว่า ช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่บรรพชิต และคฤหัสถ์ดังกล่าวด้วยพรหมวิหารธรรมตามควรแก่เหตุ

๒.๒ การสอดส่องบรรพชิต และคฤหัสถ์ในวัด หมายถึง การตรวจตราและเอาใจใส่ดูแลการประพฤติปฏิบัติตนของบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีถิ่นที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น ให้เป็นที่ไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม รวมถึงควบคุมและบังคับบัญชาบรรพชิตและคฤหัสถ์ดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งมหาเถรสมาคมและรวมถึงการว่ากล่าวแนะนำ ชี้แจง เกี่ยวกับการปฏิบัติดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ เพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งวัดและพระศาสนาอันเป็นส่วนรวม

๓. หน้าที่เป็นธุระจัดการศึกษาและอบรม

๓.๑ การจัดการศาสนศึกษา หมายถึง การจัดให้มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ได้ศึกษาเล่าเรียน ทั้งแผนกบาลีและแผนกธรรม (รวมถึงธรรมศึกษาอยู่ด้วย) หรือเฉพาะแผนกใดแผนกหนึ่ง ซึ่งยึดแบบแผนตามจารีตประเพณีที่โดยปฏิบัติสืบมาโดยตรง ได้แก่การจัดตั้งสำนักศาสนศึกษาแผนกธรรม หรือการให้พระภิกษุสามเณรไปเรียนที่วัดใกล้เคียง ซึ่งมีสำนักศาสนศึกษาดังกล่าว

๓.๒ การอบรมสั่งสอนพระธรรมวินัย หมายถึง การจัดให้มีการอบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตตามวิธีการที่กำหนดในคำ สั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง ให้ภิกษุสามเณรเรียนพระธรรมวินัย พ.ศ. ๒๕๒๘ และการจัดให้มีการอบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่คฤหัสถ์ในรูปแบบอื่นๆ รวมถึงการฝึกอบรมระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและการปฏิบัติศาสนกิจ

ของพระสงฆ์ เช่น การทำ กิจวัตรประจำวัน การฝึกซ้อมสวดมนต์ ฝึกซ้อมเรื่องสังฆกรรมและพิธีกรรมทางพระศาสนา ตลอดจนฝึกอบรมการปฏิบัติศาสนกิจของคฤหัสถ์ เช่น การทำ วัตรสวดมนต์ประจำวันพระ การสมาทานอุโบสถศีล และปฏิบัติศาสนพิธีอื่นๆ

๔. หน้าที่อำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศล

หน้าที่อำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลนั้น เป็นหน้าที่เชื่อมโยงผูกพันกับสังคมทั้งในส่วนวัดและนอกวัดและเป็นหน้าที่อันเกี่ยวกับผลประโยชน์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งพอแยกได้โดยลักษณะ คือ

๔.๑ การอำนวยความสะดวกแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ที่ขอใช้วัดเป็นที่จัดบำเพ็ญกุศลทั้งที่เป็นส่วนตัวและส่วนรวม

๔.๒ การอำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลของวัดเอง ทั้งที่เป็นการประจำและเป็นการจร

๔.๓ การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้จะบำเพ็ญกุศนอกวัด แต่ขอรับคำปรึกษาและความอุปถัมภ์จากเจ้าอาวาสหรือจากวัด

๔.๔ การสร้างสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศล เช่น การสร้างฌาปนสถาน มีเมรุเผาศพ ศาลาเผาศพ ศาลาพักรักษาหรือศาลาบำเพ็ญกุศลและที่เก็บศพ เป็นต้น

อำนาจของเจ้าอาวาส

อำนาจเจ้าอาวาส หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปการะแก่การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส เพื่อให้งานที่ปฏิบัติเป็นไปด้วยดี เป็นสิ่งที่มีคู่กับหน้าที่เจ้าอาวาส มีไว้เพื่อใช้บังคับบัญชาผู้อยู่ในบังคับบัญชา โดยเฉพาะเกี่ยวกับบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นดังที่ท่านผู้รู้ได้กล่าวไว้ดังนี้

อำนาจเจ้าอาวาสมีดังนี้^{๔๑}

- ๑) ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ ซึ่งมีได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด
- ๒) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาส ออกไปเสียจากวัด
- ๓) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัด ทำงานภายในวัด หรือให้ทำทัณฑ์บน หรือให้ขอขมาโทษในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ในวัดนั้นประพฤติผิดคำสั่งเจ้าอาวาส ซึ่งได้สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคมต้องมีบรรรยากาศแห่งศาสนกิจอยู่ตลอดเวลา เช่น มีการไหว้พระ มีการสวดมนต์ มีการทำสังฆกรรมเป็นประจำตามพระวินัย

^{๔๑}พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโณ), เอกสารประกอบคำบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา, หน้า ๓๖ - ๓๗.

บทบาทความรับผิดชอบของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสว่า ต้องช่วยพัฒนาท้องถิ่น ในด้านการเสริมสร้างคุณธรรมให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นของตนด้วย ในการพัฒนาท้องถิ่นนั้นก็ต้อง เริ่มที่เจ้าอาวาสต้องคุมบรรยากาศในวัดให้หอมหุ้มด้วย เมตตา สัจจะ สามัคคี คนในวัดรักกัน ซื่อสัตย์ ต่อกัน ประองตองกัน^{๔๒}

ในส่วนสภาพวัด เจ้าอาวาสก็ต้องจัดวัดให้เป็นศาสนสถาน คือเป็นที่บำเพ็ญกิจทาง ศาสนา เป็นบุญสถาน คือเป็นสถานที่ในการบำเพ็ญกุศล เป็นศึกษาสถาน คือเป็นที่ให้การศึกษาเล่า เรียน อบรมเป็นธรรมสถาน คือเป็นสถานที่ในทางประสิทธิ์ประสาทคุณงามความดี^{๔๓}

จากที่ได้อ้างถึงแนวความคิดเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า พระสังฆาธิการ คือ พระภิกษุผู้มีอายุพรรษาและเป็นผู้มีความสามารถในการบริหารอันเป็นความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ จนได้รับการยอมรับเชื่อถือจากคณะสงฆ์และอุบาสกอุบาสิกาทั่วไป ให้เป็นผู้รับผิดชอบงานคณะสงฆ์ ในด้านต่างๆ อันเหมาะสมต่อความรู้ความสามารถของพระภิกษุสงฆ์รูปนั้นๆ โดยมีการพิจารณา กลับกรองด้วยระบบแห่งพระธรรมวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายมหาชนซึ่งถือว่าเป็นการกลับกรองที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุม ซึ่งเป็นการพิจารณาอันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ในวงการคณะสงฆ์

---

^{๔๒}พระพุทธรญาณ (ทองย้อย กิตติทินโน), ธรรมญาณนิพนธ์ : ๑๐๐ ปี พระพุทธรญาณ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๕๒ - ๕๓.

^{๔๓}พระธรรมญาณมุนี (ทองย้อย กิตติทินโน), “วัดช่วยชาวบ้านได้อย่างไร”, การแสวงหาเส้นทาง การพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย, ๒๕๒๖, หน้า ๓๙ - ๕๒. (อัดสำเนา)

ตารางที่ ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, (๒๕๔๐, หน้าคำนำ)	เจ้าอาวาสมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและจัดการวัดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
พระธรรมญาณมุนี (ทองย้อย กิตติทินฺโน), (๒๕๒๖, หน้า ๓๙ - ๕๒)	หลักการปกครองของพระสังฆาธิการ คือ ๑) มุ่งความสงบเรียบร้อย ๒) มุ่งความเจริญงอกงาม ๓) มุ่งความสามัคคีปรองดอง
พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ), (๒๕๔๐, หน้า ๓๓ - ๓๔)	หน้าที่ของเจ้าอาวาส ได้แก่ ๑) บำรุงรักษาวัด จัดกิจกรรมและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ๒) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม ๓) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัย แก่บรรพชิต และคฤหัสถ์ ๔) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ยาเสพติดทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อยๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา ทำให้สุขภาพทรุดโทรมเป็นอันตรายต่อมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง

๒.๔.๑ ความหมายของยาเสพติด

ยาเสพติด ความหมายตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อยๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ หรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย

ประวัติความเป็นมาของแอมเฟตามีน ซึ่งเป็นส่วนผสมสำคัญของยาบ้า มีการค้นพบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๐ ต่อมา พ.ศ. ๒๔๗๐ เกสเซอร์ชาวเมืองแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ชื่อ กอร์ดอน ออลเลส (Gordon Alles) ได้นำแอมเฟตามีนมาใช้ในทางการแพทย์เพื่อรักษาโรคหอบหืดแทนอีเฟรดี และใน พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้ขายลิขสิทธิ์ให้กับห้องทดลอง สมิธ คลายน์และเฟรนช์ (Smith Kline and French Laboratories) เพื่อผลิตยาขยายหลอดลมชนิดสุดคมชื่อ เบนซีไดรน์ (Benzedrine) ต่อมาจึงมีการผลิตแอมเฟตามีนเป็นรูปเม็ด และรู้จักอย่างแพร่หลายในวงการแพทย์^{๔๔} ยาบ้า ชื่อเดิมคือ ยาม้า ซึ่งมีส่วนผสมของแอมเฟตามีน เป็นส่วนผสมสำคัญที่สุดและเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ประเภท ๒ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๕๑ (พ.ศ. ๒๕๓๑) เรื่องระบุชื่อและจัดแบ่งประเภทวัตถุออกฤทธิ์ ตามความในพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. ๒๕๑๘ ต่อมา มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๓๐) กำหนดให้วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาททุกประเภทเป็นยาเสพติด ตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ และต่อมาได้มีกฎกระทรวง กำหนดให้แอมเฟตามีนเป็นยาเสพติดให้โทษ (ประเภทที่ ๑) ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๒๒ และเปลี่ยนแปลงการเรียกชื่อ ยาม้า เป็น ยาบ้า ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๑๓๕ (พ.ศ. ๒๕๓๙) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๓๖

๒.๔.๒ สาเหตุของการแพร่ระบาดของยาเสพติด

ยาเสพติดมีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว มีสาเหตุดังนี้

๑) การมีประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศพม่า ลาว และเขมร ซึ่งเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดที่สำคัญ และยังมีปัญหาในเรื่องความมั่นคงภายในประเทศ ประกอบกับกลไกของรัฐที่จะเข้ามาควบคุมและแก้ไขปัญหาเสพติดของทั้งสามประเทศเพิ่งจะเริ่มได้รับการพัฒนาในขณะที่ประเทศไทยมีโครงสร้างทางด้านเส้นทางคมนาคมที่สมบูรณ์ สามารถเชื่อมโยงกับประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยยังคงเป็นเส้นทางหลักของยาเสพติดที่ผลิตในภูมิภาคนี้สู่ตลาดยาเสพติดโลก

๒) แนวโน้มความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของภูมิภาคเอเชีย และจากแนวคิดในการรวมตัวเป็นกลุ่มการค้าระหว่างประเทศต่างๆ ที่มีอาณาเขตติดต่อกัน เพื่อสร้างอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจการค้า ซึ่งหมายถึงการร่วมมือกันพัฒนาเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อระหว่างประเทศต่างๆ ในเขตเศรษฐกิจร่วม เพื่ออำนาจความสะดวกในด้านการขนส่งสินค้าและวัตถุดิบผลกระทบในทางลบที่

^{๔๔}ชำนาญ สุวรรณรักษ์, ปัญหาเสพติดกับอาชญากรรม, (กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๔๗), หน้า ๒.

จะเกิดขึ้นก็คือ เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับการลักลอบขนส่งยาเสพติดข้ามประเทศในทางอ้อมด้วย

๓) การเปลี่ยนสภาพจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรมของประเทศไทยทำให้เกิดภาวะการแข่งขันอย่างรุนแรงระหว่างผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ยาเสพติดจึงถูกนำเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มอัตราการผลิตของแรงงาน การแพร่ระบาดของยาเสพติดเริ่มจากผู้ใช้แรงงานบางประเภทและแพร่หลายไปสู่ผู้ใช้แรงงานประเภทอื่นๆ อย่างรวดเร็ว และก็แพร่ระบาดไปสู่ประชากรทั่วไป

๔) นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ มุ่งเน้นการสร้างทางคมนาคมเชื่อมต่อจากจังหวัดไปสู่อำเภอและหมู่บ้าน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับเกษตรกร ซึ่งยังเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ในการนำสินค้าเกษตรกรรมมาสู่ตลาด ในขณะที่นโยบายนี้ประสบความสำเร็จระดับหนึ่ง ในด้านการกระจายรายได้ ในการกลับกันก็เป็นเส้นทางที่ทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดกระจายลงสู่ระดับหมู่บ้านและชุมชนเกือบทั่วประเทศอย่างรวดเร็ว

๕) สภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมและความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ทำให้สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาซึ่งเคยเป็นแรงยึดเหนี่ยวสำคัญสำหรับเด็กและเยาวชนอ่อนแอลงเด็กและเยาวชนจำนวนมากน้อยลงผลิตด้วยการใช้ยาเสพติด แรงกดดันของกลุ่มมีอิทธิพลทำให้การใช้ยาเสพติดแพร่หลายอย่างรวดเร็วเข้าไปในกลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา

๖) ในขณะที่รัฐบาลยึดถือนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายสำคัญแต่การให้การสนับสนุนงบประมาณกับส่วนราชการที่มีภารกิจในการปราบปราม ยังไม่อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับสภาพปัญหา ทำให้เกิดปัญหาสะสมและทวีความรุนแรงขึ้นอย่างรวดเร็ว

๗) การแก้ไขปัญหายาเสพติดจำเป็นต้องผนึกกำลังกันอย่างจริงจังระหว่างหน่วยงานและส่วนราชการจำนวนมาก เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาค้นคว้าได้โดยครอบคลุมและครบวงจรแต่หน่วยงานและส่วนราชการส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยจัดลำดับความสำคัญไว้ในลำดับท้าย

๘) ขบวนการค้ายาเสพติด มีการพัฒนารูปแบบ วิธีการ และองค์กร อยู่ตลอดเวลาและมีอำนาจเงินที่จะแสวงหาความร่วมมือและความคุ้มครองจากกลไกบางส่วนของประเทศ ซึ่งทำให้การปราบปรามยากยิ่งขึ้น

๙) การขยายตัวอย่างรวดเร็วของตลาดการค้ายาบ้าในประเทศ ทำให้กลุ่มค้ายาเสพติดชนิดอื่น หันมาผลิตและค้ายาบ้ามากยิ่งขึ้น เนื่องจากทำกำไรได้มหาศาลในเวลาอันรวดเร็วและจะแพร่ระบาดไปยังประชากรกลุ่มใหม่อยู่เสมอ

๑๐) สถานการณ์ด้านการปราบปรามที่ผ่านมามีแนวโน้มว่าผู้ค้ายาเสพติดหันมาใช้ความรุนแรงในการต่อต้านการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะนำความเสี่ยงต่อชีวิตและร่างกายของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามสูงยิ่งขึ้น

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหายาเสพติด และผลกระทบของปัญหา ยาเสพติดในระยะยาว ที่จะทำให้ประเทศชาติขาดความมั่นคง และการพัฒนาเศรษฐกิจด้อย ประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจากทรัพยากรบุคคลของประเทศชาติเกี่ยวข้องกับปัญหา ยาเสพติดจึงมี เจตนาธรรมที่จะควบคุมปัญหา ยาเสพติดไม่ให้ขยายตัวมากขึ้น และลดลงในที่สุด เพื่อรักษาความมั่นคง ของชาติทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมไว้ให้ปกติสุข จึงได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๑๔๑/๒๕๔๑ ลงวันที่ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ เรื่อง นโยบายการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยมีนโยบายควบคุมการขยายตัวของปัญหาและลดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดดำเนินการ โดยอาศัยการร่วมมือจากทุกส่วนในสังคม ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาอย่างต่อเนื่องจริงจัง โดย ให้ชุมชนและสถาบันการศึกษาเป็นฐานในการสร้างกระแสต่อต้านและกดดันการกระทำผิดเกี่ยวกับยา เสพติด ทั้งนี้ ให้ปฏิบัติต่อผู้ติดยาเสพติดในฐานะผู้ป่วย และการค้ายาเสพติด ตลอดจนยับยั้งและยุติ การนำยาเสพติดมาแพร่ระบาดในประเทศไทย

๒.๔.๓ สถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย

สุรามีตำนานก่อนพุทธกาล ฉันทิ ยาเสพติดย่อมมีมาก่อนประเทศสยาม ฉันทินั้น แต่ถ้ หากการพิจารณาเริ่มที่สมัยสุโขทัยก็จะทราบว่า ผิ่นได้แพร่ระบาดเข้ามาในประเทศไทยแล้ว แต่ไม่ ทราบว่ามีการห้ามสูบฝิ่นหรือไม่ในยุคสุโขทัย เพราะขาดหลักฐานทางประวัติศาสตร์ แต่ในสมัย พระเจ้าอู่ทองได้มีการตรากฎหมายลักษณะโจรขึ้นใน พ.ศ. ๑๙๐๓ ซึ่งมีบทลงโทษผู้เสพติดและค้าฝิ่น โดยให้ลงพระราชอาญาบริวารบาตรให้สิ้นเชิง ทะเวนบก ๓ วัน ทะเวนเรือ ๓ วัน ให้จำคุกไว้จนกว่า จะอดได้ ถ้าอดได้แล้วให้เรียกเอาทานบนแก่ญาติพี่น้องไว้ แล้วจึงปล่อยผู้สูบ ชายรับประทานฝิ่น จากโทษส่วนในสมัยรัตนโกสินทร์ได้พยายามเพิ่มโทษให้รุนแรงยิ่งขึ้น แต่การปราบปรามก็ไม่ได้ผล เท่าที่ควรการติดฝิ่นกลับเพิ่มมากขึ้นในหมู่คนจีน และเกิดระบบอั้งยี่เพื่อลักลอบค้าฝิ่นจึงได้มีการ เปลี่ยนแปลงนโยบายการปราบปรามในสมัยรัชกาลที่ ๔ ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ ชาวจีนเสพได้แต่ห้ามคนไทยเสพ ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๘๒ รัฐบาลไทยอนุญาตให้ตั้งร้านจำหน่ายฝิ่นได้ใน เขตพระนครและธนบุรี และขยายให้เปิดได้ทั่วราชอาณาจักรในพ.ศ.๒๔๘๓ การเปลี่ยนแปลงนโยบาย เช่นนี้ก็เพื่อที่จะหาทางควบคุมให้ดียิ่งขึ้น โดยจดทะเบียนรายจำหน่ายและผู้เสพ ซึ่งมีผลในแง่ภาษี อากร

อย่างไรก็ตาม ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เปลี่ยนแปลงนโยบายกลับไปตามแนว เดิม ก่อนสมัยรัชกาลที่ ๔ คือ ให้ออกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๗ เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๐๑ ให้เลิกการเสพฝิ่นโดยเด็ดขาด และยุบร้านจำหน่ายฝิ่นภายในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๐๒ ซึ่งประกาศ ฉบับนี้ เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของนโยบายปราบฝิ่นและยาเสพติดอื่นๆ ในปัจจุบัน ในปีที่รัฐบาลประกาศ เลิกสูบฝิ่นนั้นมีจำนวนผู้เสพฝิ่นลงทะเบียนไว้ ๗๐,๙๘๕ คน หลังจากประกาศห้ามแล้ว ปรากฏว่ายา เสพติดอย่างอื่นมีพิษร้ายแรงยิ่งกว่าฝิ่นหลายเท่าได้ระบาดเข้ามาในประเทศไทย จากฮ่องกง ใน พ.ศ.

๒๕๐๒ และภายในเวลา ๑๐ ปีหลังจากนั้น การเสพยาเฮโรอีนและยาเสพติดประเภทอื่นๆ ได้กลายเป็นปัญหาหนักและรุนแรงยิ่งกว่าฝิ่นในสมัยก่อนหลายเท่าตัว^{๔๕}

ด้วยปัจจุบันปัญหายาเสพติดได้กลายเป็นปัญหาวิกฤติสำคัญของประชาคมโลก โดยเฉพาะสำหรับประเทศไทยนั้น ปัญหานี้ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความมั่นคงของชาติ ทั้งด้าน การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และคุณภาพประชากร รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายสำคัญเร่งด่วนในการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยใช้หลัก การป้องกัน นำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการบำบัดรักษา ผู้ค้าต้องได้รับโทษอย่างเด็ดขาด รวมทั้งระดมความคิดจากทุกฝ่ายเพื่อกำหนดแนวทางในการเอาชนะยาเสพติด ซึ่งจากการร่วมกันคิดดังกล่าวได้มีความเห็นร่วมกันว่า การแก้ปัญหายาเสพติดในสถานการณ์ปัจจุบัน จะต้องคิดใหม่ ทำใหม่ โดยทุกองคาพยพในสังคมจะต้องผนึกกำลังร่วมกันให้เป็นพลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติดให้ได้โดยเร็ว การดำเนินการในการแก้ปัญหายาเสพติดตามแนวข้างต้นนั้น จะต้องยึดพื้นที่เป็นหลักในการดำเนินงานเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งในครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสนับสนุนให้ทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการแก้ปัญหา และให้ความสำคัญแก่การป้องกันโดยเน้นสร้างภูมิคุ้มกันแก่เด็กและเยาวชน เพื่อลดอุปสงค์ด้านยาเสพติดควบคู่ไปกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา การปราบปรามอย่างเฉียบขาดจริงจัง เพื่อลดปริมาณอุปทานยาเสพติด และได้กำหนดแนวทางในการเอาชนะยาเสพติดไว้ ๙ แนวทาง ดังนี้

๑. การปลูกพลังแผ่นดินและการป้องกัน
๒. การควบคุมตัวยาและสารเคมี
๓. การปราบปราม
๔. การบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพ
๕. การข่าว
๖. การอำนวยการ และการประสานงาน
๗. การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
๘. ความร่วมมือระหว่างประเทศ
๙. การวิจัย พัฒนา และติดตามประเมินผล^{๔๖}

^{๔๕}สุพัฒน์ อีริเวทเจอร์รี่ชัย, รศ., ยาและสิ่งเสพติดให้โทษ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐๒.

^{๔๖}ทักษิณ ชินวัตร, พ.ต.ท., ดร., “แนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด”, (กรุงเทพมหานคร : เอกสารสำเนา คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๑๙/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๔), (อัดสำเนา).

สถานการณ์แอมเฟตามีน หรือยาบ้าในปัจจุบัน พบว่ามีการแพร่ระบาดอย่างรุนแรงในประเทศไทย มีการผลิตปริมาณมากในประเทศเพื่อนบ้านและนำเข้าสู่ประเทศไทยในหลายช่องทางตลอดแนวชายแดน อีกทั้งมีการลักลอบผลิตแอมเฟตามีนหรือยาบ้าภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เพื่อกระจายให้ลูกค้าตามภูมิภาคต่างๆนอกจากนี้ มีการลักลอบจำหน่ายและเสพเฮโรอีน ฝิ่น กัญชา เอ็กซ์ตาซี โคเคน และเคตามีนในบางพื้นที่ รวมทั้งมีการลักลอบส่งออกต่างประเทศ

ปัจจุบันยาเสพติดที่เข้ามาแพร่ระบาดในประเทศไทย ส่วนใหญ่ผลิตในประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งยาบ้า ยาไอซ์ และเฮโรอีน กลุ่มผลิตหลักเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดน โดยก่อนปีพ.ศ. ๒๕๔๒ มีการผลิตเฮโรอีนบริเวณชายแดนทางภาคเหนือของประเทศไทย แต่หลังจากปี พ.ศ. ๒๕๔๒ มีการเคลื่อนย้ายไปอยู่ทางชายแดนตอนเหนือของประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับยาบ้านั้น ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๙ มีแหล่งผลิตยาบ้าขนาดใหญ่ในพื้นที่ภาคกลาง กรุงเทพฯ และปริมณฑล แต่ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ - ปัจจุบัน มีการเคลื่อนย้ายไปอยู่ทางชายแดนตอนเหนือของประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับการลักลอบปลูกพืชเสพติดยังคงมีอยู่ แต่ไม่ส่งผลกระทบต่อ การแพร่ระบาดในประเทศไทยโดย

ฝิ่น พบการลักลอบปลูกฝิ่นในพื้นที่ภาคเหนือและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๑ พบพื้นที่ลักลอบปลูกฝิ่น ๑,๘๐๐.๔๐ ไร่ ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๕๐ จำนวน ๑,๔๕๕ ไร่ ตัดไปแล้ว ๑,๗๗๗.๘๖ ไร่ (ร้อยละ ๙๘.๗๕) พื้นที่ที่มีการปลูกฝิ่นในประเทศไทยในปัจจุบันอยู่ที่ภาคเหนือใน ๘ จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำปาง น่าน พะเยา ตาก และกำแพงเพชร โดยพื้นที่ที่มีการปลูกฝิ่นซ้ำซากและหนาแน่นที่สุดคือ อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ทั้งนี้ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่ห่างไกลความเจริญ ทูรกันดาร การคมนาคมไม่สะดวก เจ้าหน้าที่รัฐดูแลไม่ทั่วถึง การปลูกพืชผักผลไม้อื่นๆ ต้นทุนสูง และไม่มีตลาดรองรับทำให้พืชผลเสียหายแต่การปลูกฝิ่นลงทุนน้อย รายได้ดี มีนายทุนมารับซื้อถึงที่ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ปลูกบางส่วนยังคงใช้ฝิ่นอยู่

กัญชา มีการปลูกในทุกภาคของประเทศ แต่ปริมาณลดลง โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ สามารถจับกุมผู้ต้องหาคดีผลิตกัญชาสดได้ ๖๗๓ คน ของกลางหนัก ๒,๑๕๕.๖ กิโลกรัม โดยเป็นการจับกุมในพื้นที่ภาคใต้ ร้อยละ ๓๓.๑ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ ๓๐.๘ ภาคเหนือ ร้อยละ ๒๔.๘ และภาคกลาง ร้อยละ ๑๑.๓ ส่วนใหญ่จะลักลอบปลูกในบริเวณป่ารกทึบ กลางหุบเขาหรือปลูกแซมไปกับพันธุ์ไม้ในป่าเพื่ออำพราง ซึ่งเป็นการปลูกเพื่อใช้เองหรือจำหน่ายให้กับผู้เสพในพื้นที่เท่านั้น สำหรับกัญชาแห่งอัตแท่งที่จับกุมส่วนใหญ่เป็นกัญชาที่ลักลอบลำเลียงมาจากประเทศลาว เข้าตามแนวชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พีชกระท่อม มีการปลูกในหลายพื้นที่ทุกภาค พบมากในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ สามารถจับกุมผู้ต้องหาคดีผลิตพีชกระท่อมได้ ๘๑๔ คน ของกลางหนัก ๑๑,๑๓๗.๓ กิโลกรัม โดยเป็นการจับกุมในพื้นที่ภาคใต้ ร้อยละ ๘๐.๖ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ ๘.๘ และภาคเหนือ ร้อยละ ๔.๘ ส่วนใหญ่ปลูกเพื่อจำหน่ายให้กับกลุ่มผู้ค้าหรือผู้เสพในพื้นที่ และส่งไปขายในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนใต้ ส่วนใหญ่เสพด้วยวิธีเคี้ยวใบสด แล้วคายกากแต่บางส่วนนำไปแปรรูปเป็นน้ำต้มใบกระท่อม เพื่อใช้เป็นส่วนผสมของสีคุณร้อย

สำหรับแหล่งผลิตยาเสพติดอื่นๆ ในประเทศไทย นับตั้งแต่ประกาศสงครามกับยาเสพติด เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ไม่พบว่ามีการผลิต แต่เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑ มีการจับกุมการผลิตไอซ์ได้ ๑ คดี ที่อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ซึ่งผู้ต้องหาวิธีผลิตและสั่งซื้อสารเคมีทางอินเทอร์เน็ต

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๒ ตำรวจภาคจังหวัดเชียงราย ร่วมกับกองกำลังผาเมืองฝ่ายปกครอง และสำนักงานปราบปรามยาเสพติดปิดล้อมตรวจค้นหมู่บ้านเป้าหมายในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ยึดเครื่องอัดเม็ด Single Punch ชนิด ๓ หัวตอก จำนวน ๑ เครื่อง มอเตอร์ ๒ ตัว และเครื่องตัดเหล็ก ๑ เครื่อง สภาพเครื่องผ่านการใช้งานมาแล้วแต่ทุกชิ้นยังสามารถใช้งานได้ คาดว่าเป็นการนำมาเก็บซุกซ่อนไว้เพื่อนำมาใช้งานอีกครั้ง

๒.๔.๔ ประเภทของสิ่งเสพติดที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา

สิ่งเสพติดทางพระพุทธศาสนามี ๓ ประเภท คือ

ก. สุรา คือ เหล้าที่ได้จากการกลั่นล้วนๆ มี ๕ ชนิดด้วยกัน คือ

๑. สุราแป้ง ได้แก่ที่ใส่แป้งลงในภาชนะ แล้วเติมน้ำพอเหมาะแก่แป้งนั้น ขยำ ทำการต้มกลั่น (ปิณธุสุรา)

๒. สุราขนม ได้แก่ ที่ใส่ขนมลงในภาชนะแล้วเติมน้ำพอเหมาะแก่ขมนั้น ขยำ ทำการต้ม กลั่น (ปวุสุรา)

๓. สุราข้าวสุก ได้แก่ที่ใส่ข้าวสุกแล้วเติมน้ำพอเหมาะ (โอทหนสุรา)

๔. สุราใส่เชื้อ ได้แก่สุราที่ใส่แป้งเชื้อหรือแป้งเหล้าปรุง (กิญณปุกขิตตสุรา)

๕. สุราผสมเครื่องปรุง ได้แก่ สุราที่ผสมด้วยเครื่องปรุงต่างๆ มีผลสมอไทย และเมล็ดพันธ์ฝักกาด เป็นต้น (สมภารสยุตตสุรา)

ข. เมรัย คือน้ำเมาที่ได้จากการหมัก หรือ การแช่น้ำที่ยังไม่ได้กลั่น มี ๕ ชนิด

๑. น้ำดองดอกไม้ ได้แก่ น้ำดองที่ปรุงด้วยรสมะขาง ตาล และมะพร้าว เป็นต้น ที่หมักไว้ นาน (ปุปผาสโว)

๒. น้ำดองผลไม้ ได้แก่ น้ำดองที่ขยำผลองุ่น และขนุน เป็นต้น ปรุงด้วยรสผลองุ่น เป็นต้น เหล้าที่หมักไว้นาน (ผลาสโว)

๓. น้ำตองน้ำหวาน ได้แก่ น้ำตองที่ปรุงด้วยรสชาติของผลองุ่นทั้งหลาย หรือปรุงด้วยน้ำหวานแห่งแมลงผึ้ง ที่หมักไว้นาน (มธวาสโว)

๔. น้ำตองน้ำอ้อย ได้แก่ รสน้ำอ้อยบที่หมักไว้นาน (คุฬาสโว)

๕. น้ำตองผสมเครื่องปรุง ได้แก่ รสของเครื่องปรุงต่างๆ มีสมอไทย มะขามป้อมและของเผ็ด เป็นต้น ที่หมักไว้นาน (สมภารสยุตตาสโว)

อีกนัยหนึ่งพระภิกษุจารย์แสดงเมรัยไว้เป็น ๔ ชนิด คือ

๑. น้ำดอกไม้ (บุปผาสโว)

๒. น้ำตองผลไม้ (ผลาสโว)

๓. น้ำตองน้ำหวาน (มธวาสโว)

๔. น้ำตองน้ำอ้อย (คุฬาสโว)

ค.มัชชะ คือของเมา หรือของมีนเมา สิ่งของที่ทำให้ผู้เสพเข้าไปแล้วมีนเมาเรียกตามภาษานิยมปัจจุบันว่า “ยาเสพติด” และคำว่ามัชชะ ในการวิจัยครั้งนี้มี ๒ ประเภท คือ ประเภทที่ถูกกฎหมาย ได้แก่ สุรา เมรัย และประเภทที่ผิดกฎหมาย ได้แก่ เฮโรอีน ฝิ่น กัญชา ยาบ้า ไบโครทอม และสารเสพติดประเภทต่างๆ ที่ระบุไว้ในกฎหมาย เป็นต้น ไม่ว่าจะถูกกฎหมาย หรือผิดกฎหมายก็เป็นมัชชะ เพราะเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท หรือว่าแม้ของอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความเมา คนดื่มแล้วเมาเลย เรียกว่า มัชชะเหมือนกันในปัจจุบัน มัชชะ ที่เป็นยาเสพติดที่ผิดกฎหมายได้มีการพัฒนาการผลิตออกมาเป็นหลายรูปแบบ หลากหลายชนิดเป็นจำนวนที่นับไม่ได้ และล้วนเป็นของที่ทำให้ผู้เสพมีนเมา ก็ถือเป็นมัชชะ ทั้งนี้ อีกทั้งมีการพัฒนาในด้านวิธีการเสพ นอกจาก กิน ดื่มแล้ว ยังมี สูบ ฉีดเข้าเส้นเลือด ตม เป็นสติเกอร์ติดใต้ลิ้นให้ซึมผ่าน หรือ อม เป็นต้น

โทษของยาเสพติดหรือสุรา เมรัย และมัชชะนั้น ก่อให้เกิดโทษต่อตนเองและผู้อื่นหรือสังคม กล่าวคือ ทำให้เกิดความประมาท ในคำสอนทางพระพุทธศาสนาเน้นความสำคัญของการมีสติ อยู่เสมอไม่ให้ประมาท ผู้ที่ประมาทย่อมจะพลาดโอกาสจากประโยชน์หรือคุณความดีต่างๆ สมดังพุทธพจน์ว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ! รอยเท้าของสัตว์ทั้งหลาย ผู้สัญจรไปในแผ่นดิน ชนิดใดชนิดหนึ่งทั้งหมดนั้นย่อมประชุมลงในรอยเท้าข้าง รอยเท้าข้าง บัณฑิตกล่าวว่า เลิศกว่ารอยเท้าเหล่านั้น เพราะเป็นรอยใหญ่ แม้ฉันใดกุกุศลธรรมเหล่าใดเหล่าหนึ่งทั้งหมดนั้น มีความไม่ประมาทเป็นมูลรวมลงในความไม่ประมาท ความไม่ประมาท บัณฑิตกล่าวว่าเลิศกว่ากุกุศลธรรมเหล่านั้น”^{๔๗}

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ! แม้เราก็ไม่เคยเห็นไม่เคยได้ยินข้อที่ว่า บุคคลเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทในเพราะการเสพของมีนเมา คือ สุรา เมรัย จะถูกพระราชอาญา จองจำเนรเทศ หรือลงโทษอย่างอื่นตามควรแก่กรณี เพราะเหตุตั้งใจเว้นจากที่ตั้งแห่งความประมาทในเพราะ

^{๔๗} ส.ม. (ไทย), ๑๙/๒๕๓/๖๕.

การเสพของมีนเมา คือสุรา เมรัย โดยที่แทกรรมชั่วของเขาต่างหากที่ชื่อว่า เขาประกอบการเสพของมีนเมาคือ สุรา และเมรัย เนื่องจาก จึงฆ่าหญิงบ้าง ชายบ้าง จึงลักขโมยจากบ้านบ้าง จากป่าบ้าง จึงประพาศผิดประเวณีในภรรยา หรือในบุตรของผู้อื่นจึงพูดเท็จหักกรณประโยชน์ของผู้อื่น เขาย่อมถูกพระราชอา จัป ฆ่า จอง จำ หรือลงโทษอย่างอื่นตามสมควรแก่กรณี เพราะสาเหตุจากที่ตั้งแห่งความประมาทในเพราะการเสพของมีนเมา...”^{๔๘}

เมื่อปรากฏความประมาทในตนแล้ว ย่อมสามารถที่จะกระทำความผิดในส่วนอื่นๆ ได้ง่ายขึ้น เช่น ทะเลาะวิวาท เบียดเบียนผู้อื่น เบียดบังลักขโมยทรัพย์ของผู้อื่น ประพาศผิดในกาม หรือกล่าวคำเท็จได้ง่ายขึ้น เพราะได้ประมาทเสียแล้ว ด้วยเหตุจากการเสพ สิ่งเสพติดเหล่านั้นเป็นเบื้องต้นนั่นเอง จึงส่งผลกระทบต่อผู้อื่นหรือสังคม

“ดูก่อนคหบดีบุตร ! โทษ ๖ อย่าง ต่อไปนี้ ผู้ที่ดื่มน้ำเมา คือ สุรา เมรัยเป็นประจำ จะได้เห็นทันตา คือ

- ๑). ความเสื่อมแห่งทรัพย์ อันผู้ดื่มพึงเห็นเอง (สนธิฎกา ธนชาณี)
- ๒). ก่อการทะเลาะวิวาท (กลหุปวพตฺตณี)
- ๓). เป็นบ่อเกิดแห่งโรค (โรคานํ आयตฺน)
- ๔). เป็นเหตุให้เสียชื่อเสียง (อกิตฺตีสถฺยณี)
- ๕). เป็นเหตุให้ประพาศมิรยาทที่ไม่น่าดู (หิริโกปินนิทฺทสนี)
- ๖). เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา (ปญฺญาย ทุพฺพลีกรณี)”^{๔๙}

โทษของการเสพสุราเมรัยนั้น ย่อมส่งผลถึงการกระทำที่เกิดจากการดื่มสุราเมรัยและของเมา ให้เป็นไปในทางที่เป็นทุจริตกรรม ทั้งที่เกิดทางกายทุจริต วจิตทุจริต และมโนทุจริต เพราะเมื่อกินดื่ม หรือเสพมากๆ แล้ว ความละอายก็ไม่มี ความกลัวก็ไม่มี ความยั้งคิดก็ไม่มี จะทำทุจริตกรรมต่างๆ นี้โดยฤทธิ์ของความมีนเมา อันเป็นกรรมฝ่ายอกุศลที่เป็นบาป เป็นความชั่ว เป็นความไม่ดี ด้วยอำนาจแห่งโลภะก็ดี โทสะก็ดี และโมหะก็ดี อันเป็นมูลเหตุหลักที่สำคัญ ที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดต่อตนเองและผู้อื่นตลอด อีกทั้งส่งผลให้ในปัจจุบันชาติคือ การถูกครหา นินทา ว่ากล่าวติเตียน แม้ในปรโลกเบื้องหน้า ก็ย่อมมีทุกติเป็นที่หวัง การกระทำเพราะการดื่มสุราเมรัยและของเมา (ยาเสพติด) นี้เป็นเหตุแห่งความเมา“

ความเมาเป็นเหตุแห่งการกระทำอกุศลกรรมบถ และอกุศลกรรมให้เกิดขึ้นนั้น ย่อมทำหน้าที่ให้สำเร็จกัมมกิจเป็นเพราะกรรมที่ทำหน้าที่ให้ไปเกิดในนiryภูมิ ด้วยอำนาจการดื่มสุราเมรัยแล้วกระทำทุจริตกรรมลง แต่หากมีกระทำทุจริตกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ไม่อาจนำสู่นรกภูมิได้และ

^{๔๘}อ.ปญจก. (ไทย) , ๒๒/๑๗๘/๒๓๕.

^{๔๙}ที.ปา. (ไทย), ๑๑/๑๗๙/๑๙๖.

เพราะการทำทุจริตกรรมให้สำเร็จลงกล่าวคือ ตี๋มสุราแล้วกระตุ้นใจกล้าสามารถกระทำทุจริตกรรมสำเร็จลง ย่อมไปเกิดในนรกภูมิ หลังตายแล้ว”^{๕๐}

จะเห็นได้ว่า มีการกล่าวถึงอันตรายหรือโทษของการเสพยาเสพติดหรือสุราเมรัยและมัจฉะไว้เป็นจำนวนมาก กล่าวคือ เมื่อตี๋มหรือเสพจนเมามายแล้ว ก็ทำให้ผู้ตี๋มหรือเสพทำความชั่วได้ทุกอย่างเพราะขาดสติประมาทในการทั้งปวงนั่นเอง นอกจากนี้ในคัมภีร์ระดับบรรณกถาก็ยังกล่าวถึงโทษของการเสพยาเสพติดหรือ สุราเมรัยและมัจฉะไว้มากเช่น คนเมาสุรา ย่อมไม่รู้ธรรม ย่อมทำอันตรายแม่แก่มารดาบิดา แม่แก่พระพุทเจ้าและเหล่าพระอริยสาวก ย่อมถูกตำหนิในชาตินี้ แม้ตายไปแล้วก็ไปสู่ทุคติ และถึงความเป็นคนวิกลจริตไปทุกๆ ชาติ^{๕๑}

อีกประเด็นหนึ่งในคัมภีร์ชาดกได้กล่าวถึงเหตุการณ์ครั้งที่ท้าวสักกะจอมเทพ ได้ทรงนิมิตรตนเป็นพราหมณ์สูงอายุหาบหม้อบรรจุสุรามานำจ่ายแก่พระเจ้ากรุงพาราณสีพลางกล่าวชักชวนให้ซื้อหม้อสุราของตนโดยกล่าวในเชิงท้าทายให้ซื้อดังนี้ว่า

(๑) เครื่องตี๋มชนิดใดแล ที่คนตี๋มแล้วกลิ้งพटकเหว ตกปล่อง ตกถ้ำ ตกบ่อน้ำครำ ตกบ่อของสกปรก อีกทั้งกินของที่มีควกรินได้หลายอย่าง ขอเชิญท่านซื้อหม้ออันเต็มด้วยเครื่องตี๋มชนิดนั้นไว้เถิด

(๒) เครื่องตี๋มชนิดใดแล ที่คนตี๋มแล้วไม่อาจควบคุมจิตใจไว้ได้ กินกากสุรา เตรีตเตรไปเหมือนวัวที่ยวหาหญ้าเป็นอาหาร ร่วมขับร้องและเต้นรำกับเขาไปอย่างน่าอนาถ ขอเชิญท่านซื้อหม้ออันเต็มไปด้วยเครื่องตี๋มชนิดนั้นเถิด

(๓) เครื่องตี๋มชนิดใดแล ที่คนตี๋มแล้วเปลือยกายเหมือนนอเจลก เทียวไปตามตรอกซอกซอยในหมู่บ้าน นอนตื่นสาย จิตใจไหลหลง ขอเชิญท่านซื้อหม้ออันเต็มไปด้วยเครื่องตี๋มชนิดนั้นเถิด

(๔) เครื่องตี๋มชนิดใดแล ที่คนตี๋มแล้วถูกไฟเผา หรือถูกฝูงสุนัขจิ้งจอกกินเนื้อ ก็ยังนอนอยู่อย่างเดิมจนตาย และถูกจงจำบ้าง ถูกฆ่าบ้าง ประสบความสูญเสียทรัพย์สินบ้าง ขอเชิญท่านซื้อหม้ออันเต็มด้วยเครื่องตี๋มชนิดนั้นเถิด

(๕) เครื่องตี๋มชนิดใดแล ที่คนตี๋มแล้ว พูดคำที่ไม่ควรพูด นั่งอยู่ในที่ชุมชน ก็เปลื้องผ้าของตนออกได้ ร่างกายสกปรกสารอกอาหาร(อาเจียน) ขอเชิญท่านซื้อหม้ออันเต็มด้วยเครื่องตี๋มชนิดนั้นเถิด

(๖) เครื่องตี๋มชนิดใดแล ที่คนตี๋มแล้ว มีตาชุน พุดจาอวดเบ่ง สำคัญตัวเองว่า เป็นใหญ่ในแผ่นดิน แม้พระจักรพรรดิผู้มีอาณาเขตจรด ๔ มหาสมุทรก็ไม่เทียมเท่าตน ขอเชิญท่านซื้อหม้ออันเต็มด้วยเครื่องตี๋มชนิดนั้นเถิด

^{๕๐}วรรณสิทธิ ไหวทยะเสวี, คู่มือการศึกษาพระอภิธรรมมัตถสังคหะ ปริเฉทที่ ๕ วิถีมุตตสังคหวิภาค, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิแนบมหาธีรานนท์, ม.ป.ป.), หน้า ๒๐๒.

^{๕๑}ชุกทก.อ. ๑/๑๒๔.

(๗) เครื่องดื่มที่ทำให้หึ่งผยอง ก่อการวิวาท กล่าวคำส่อเสียด ทำให้ผิวพรรณหม่นหมอง ชอบเปลือยกาย ทำให้เป็นคนขลาด เป็นที่มาและช่องสุ่มพวกนักเลง ขอเชิญท่านซื้อหม้ออันเต็มไปด้วยเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด

(๘) ตระกูลทั้งหลายที่มั่งคั่งสมบูรณ์ด้วยสิ่งของ มีทรัพย์มากมายในโลก ก็ทำให้ขาดสูญหายาและไร้ทรัพย์ได้ เพราะอาศัยเครื่องดื่มชนิดใด ขอท่านจงซื้อหม้ออันเต็มไปด้วยเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด

(๙) ข้าวเปลือก ทรัพย์สิน เงิน ทอง ไร่นา โค กระบือ ของตระกูลทั้งหลาย ที่มีทรัพย์ต้องพินาศขาดสูญไป เพราะเครื่องดื่มชนิดใด ขอท่านจงซื้อหม้ออันเต็มไปด้วยเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด

(๑๐) เครื่องดื่มชนิดใด ที่คนมีสันดานชั่วดื่มแล้ว ต่ำบิตามารดา อีกทั้งทำให้พ่อผัวจับมือถือแขนลูกสะใภ้ ขอท่านจงซื้อหม้ออันเต็มไปด้วยเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด

(๑๑) เครื่องดื่มชนิดใด ที่สตรีที่มีสันดานชั่วอยู่แล้ว ต่ำพ่อผัวและสามี กอดรัดทาสบ้าง กอดกับคนรับใช้บ้าง ขอท่านจงซื้อหม้ออันเต็มไปด้วยเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด

(๑๒) เครื่องดื่มชนิดใดที่คนดื่มแล้ว ฆ่าสมณะหรือพราหมณ์ผู้ตั้งอยู่ในธรรม ทั้งต้องไปสู่อบายภูมิ เพราะการกระทำนั้นเป็นเหตุ ขอท่านจงซื้อเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด

(๑๓) เครื่องดื่มชนิดใดที่คนดื่มแล้ว ประพฤติทุจริตด้วย กาย วาจา หรือด้วยใจร้าย ประพฤติแล้วก็ไปนรก ขอท่านจงซื้อเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด

(๑๔) เครื่องดื่มชนิดใด ที่แม้จะเสียเงินเป็นอันมากแล้ววิงวอนขอร้องให้เขาพูดบด ก็ไม่เคยได้รับปากมาก่อน แต่เมื่อได้ดื่มเครื่องดื่มชนิดนั้นแล้ว ก็กล่าวคำเหลวไหล พูดบดได้ ขอท่านจงซื้อหม้ออันเต็มไปด้วยเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด

(๑๕) เครื่องดื่มชนิดใด ที่คนมีหน้าที่ส่งข่าวสารกำลังส่งข่าวสารอยู่ดื่มแล้ว เมื่อมีกิจที่ต้องทำรีบด่วน แม้จะบอกกล่าว เขาก็ฟังความไม่รู้เรื่อง ขอท่านจงซื้อหม้ออันเต็มไปด้วยเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด

(๑๖) คนผู้มีจิตประกอบด้วยหิริ เมามายด้วยเครื่องดื่มอันเมาใด ทำความไม่มีหิริให้ปรากฏ อีกทั้งนักปราชญ์ผู้สงบเรียบร้อย(เมาแล้ว) ก็พูดมาก ขอท่านจงซื้อเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด

(๑๗) เครื่องดื่มชนิดใด ที่คนดื่มแล้ว อยู่ร่วมกันกับพวกคนเลว แม้ไม่กินอาหารก็ได้นอนเป็นทุกข้ออยู่บนพื้นดิน ถึงความเป็นผู้มีผิวพรรณทรมาน และถูกตำหนิติเตียนด้วย ขอท่านจงซื้อเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด

(๑๘) เครื่องดื่มชนิดใด ที่คนดื่มแล้วนอนคอตกเหมือนโคที่เขาผูกคอกลากมา เพราะฤทธิ์ของสุราที่คนทนได้ไม่ถ่วง ขอเชิญท่านจงซื้อเครื่องดื่มชนิดนั้นเถิด

(๑๙) เครื่องตีมนิดใด ที่มนุษย์ (ผู้ฉลาด) พากันหลีกเลี่ยงเหมือนหนีงูพิษร้าย แล้วรชนใดเล่า ในโลกนี้ ที่กล้าพอจะตีม เครื่องตีมนั้นเสมอด้วยยาพิษ ขอท่านจงซื้อหม้ออันเต็มไปด้วยเครื่องตีมนั้นเถิด

(๒๐) เครื่องตีมนิดใดแล ที่พวกโอรสพี่น้องกันชาวอันธกะ ๑๐ องค์เสวยแล้ว พากันไปรับการบำเรออยู่ ณ ริมฝั่งมหาสมุทรแล้วประทัดประหารกันเองด้วยกระบองและสาก ขอท่านจงซื้อหม้ออันเต็มด้วยเครื่องตีมนั้นเถิด

(๒๑) เครื่องตีมนิดใดแล ที่พวกอสูรผู้เป็นเทวดามาก่อนตีมาแล้วเมามายจนต้องจูดิจจากดาวดึงส์สวรรค์ที่มีอายุยืน ลงมาเป็นอสูรผู้มีมายุ ข้ำแต่มหาราชะ เมื่อพระองค์ทรงทราบว่ามีน้ำเมานี้ไม่มีประโยชน์ จะพึงเสวยน้ำเมานั้น อย่างไรเล่า^{๕๒}

ข้อความเหล่านี้ แม้จะมีเนื้อหาชักชวนให้ซื้อน้ำเมาทุกตอน แต่ได้มีการกล่าวถึงโทษของการตีมไว้ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ เพราะจุดประสงค์หลักของท้าวสักกะจอมเทพที่ตรัสชักชวนเช่นนี้ก็เพื่อชี้ให้เห็นโทษของการตีมสุรา และเพื่อห้ามมิให้พระเจ้ากรุงพาราณสีเกี่ยวข้องกับสุรานั้นเองจะเห็นได้ว่า ยาเสพติดในสมัยพุทธกาลนั้น หมายถึง สุรา เมรัยและมัจฉะ แต่โดดเด่นในเรื่องของ สุราและเมรัยที่แยกประเภท แจกแจงโทษไว้ทุกแง่มุม ส่วนในประเด็นของมัจฉะหรือของมีนเมาประเภทอื่นๆ ไม่ค่อยปรากฏเด่นชัดในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา แต่ก็ใช่ว่าไม่ให้ความสำคัญสังเกตได้จากการศึกษาความหมายของคำว่ามัจฉะ นั้นหมายรวมเอา สุรา และเมรัย ให้มาอยู่ในความหมายของมัจฉะด้วย เหมือนหนึ่งจะบอกว่า สุราและเมรัยเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของมัจฉะที่มีคุณสมบัติเหมือนกันคือ อันเป็นเหตุที่ตั้งแห่งความประมาทประเด็นที่น่าสนใจก็คือ เมื่อมีการกล่าวถึง ยาเสพติด ในสมัยพุทธกาลมาแล้วนั้น ในคำสอนทางพระพุทธศาสนามีวิธีการ วิธีแก้ หรือบอกขั้นตอนการป้องกันปัญหา ยาเสพติดนั้นไว้ด้วยหรือไม่ อย่างไร หรือว่ามีหมวดธรรมข้อใดบ้างพอที่จะมาสังเคราะห์ประยุกต์เพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหา ยาเสพติด ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า หลักพุทธธรรม หรือคำสอนในพระพุทธศาสนานั้นสามารถที่จะปรับประยุกต์มาใช้ได้ทุกกรณีของปัญหา แต่พึงต้องเข้าใจ หัวใจและแก่นของพระพุทธศาสนาเป็นหลักกว้างๆเสียก่อน ก่อนที่จะเข้าถึงหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการแก้ปัญหายาเสพติด เช่น หลักอริยสัจ ๔ หลักเบญจศีล หลักกัลยาณมิตร ๔,๗ และหลักอปปริหานิยธรรม ๗ เป็นต้น

๒.๔.๕ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งเสพติดให้โทษ

องค์การอนามัยโลกได้ให้นิยามของสิ่งเสพติดให้โทษว่า คือ สารหรือยาที่รับเข้าสู่ร่างกาย จะโดยรับประทาน ฉีด สูบ หรือดม ติดต่อกันชั่วระยะหนึ่งแล้ว ทำให้มีผลต่อร่างกายและจิตใจของผู้รับในลักษณะดังนี้

^{๕๒} พุ.ชา. (ไทย), ๒๗/๒๒๙๓/๓๖๔-๓๖๖.

๑. มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะเสพยาหรือสารนั้นต่อไปอีก
๒. มีความโน้มเอียงที่จะต้องเพิ่มปริมาณยาหรือสารนั้นมากขึ้นเรื่อยๆ
๓. เมื่อหยุดใช้ยา หรือสารนั้น จะเกิดอาการของการอด หรือเลิกยา
๔. ผู้ที่ใช้ยาหรือสารนั้นเป็นเวลานาน จะทำให้เกิดผลร้ายต่อสุขภาพทั้งทางร่างกายและ

จิตใจ

จากความหมายของคำว่า การติดสิ่งเสพติดให้โทษ (Addiction) หรือบางครั้งก็เรียกสั้นๆ ว่า การติดสิ่งเสพติด หรือยาเสพติดนี้ ย่อมแตกต่างจากคำว่า การติดเป็นนิสัย (Habituation) ซึ่งหมายถึง สารใดๆ ก็ตามที่นำมาเสพแล้วทำให้เกิดอาการติดขึ้นเนื่องจากความเชื่อมั่นหรือนิสัยความเคยชินของผู้เสพเอง โดยสารนั้นไม่มีฤทธิ์ทำให้ติด เช่น บุหรี่ หมาก ยานัตถ์ ยาถ่าย ยาตองสุรา เป็นต้น

ความหมายโดยทั่วไป สารเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่เป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อบุคคลใดเสพหรือได้รับเข้าไปในร่างกายซ้ำๆ กันแล้วไม่ว่าด้วยวิธีการใดๆ เป็นช่วงระยะๆ หรือนานติดต่อกันก็ตาม จะทำให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ในอำนาจหรือเป็นทาสของสิ่งนั้นทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือทางด้านจิตใจเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังต้องเพิ่มปริมาณเสพขึ้นเรื่อยๆ หรือทำให้สุขภาพของผู้เสพลเสื่อมโทรมลง และเมื่อถึงเวลาอยากเสพแล้วไม่ได้เสพจะมีอาการผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือเฉพาะทางจิตใจเกิดขึ้นในผู้เสพนั้น

๒.๔.๖ ประเภทของสิ่งเสพติด

การแบ่งประเภทของสิ่งเสพติด อาจแบ่งออกตามหลักเกณฑ์ต่างๆ ได้หลายแบบ ดังนี้

๒.๔.๖.๑ แบ่งตามลักษณะการออกฤทธิ์ของสิ่งเสพติดที่มีต่อร่างกาย คือ

๑) สิ่งออกฤทธิ์กดประสาท (Depressant) ได้แก่ ฟีน มอร์ฟิน เฮโรอีน เซโคนัลบาร์บิทูเรต ฟีนอบาร์บิทัล โบรไมด์ พาราตีไฮด์ และเมทาโดน เป็นต้น สิ่งเสพติดเหล่านี้จะกดประสาทส่วนกลางหรือสมอง ทำให้ประสาทมึนงง ง่วงซึมและหมดแรง นอกจากนี้ ยังกดศูนย์ประสาทการหายใจ ทำให้หายใจช้าลงจนถึงขั้นหยุดหายใจ

๒) สิ่งออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท (Stimulant) ได้แก่ ไบคระท่อม โคเคอีน แอมเฟตามีน เมทอแอมเฟตามีน หรือยาบ้า เป็นต้น สิ่งเสพติดเหล่านี้จะกระตุ้นประสาทส่วนกลางหรือสมอง ทำให้ประสาทตื่นตัวและกระวนกระวาย ไม่่ง่วงนอน แต่เมื่อหมดฤทธิ์ยาแล้วจะหมดแรงเพราะร่างกายไม่ได้รับการพักผ่อน และอาจเกิดการตัวสั้น ตึงเครียดถึงกับหมดสติจนถึงขั้นเสียชีวิตได้

๓) สิ่งออกฤทธิ์หลอนจิตประสาท (Hallucinogen) ได้แก่ กล้วยา แอล.เอส.ดี.(L.S.D. = Lysergic acid Diethylamide) ดี.เอ็ม.ที (D.M.T.= Dimethyl Trytamine) เอส.ที.พี. (S.T.P.= Serenity, Tranquility and Peace) เป็นต้น สิ่งเสพติดเหล่านี้จะทำให้เกิดประสาทหลอน เห็นภาพ

ผิดไปจากปกติ รสสัมผัสเปลี่ยนแปลง รวมทั้งอายตนะทั้งห้าของร่างกายแปรปรวนมีปฏิกิริยาผิดไปจากความจริงทั้งหมด

๔) สิ่งออกฤทธิ์ผสมผสานกัน (Mixed) ได้แก่ กัญชา ถ้าเสพจำนวนน้อยจะกดประสาทอยู่ระยะหนึ่ง ต่อเมื่อเสพเพิ่มเข้าไปมากจะกลายเป็นพิษหลอนประสาทได้

๒.๔.๖.๒ แบ่งตามแหล่งที่เกิดของสิ่งเสพติด คือ

๑) สิ่งเสพติดธรรมชาติ ได้แก่ สิ่งที่ได้มาจากพืชหรือพันธุ์ไม้บางชนิดโดยตรงที่เกิดขึ้นอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น ฝิ่น กัญชา กระท่อม โคเคอิน เป็นต้น รวมทั้งการนำสารจากพืช มาทำกรรมวิธีต่างๆ ทางเคมี เช่น การนำฝิ่นมาทำเป็น มอร์ฟิน เฮโรอิน เป็นต้น

๒) สิ่งเสพติดสังเคราะห์ ได้แก่ สิ่งที่เกิดขึ้นด้วยกรรมวิธีทางเคมี และนำมาใช้แทนสิ่งเสพติดตามธรรมชาติได้ เช่น เมทาโดน เพทิดีน โฟเซปโตน เป็นต้น

๒.๔.๖.๓ แบ่งตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ คือ

๑) ประเภท ๑ ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอิน เมทแอมเฟตามีนหรือยาบ้า เป็นต้น

๒) ประเภท ๒ ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟิน โคเคน โคเคอิน ฝิ่นยา

๓) ประเภท ๓ ยาเสพติดให้โทษที่มียาเสพติดให้โทษประเภท ๒ เป็นส่วนผสมอยู่ด้วยตามที่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้ในมาตรา ๔๓ เช่น ยาแก้ไอผสมโคเคอิน

๔) ประเภท ๔ สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ หรือประเภท ๒ เช่น แอซีติกไฮโดรด์ อะซีติกคลอไรด์

๕) ประเภท ๕ ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท ๑ ถึงประเภท ๔ เช่น กัญชา พิษกระท่อม เป็นต้น

นอกจากนี้ ทางด้านการแพทย์ยังได้จัดให้ยาและสารเคมีอีกหลายอย่างเป็นสิ่งเสพติดให้โทษ โดยแบ่งตามคุณสมบัติของสิ่งเสพติดได้ ๗ ประเภท คือ

พวกที่ ๑ ฝิ่นหรือสารที่มีส่วนประกอบของฝิ่น เช่น มอร์ฟิน เฮโรอิน โคเคอิน เพทิดีน โฟเซปโตน เป็นต้น

พวกที่ ๒ ยานอนหลับชนิดต่างๆ เช่น ฟีนบาร์บิทัล เซโคนัล โบร์ไมด์ พาราดีไฮด์ กลูติตาไมด์ เป็นต้น

พวกที่ ๓ ยากล่อมประสาท เช่น ไดอะซีแพม และเมโปรบาเมต เป็นต้น

พวกที่ ๔ ยากระตุ้นประสาท เช่น แอมเฟตามีน เมทแอมเฟตามีนหรือยาบ้า โคเคอิน และไบกระท่อม เป็นต้น

พวกที่ ๕ ยาที่ทำให้ประสาทหลอน เช่น กัญชา แอล.เอส.ดี., ดี.เอ็ม.ที., เอส.ที.พี. และพวกเห็ดบางชนิด เป็นต้น

พวกที่ ๖ สารระเหยต่างๆ เช่น เบนซิน ทินเนอร์ กาวตอตเครื่องบิน เป็นต้น

พวกที่ ๗ แอลกอฮอล์ ปัจจุบัน องค์การอนามัยโลกได้จัดให้แอลกอฮอล์เป็นสารเสพติดชนิดหนึ่งด้วย เพราะแอลกอฮอล์เมื่อดื่มจนติดแล้วจะมีโทษเช่นเดียวกับยาเสพติดชนิดอื่นๆ^{๕๓}

จะเห็นได้ว่า ยาเสพติดที่ปรากฏอยู่ในประเทศไทยนั้นมีอยู่หลายชนิด แต่ที่โดดเด่น และแพร่ระบาดอย่างรุนแรงทั่วประเทศตอนนี้ คือ ยาบ้า (เมทแอมเฟตามีน) ซึ่งมีเหตุและปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบในการเอื้ออำนวยต่อการแพร่ระบาดอยู่หลายประการ ทั้งด้านอุปสงค์ ด้านอุปทานผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้เสพ เป็นต้น เพื่อความชัดเจนถึงที่มาของยาเสพติด จึงขอเสนอข้อมูล ดังนี้

เมทแอมเฟตามีน หรือยาบ้า (ยาม้า) ถูกสังเคราะห์ขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.๒๔๖๒ โดยนักเภสัชกรชาว ญี่ปุ่น ชื่อ A. Ogata ซึ่งระยะเวลาที่ใกล้เคียงกับที่แอมเฟตามีนถูกสังเคราะห์ขึ้นมา หลังจากถูกสังเคราะห์ขึ้นมาแล้ว พ.ศ.๒๔๗๓ นักวิทยาศาสตร์ได้พบคุณสมบัติทางเภสัชวิทยาของสารกลุ่ม แอมเฟตามีนว่ามีผลต่อระบบประสาทซิมพาเทติก (Sympathetic nerve) ทำให้หลอดเลือดดำหดตัว แอมเฟตามีนจึงถูกนำมาผลิตเป็นยาออกวางจำหน่ายในท้องตลาดเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ภายใต้ชื่อ “เบนซิดรีน” เป็นยาตามสำหรับบรรเทาอาการคัดจมูก สามารถซื้อขายกันได้โดยไม่ต้องใช้ใบสั่งแพทย์ และมีการพัฒนามาใช้ในการบำบัดรักษาโรคผล็อยหลับ โรคซึมเศร้าบางชนิด และโรคอ้วนในประเทศสหรัฐอเมริกา สำหรับในประเทศไทยได้มีการแพร่ระบาดในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๐๑ - ๒๕๑๐ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ดำเนินมาตรการทางกฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาโดยออกประกาศกระทรวงสาธารณสุขระบุให้ แอมเฟตามีนและเมทแอมเฟตามีนเป็นยาเสพติดให้โทษพัฒนามาเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษในเวลาต่อมาและเปลี่ยนชื่อ จากยาม้า มาเป็นยาบ้า เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๓๙ เนื่องจากผู้ที่ทำการสังเคราะห์เมทแอมเฟตามีนในห้องทดลองเกือบส่วนมากอาศัยอีเฟดรีนเป็นสารตั้งต้นในการสังเคราะห์ ฉะนั้นกระทรวงสาธารณสุข จึงได้ดำเนินการทางกฎหมาย โดยออกเป็นประกาศกระทรวง ระบุให้อีเฟดรีน และซูโดอีเฟดรีน เป็นวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท ๒ ซึ่งห้ามให้ผู้ใดผลิต ขายนำเข้า หรือมีไว้ในครอบครองเช่นเดียวกับแอมเฟตามีนและเมทแอมเฟตามีน คาดว่าเมื่อทอดระยะออกไปอีกสักพักวงการลักลอบสังเคราะห์เมทแอมเฟตามีนจากสารตั้งต้นที่เป็นอีเฟดรีนก็จะต้องปรับตัวเปลี่ยนวิธีสังเคราะห์ใหม่ เพราะไม่สามารถหาอีเฟดรีนมาใช้เป็นสารตั้งต้นได้โดยง่ายอีกต่อไป^{๕๔}

ผู้ที่ให้กำเนิดยาบ้า (ยาม้า) รายแรกในประเทศไทยคือ นางกัลยาณี หล่างเวชอนันต์ ชาวอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่ส่งบุตรชายไปเรียนด้านเคมีที่ประเทศไต้หวัน แล้วกลับมาผลิตยา

^{๕๓}สุพัฒน์ ธีรเวชเจริญชัย, รองศาสตราจารย์, **ยาและสิ่งเสพติดให้โทษ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒ , (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๖๑ - ๖๓.

^{๕๔}มานิตย์ อรุณากูร, เภสัชกร, ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านระบาดวิทยาของวัตถุเสพติด, “ประวัติความเป็นมาของวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท”, (กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๔), (อัดสำเนา).

ม้า (เมทแอมเฟตามีน) เป็นรายแรก ภายใต้ยี่ห้อชื่อ เปาบุ๋นจิ้น และขยายเป็นยี่ห้ออื่นๆ ในเวลาต่อมา ภายหลังจากจับกุม (พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๐) แหล่งผลิตที่เคยกระจุกตัวอยู่ บริเวณปริมณฑล กรุงเทพมหานคร ได้กระจายสู่บริเวณแนวชายแดนประเทศพม่า ซึ่งต่อมาอำนาจการผลิตและการตลาดตกไปอยู่กับชนกลุ่มน้อย เพราะมีประสบการณ์ด้านการผลิตและจำหน่าย เฮโรอีน อยู่ก่อนแล้ว ทำให้ปัจจุบันชนกลุ่มน้อยจึงเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดที่ใหญ่ที่สุด และก่อให้เกิดปัญหา ยาเสพติดในประเทศไทยอยู่ในขณะนี้^{๕๕}

๒.๔.๗ ลักษณะอาการของผู้ติดยาเสพติด

ยาเสพติดที่เป็นปัญหาในประเทศไทยมีหลายชนิด ซึ่งแต่ละชนิดก็ก่อให้เกิดโทษทั้งแก่ตัวผู้เสพยาเสพติดและสังคมไทยอย่างมาก โดยเฉพาะโทษที่เกิดต่อตัวผู้เสพจะทำให้เกิดอาการที่แตกต่างกันตามชนิดของยาเสพติด ดังนี้

๑. ฝิ่น เป็นยาเสพติดให้โทษที่เป็นต้นตอของยาเสพติดหลายชนิด เช่น มอร์ฟีน เฮโรอีน โคเคอีน เป็นต้น ฝิ่น ได้มาจากยางซึ่งกรีดจากเปลือกผลของฝิ่นดิบ ยางที่ถูกกรีดมานั้นจะมีสีขาว เมื่อถูกอากาศจะมีสีคล้ำลง กลายเป็นยางเหนียวสีน้ำตาลไหม้หรือดำ มีกลิ่นเหม็นเขียวและรสขม เรียกว่าฝิ่นดิบ จะเป็นฝิ่นสุกได้ก็ต่อเมื่อนำฝิ่นดิบมาเคี่ยวกับน้ำ ในการทำฝิ่นสุกนี้อาจจะมีการผสมกับสารอื่นๆ เพื่อให้ได้ปริมาณมากขึ้น อาการผู้เสพฝิ่น จะง่วง ซึม จิตใจเลื่องลอย แก้วตาหรี่ ไม้รู้สึกหิว ซึพจรเต้นช้าหายใจช้า พูดจาไม่อยู่กับร่องกับรอย

๒. มอร์ฟีน เป็นอนุพันธ์ที่สำคัญของฝิ่น มีความร้ายแรงกว่าฝิ่นประมาณ ๘ - ๑๐ เท่า ชาวเยอรมันชื่อ เซอร์ทูเนอร์ เป็นผู้ค้นพบโดยสกัดได้จากฝิ่น เมื่อปี พ.ศ.๒๓๔๖ ในปัจจุบันสามารถสังเคราะห์ขึ้นได้โดยกรรมวิธีทางเคมี มอร์ฟีนเป็นผงสีขาวหรือเทาเกือบขาว ไม่มีกลิ่น มีรสขม มีฤทธิ์สูงกว่าฝิ่น เสพติดง่าย มีลักษณะเป็นเม็ด เป็นผง และเป็นก้อน หรือละลายบรรจุหลอดสำหรับฉีด นำเข้าสู่ร่างกายโดยวิธีฉีดเป็นส่วนมาก มอร์ฟีนใช้เป็นยาหลักหรือยามาตรฐานของยาแก้ปวด ยาจำพวกนี้กดประสาทส่วนกลางลดความรู้สึกเจ็บปวด ทำให้รู้สึกง่วงหลับไป และลดการทำงานของร่างกาย อาการข้างเคียงอื่นๆ ก็คือ อาจทำให้คลื่นเหียนอาเจียน ท้องผูก เกิดอาการคันหน้าตาแดง เพราะโลหิตฉีด ม่านตาดำหดตึบ และหายใจลำบากอาการผู้เสพมอร์ฟีน ตอนแรกจะลดความรู้สึกเจ็บปวด ทำให้ง่วงนอนและหลับง่ายทั้งนี้เพราะมอร์ฟีนลดการทำงานของร่างกาย จะเคลิ้ม ซึม ง่วงเหงาไม่สนใจต่อสิ่งแวดล้อม

^{๕๕}ทีมข่าว ไอทีวี, “ถอดรหัส ตอน แกะรอยยาบ้า”, สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี, (๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๓).

๓. เฮโรอิน ได้จากการสังเคราะห์ทางเคมี จากปฏิกิริยาระหว่างมอร์ฟินกับสารเคมีบางชนิด เช่น น้ำยาอะเซติคแอนไฮไดรด์ เฮโรอินมีความร้ายแรงมากกว่า มอร์ฟินประมาณ ๔ - ๘ เท่า และร้ายแรงกว่าฝิ่นประมาณ ๓๐ - ๕๐ เท่า เฮโรอินที่จำหน่ายในประเทศไทยมีอยู่ ๒ ชนิด คือ

๓.๑) เฮโรอินบริสุทธิ์ หรือเรียกว่า เฮโรอินเบอร์ ๔ ลักษณะเป็นผงละเอียดสีขาวไม่มีกลิ่น รสขมจัด รู้จักทั่วไปในชื่อ “ผงขาว” นำเข้าสู่ร่างกายโดยวิธีผสมในบุหรี่ยสูบหรือผสมน้ำฉีดเข้าร่างกาย

๓.๒) เฮโรอินผสม หรือเรียกว่า เฮโรอินเบอร์ ๓ หรือไอระเหย เป็นเฮโรอินไม่บริสุทธิ์ เพราะได้ผสมสารอื่นไปด้วย เช่น สารหนู สตรีนิน ยานอนหลับ กรดประสานทอง แป้งและสีต่างๆ จึงทำให้เฮโรอินมีสีต่างๆ กัน เช่น สีม่วงอ่อน สีชมพูอ่อน สีชมพูเข้ม สีดินลูกรัง เฮโรอินชนิดนี้มีลักษณะเป็นเกล็ด หรือเป็นก้อนเล็กๆ นำเข้าสู่ร่างกายโดยวิธีการสูบอากาศของผู้เสพยาเฮโรอิน ดวงตาเหม่อลอย อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย ฟุ้งซ่าน มักมีความวิตกกังวลเสมอ มีอาการหายใจช้ากว่าปกติ ๔. กัญชา เป็นพืชล้มลุกจำพวกหญ้า ลำต้นสูงประมาณ ๒ - ๔ ฟุต ลักษณะใบจะแยกออกเป็นแฉกประมาณ ๕ - ๘ แฉก ขอบใบจะมีรอยหยักอยู่เป็นระยะๆ ออกดอกเป็นช่อเล็กๆ ตามง่ามของกิ่งและก้าน ฤทธิ์ของกัญชาต่อผู้เสพนั้นขึ้นอยู่กับบุคคลต่างๆ กัน บางรายใช้นิดหน่อยก็เกิดอาการเป็นพิษ เช่น เกิดอาการสั่นของกล้ามเนื้อ มีเสียงในหูรู้สึกร้อนในศีรษะและมึนงง มือเท้าเย็น ม่านตาดำขยายหายใจไม่สะดวก ถ้าอาการมากขึ้นจะคลื่นไส้ อาเจียน ตื่นเต้น กระสับกระส่าย อารมณ์และความคิดสับสน การตัดสินใจและสมาธิเสียไป การรับรู้สิ่งต่างๆ ก็เสียไป คุมสติไม่อยู่สารที่ทำให้เสพติดเป็นน้ำมันกัญชา ซึ่งอยู่ในดอกและใบของต้นกัญชา นำเข้าสู่ร่างกายโดยวิธีสูบมีกลิ่นเหมือนหญ้าแห้งไหม้ไฟ ปกติผู้เสพจะรู้ผลของกัญชาภายใน ๑๕ นาที หลังจากสูบแล้วหนึ่งมวนฤทธิ์ของกัญชาจะมีอยู่นาน ๒ - ๔ ชั่วโมง ขึ้นอยู่กับสภาพของแต่ละบุคคลอาการผู้เสพกัญชา พุดเก่งกว่าปกติ ม่านตาดำขยายกว้าง หลุกหลิก ชอบหัวเราะดั่งๆ ไม่มีอาการอดกลั้น ไม่มีเหตุผล อยากรินของหวาน

๔. กระท่อม เป็นพืชเสพติดชนิดหนึ่ง ส่วนมากพบในทวีปเอเชียโดยเฉพาะประเทศอินเดียและในประเทศไทย ลักษณะเป็นต้นไม้ยืนต้นขนาดกลาง มีแก่นเป็นไม้เนื้อแข็ง ใช้ใบเป็นสิ่งเสพติด ลักษณะใบคล้ายใบกระดังงา หรือใบฝรั่ง ต้นหนาทึบ ต้นกระท่อมมี ๒ ชนิด คือ

๔.๑) ชนิดก้านและเส้นของใบเป็นสีแดงเรื่อๆ

๔.๒) ต้นสีเขียว ใบเขียว ดอกกลมโตเท่าผลพุทราไทย ล้อมรอบด้วยเกสรสีแดงเรื่อๆ คล้ายดอกกระถิน อาการผู้เสพใบกระท่อม ในใบกระท่อมมีสารไมตราจันที่มีฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง จึงทำให้ทำงานไม่รู้สึกล้าเหนื่อย ไม่หิว ทนแดดได้นาน แต่ไม่ชอบถูกฝน

๕. ยาบ้า เป็นชื่อที่ใช้เรียก ยาเสพติดที่มีส่วนผสมของสารเคมีประเภทแอมเฟตามีน (Amphetamine) สารประเภทนี้แพร่ระบาดอยู่ ๓ รูปแบบด้วยกัน คือ แอมเฟตามีนซัลเฟต เมทแอมเฟตามีน และเมทแอมเฟตามีนไฮโดรคลอไรด์ ซึ่งจากผลการตรวจพิสูจน์ ยาบ้าปัจจุบันที่พบอยู่ในประเทศไทยมักพบว่าเกือบทั้งหมดมีเมทแอมเฟตามีนไฮโดรคลอไรด์ผสมอยู่ยาบ้า จัดอยู่ในกลุ่ม

ยาเสพติดที่ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท มีลักษณะเป็นเม็ดกลมแบนขนาดเล็ก เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๖ - ๘ มิลลิเมตร ความหนาประมาณ ๓ มิลลิเมตร มีสีต่างๆ กัน เช่น ส้ม น้ำตาล ม่วง เขียว มีสัญลักษณ์ที่ปรากฏบนเม็ดยา เช่น พ,m,M,PG, WY สัญลักษณ์รูปดาว ,รูปพระจันทร์เสี้ยว,๙๙ เป็นต้น อาการผู้เสพยาบ้า มักจะทำตัวเกะกะระราน หงุดหงิด อยู่ไม่สุข กระวนกระวาย ไม่อยากรับประทานอาหารปากแห้ง ชอบเลียริมฝีปาก ชอบถูหรือเกาจมูก

๖. ยาอี หรือยาเลิฟ เอ็กซ์ตาซี (Ecstasy) เป็นยาเสพติดกลุ่มเดียวกันจะแตกต่างกันบ้างในด้านโครงสร้างทางเคมีเท่าที่พบส่วนใหญ่จะมีองค์ประกอบทางเคมีที่สำคัญ คือ ๓, ๔ (Methylenedioxy methamphetamine (MDMA) , ๓ , ๔ Methylenedioxy amphetamine (MDA) และ ๓, ๔ Methylenedioxy ethamphetamine (MDE หรือ MDEA) ลักษณะของยาอีมีทั้งเป็นแคปซูลและเป็นเม็ดยาสีต่างๆ แต่ที่พบในประเทศไทยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นเม็ดกลมแบน เส้นผ่าศูนย์กลาง ๐.๘ - ๑.๒ ซม.หนา ๐.๓ - ๐.๔ ซม. ผิวเรียบ และปรากฏสัญลักษณ์บนเม็ดยาเป็นรูปต่างๆ เช่น กระต่าย,ค่างคาว,นก,ดวงอาทิตย์,P.T., เป็นต้น การออกฤทธิ์ จะออกฤทธิ์ใน ๒ ลักษณะ คือ ออกฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทในระยะสั้นๆ หลังจากนั้นจะออกฤทธิ์หลอนประสาทอย่างรุนแรงอาการผู้เสพยาอี เหงื่อออกมาก หัวใจเต้นเร็ว ความดันโลหิตสูง ระบบประสาทการรับรู้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด (Psychedelic) ทำให้การได้ยินเสียงและการมองเห็นแสงสีต่างๆ ผิดไปจากความเป็นจริง เคลิบเคลิ้ม ควบคุมอารมณ์ไม่ได้

๗. ยาเค มาจากคำว่า เคตามีน (Ketamine) เคตาวา (Ketava) หรือ เคตาลา (Ketalar) ยาเคถูกสังเคราะห์ขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์โดยใช้เป็นยาสลบมีชื่อเรียกในวงการแพทย์ว่า “KETAMINE HCL.” มีลักษณะเป็นผงสีขาว หรือเป็นน้ำบรรจุอยู่ในขวดสีชา สาเหตุที่ทำให้ยาเคกลายเป็นปัญหาเพราะวัยรุ่นบางกลุ่มได้นำยาเคมาใช้เป็นสิ่งมีนเมา โดยนำมาทำให้เป็นผงด้วยการกรรมวิธีผ่านความร้อน จากนั้นจึงนำมาสูดดมเพื่อให้เกิดอาการมีนเมาและมักพบว่า การนำยาเคใช้ร่วมกับยาเสพติดร้ายแรงชนิดอื่น เช่น ยาอี และโคเคนอาการผู้เสพยาเค เคลิบเคลิ้ม มึนงง ความคิดสับสน ตาลาย หูแว่ว การรับรู้และการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมจะเปลี่ยนแปลงไป การเคลื่อนไหวของร่างกายไม่สัมพันธ์กัน

๘. สารระเหย มีวัยรุ่นจำนวนมากที่หลงผิดหันไปลองสูดดมสารระเหย โดยไม่รู้ว่าสารระเหยมีพิษร้ายแรง การสูดดมสารระเหยจนติดและเป็นเวลานานจะทำให้ระบบต่างๆ ในร่างกายถูกทำลาย เกิดสภาพพิการถาวรไม่สามารถแก้ไขให้กลับคืนสู่ปกติได้ เช่น ระบบสร้างโลหิตถูกทำลายทำให้เกิดมะเร็งในเม็ดเลือด ระบบประสาทถูกทำลายทำให้สมองพิการ เป็นต้น อาการผู้เสพยาสารระเหยคล้ายคนเมาเหล้า ลื่นแข็งพูดลำบาก ตาพร่า ง่วงซึม เดินโซเซความจำเสื่อม ประสาทหลอน

๙. เห็ดขี้ควาย เป็นเห็ดพิษซึ่งขึ้นอยู่ตามกองมูลควายแห้ง สีของเห็ดจะมีสีเหลืองซีดคล้ายสีฟางแห้ง บนหัวของร่มจะมีสีน้ำตาลเข้มจนถึงสีดำ บริเวณก้าน (Stalk) ที่ใกล้จะถึงตัวร่มจะมี

แผ่นเนื้อเยื่อต่างๆ สีขาวแผ่ขยายออกรอบก้าน แผ่นนี้มีลักษณะคล้ายวงแหวน เห็ดช็อควายเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในบรรดานักท่องเที่ยวว่า “Magic Mushroom” มีการแพร่ระบาดอยู่ในกลุ่มนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม และในบางพื้นที่ของประเทศ เช่น ภาคใต้อาคารผู้เสฟ ขึ้นอยู่กับสภาพร่างกายของแต่ละบุคคล สำหรับคนไทยไม่นิยมบริโภคเห็ดชนิดนี้เลย เพราะทราบว่าเป็นเห็ดพิษ กินเข้าไปแล้วจะรู้สึกร้อนวูบวาบตามเนื้อตามตัว แขนงหน้าอก ไม่สบาย บางครั้งคลื่นไส้อาเจียน^{๕๖}

๒.๔.๘ โทษและผลกระทบของยาเสพติด

ยาเสพติดให้โทษทั้งต่อตนเอง (ร่างกาย/จิตใจ) ต่อผู้อื่น (ครอบครัว/คนรอบข้าง) และต่อสังคม หรือจะมองอีกมุมหนึ่ง ยาเสพติดให้โทษทั้งในแง่ของกฎหมายและศีลธรรมเป็นส่วนมาก แต่ก็มียาเสพติดบางชนิดที่ถือว่าผิดศีลธรรมแต่ไม่ผิดกฎหมาย เช่น บุหรี่ สุรา เป็นต้น ถึงแม้ว่าจะไม่ผิดกฎหมายแต่ก็ให้โทษทั้งสามส่วนครบทั้งโทษต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม เมื่อเกิดโทษขึ้นแล้วผลกระทบก็ย่อมมีตามมาอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยง กล่าวคือ เมื่อบุคคลใดได้เสพยาเสพติดเข้าไปแล้วผลที่กระทบต่อตนเองก็มีทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงคือสุขภาพเสีย เสียทรัพย์สินในการซื้อหาเสพยาเสพติดมาเสฟ ทางอ้อมคือเสียเวลาที่จะทำอย่างอื่นที่เป็นความดี เสียบุคลิกภาพ สติปัญญาเสื่อม เป็นต้น ส่วนผลกระทบต่อคนรอบข้างนั้นเช่นทำให้เสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูล ค่าใช้จ่ายในครอบครัวเพิ่มขึ้น เวลาที่จะให้ครอบครัวลดลง เสียเวลาที่ต้องดูแลบำบัดรักษาฟื้นฟู อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อสังคม เช่น เสียงบประมาณในการที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ตรวจกฎหมายบังคับให้เป็นความผิดเมื่อมีผู้กระทำความผิดที่ผ่านกระบวนการทางกฎหมายทั้ง มาตรการ ป้องกัน ปราบปรามบำบัดรักษา ฟื้นฟู ซึ่งจะสร้างความเสียหายเชื่อมโยงให้กับหลายหน่วยงาน หลายองค์กรในสังคมทำให้สังคมเสียทั้ง เงิน เวลา และโอกาสแห่งการพัฒนาประเทศด้วย จะเห็นได้ว่า ยาเสพติดนั้นเป็นสิ่งที่อันตรายอย่างยิ่งที่ให้โทษแต่เพียงฝ่ายเดียวที่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นสิ่งที่หาประโยชน์มิได้เลยทั้งประโยชน์ตนประโยชน์ท่าน ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

๒.๔.๙ ปัญหาและปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติด

ภาวะการผลิตยาเสพติดในบริเวณสามเหลี่ยมทองคำบริเวณชายแดนที่ติดต่อกับประเทศไทยในพื้นที่ภาคเหนือ มีการเปลี่ยนแปลงจากการผลิตเฮโรอินเป็นผลิตเมทแอมเฟตามีนหรือยาบ้ามากขึ้น กลุ่มการค้าเฮโรอินในประเทศไทยหาซื้อเฮโรอินได้ยากขึ้น แต่กลับมีการแพร่ระบาดของยาบ้าเพิ่มขึ้นอย่างมาก ในรอบปี ๒๕๔๓ การค้าและการแพร่ระบาดของยาบ้าภายในประเทศไทยขยายตัวเพิ่มมากขึ้นกว่า ๒๐๐% เมื่อเทียบกับปี ๒๕๔๒ และขยายตัวเพิ่มมากขึ้นกว่า ๔๐๐% เมื่อเทียบกับการจับกุม

^{๕๖} ส่วนพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, **ตอบปัญหายาเสพติด**, “ไขทุกปัญหา นำพาชีวิตสดใส”, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๔๓), หน้า ๙ - ๑๘.

ในปี ๒๕๔๑ ซึ่งแนวโน้มดังกล่าวสอดคล้องกันทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ประเมินการได้ว่าผู้ติดเสพยาเสพติดกว่า ๙๐% เป็นผู้เสพยาบ้า ที่เหลือเป็นผู้เสพยาเสพติดชนิดอื่น ซึ่งมีปริมาณเล็กน้อยเท่านั้นเมื่อเทียบกับยาบ้า แหล่งที่มาของยาบ้าก็มาจากพื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งรับยาบ้าจากแหล่งผลิตในประเทศพม่า ภาคกลางเป็นแหล่งพักยาบ้าที่สำคัญที่ลำเลียงโดยทางรถยนต์จากพื้นที่ทางภาคเหนือ แหล่งพักยาเสพติดของเครือข่ายการค้ายาบ้าเหล่านี้มีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับตลาดยาเสพติดในพื้นที่ภาคกลางและกรุงเทพมหานครนอกจากนี้ยังมีความเชื่อมโยงกับภาคอื่นๆ ด้วย รวมถึงทางด้านทะเลอันดามันได้มีการลำเลียงขึ้นฝั่งที่พื้นที่ภาคใต้ของไทยเพื่อลำเลียงมาทางพื้นที่ภาคกลางและกรุงเทพมหานคร โดยได้มีการจับกุมยาบ้าในเส้นทางลำเลียงดังกล่าวคือ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๓ ที่ด่านกักสัตว์ สภต.หัวขี้เหล็ก อ.ทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์ จับกุมยาบ้า จำนวน ๔,๓๕๔,๐๐๐ เม็ด และเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๔ เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. ร่วมกับกองเรือ ภาคที่ ๓ กองเรือยุทธการ ร่วมจับกุมยาบ้าจำนวน ๗,๗๙๘,๐๐๐ เม็ด และเฮโรอีน ๑๑๖ กิโลกรัม ซุกซ่อนในเรือประมงขณะล่อลวงลำเหนือ่านน้ำไทย ซึ่งจากการประเมินสถานการณ์เชื่อว่าแนวโน้มของการใช้เส้นทางลำเลียงทางทะเลอันดามันจะยังคงต่อเนื่องไปในระยะ ๔ - ๕ ปีข้างหน้า หากว่าแหล่งผลิตยาบ้าส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในประเทศพม่า^{๕๗}

ปัญหาที่เป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดนั้นมียู่ ๒ ประเด็น คือ ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน คำว่าปัจจัยภายนอกนั้นย่อมาหมายถึงการลักลอบผลิตยาเสพติดนอกเขตประเทศไทยซึ่งเป็นปัจจัยที่เราไม่สามารถควบคุมได้ ส่วนปัจจัยภายในก็คือ ท่าทีของบุคคลผู้อาศัยอยู่ในประเทศไทยที่จะไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องของยาเสพติด ซึ่งก็หมายถึงประชาชนคนไทยทุกคนที่เป็นเจ้าของประเทศเพราะอย่างน้อยที่สุดก็ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ทั้งนี้ ปัญหายาเสพติดนั้นเป็นปัญหาของสังคมจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนต้องมีความรู้สึกว่าคุณเกี่ยวข้องด้วยจึงจะสามารถร่วมกันแก้ปัญหาเสพติดนี้ได้ ถึงแม้ว่าตนจะไม่ได้เป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงในฐานะผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้เสพ หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องใดๆ ก็ตาม แต่ก็ย่อมที่จะได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมอยู่ดีนั่นเอง

หากพิจารณาปัจจัยภายในที่เอื้ออำนวยต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทยนั้น ปัญหาสารเสพติดมีโครงสร้างและองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ ๓ ส่วน คือ สภาพชุมชน ครอบครัวและตัวสารเสพติด มีรายละเอียดดังนี้

๑. สภาพชุมชน หมายถึง สภาพแวดล้อมทางสังคมที่อยู่ในชุมชนนั้นๆ ที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกในชุมชนเป็นอย่างยิ่ง หากสภาพแวดล้อมในชุมชนไม่ดี มีแหล่งมั่วสุมกลุ่มผู้ค้า กลุ่มผู้เสพเป็นแหล่งชุมนุมอบายมุขในชุมชน วิถีชีวิตในชุมชนมีค่านิยมที่ผิดพลาด ยกย่องสนับสนุนคนชั่วที่มีเงิน

^{๕๗}ศูนย์เทคโนโลยีและสารสนเทศ, “สถิติผลการจับกุมเมทแอมเฟตามีนทั่วประเทศปี ๒๕๔๓”, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๔๔). (อัครา, หน้า ๔.

ขาดการควบคุมที่เข้มแข็ง ขาดปัจจัยที่จะชักนำไปในทางที่ดี ชุมชนดังกล่าวย่อมที่จะเป็นชุมชนที่เอื้ออำนวยต่ออบายมุขในทุกเรื่อง

๒. ครอบครัว เป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญที่สุด เพราะชีวิตทุกชีวิตในครอบครัวคือสมาชิกของสังคมเริ่มต้นทุกระดับตั้งแต่ ครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค ประเทศ และเป็นสมาชิกของโลกที่เรียกว่า พลโลก ด้วยกันทุกชีวิต ถ้าครอบครัวดี เข้มแข็ง และมีคุณภาพ ปัญหาอื่นๆ ที่ตามมาก็ลดน้อยลง ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากครอบครัวมีปัญหา อาจจะได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อแม่ วิธีการดำเนินชีวิตของพ่อแม่ วิธีเลี้ยงดูลูก ค่านิยมทางครอบครัว และเศรษฐกิจของครอบครัว ล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกในครอบครัวทั้งสิ้น หากครอบครัวบกพร่องผลที่จะเกิดกับครอบครัวก็คือ สมาชิกในครอบครัวมีปัญหา เมื่อปัญหาเกิดก็ย่อมกระทบเชื่อมโยงถึงสังคมทุกระดับดังที่กล่าวข้างต้น

๓. ตัวสารเสพติดหรือตัวยาสเสพติด เนื่องจากมีคุณสมบัติเสพติดแล้วติดมีความต้องการในปริมาณที่เพิ่มขึ้น จึงเป็นส่วนที่เป็นปัญหาเนื่องจากเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดอุปสงค์ และอุปทานของยาเสพติด เมื่อมีความต้องการของผู้ซื้อ ผู้เสพ (อุปสงค์) ก็ย่อมมีการตอบสนองจากผู้ผลิต ผู้จำหน่าย (อุปทาน) โดยมีตัวสารเสพติดหรือยาเสพติดเป็นสินค้าสนองความต้องการทั้งสองฝ่าย

อุปสงค์ของผู้เสพ คือ ความต้องการยาเสพติดมาเสพเพราะติดยาเสพติดนั้นแล้ว และต้องการในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นด้วยฤทธิ์ของยาที่มีผลต่อทางร่างกายและจิตใจ เป็นความหลงผิดที่เกิดขึ้นเป็นหลัก (โมหะนำ ตามด้วยโทสะเมื่อขาดยา หรือเมายาแล้วอาละวาด)

อุปทานของผู้ผลิต และจำหน่าย คือ ความต้องการที่จะเพิ่มปริมาณการผลิตและจัดจำหน่ายยาเสพติด เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด (โลภะนำ ตามด้วยโทสะและโมหะ) เป็นความโลภผสมความหลงผิดของผู้ผลิตและจำหน่าย และบางครั้งมีโทสะเข้ามาเกี่ยวข้องส่งผลให้มีการเบียดเบียนฆ่าฟันกัน เมื่อมีการขัดผลประโยชน์หรือหักหลังธุรกิจค้ายาเสพติด หรือสุดท้ายถูกจับกุมและต้องโทษประหารชีวิต หรือถูกวิสามัญฆาตกรรมขณะจับกุม เป็นต้น ทั้งอุปสงค์และอุปทานที่มีพัฒนาการที่สอดคล้องกันด้วยการอิงอาศัย ตัวสารเสพติดหรือยาเสพติดเป็นสื่อ เป็นวัตถุตัวกลางเชื่อมให้เกิดการตอบสนองซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุที่อุปสงค์และอุปทานสอดคล้องกันจึงทำให้เกิดอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญห โดยเฉพาหากมองในแง่ของการปราบปรามในบริบทของกฎหมายแล้วนั้น ยากต่อการที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายได้เพราะทั้งผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้เสพ ต่างก็เป็นพวกเดียวกัน มีผลประโยชน์ที่เอื้ออิงอาศัยกัน เป็นคนที่หาเจ้าทุกข์มาชี้โทษไม่ได้ จึงยากต่อการดำเนินการให้บรรลุผล

๒.๔.๑๐ ปัญหาการติดยาเสพติดสู่ปัญหาทางสังคม

(๑) ความหมายของปัญหา

คำว่า “ปัญหา” นั้น มี ๓ ความหมาย คือ ๑) หมายถึง **ข้อสงสัย** เช่น ทำได้โดยไม่มีปัญหา ๒) หมายถึง **คำถาม** เช่น ตอบปัญหา ๓) หมายถึง **ข้อที่ต้องพิจารณาแก้ไข** เช่น ปัญหาเฉพาะหน้า ปัญหาสังคม ปัญหาทางการเมือง^{๕๘} และ ปัญหา ยังมีความหมายว่า “สภาพเหตุการณ์ที่จะเกิดในอนาคต มีแนวโน้มที่จะไม่ตรงกับความต้องการ”^{๕๙}

คำว่า “สังคม” นั้น มาจากคำ ๒ บท คือ สัง แปลว่า “พร้อม, กับ, ตี ” และ คม ชาติ แปลว่า “ไป, ถึง” รวมกันเป็นสังคม แปลว่า “ไปพร้อมกัน ไปร่วมกัน” หมายถึงว่า “อยู่ด้วยกัน ไปด้วยกัน ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน มีความเป็นไปเป็นอยู่เกี่ยวเนื่องกัน” คือ มนุษย์เป็นสัตว์สังคม จะต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทั้งโดยตรงและโดยอ้อม จะแยกตัวอยู่โดยลำพังโดยไม่เกี่ยวข้องกับใครๆ เด็ดขาดย่อมจะทำได้

สังคม เป็นศัพท์นาม หมายถึง คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบกฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน, วงการหรือสมาคมของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น สังคมชั้นสูง^{๖๐}

คำว่า “ไทย” หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย รวมทั้งจำพวกเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย และเชื้อชาติอื่น แต่สัญชาติไทย ทั้งหมด

คำว่า “สังคมไทย” หมายถึง กลุ่มชนหรือสังคมมนุษย์ทุกระดับที่อยู่ในประเทศไทย

คำว่า “ยุค” หมายถึง แยก, คู่, ทั้งสอง, คราว, สมัย, กำหนดเวลาของโลก^{๖๑}

คำว่า “โลกาภิวัตน์” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Globalization มาจาก ๒ คำรวมกันคือ คำว่า “โลก” และ “อภิวัตตะ” หมายถึง การแพร่กระจายไปทั่วโลก, การที่ประชาคมโลก ไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใด สามารถรับรู้ สัมพันธ์ หรือรับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวาง ซึ่งเนื่องมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศเป็นต้น^{๖๒}

สรุปว่า ยุคโลกาภิวัตน์ ก็คือ ยุคปัจจุบันนี้ซึ่งเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร เป็นยุคแห่งโลกที่ไร้พรมแดน

^{๕๘}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ. ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทนามมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๕๒๘.

^{๕๙}วีรพล สุวรรณนันทน์, กระบวนการแก้ปัญหา, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ประยูรวงศ์ จำกัด ๒๕๓๓), หน้า ๑.

^{๖๐}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ. ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๘๑๗.

^{๖๑}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๗๗.

^{๖๒}อ้างแล้ว, หน้า ๗๔๙.

ในส่วนของคำว่า “ปัญหาสังคม” นี้ มีนักสังคมวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้จะนำมาพอเป็นตัวอย่าง ดังนี้

ฮอร์ดันและเลสลี กล่าวว่า “ปัญหาสังคมเป็นสภาวะที่กระทบกระเทือนบุคคลจำนวนหนึ่งที่มาพอสมควร ในวิถีทางที่ไม่พึงปรารถนา และมีความรู้สึกว่าจะจะมีการกระทำร่วมกันบางอย่าง”

ราบและเซลซนิก เห็นว่า “ปัญหาสังคมมีส่วนเกี่ยวข้องกับความรู้สึก หรือความต้องการขั้นมูลฐานของสังคม”^{๖๓}

สัจญา สัจญาวิวัฒน์ กล่าวสรุปไว้ว่า “ปัญหาสังคมคือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมของคนเป็นจำนวนมากของกลุ่มหรือของสังคมหนึ่งจนเป็นเหตุให้เขาตกใจที่จะกระทำการแก้ไขสถานการณ์นั้น เมื่อเขาตระหนักว่า อยู่ในวิสัยที่จะทำได้”^{๖๔}

ปัญหาสังคมเป็นสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วส่งผลกระทบต่อคนกลุ่มใหญ่ในสังคมหรือสภาวะการณ์ที่คนในสังคมส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นปัญหา และสมาชิกเหล่านั้นของสังคมเห็นพ้องต้องกันว่า ควรจะมีการดำเนินการแก้ไขสภาวะการณ์นั้นในรูปของการกระทำร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาอันให้หมดไปหรือบรรเทาลง และปัญหาสังคม จะเปลี่ยนแปลงไปตามความเห็นของกลุ่มคนในแต่ละช่วงเวลา^{๖๕}

ณรงค์ เส็งประชา กล่าวว่า “ปัญหาสังคมเป็นสภาวะการณ์ที่ผู้คนจำนวนมากในสังคมกำหนดให้เป็นปัญหา เพราะเห็นว่า ไม่สอดคล้องกับแบบฉบับที่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม และเห็นว่า จะต้องมีการแก้ไขสภาวะการณ์นั้นให้หมดไปหรือบรรเทาลง ไม่ปล่อยทิ้งไว้เฉยๆ”^{๖๖}

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัญหาสังคม หมายถึง เรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ไม่เป็นที่ต้องการก่อให้เกิดความสับสนยุ่งยากเดือดร้อนวุ่นวาย ซึ่งเกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ และจะต้องได้รับการแก้ไขให้บรรเทาลงหรือให้หมดไป

โดยสรุป คำว่า “ปัญหาสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์” หมายถึง เรื่องราวหรือเหตุการณ์ความยุ่งยากที่ต้องพิจารณาแก้ไข ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในยุคข้อมูลข่าวสาร คือ ยุคปัจจุบันนี้

^{๖๓}สุพัตรา สุภาพ, ปัญหาสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒), หน้า ๓.

^{๖๔}สัจญา สัจญาวิวัฒน์, สังคมวิทยาปัญหาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๕.

^{๖๕}มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, เอกสารการสอนชุดวิชามนุษยกับสังคม, หน่วยที่ ๘-๑๕, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๑), หน้า ๔๘๖.

^{๖๖}ณรงค์ เส็งประชา, มนุษย์กับสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๘), หน้า ๒๒๒.

(๒) ลักษณะของปัญหาสังคม

ลักษณะปัญหาสังคมตามทรรศนะของนักสังคมวิทยาสรุปลักษณะสำคัญๆ ได้ดังนี้

๑) ปัญหาสังคม เป็นสภาวะการณ์ที่สมาชิกของสังคมไม่พึงปรารถนา หรือเห็นว่าจะเป็นอันตรายต่อสมาชิกถ้าปล่อยทิ้งไว้เช่นนั้น

๒) เป็นสภาวะการณ์ที่มีผลกระทบกระเทือนต่อคนจำนวนมากหรือเป็นสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นในระดับพอที่จะกระตุ้นคนจำนวนมากให้ได้รับความเดือดร้อน

๓) เป็นสภาวะการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมของคนจำนวนมากจนเป็นเหตุให้เขาตกใจที่จะกระทำการแก้ไขสถานการณ์นั้น

๔) เป็นสภาวะการณ์ที่คนจำนวนมากเห็นว่า เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม บางประการที่พวกเขายึดมั่น

๕) เป็นสภาวะการณ์ที่สังคมเห็นว่า สามารถจะปรับปรุงแก้ไขให้หมดไปหรือให้บรรเทาลงได้^{๖๗}

(๓) ประเภทของปัญหาสังคม

นักสังคมวิทยาได้แบ่งประเภทของปัญหาสังคมไว้ต่างๆ กัน เช่น Harold A. Phelps^{๖๘} ผู้ซึ่งเห็นว่า ปัญหาสังคมเกิดจากความบกพร่องส่วนบุคคลหรือกลุ่ม ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุทางเศรษฐกิจ ชีววิทยา จิตวิทยา และสังคมวัฒนธรรม เมื่อเป็นเช่นนี้เขาจึงได้แบ่งปัญหาสังคมออกเป็น ๔ ประเภท คือ

๑) ปัญหาทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ปัญหาความยากจน ปัญหาการว่างงาน ปัญหาประชากร เป็นต้น

๒) ปัญหาทางชีววิทยา ได้แก่ โรคภัยไข้เจ็บ เป็นต้น

๓) ปัญหาทางจิตวิทยา ได้แก่ โรคจิต โรคประสาท เป็นต้น

๔) ปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ปัญหาคนชรา ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เป็นต้น

แต่สำหรับ S. K. Weinberg^{๖๙} ได้แบ่งประเภทของปัญหาสังคมออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ คือ

^{๖๗}จรัญ พรหมอยู่, การศึกษาปัญหาสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ โอ.เอส.พริ้นต์ติ้งเฮ้าส์, ๒๕๔๑), หน้า ๔.

^{๖๘}มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, เอกสารการสอนชุดวิชามนุษยกับสังคม, หน่วยที่ ๙-๑๕, พิมพ์ครั้งที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๗), หน้า ๑๑๘๐-๑๑๘๑.

^{๖๙}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๘๑.

๑) ปัญหาสังคม ที่สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี อันมีผลทำให้เกิดการเจริญเติบโตหรือการขยายตัวของเมือง หรือการเติบโตของเมืองเกิดการขยายตัวทางอุตสาหกรรม เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาในสังคม ได้แก่ ปัญหาประชากร ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการประกอบอาชีพ และการว่างงาน

๒) ปัญหาสังคม ที่สืบเนื่องมาจากพฤติกรรมเบี่ยงเบนและความไม่เป็นระเบียบทางสังคม ได้แก่ ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ปัญหาโสเภณี เป็นต้น

(๔) ปัญหาสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์

ในหมู่มนุษย์ที่ต่างกันโดยนิสัย ความรู้ ความประพฤติ การศึกษา การงาน ฐานะด้านเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ เป็นต้นซึ่งต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน และมีกิจกรรมที่ต้องทำโดยเกี่ยวข้องกันและกัน ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เป็นสังคมเล็กบ้าง ใหญ่บ้าง ย่อมจะมีปัญหามากหรือน้อยต่างกันไปตามเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาในแต่ละสังคม

ในสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ก็มีปัญหามากมาย ทั้งปัญหาเก่าที่ยังต้องแก้ไขและปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นเพราะปัญหาเก่าบ้าง ปัญหาใหม่แท้ๆ ที่เกิดขึ้นตามยุคตามสมัยที่เปลี่ยนแปลงบ้าง เมื่อว่าโดยปัญหาหลัก หรือ ปัญหาใหญ่ๆ ที่เป็นสาเหตุให้เกิดมีปัญหามากมาย พอกำหนดได้เป็น ๓ ปัญหา คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านการเมืองการปกครอง ซึ่งปัญหาแต่ละปัญหานั้นเป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวเนื่องกันและกัน กล่าวคือ เมื่อเศรษฐกิจเกิดเป็นปัญหาขึ้นก็ส่งผลถึงสังคม ทำให้คนในสังคมมีความเป็นอยู่ลำบาก การทำมาหากินฝืดเคือง รายได้น้อยรายจ่ายมาก ค่าเงินตกต่ำ ข้าวของมีราคาแพง ทำให้เดือดร้อนถึงฝ่ายการเมืองการปกครองซึ่งมีหน้าที่บริหารประเทศ ต้องหาแหล่งเงินกู้ยืมจากต่างชาติมาเป็นค่าใช้จ่ายบริหารประเทศ ทำให้ประเทศชาติเป็นหนี้ต่างชาติ และต้องเดือดร้อนขายทรัพย์สินสมบัติของชาติบางส่วนให้ชาวต่างชาติเข้ามามีจัดการก็กลับเป็นปัญหาเศรษฐกิจอีกต้องหาเงินมาใช้หนี้คืนพร้อมทั้งดอกเบี้ย ทำให้การประกอบอาชีพไม่คล่องตัวกลายเป็นปัญหาทางสังคมอีก มนุษย์แต่ละคนในสังคมต้องแก่งแย่งการประกอบอาชีพต้องหาเงินมาให้พอกับการใช้จ่าย เมื่อเศรษฐกิจฝืดเคืองหาเงินยากขึ้น ดังนั้น แม้ด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้องก็ต้องทำ การเอารัดเอาเปรียบของคนในสังคม การข่มเหงเบียดเบียนรังแกคนที่ด้อยโอกาสกว่า การทุจริตฉ้อโกงคอร์รัปชันต่างๆ จึงเป็นปัญหาตามมาและสั่งสมมากขึ้นๆ และเป็นการยากที่จะใช้ระยะเวลาอันสั้นเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ทุกปัญหา

ปัญหาดังกล่าวมานั้น เป็นปัญหาที่มีอยู่ในสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์นี้ และเป็นปัญหาที่รอการแก้ไขด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมและต่อเนื่อง จนกว่าปัญหาจะบรรเทาลงความรุนแรงและหมดสิ้นไปจากสังคม ปัญหาเหล่านั้นทำสังคมไทยให้เป็นเหมือนคนป่วยหนักด้วยสารพัดโรคและรอคอยการเยียวยารักษาจากนายแพทย์ผู้ชาญฉลาดสมบูรณ์ด้วยความรู้และความสามารถ มาทำการรักษาด้วย

(๕) ปัญหายาเสพติดให้โทษ

ปัญหายาเสพติดให้โทษ เป็นปัญหาใหญ่และสำคัญมาก เป็นปัญหาที่แพร่ระบาดไปอย่างกว้างขวางทุกภูมิภาคของสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชน นักเรียน นักศึกษา หรือในกลุ่มคนที่ทำงานหนัก ทำงานกลางคืน แม้กระทั่งคนทั่วไป มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดเหมือนกันทั้งในชุมชนเมืองและชนบท

องค์การอนามัยโลกได้ให้คำนิยามยาเสพติดให้โทษว่า “เมื่อเสพแล้วผู้เสพจะเกิดความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจในการที่จะเสพต่อไปโดยไม่สามารถหยุดเสพได้ จำนวนการเสภก็จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกายและจิตใจในภายหลัง ลักษณะยาเสพติด จะมาในรูปแบบ

- ๑) มีความต้องการที่รุนแรง พยายามทุกวิถีทางที่จะให้ได้มา
- ๒) มีแนวโน้มจะเสพเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งการกิน การฉีด หรือการสูด
- ๓) ทำให้จิตใจและร่างกายต้องพึ่งยาเสพติด”^{๗๐}

โดยภาพรวมแล้ว จะมีจำนวนคดีและผู้ต้องหายาเสพติดให้โทษนี้เพิ่มมากขึ้น ถึงแม้หน่วยงานราชการ และองค์กรเอกชน จะมีมาตรการทั้งป้องกันและปราบปราม

จากปัญหายาเสพติดที่เพิ่มมากขึ้นนี้ โดยเฉพาะยาบ้า หรือยาบ้า และสารระเหย จะระบาดหนักกว่าทุกชนิด ได้สร้างความสูญเสียอย่างมากแก่ประเทศชาติ ในแต่ละปี รัฐต้องสิ้นเปลืองเงินงบประมาณจำนวนมากไปในงานด้านป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด แทนที่จะได้เอาเงินงบประมาณส่วนนั้นไปพัฒนาประเทศชาติในด้านอื่นๆ ที่ต้องพัฒนา

เมื่อคนในชาติตกเป็นทาสยาเสพติดไม่ว่าจะชนิดไหนก็ตาม ก็ย่อมจะเป็นปัญหาแก่สังคมไทย ก่อนที่จะได้ยาเสพติดมาเสภก็ต้องหาเงินมาซื้อ มักจะได้ยินได้ฟังได้เห็นข่าวจากวิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์อยู่เสมอๆ ว่า “พิษภัยของยาเสพติดสามารถทำให้คนฆ่ากันได้ ลูกฆ่าพ่อแม่ บังเกิดเกล้าตัวเอง เพราะขอเงินไปซื้อยามาเสภไม่ได้” และมีวิธีหาเงินที่ผิดกฎหมาย กฏระเบียบสังคม เพื่อจะนำมาซื้อยาเสภเท่านั้น พอเสภเต็มที่แล้วก็สร้างปัญหา เกิดอาการคุ้มคลั่งสร้างความเสียหายแก่สังคมต่างๆ นานา ผู้ติดยาไม่ได้สร้างความเจริญแก่ตนและสังคม แต่มักจะเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลเท่านั้น ยาเสพติดมีผลเสียทั้งต่อร่างกายและจิตใจของผู้เสภ ต่อสังคม และเศรษฐกิจของชาติ เมื่อคนในชาติติดยาเสพติดกันอย่างหนักแล้ว ก็เป็นยากที่จะทำให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุขและได้รับการพัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองเท่าที่ควรจะเป็น จะมีแต่ปัญหาเท่านั้นที่เพิ่มมากขึ้น และปัญหายาเสพติดให้โทษนี้ กำลังทำลายความสามารถของผู้ที่มีอำนาจหน้าที่จะต้องแก้ไขต่อไป

^{๗๐}สุพัตรา สุภาพ, ปัญหาสังคม, หน้า ๕๘.

ปัญหาที่เกิดเนื่องจากยาเสพติดมีมาก เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาครอบครัวแตกแยกกลุ่มสลาย ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น

(๖) แนวทางการควบคุมป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทยโดยรัฐบาล

จากการศึกษาเอกสารแนวคิดและทิศทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙)^{๗๑} กล่าวไว้ว่าการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยปรับปรุงระบบบริหารจัดการให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เร่งบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา ปราบปรามและดำเนินการทางกฎหมายอย่างจริงจัง ตลอดจนประสานความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อสกัดกั้นขบวนการผลิตและค้ายาเสพติด รวมทั้งปรับระบบบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม๑ การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยปรับเปลี่ยนแนวคิดและกระบวนการดำเนินการให้เป็นไปในเชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการเพิ่มบทบาทของทุกฝ่ายในสังคมให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดย

๑. การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดย

๑.๑ ให้ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจเอกชนและสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดของชุมชน ด้วยกระบวนการประชาสังคมและชุมชนเข้มแข็ง โดยเฉพาะการเฝ้าระวังปัญหาการผลิตการเสพและการค้ายาเสพติดตลอดจนเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน โดยให้ความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสมในการป้องกันตนเองแก่เด็กและเยาวชนที่ไม่เคยใช้ยาเสพติด

๑.๒ ให้มีการคัดกรองกลุ่มผู้เสพติดที่ไม่ใช่ผู้ค้าออกมาบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ รวมทั้งช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อให้มีโอกาสได้รับการฝึกอาชีพสร้างรายได้และดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

๑.๓ เร่งรัดการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการปราบปรามที่รวดเร็วเด็ดขาดจริงจัง และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย

^{๗๑}ชาชีวะวัฒน์ ศรีแก้ว, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙), (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พัฒนา จำกัด, ม.ป.ป.), หน้า ๙.

ตลอดจนประสานความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อสกัดกั้นขบวนการผลิตและค้ายาเสพติด โดยเฉพาะพื้นที่รอยต่อบริเวณชายแดนการป้องกันและปราบปรามสิ่งเสพติด^{๗๒}

๑. นโยบายของรัฐบาลในด้านป้องกันและปราบปรามสิ่งเสพติด อันนับเป็นมาตรการสำคัญ

๑.๑ ในด้านการปราบปรามสิ่งเสพติดทุกชนิดที่กำลังระบาดอยู่ในประเทศจะจับผู้ผลิตและผู้จำหน่ายทั้งรายใหญ่และรายย่อย ตลอดจนจับกุมผู้เสพยาเสพติดเพื่อส่งตัวไปรับการบำบัดรักษา

๑.๒ ในด้านการป้องกัน จะดำเนินการเผยแพร่โทษพิษภัยของสิ่งเสพติดอย่างกว้างขวางและให้ได้ผลยิ่งขึ้น

๑.๓ ในด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด จะส่งเสริมสนับสนุนโรงพยาบาลและสถานบำบัดรักษาให้ดำเนินงานด้านบำบัดรักษา และการสงเคราะห์ผู้ติดยาเสพติดอย่างกว้างขวางและให้ได้ผลยิ่งขึ้น

๑.๔ ในด้านการดำเนินการพัฒนาและช่วยเหลือเกษตรกร จะให้ปลูกพืชอย่างอื่นทดแทนฝิ่น จัดการตลาดให้ได้ผลอย่างจริงจัง

๑.๕ จะให้ความร่วมมือกับนานาชาติในการปราบปรามสิ่งเสพติด

๒. การดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งเสพติด ให้ทันต่อสถานการณ์จนถึงปัจจุบันมีกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งเสพติดหลายฉบับ ตั้งแต่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษจนถึงพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก

๓. การดำเนินการปราบปรามสิ่งเสพติด ผลการดำเนินการปราบปราม ฝิ่น เฮโรอีน กัญชา เริ่มลดลงตั้งแต่ปี ๒๕๓๐ ฝิ่นและเฮโรอีน ในบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ สามารถทำลายแหล่งผลิตได้รวมทั้งจังหวัดสำคัญคือ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำปางและสงขลาด้วย เช่นเดียวกับกัญชาที่สามารถปราบปรามให้ลดลงในพื้นที่ ๕ จังหวัดในภาคเหนือ คือ เชียงใหม่ เชียงราย พิชณุโลก ตาก และเพชรบูรณ์ แต่ทว่าในทางตรงข้ามกลับปรากฏแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของการเสพยาแอมเฟตามีนและสารระเหยในกลุ่มผู้ใช้แรงงานและวัยรุ่นจนน่าตกใจ สำนักงานคณะรัฐมนตรี และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่โดยตรงในการปราบปรามการระบาดของสิ่งเสพติดที่ผลิตและจำหน่ายภายในประเทศ ในลแวกประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศทางตะวันตก แต่อย่างไรก็ตามองค์การปราบปรามยังคงยอมรับในข้อจำกัดบางประการที่ทำให้การปราบปรามขาดประสิทธิภาพและไม่ทันสถานการณ์ได้แก่

๓.๑ ความไม่สมบูรณ์และขาดประสิทธิภาพของบุคคล งบประมาณ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการปราบปรามของเจ้าหน้าที่

^{๗๒}โกศล วงสุวรรณค์ และ สติต วงศ์สุวรรณค์, รองศาสตราจารย์, ปัญหาสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น (๑๙๗๗) จำกัด, ๒๕๓๗), หน้า ๒๘๔ - ๒๘๑.

๓.๒ ความไม่คล่องตัวในการประสานงานระหว่างองค์กรภาคราชการหรือองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพราะระบบราชการเชิงซ้ำ

๓.๓ ความซับซ้อนและเงื่อนไขทางการเมืองทั้งภายในและการเมืองระหว่างประเทศ

๓.๔ มีการคอร์รัปชันในการดำเนินงานระดับชาติ ตามแผนการพัฒนาประเทศ

๓.๕ การพัฒนาประเทศได้ช่วยขยายเครือข่ายการค้าสิ่งเสพติดให้สะดวกยิ่งขึ้น จากความก้าวหน้าของระบบการสื่อสารคมนาคม และระบบการเงิน ในระบบเศรษฐกิจ สาขาลปัจจุบันซึ่งกระจายพื้นที่ให้กว้างขวางและยากแก่การปราบปราม

๔. การป้องกันด้วยวิธีให้การศึกษา เพื่อให้ประชาชนเกิดการสอดส่องดูแลชี้แจงโทษแก่บุคคลภายในครอบครัวและเพื่อนบ้าน ดังนี้

๔.๑ กลุ่มเป้าหมายสำคัญในการป้องกันการติดยาเสพติด เช่น บิดาบุคคล มารดา ครู เยาวชน ผู้นำชุมชน ชาวเขา เป็นต้น ด้วยการใช้สื่อต่างๆ เช่น สื่อบุคคล สื่อมวลชน นิทรรศการ ฯลฯ

๔.๒ การให้การศึกษาและพัฒนาบุคคล เป็นการให้การศึกษาแก่เยาวชนในสถานศึกษา ด้วยการสร้างหลักสูตรเกี่ยวกับยาเสพติด โทษภัย และวิธีการป้องกัน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และการตัดสินใจการดำเนินชีวิตที่ดี

๔.๓ ความร่วมมือของชุมชน ส่งเสริมความร่วมมือในชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด และพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ด้วยวิธีการใช้อาสาสมัครและทรัพยากรของท้องถิ่น

๔.๔ การให้ความร่วมมือกับทางราชการในการแจ้งแหล่งการระบาดของยาเสพติด แนวทางในการให้การศึกษาเพื่อปฏิบัติตนของกลุ่มเด็กและเยาวชน และกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ฯลฯ ต่อการป้องกันการติดยาเสพติด ดังสำนักงาน ป.ป.ส. ได้เผยแพร่ว่า

๑. เด็กและเยาวชนกับการป้องกันตนเองจากยาเสพติด ควรปฏิบัติดังนี้

๑.๑ หมั่นศึกษาความรู้ เกี่ยวกับโทษพิษภัยและอันตรายอันเกิดจากการใช้ยาเสพติด ตลอดจนเรียนรู้ถึงวิธีใช้ยาให้ถูกหลักการแพทย์

๑.๒ มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะไม่ริลอง ทดลองยาเสพติด (เพราะยาเสพติดบางประเภทเสพเพียง ๑-๒ ครั้ง ก็จะถูกเป็นทาสของยาเสพติดทันที)

๑.๓ ไม่เชื่อคำโฆษณาชวนเชื่อ หรือคำชักชวนใดๆ ว่า ยาเสพติดจะสามารถช่วยให้คลายความทุกข์ หรือก่อให้เกิดความสุข ความสนุกต่างๆ อย่างเด็ดขาด

๑.๔ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง ครอบครัว และสังคมส่วนรวม เช่น การออกกำลังกาย เล่นกีฬา ช่วยทำงานบ้าน ช่วยหารายได้พิเศษให้กับครอบครัวในช่วงปิดภาคเรียน ชักชวนสมาชิกในครอบครัวออกกำลังกาย เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ในชุมชน เป็นต้น

๑.๕ รู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี

๑.๖ หลีกเลี่ยงการเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน ไม่มีวามสุ่มกับเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

๑.๗ เมื่อมีปัญหา ควรรีบปรึกษาผู้ใหญ่ ผู้ใกล้ชิดที่เราไว้วางใจ เพื่อหาแนวทางแก้ไข
ปัญหา

๒. พ่อ-แม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์กับการป้องกันยาเสพติด ได้แก่

๒.๑ ศึกษาหาความรู้ เกี่ยวกับโทษพิษภัยของยาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ

๒.๒ แนะนำ ตักเตือน ให้ความรู้แก่สมาชิกฯ ของตน ให้เกิดความตระหนักถึงโทษพิษภัย
ของยาเสพติด

๒.๓ สอดส่องดูแลสมาชิกฯ ตนเองอย่างสม่ำเสมอ หากพบว่าติดยาให้รีบนำไป
บำบัดรักษาทันที

๒.๔ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สมาชิกฯ ด้วยการไม่สูบบุหรี่ไม่ใช้
ยาเสพติดใดๆ

๒.๕ ให้คำปรึกษา เป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่สมาชิก เมื่อสมาชิก มีปัญหา

๒.๖ ส่งเสริมให้สมาชิก รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

๒.๗ ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ ทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการปราบปราม โดยการ
แจ้งข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งผลิต คำ จำหน่ายและแหล่งมั่วสุมายาเสพติด เพื่อดำเนินการตามกฎหมาย

๓. ผู้ทำงานในสถานประกอบการ และกลุ่มเป้าหมายเฉพาะสำหรับผู้ประกอบการ
หมายถึง ผู้ใช้แรงงาน และผู้ให้บริการในสาขาอาชีพต่างๆ อันได้แก่ กลุ่มประมงพาณิชย์ กลุ่มแรงงาน
ขนส่ง กลุ่มแรงงานอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม และผู้ให้บริการในสถานบริการสถานเริงรมย์ และ
กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ หมายถึงกลุ่มประชากรที่มีความเสี่ยง อันได้แก่ กลุ่มเด็กในอุปการะของสถาน
สงเคราะห์ทั้งภาครัฐและเอกชน กลุ่มเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก กลุ่มผู้ต้องขัง
(เรือนจำ ทัดตะสถานบำบัดพิเศษ) กลุ่มอยู่ในความดูแลของกรมควบคุมความประพฤติ กลุ่มหญิง
อาชีพพิเศษ ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ กลุ่มทหาร กลุ่มชาวไทยภูเขา กลุ่มชาวไทยมุสลิม ๕ จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ โดยมีมาตรการ ๕ ประการ คือ

๓.๑ มาตรการทางการศึกษา (Education Measure) เป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจ
เกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจ เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับกลุ่มเป้าหมาย อันจะเป็นภูมิคุ้มกันยา
เสพติด โดยจะบรรจุเนื้อหาผสมผสานไปในการเรียนการสอนวิชาต่างๆ ในระบบปกติ

๓.๒ มาตรการสนเทศ (Information Measure) เป็นการให้ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับโทษ
พิษภัย อันตรายของยาเสพติด และวิธีการป้องกันยาเสพติด โดยผ่านช่องทางต่างๆ เพื่อที่จะให้
กลุ่มเป้าหมายตระหนัก โดยมุ่งหวังที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีผลต่อการป้องกัน
และการต่อต้านยาเสพติด

๓.๓ มาตรการทางเลือก (Alternative Measure) เป็นการจัดกิจกรรมที่ช่วยในการส่งเสริมสนับสนุนและตอบสนองความต้องการในขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อให้รู้จักหาทางเลือกที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง เพื่อเป็นการนำตนเองไปสู่การมีคุณภาพ ไม่ต้องพึ่งยาเสพติด

๓.๔ มาตรการสอดแทรก (Intervention Measure) เป็นการจัดกิจกรรมที่จะช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีปัญหา ให้สามารถรู้จักคลี่คลายและแก้ไขปัญหา หรือเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ได้ และถ้าบุคคลมีการใช้ยาเสพติดอยู่แล้วให้รู้จักเลือกและตัดสินใจในการที่จะใช้บริการทางสังคมต่างๆ ที่มีอยู่ เพื่อแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างเหมาะสม

๓.๕ มาตรการใช้วัฒนธรรมใหม่ (Innovation Measure) เป็นการนำเอาวิธีการ กระบวนการ หรือเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการดำเนินการป้องกันยาเสพติดให้เกิดประสิทธิภาพ

แนวคิดแนวปฏิบัติมาตรการป้องกันการติดสิ่งเสพติด ให้ละเอียดยิ่งขึ้น เพราะปัญหาสิ่งเสพติดเป็นปัญหาร้ายแรง บ่อนทำลายทรัพยากรมนุษย์ของชาติ สังคม และเศรษฐกิจของประเทศ จึงเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนต้องช่วยกันป้องกันการติดสิ่งเสพติดซึ่งอาจกระทำได้นี้

๑. การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้ประชาชนทราบถึงโทษของสิ่งเสพติด โดยสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หนังสือ นิตยสาร วารสาร เอกสาร แผ่นปลิว แผ่นพับ ป้ายนิเทศ นิทรรศการ

๒. การให้ความรู้เรื่องโทษของสิ่งเสพติด โดยจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ถึงโทษและอันตรายของสิ่งเสพติด แจกแก่นักเรียน นักศึกษาสถาบันต่างๆ กล่าวถึงภัยของการทดลอง

๓. ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง มีการวางแผน ตกลงร่วมมือกันสอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียน นักศึกษาอย่างใกล้ชิด ถ้าเห็นผิดปกติต้องรีบติดตามพยายามหาข้อเท็จจริง เรียกรมาพูดคุยเพื่อหาวิธีป้องกันก่อนที่จะสายเกินไป

๔. ส่งเสริมการให้ความอบอุ่นในครอบครัว สร้างบรรยากาศของความอบอุ่นที่แสดงออกซึ่งความรัก ความเข้าใจ ความเอ็นดู ให้เกิดมีขึ้นภายในครอบครัวเป็นสิ่งจำเป็นมากเพราะสมาชิกในครอบครัวถ้ามีความสบายใจ ก็ไม่หันไปใช้สิ่งเสพติดเป็นเครื่องบำบัดความทุกข์ พยายามแก้ปัญหาที่เป็นปัจจัยโน้มนำไปสู่การเสพยาเสพติด เช่นการแตกแยกในครอบครัว การทอดทิ้งเด็ก

๕. การส่งเสริมสุขภาพจิต อย่าให้มีความเครียด แนะนำให้ออกกำลังกาย เล่นกีฬา บริหารร่างกาย ฟังและเล่นดนตรี รับประทานอาหารที่มีประโยชน์

๖. ให้ฝึกอบรมตนเองให้มีจิตใจเข้มแข็ง ไม่อ่อนไหวง่าย ไม่หลงคำชักชวน ท้อแท้ต่อชีวิต

๗. สอดส่องดูแลสมาชิกในครอบครัว ไม่ให้ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เอาใจใส่พรั่ำสอนสมาชิกในครอบครัวให้รู้ถึงโทษของยาเสพติดให้โทษ ห้ามปรามไม่ให้ไปสมาคมกับคนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นคนติดยา หรือคนขาย

๘. ช่วยแนะนำชี้แจงญาติ มิตร เพื่อนบ้าน ให้เข้าใจถึงโทษภัยของยาเสพติด

๙. ให้ความช่วยเหลือทางราชการ ในการป้องกันปราบปรามยาเสพติด แจ้งเบาะแส แหล่งค้ายาเสพติด ผู้ติดยาเสพติดให้ทางราชการทราบ แต่ต้องสืบทราบว่าเจ้าหน้าที่คนใดควรแจ้งได้ บางคนเป็นเจ้าของที่ชั่ว รู้เห็นเป็นใจ มีส่วนได้ส่วนเสียอยู่กับผู้ผลิตหรือจำหน่าย อาจทำให้ผู้หวังดี เดือดร้อนได้

๑๐. ป้องกันการผลิต ไม่ให้เข้าสถานที่ ไม่ขายอุปกรณ์ เพื่อผลิตยาเสพติด ไม่ให้ที่พักอาศัย ให้เลิกปลูกฝิ่น เลิกผลิตยาเสพติดแนะนำให้ปลูกพืชทดแทน ให้ประกอบอาชีพอื่นที่สุจริต

๑๑. กำชับ บัญชาให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็ง

๑๒. ลงโทษผู้ประพฤติด้อย่างจริงจัง และลงโทษสถานหนัก รัฐบาลต้องมีความจริงจัง และจริงจัง

๑๓. ให้ปลูกพืชอื่นแทนฝิ่น

(๗) บทบาทและหน้าที่ขององค์กรในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าและการเสพยาบ้า นับเป็นปัญหาสังคมอย่างรุนแรงมากในปัจจุบัน การป้องกันและปราบปรามมิให้เกิดปัญหานี้ในสังคมจึงต้องกระทำโดยการร่วมมือกันของทุกฝ่าย ทั้งครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และรัฐบาล ซึ่งสามารถกระทำได้ตามบทบาทและหน้าที่ของแต่ละองค์กร^{๗๓}

๑) บทบาทของครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครอง ควรจะมีหน้าที่ในการสร้างบุคลิกภาพ ค่านิยม และทัศนคติที่ดี ตลอดจนให้ความรู้ที่เหมาะสมต่อ เยาวชน อันจะช่วยเป็นภูมิคุ้มกัน ไม่ให้เด็กไปเสพยาเสพติด พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรเป็นที่พึ่งของเยาวชน พร้อมทั้งจะให้คำปรึกษา และช่วยเหลือ เมื่อเด็กมีปัญหา จะได้เลือกวิถีแก้ไขให้ถูกทาง ควรจะช่วยให้เด็กคบเพื่อนที่ดีและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ใช้เวลาว่างให้เหมาะสม มีพฤติกรรมทางสร้างสรรค์ เช่น เล่นกีฬา บำเพ็ญสาธารณประโยชน์

๒) บทบาทของเพื่อน เพื่อนเป็นจุดสำคัญในการที่จะชักนำเด็กและเยาวชนเข้าสู่ปัญหายาบ้า ดังนั้นการคบเพื่อนจึงเลือกคบกับเพื่อนที่ดี ไม่ชักนำไปสู่การทดลองเสพยา

๓) บทบาทของครูและโรงเรียน โดยเฉพาะบทบาทของครูประจำชั้น ซึ่งเป็นครูที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ควรจะให้ความสนใจนักเรียนให้มาก อาทิ ต้องหมั่นสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในชั้นของตนเอง ว่ามีนักเรียนคนใดมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติบ้าง ควรมีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาช่วยเหลือต่อไป ควรยื่นมือเข้าช่วยเหลือในกรณีที่แน่ใจว่าเด็กกำลังประสบปัญหา เช่น การให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งหรือบุคคลที่จะให้ความช่วยเหลือแก่เด็กนั้นๆ ได้ ควรร่วมกิจกรรมของเด็กโดยเฉพาะในโอกาสสังสรรค์ เพื่อความบันเทิง หรือร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ ควรมีโอกาสไปเยี่ยมเยียนยังที่พักของนักเรียน ในกรณีที่นักเรียน

^{๗๓}สมบูรณ บัญญัติ, ปัญหาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุทรไพศาล, ๒๕๔๔), หน้า ๗๓ -

มิได้อยู่กับบิดามารดา และครูควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับยาบ้า หรือยาเสพติดชนิดอื่น เพื่อแนะนำ ชี้แจงให้นักเรียนมองเห็นภัยอันตรายที่มาจากการเสพยาเสพติด

๔) บทบาทของชุมชน ชุมชนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องต่อปัญหา ยาบ้าและยาเสพติดชนิดอื่น การปราบปรามและควบคุมยาบ้าและยาเสพติดชนิดอื่น ควรทำได้โดย การใช้กฎหมายที่เหมาะสมและการรักษากฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ชุมชนยังสามารถ จะป้องกันปัญหายาบ้าได้โดยการกำจัดแหล่งมั่วสุม และแหล่งอบายมุขต่างๆ ให้หมดไปจากชุมชน เพราะแหล่งมั่วสุมและแหล่งอบายมุขเหล่านี้จะเป็นแหล่งที่ชักนำให้เด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาบ้าหรือยาเสพติดชนิดอื่น

๕) บทบาทของรัฐบาล รัฐบาลควรจะทำให้ความสำคัญและจริงจังกับการป้องกันและปราบปรามยาบ้า โดยการปราบปรามขบวนการค้ายาบ้าอย่างจริงจัง บังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และลงโทษผู้กระทำความผิดในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาบ้าอย่างรุนแรง เช่น ประหารชีวิตผู้ค้า ยาบ้า ยึดทรัพย์ผู้ค้ายาบ้าในกรณีที่พิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สมบัติเหล่านั้นได้มาจากการค้ายาบ้า เป็นต้น

การป้องกันมิให้เกิดปัญหายาบ้า รัฐบาลควรมีนโยบายที่จะให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ มีโครงการในการป้องกันปัญหายาบ้าและดำเนินการตามนโยบายอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ทุกรัฐบาลของ ไทยที่ผ่านมา ได้เอาใจจริงเอาใจในการปราบปรามและป้องกันปัญหายาบ้า เพราะเห็นว่าปัญหายาบ้า เป็นปัญหาที่สำคัญและมีระดับความรุนแรงของปัญหาเป็นอันดับต้นๆ ของปัญหาของประเทศ ดังที่ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ ได้กล่าวในการประชุมปฏิบัติการวางแผน ป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๑ ว่า “ปัจจุบัน ปัญหายาเสพติดทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นเป้าหมายสำคัญ ของผู้ค้า ซึ่งถือว่าการทำลายทรัพยากรและความมั่นคงของชาติ เป็นสิ่งทำลายชาติ และต้องถือว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นผู้ทรยศต่อชาติด้วย จึงเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการป้องกัน”

จึงพอสรุปได้ว่า หลักการป้องและแก้ไขกันยาเสพติด สามารถดำเนินการได้ตามหลักการ ดังนี้

๑. การดำเนินงานการป้องกันยาเสพติด การป้องกันและปราบปราม
๒. การให้ความรู้เรื่องยาเสพติด
๓. การจัดสภาพแวดล้อม
๔. การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง

๒.๕ หลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่มีคุณค่า มีประโยชน์ ตามบริบทที่ว่า สังคมไทยเป็นสังคมเมืองพุทธ ซึ่งมีทั้งหลักธรรมที่ใช้สำหรับประพฤติปฏิบัติของแต่ละบุคคล หลักธรรมในการปกครอง หลักธรรมสำหรับการบริหาร และหลักธรรมที่ใช้สำหรับการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข โดยเฉพาะหลักอภิธานิยธรรมซึ่งเป็นธรรมสำหรับการปกครองที่จะช่วยป้องกันความเสื่อม นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของหมู่คณะ องค์กร หน่วยงานต่างๆ รวมถึงการปกครองระดับประเทศ ผู้วิจัยเห็นว่าการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร ตามระบอบประชาธิปไตย ที่ทุกคนในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเข้ามามีส่วนร่วม โดยนำหลักธรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม มาร่วมบูรณาในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนเพื่อบริหารชุมชนต่อกรุงเทพมหานคร ในด้านการมีส่วนร่วมในการ ๑) ตัดสินใจ ๒) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ๓) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เกี่ยวกับ ๑) ด้านการศึกษา ๒) ด้านปัญหาสุขภาพจิต ๓) ด้านสุขภาพและสวัสดิการชุมชน และ ๔) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม อภิธานิยธรรมนี้เป็นหลักธรรมสำหรับการมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม ร่วมรับผิดชอบต่อการกระทำในชุมชนที่อยู่ร่วมกัน ดังนี้

๒.๕.๑ ความหมายของอภิธานิยธรรมในพระพุทธศาสนา

ในพระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค มหาปรินิพพานสูตร พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับ วัสสการ พราหมณ์ ถึงอภิธานิยธรรม ไว้ว่า พระผู้มีพระภาครับสั่งกะวัสสการพราหมณ์ อมาตย์ผู้ใหญ่ในมครรัฐว่า “ดูกรพราหมณ์ สมัยหนึ่งเราอยู่ที่สารันทเจดีย์เขตเมืองเวสาลีนี้ ณ ที่นั้นเราได้แสดงอภิธานิยธรรมทั้ง ๗ นี้ แก่พวกเจ้าวัชชี ก็อภิธานิยธรรมทั้ง ๗ นี้ จักตั้งอยู่ในพวกเจ้าวัชชีและพวกเจ้าวัชชีจักสนใจในอภิธานิยธรรม ทั้ง ๗ นี้ อยู่เพียงใด พราหมณ์พึงหวังได้ซึ่งความเจริญอย่างเดียว ไม่มีเสื่อม เพียงนั้น”^{๗๔}

มีพระบาลีกถาว่าไว้ในมหาปรินิพพานสูตรว่า “สตต โว ภิกขเว อภิธานิเย ธมเม เทเสสสามิ” แปลว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลายเราจักแสดง ซึ่งธรรมทั้งหลาย ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เจ็ดประการ แก่เธอทั้งหลาย”^{๗๕}

ในพระมหาปรินิพพานสูตรที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสถึง อภิธานิยธรรม ที่ยกมาอ้างไว้ข้างต้น จะเห็นได้ว่า อภิธานิยธรรม หมายถึง ธรรมซึ่งทำให้เกิดความเจริญฝ่ายเดียว ไม่มีฝ่ายเสื่อม และนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาก็ได้อธิบายให้ความหมายไว้เช่นเดียวกัน ดังนี้

^{๗๔}ที.ม. ๑๓/๖๙/๒๓๐.

^{๗๕}ที.ม. ๑๓/๗๗/๒๓๒.

อปริหานิยธรรม กล่าวได้ว่า “ธรรมเป็นที่ตั้งของความไม่เสื่อม หรือธรรมไม่เป็นที่ตั้งของความเสื่อม”^{๗๖} ธรรมที่ทำให้ไม่เสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว”^{๗๗} จะไม่ประสพความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ยังมีการปฏิบัติตามธรรมเหล่านี้^{๗๘} เป็น ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความเจริญอย่างเดียว ไม่นำไปสู่ความเสื่อมเลย^{๗๙}

สรุปได้ว่า อปริหานิยธรรมที่กล่าวไว้ในพระไตรปิฎก และแนวคิดของนักปราชญ์ นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาที่ได้ให้ความหมายอธิบายเอาไว้พอที่จะสรุปความหมายได้ว่า อปริหานิยธรรม หมายถึง ธรรมที่นำไปสู่ความเจริญของหมู่คณะอย่างเดียว ตราบเท่าที่ยังมีการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมอยู่ โดยที่ไม่พบความเสื่อมเลย

๒.๕.๒ หลักคำสอนเรื่องอปริหานิยธรรมในพระพุทธศาสนา

หลักอปริหานิยธรรมพระพุทธเจ้าตรัสไว้ในสารันทสูตรและมหาปรินิพพานสูตร แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนใหญ่ๆ คือ ราชอปริหานิยธรรม หรือ วัชชอปริหานิยธรรม ซึ่งตรัสไว้สำหรับกษัตริย์แห่งแคว้นวัชชีซึ่งปกครองกันแบบสามัคคีธรรม และภิกขุอปริหานิยธรรม ซึ่งตรัสไว้สำหรับภิกษุ ธรรมสำคัญ ๒ หมวดนี้ พระพุทธเจ้าตรัสกับเจ้าลิจฉวีที่สารันทเจดีย์ ใกล้พระนครเวสาลี และตรัสเนื่องจากทรงปรารถนาพระดำริของพระเจ้าอชาตศัตรู กษัตริย์ผู้ครองแคว้นมคธ จะทำสงครามกับแคว้นวัชชี ได้ทรงส่งวัสสการพราหมณ์มาเฝ้าพระพุทธเจ้า ขณะประทับอยู่ที่ภูเขาคิชฌกูฏ เขตกรุงราชคฤห์ เพื่อขอทราบความเห็นของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับการทำสงครามกับแคว้นวัชชี^{๘๐} ซึ่งอปริหานิยธรรม ๒ ส่วนนี้ สามารถแยกออกได้ดังนี้

๑. ราชอปริหานิยธรรมหรือวัชชอปริหานิยธรรม

ราชอปริหานิยธรรม เป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าแสดงแก่เจ้าลิจฉวี แคว้นวัชชี เพื่อป้องกันความเสื่อม จากความสามัคคีที่มีมานานได้ จนทำให้บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรืองไม่มีแคว้นใดกล้าที่จะเข้ามารุกราน ซึ่ง อปริหานิยธรรม ที่พระพุทธเจ้าแสดงแก่เจ้าลิจฉวีทั้งหลาย ในพระไตรปิฎก

^{๗๖} สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์, **ธรรมานุกรม**, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า ๑๓๔.

^{๗๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๓๘.

^{๗๘} พระราชาธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตาโก), **ธรรมาธิปไตย**, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๓๕), หน้า ๑๔.

^{๗๙} พระเมธีรัตนติก (จรรยา ชินวิโส), **เก็บเพชรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก**, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑๖.

^{๘๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๖.

เรียกว่า “ราชอปริหานิยธรรม” หมายถึง อปริหานิยธรรม สำหรับพระราชอาญาผู้ปกครองบ้านเมืองหรือ “วัชชอปริหานิยธรรม” หมายถึง อปริหานิยธรรม สำหรับชาววัชชีที่ปกครองด้วยหลักสามัคคีธรรม

อปริหานิยธรรม พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในสารันททสูตรแก่เจ้าลจฉวีทั้งหลาย แห่งแคว้นวัชชีซึ่งปกครองกันแบบสามัคคีธรรม และวัสสการสูตรทรงตรัสแก่วัสสการ พราหมณ์ อำมาตย์ผู้ใหญ่ในนครรัฐ ดังมีรายละเอียดที่กล่าวถึงธรรม ๗ ประการ ในสารันททสูตรว่า

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสแก่เจ้าลจฉวีเหล่านั้น ว่า

ดูกร ลจฉวีทั้งหลาย เราจักแสดงอปริหานิยธรรม ๗ ประการ แก่ท่านทั้งหลายท่านทั้งหลายจงฟัง จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว เจ้าลจฉวีเหล่านั้นทูลรับพระผู้มีพระภาคแล้วพระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดูกรลจฉวีทั้งหลาย อปริหานิยธรรม ๗ ประการเป็นไฉน คือ ชาววัชชีจักหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ เพียงใด ชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ชาววัชชีเมื่อประชุมก็จักพร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุม ก็พร้อมเพรียงกันเลิก ประชุมและจักพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่ควรทำเพียงใด ชาววัชชี พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ชาววัชชีจักไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว ประพฤติมั่นอยู่ในธรรมของชาววัชชีครั้งโบราณตามที่ท่านบัญญัติไว้ เพียงใด ชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ชาววัชชีจักสักการะ เคารพ นับถือ บูชาท่านวัชชีผู้ใหญ่ทั้งหลาย และจักสำคัญถ้อยคำแห่งท่านเหล่านั้นว่าเป็นถ้อยคำอันตนพึงเชื่อฟัง เพียงใด ชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ชาววัชชีจักไม่ข่มขืนบังคับปกครองหญิงในสกุล เพียงใด ชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ชาววัชชียังคงสักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจตีสถานของชาววัชชี ทั้งภายในและภายนอก และไม่ลบหลู่พลีกรรมอันชอบธรรม ซึ่งเคยให้เคยทำแก่เจตีสถานเหล่านั้น เพียงใด ชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ชาววัชชีจักถวายเป็นอารักขา ความคุ้มครอง ป้องกันโดยชอบธรรมในพระอรหันต์ทั้งหลาย เป็นอย่างดี ด้วยหวังว่า ไฉนพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังไม่มาพึงมาสู่แคว้นแคว้น และที่มาแล้วพึงอยู่เป็นสุขเพียงใด ชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลยเพียงนั้น

ดูกรลจฉวีทั้งหลาย อปริหานิยธรรม ๗ ประการนี้ จักตั้งอยู่ในชาววัชชี และชาววัชชียังปรากฏอยู่ใน อปริหานิยธรรม ๗ ประการนี้ เพียงใด ชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอนไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ฯ^{๘๑}

ราชอปริหานิยธรรม หรือวัชชอปริหานิยธรรมที่ยกมาอ้างข้างต้น พอสรุปได้ว่า อปริหานิยธรรม คือ ธรรมที่นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองโดยส่วนเดียว ไม่มีผลไปในทางที่เสื่อม สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมืองมี ๗ ประการ ได้แก่

^{๘๑}อง.สตุตตก. ๓๗/๑๑/๓๖-๓๗.

- ๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์
- ๒) เมื่อคราวประชุมก็จักพร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิกประชุมและจักพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่ควรทำ
- ๓) จักไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว ประพฤติมั่นอยู่ในธรรมอันดีงามแต่โบราณ ตามที่ท่านบัญญัติไว้
- ๔) จักสักการะ เคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย และให้ความสำคัญแก่ถ้อยคำของท่านเหล่านั้น ว่าเป็นถ้อยคำที่ตนพึงเชื่อฟังและปฏิบัติตาม
- ๕) จักไม่ข่มขืน บังคับปกครองสตรีทั้งหลาย
- ๖) จักยังคงสักการะ เคารพ นับถือ บูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอกและไม่ยกเลิกพิธีกรรมอันชอบธรรม ซึ่งเคยให้ เคยทำแก่ปูชนียสถานเหล่านั้น
- ๗) จักถวายการอารักขา ค้ำครอง ป้องกันโดยธรรมแก่นักบวชทั้งหลาย เป็นอย่างดี ด้วยหวังว่า ท่านเหล่านั้นที่ยังไม่มาสู่บ้านเมืองก็ขอให้มา และที่มาแล้วก็ขอให้อยู่เป็นสุข

๒. ภิกขุอธิกขณวินัยธรรม

ภิกขุอธิกขณวินัยธรรม พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในภิกขุสูตตรและมหาปรินิพพานสูตรแก่ภิกษุทั้งหลาย ณ ภูเขาชิลมกุฏ ใกล้พระนครราชคฤห์ ณ ที่นั้นพระพุทธเจ้าทรงตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายให้มาประชุมเพื่อแสดงอธิกขณวินัยธรรม ซึ่งมี ๖ หมวด มีรายละเอียดที่กล่าวถึงแยกเป็นหมวด ได้ดังนี้

หมวดที่ ๑ มี ๗ ข้อ พระพุทธเจ้าตรัสในภิกขุสูตตรว่า ภิกษุพึงหวังได้ว่าจะเจริญโดยฝ่ายเดียว หากความเสื่อมมิได้ ในพระสูตรกล่าวไว้ว่า

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย เราจักแสดงอธิกขณวินัยธรรม ๗ ประการแก่เธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงตั้งใจฟัง จงใส่ใจไว้ให้ดีเราจักกล่าว ภิกษุเหล่านั้นทูลรับพระผู้มีพระภาคแล้ว พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก่ออธิกขณวินัยธรรม ๗ ประการเป็นฉันทะ ภิกษุทั้งหลายหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ เพียงใด พึงหวังความเจริญได้แน่นอนไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ภิกษุทั้งหลายเมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิก จักพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่สงฆ์พึงทำ เพียงใด พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลยเพียงนั้น ภิกษุทั้งหลายจักไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติ จักไม่เพิกถอนสิ่งที่บัญญัติแล้ว จักประพฤตินั้นในสิกขาบทตามที่บัญญัติไว้แล้ว เพียงใด พึงหวังความเจริญได้แน่นอนไม่พึงหวังความเสื่อมเลยเพียงนั้น ภิกษุทั้งหลายยังสักการะ เคารพ นับถือ บูชา ท่านผู้เป็นเถระ เป็นรัตตัญญู บวชมานาน เป็นสังฆบิดรเป็นสังฆปริณายก และจักสำคัญถ้อยคำแห่งท่านเหล่านั้นว่า เป็นถ้อยคำอันตนพึงเชื่อฟังเพียงใด พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ภิกษุทั้งหลายไม่ตกอยู่ในอำนาจค้นหาที่เกิดขึ้นแล้ว อันเป็นเหตุให้เกิดในภพต่อไป เพียงใด พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ภิกษุทั้งหลายจักพอใจอยู่ในเสนาสนะป่าเพียงใด พึงหวังความเจริญได้แน่นอนไม่พึงหวังความเสื่อม

เลย เพียงนั้น ภิกษุทั้งหลายจักเข้าไปตั้งความระลึกถึงเฉพาะตนได้ว่า โฉนหนอเพื่อนพรหมจรรย์ผู้มีศีลเป็นที่รัก ที่ยังไม่มา ของงมา และที่มาแล้วพึงอยู่เป็นสุข เพียงใด พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ดูกรภิกษุทั้งหลาย อปรินิยธรรม ๗ ประการนี้ จักตั้งอยู่ในภิกษุทั้งหลาย และภิกษุทั้งหลายจักปรากฏในอปรินิยธรรม ๗ ประการนี้เพียงใด ภิกษุทั้งหลายพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลยเพียงนั้น ฯ^๒

ภิกษุอปรินิยธรรมที่ยกมาอ้างข้างต้น สรุปได้ว่า ภิกษุอปรินิยธรรม คือ ธรรมที่ภิกษุทั้งหลายควรยึดมั่น ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของหมู่คณะอย่างเดียว ไม่มีผลไปในทางที่เสื่อมสำหรับภิกษุทั้งหลาย มี ๗ ประการได้แก่

- ๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์
- ๒) เมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และ จักพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่สงฆ์พึงทำ
- ๓) จักไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทธเจ้ามิได้ทรงบัญญัติไว้ จักไม่เพิกถอนสิ่งที่บัญญัติแล้ว จักประพฤตินั้นในสิกขาบทตามที่บัญญัติไว้แล้ว
- ๔) สักการะ เคารพ นบถือ บูชา ภิกษุผู้เป็นเถระ เป็นรัตต์ัญญู บวชมานาน เป็นสังฆบิดร เป็นสังฆปริณายก และถ้อยคำของท่านเหล่านั้นว่า เป็นถ้อยคำที่ควรเชื่อฟัง
- ๕) ไม่ตกอยู่ในอำนาจตณหาที่เกิดขึ้น อันเป็นเหตุให้เกิดในภพต่อไป
- ๖) จักพอใจอยู่ในเสนาสนะป่า
- ๗) จักเข้าไปตั้งความระลึกอยู่เสมอว่า เพื่อนพรหมจรรย์ผู้มีศีลดิงามที่ยังไม่มาขอให้มา และที่มาแล้วพึงอยู่เป็นสุข

สรุปได้ว่า อปรินิยธรรม เป็นหลักปฏิบัติที่ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม มีแต่ความเจริญฝ่ายเดียว แบ่งเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ ราขอปรินิยธรรมหรือวัชชือปรินิยธรรม เป็นธรรมสำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมืองมี ๗ ประการ และภิกษุอปรินิยธรรม เป็นธรรมสำหรับภิกษุทั้งหลาย มี ๖ หมวด หมวดละ ๗ ประการ และภิกษุอปรินิยธรรม เป็นธรรมที่ป้องกันความเสื่อมจากกุศลธรรมของภิกษุทั้งหลาย

^๒อง.สตุตทก. ๓๗/๒๑/๕๒-๕๓.

๒.๕.๓ ความสำคัญของอปินิยธรรม

หลักคำสอนในพระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ทั้งตนเองและสังคม โดยรวม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถประยุกต์ใช้กับศาสตร์แขนงต่างๆ ได้มากมาย หลักอปินิยธรรมเป็นอีกหลักธรรมหนึ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะสามารถป้องกันการเสื่อมของครอบครัว ชุมชน องค์กรอื่นทางสังคม รวมถึงประเทศชาติ ในการอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างสงบสุข โดยเฉพาะผู้นำ ผู้บริหารบ้านเมือง หัวหน้าองค์กร หน่วยงานต่างๆ จึงต้องนำหลักอปินิยธรรมมาบูรณาการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ดังนี้

๑. อปินิยธรรมสำหรับนักปกครอง

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เกี่ยวข้องกับสถาบันต่างๆ รวมทั้งชุมชน นับตั้งแต่ครั้งพระพุทธกาล จนถึงปัจจุบัน ฉะนั้นแล้วพระพุทธศาสนา จึงมีหลักธรรมสำหรับนักปกครองไว้มาก พระพุทธองค์มิได้เจาะจงลงไปว่าระบอบการปกครองใดดีหรือไม่ดี แต่พระองค์ทรงเน้นที่ตัวบุคคล หากผู้ปกครองหรือนักปกครองมีคุณธรรม ประชาชนหรือผู้อยู่ใต้ปกครองย่อมมีความสุขได้

๑.๑ นักปกครองในทัศนะพระพุทธศาสนา ในพระไตรปิฎกมีศัพท์ที่มีความหมายถึงผู้มีอำนาจหรือนักปกครอง ดังนี้

๑) จักวัตติ หรือ จักรพรรดิ หมายถึง นักปกครองที่ใช้ธรรมเป็นอำนาจ ใช้ธรรมเป็นหลักในการปกครอง เป็นผู้เคารพธรรม ปฏิบัติธรรม ซึ่งจัดได้ว่าเป็นนักปกครอง ในอุดมคติของมวลมนุษย

๒) มหาชนสมมติ หมายถึงผู้ที่ประชาชนส่วนใหญ่พร้อมใจกันคัดเลือกขึ้นมา และมอบอำนาจให้ทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองหมู่คณะ

๓) กษัตริย์ หมายถึง ผู้เป็นเจ้าของเขต ผู้เป็นเจ้าของแผ่นดินหรือนา เป็นผู้ดูแลจัดสรร ที่นาหรือดินแดนให้แก่ประชาชน

๔) ราชา หมายถึง ผู้ที่ประชาชนมีความยินดี พอใจ สุขใจโดยธรรม^{๘๓}

ที่กล่าวทั้งหมดนี้เป็นความหมายที่ใช้เรียกกันตามหน้าที่หรือคุณลักษณะของนักปกครอง ในครั้งพุทธกาล นักปกครองเป็นผู้ที่มีความสำคัญมาก สามารถนำพาประชาชนและรัฐเจริญรุ่งเรืองหรือล่มสลายได้ เรียกได้ว่าเป็นผู้ชี้ขาดในการคงอยู่แห่งรัฐ ประชาชนมีชีวิตที่ดีมีความสุขหรือตรงกันข้ามนั้นขึ้นอยู่กับนักปกครองทั้งสิ้น ในราโชวาทชาดกได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของนักปกครอง ดังนี้

ในเมื่อโคทั้งหลายว่ายน้ำข้ามแม่น้ำไป ถ้าโคหัวหน้าฝูงว่ายน้ำคด โคทั้งหมดก็ว่ายน้ำคดไปตามกันในหมู่มนุษย์ทั้งหลายก็เหมือนกัน ผู้ใดได้รับการสมมติแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ถ้าผู้นั้นประพฤติไม่เป็นธรรม

^{๘๓}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ภาวะผู้นำ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๕๖),

ประชาชนนอกนี้ก็ประพฤติไม่เป็นธรรมโดยแท้ ถ้าพระราชอาญาผู้เป็นใหญ่ไม่ตั้งมั่นอยู่ในธรรม รัฐก็ย่อมอยู่ไม่เป็นสุขทั่วกัน เมื่อโคทั้งหลายว่ายข้ามแม่น้ำไป ถ้าโคหัวหน้าฝูงว่ายตรง เมื่อมีผู้นำฝูงว่ายตรงอย่างนี้ โคทั้งหมดก็ยอมว่ายตรงไปตามกัน ในหมู่มนุษย์ทั้งหลายก็เช่นเดียวกัน ถ้าผู้ใดได้รับการสมมติแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ ถ้าผู้นั้นประพฤติธรรม ประชาชนนอกนี้ก็ย่อมประพฤติธรรมไปตามโดยแท้ ถ้าพระราชอาญาผู้เป็นใหญ่ตั้งมั่นอยู่ในธรรม รัฐก็ย่อมอยู่เป็นสุขทั่วกัน^{๘๔}

ลักษณะเช่นนี้เรียกได้ว่าเป็นนักปกครองชั้นดีหรือ “ภูมิบดี” หมายความว่า เป็นเจ้าแห่งแผ่นดินที่ยิ่งใหญ่ เป็นผู้รัฐสแห่งผลไม้อ่างแท้จริง นักปกครองเช่นนี้ยอมทำให้รัฐอยู่รอดและประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นสุข ในอภิชาตได้กล่าวถึงคุณธรรมของผู้เป็นนักปกครองอย่างชัดเจนดังพอที่จะสรุปใจความได้ดังนี้

อันคนพาลถึงจะมีกำลังปกครองหมู่คณะไม่ดีแลคนพาลผู้สำคัญตนว่าเป็นบัณฑิตปกครองหมู่คณะตกอยู่ใต้อำนาจจิตของตนแล้ว พึงนอนตายเหมือนลิงจำฝูงนอนตายอยู่ณนั้น อันคนพาลถึงจะมีกำลังปกครองหมู่คณะไม่ดีเลยเพราะไม่เป็นประโยชน์แก่ญาติทั้งหลาย เหมือนนกกระทำตัวผู้ไม่เป็นประโยชน์แก่นกผู้ปกครองหมู่คณะทั้งหลายณนั้น ส่วนนักปราชญ์มีกำลังปกครองหมู่คณะดีมาก เพราะว่าเป็นประโยชน์แก่ญาติทั้งหลาย เหมือนทำวาสาสะผู้เป็นประโยชน์แก่เหล่าเทวดาชั้นดาวดึงส์ทั้งหลายณนั้น ผู้ใดพิจารณาเห็นศีล ปัญญา สุตะในตน ผู้นั้นยอมประพฤติประโยชน์ได้ ทั้งสองฝ่าย คือ ทั้งตนและผู้อื่น เพราะฉะนั้นนักปราชญ์พึงพิจารณาคุณตน ดูศีล ปัญญา และสุตะ ฉะนั้น พึงเป็นผู้บริหารหมู่คณะเถิด หรือจะอยู่ผู้เดียวพึงเว้นรอบ^{๘๕}

ข้อความดังกล่าวเป็นการแสดงถึงคุณสมบัติของผู้เป็นนักปกครอง คนพาลถึงจะมีกำลังมากในการปกครองแต่ไม่สามารถทำประโยชน์ให้แก่ผู้ที่อยู่ใต้ปกครองได้ แต่ผู้ที่มีศีล ปัญญา และสุตะผู้นั้นยอมสามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนและผู้อื่นได้ ฉะนั้นแล้วบุคคลที่มีศีล ปัญญา และสุตะเท่านั้นที่เหมาะสมจะเป็นนักปกครอง บริหารและนำพาหมู่คณะได้

๑.๒ การปฏิบัติตามหลักอภินิหารธรรม

พระพุทธศาสนายังสอนผู้ที่จะเป็นนักปกครอง ต้องมีหลักการปฏิบัติสำหรับการปกครอง ได้แก่ รู้จักการสงเคราะห์ประชาชนภายในชาติ (ราชสังคหะ ๔) รู้จักการให้แก่สาธารณะชนทั้งหลาย ซึ่งเป็นคุณธรรมของพระเจ้าจักรพรรดิ (จักรวรรดิวัตร ๑๒) ที่จะต้องปฏิบัติอยู่ให้สม่ำเสมอ อันเป็นหลักการปฏิบัติตนของผู้ปกครอง ผู้บริหารชั้นดี นอกจากนี้ผู้ปกครองชั้นดีจะต้องปฏิบัติตามหลักที่ทรงใช้คำว่า “อภินิหารธรรม” คือ ธรรมที่จะนำไปสู่ความเจริญอย่างเดียว จะไม่ประสพความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ยังมีการปฏิบัติตามธรรมเหล่านี้้อยู่ นั่นคือ ต้องมีความตั้งใจอย่างมั่นคงว่า

๑) เราจักหมั่นประชุมกันอยู่เสมอ

^{๘๔}จุ.ชา. ๕๘/๖๓๔/๔๔๖.

^{๘๕}จุ.ชา. ๕๙/๑๗๒๘-๑๗๓๔/๒๐๘.

๒) เมื่อคราวประชุมก็จักพร้อมเพรียงกันประชุมเมื่อเลิกประชุมก็จักพร้อมเพรียงกันเลิกและจักพร้อมเพรียงกันทำกิจที่ควรทำเพื่อชาติบ้านเมือง

๓) จักไม่บัญญัติสิ่งที่ยังมิได้ปฏิบัติ จักไม่ยกเลิกสิ่งที่ตั้งตามที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว จักดำรงมั่นคงอยู่ในสิ่งตั้งตามที่ท่านแต่โบราณได้บัญญัติไว้

๔) จักสักการะ เคารพ นับถือ บูชา ต่อท่านผู้ใหญ่ทั้งหลายและให้ความสำคัญแก่ถ้อยคำของท่านเหล่านั้นว่าเป็นสิ่งที่ตนจะต้องปฏิบัติตาม

๕) จักไม่ปกครอง ช่มชู้ บังคับ สตรีทั้งหลาย

๖) จักสักการะ เคารพนับถือ บูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลายทั้งภายในเมืองและนอกเมือง ไม่ยกเลิกพิธีกรรมอันชอบธรรมซึ่งเคยให้เคยทำแก่ปูชนียสถานเหล่านั้น

๗) จักให้การอารักขา ค้ำครอง ป้องกันโดยธรรมแก่นักบวชทั้งหลายเป็นอย่างดี ด้วยการตั้งความหวังว่าท่านเหล่านั้นที่ยังไม่มาสู่บ้านเมืองก็ขอให้มา ที่มาแล้วก็ขอให้อยู่เป็นสุข^{๘๖}

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ลักษณะของนักปกครองในทางพระพุทธศาสนานั้น จะต้องเป็นผู้มีธรรม มีคุณสมบัติในทางธรรม มีหลักการที่จะต้องปฏิบัติที่เป็นธรรม ได้แก่ การรู้จักการสงเคราะห์ช่วยเหลือคนในชาติ การรู้จักการให้แก่สาธารณชน และยังมีหลักการปฏิบัติของผู้ปกครองเพื่อป้องกันความเสื่อมในหมู่ชนคือ หลักอภิปรานิยธรรม ซึ่งผู้ปกครองทุกระดับจะต้องปฏิบัติตามเพื่อป้องกันความเสื่อมขององค์กรหรือหน่วยงาน

๒. อภิปรานิยธรรมสำหรับพระภิกษุสงฆ์

อภิปรานิยธรรมสำหรับพระภิกษุในพระพุทธศาสนา เกิดจากที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงหลักอภิปรานิยธรรมแก่เจ้าลิจฉวีทั้งหลาย หลังจากที่เจ้าลิจฉวีกลับไป ก็ทรงแสดงแก่พระภิกษุสงฆ์ที่มาประชุมฟังธรรมเพื่อป้องกันความเสื่อมในหมู่สงฆ์ เป็นไปในทางเจริญฝ่ายเดียว ซึ่งในพระไตรปิฎกเรียกว่า ภิกษุอภิปรานิยธรรม หมายถึง อภิปรานิยธรรมสำหรับพระภิกษุสงฆ์ รวมถึงพุทธบริษัททั้งหลายซึ่งมีอยู่ ๖ หมวดด้วยกัน ดังมีรายละเอียดของหลักธรรมดังนี้

ภิกษุอภิปรานิยธรรม มี ๖ หมวดพระพุทธเจ้ารับสั่งให้พระอานนท์เรียกประชุมพระภิกษุที่พักอยู่ในกรุงราชคฤห์ให้มาประชุมแล้ว ตรัสตามลำดับ สรุปลงได้ดังต่อไปนี้

๒.๑ อภิปรานิยธรรมสำหรับบริหารคณะสงฆ์

หมวดที่ ๑ มี ๗ ข้อ พระพุทธเจ้าตรัสว่า ภิกษุพึงหวังได้ว่าจะเจริญโดยถ่ายเดียวหาความเสื่อมมิได้ ถ้าปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑) หมั่นประชุมกันเสมอๆ

๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจของสงฆ์

^{๘๖}พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ วิฑิตาโก), ธรรมาธิปไตย, อ่างแก้ว, หน้า ๑๔-๑๕.

๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทธเจ้ามิได้ทรงบัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่ทรงบัญญัติไว้แล้วถือปฏิบัติ ตามสิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้แล้ว

๔) สักการะ เคารพ นับถือ บูชา ภิกษุผู้เป็นเถระ รัตตัญญู บวชมานาน เป็นสังฆบิดร เป็นสังฆปริณายก และถือถ้อยคำของท่านเหล่านั้นว่าเป็นสิ่งควรรับฟัง

๕) ไม่ตกอยู่ในอำนาจของตัณหา

๖) ยินดีในเสนาสนะป่า

๗) ตั้งสติไว้ในใจว่า เพื่อนพรหมจรรย์ผู้มีศีลงามซึ่งยังไม่มาขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่ผาสุก อปรินิยธรรมในหมวดนี้ เพื่อการปกครองหรือบริหารคณะสงฆ์ให้ความเจริญของพระพุทธศาสนาและหมู่สงฆ์เอง

๒.๒ อปรินิยธรรมสำหรับพระภิกษุแต่ละรูป

หมวดที่ ๒ มี ๗ ข้อ สรุปรูปได้ดังนี้

๑) ไม่มัวหมกมุ่น ยินดี ขวนขวายอยู่แต่กับงาน (จนลืมนิสัยธรรม)

๒) ไม่มัวหมกมุ่น ยินดี ขวนขวายอยู่แต่กับการพูดคุย

๓) ไม่มัวเพลิดเพลिन ยินดี ขวนขวายอยู่แต่เรื่องการนอนหลับ

๔) ไม่มัวหมกมุ่น ยินดี ขวนขวายอยู่แต่กับเรื่องความคลุกคลีด้วยหมู่คณะ

๕) ไม่เป็นผู้ปรารถนาเลวทราม ไม่ตกอยู่ในอำนาจความใฝ่ต่ำ

๖) ไม่คบหามิตรชั่ว สหายชั่ว เพื่อนชั่ว

๗) ไม่หยุดปากเพียรเสีย เพียงเพราะบรรลุคุณวิเศษเบื้องต้น

หมวดที่ ๓ มี ๗ ข้อ สรุปรูปได้ดังต่อไปนี้

๑) มีศรัทธา

๒) มีhiri

๓) มีโอดตัมปะ

๔) เป็นพหูสูต

๕) ปรารถนาความเพียร

๖) มีสติตั้งมั่น

๗) มีปัญญา

หมวดที่ ๔ มี ๗ ข้อ ได้แก่ โภชณงค์ ๗ ประการ คือ

๑) สติสัมโภชณงค์

๒) ธรรมวิจยสัมโภชณงค์

๓) วิริยสัมโภชณงค์

๔) ปิติสัมโภชณงค์

๕) ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์

๖) สมာธิสัมโพชฌงค์

๗) อุเบกขาสัมโพชฌงค์

หมวดที่ ๕ มี ๗ ข้อ ได้แก่ สัจญา ๗ ประการ คือ

๑) อนิจจสัจญา กำหนดหมายความไม่เที่ยงแห่งสังขาร

๒) อนัตตสัจญา กำหนดหมายความเป็นอนัตตาแห่งธรรมทั้งปวง

๓) อสุภสัจญา กำหนดหมายความไม่งามแห่งกาย

๔) อาทีนวสัจญา หมายถึงโทษของร่างกายที่ต้องเจ็บไข้ได้ป่วย

๕) ปหานสัจญา กำหนดหมายเพื่อละอกุศลวิถกและบาปธรรมทั้งหลาย

๖) วิราดสัจญา กำหนดหมายวิราคะว่าเป็นธรรมละเอียดประณีต

๗) นิโรธสัจญา กำหนดหมายนิโรธว่าเป็นธรรมละเอียดประณีต^{๘๗}

หมวดที่ ๖ คือ อปริหานิยธรรม ๖ ได้แก่

๑) ตั้งเมตตากายกรรม ในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒) ตั้งเมตตาวาจกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๓) ตั้งเมตตามโนกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๔) แบ่งปันลาภที่ได้มาโดยถูกต้อง โดยที่สุตแม่อาหารบิณฑบาตแก่เพื่อน

พรหมจรรย์ ผู้มีศีลทั้งหลาย

๕) มีศีลสมบูรณ์ ไม่ถูกค้นหาและทักท้วงครอบงำ เป็นไปเพื่อสมาธิเสมอกันกับ

เพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๖) มีอริยทักท้วงเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง^{๘๘}

หลักอปริหานิยธรรมสำหรับพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ที่อ้างไว้ข้างต้นเป็นหลักธรรมสำหรับการบริหารปกครองคณะสงฆ์ รวมถึงการถือเพศบรรพชิตของพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์สามารถอยู่รวมกันได้และเพื่อให้สามารถปฏิบัติธรรมเจริญกรรมฐานเข้าสู่ธรรมชั้นสูงได้ ถ้าหากพระภิกษุสงฆ์ถือปฏิบัติตามหลักอปริหานิยธรรมได้แล้วย่อมไม่เสื่อมจากธรรมชั้นสูงสามารถปฏิบัติเข้าสู่สภาวะนิพพานได้ในที่สุด พร้อมกันนี้ย่อมยังความเลื่อมใสแก่ผู้ที่ได้พบเห็นยอมรับนับถือในพระพุทธศาสนาในที่สุดด้วย

๓. อปริหานิยธรรมกับการปกครองในแคว้นวัชชี

การปกครองในแคว้นวัชชี เป็นการปกครองแบบสามัคคีธรรม พระพุทธเจ้าเสด็จมายังแคว้นวัชชีนี้เป็นครั้งแรก โดยการที่สภาแห่งรัฐวัชชีได้มีมติให้ชัตตริย์อาวุโสของวัชชีชื่อ “มหาลี” เป็นผู้

^{๘๗}อง.สตุตทก. ๓๗/๒๑/๕๒-๕๓.

^{๘๘}ที.ม. ๑๓/๗๕/๒๓๗-๒๓๙.

อาราธนาในมนต์ ในขณะที่พระพุทธรูปประทับอยู่ที่แคว้นมคธ เมื่อพระองค์เสด็จมาแล้วก็ได้ทรงแสดงธรรมชื่อ รัตนสูตร อันเป็นธรรมพื้นฐานของชาวพุทธ และแสดงหลักรัฐศาสตร์ในการปกครองตามแนวพุทธสำหรับการปกครองแบบสามัคคีธรรม ซึ่งเรียกว่า “อภิธานิยธรรม ๗ ประการ” ทุกครั้งที่พระพุทธรูปได้เสด็จมายังแคว้นนี้ กษัตริย์ลิจฉวีจะนิมนต์ให้เสด็จมาแสดงธรรมในรัฐสภาวิชชี เมื่อ กษัตริย์อาวุโสสิ้นสุดการฟังธรรมแล้ว ยุวกษัตริย์ที่อยู่ในวัยศึกษาศิลปวิทยา ก็จะมาเฝ้าเพื่อฟังธรรมต่อไป ด้วยการอบรมอย่างใกล้ชิดทั้งในด้านรัฐกิจและด้านคุณธรรมมาตั้งแต่เยาว์วัย กษัตริย์ของลิจฉวีจึงเปรียบพร้อมด้วยคุณภาพและคุณธรรม บริหารรัฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในตอนหลังถูกพระเจ้าอชาตศัตรูแห่งแคว้นมคธ ส่งวัสสการพราหมณ์เข้ามายุแหย่จนเกิดแตกความสามัคคีกัน ทำให้แคว้นวิชชีถึงกับล่มสลายไปในที่สุด^{๘๙}

อภิธานิยธรรมนี้ พระพุทธรูปเจ้าตรัสแก่เจ้าลิจฉวีจำนวนมาก ที่เข้าเฝ้าพระองค์เมื่อประทับที่สารินทเจดีย์เมืองเวสาลี เจ้าลิจฉวีจัดการปกครองโดยสามัคคีธรรม มีสภาเป็นที่ประชุมเมืองเวสาลีเจริญรุ่งเรืองยืนนาน ประชากรเพิ่มพูนขึ้น ต้องขยายกำแพงเมืองหลายวาระ เมื่อเจ้าลิจฉวีเข้าเฝ้าถึงที่ประทับพระพุทธรูปเจ้าทรงแสดงหลักความมั่นคงฝ่ายบริหารแผ่นดิน ๗ ประการ^{๙๐} ดังเมื่อครั้งที่วัสสการ พราหมณ์ไปเข้าเฝ้าพระพุทธรูปเจ้า และพระพุทธรูปเจ้าทรงตรัสถามพระอานนทว่า “ชาววิชชียังคงปฏิบัติตามอภิธานิยธรรมอยู่หรือไม่” ซึ่งกล่าวถึงในมหาปรินิพพานสูตร^{๙๑} ตามที่อ้างไว้ในหัวข้อหลักคำสอนข้างต้นแล้ว

จากที่ยกมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า แคว้นวิชชีปกครองแคว้นด้วยหลักอภิธานิยธรรม ทำให้มีความมั่นคง เจริญรุ่งเรือง มีประชากรเพิ่มมากขึ้นต้องขยายอาณาเขตอยู่เรื่อยๆ ซึ่งไม่มีแคว้นใดสามารถทำลายความสามัคคี ทำลายแคว้นวิชชีให้พินาศลงได้ นอกจากใช้วิธีการทำให้เกิดการแตกแยก ยุ่วยุให้แตกความสามัคคีกันอย่างเดียวเท่านั้น จึงจะสามารถทำให้แคว้นวิชชีล่มสลายลงได้ ดังที่วัสสการพราหมณ์ ที่มาเข้าเฝ้าพระพุทธรูปเจ้าได้กราบทูลต่อพระพักตร์ของพระพุทธรูปเจ้าไว้ ตอนหนึ่งว่า

วัสสการพราหมณ์กราบทูลว่า ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ ชาววิชชีประกอบด้วยอภิธานิยธรรมแม้แต่ละอย่าง ก็พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย จะกล่าวไปถึงชาววิชชีผู้ประกอบด้วยอภิธานิยธรรม ๗ ประการเล่า ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ อนึ่ง ชาววิชชีขึ้นพระ

^{๘๙}พระมหาเวชยันต์ กิตติโสภโณ (แก้วพวง), “การปกครองแบบธรรมรัฐแนวพุทธศาสนาเถรวาทกับการปกครองแบบอุดมรัฐของเพลโต : การศึกษาเปรียบเทียบ”, *วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์ดุสิตบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๖.

^{๙๐}สุวรรณ เพชรนิล รศ., *พุทธปรัชญาเบื้องต้น*, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคาแหง, ๒๕๓๙), หน้า ๒๐๑.

^{๙๑}ที่.ม. ๑๓/๖๘/๒๒๘-๒๒๙.

เจ้าแผ่นดินมคธพระนามว่าชาตศัทรูเวเทหีบุดรไม่พึงทาการต่อยุทธ์ด้วยได้ เว้นเสียจากการเกลี้ยกล่อม เว้นเสียจากการ ยุยงให้แตกกัน^{๔๒}

ในคำกราบทูลของวัสสการพราหมณ์ที่ยกมากล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การที่จะทำลายรูปแบบการปกครองแบบสามัคคีธรรมโดยยึดหลักอภิธานิยธรรมในการปกครองลงได้นั้น มีเพียงการเกลี้ยกล่อมให้เข้าพวก หรือปรองดองกัน หรือยุยงให้แตกความสามัคคีกันในหมู่คณะเท่านั้น แต่ถ้าหากยังคงยึดมั่นในหลักอภิธานิยธรรมอยู่ ความเสื่อมถอยของความสามัคคีในรัฐก็คงไม่มีแม้แต่ความเจริญฝ่ายเดียว ซึ่งวิธีการนี้เองที่วัสสการพราหมณ์ได้ใช้เป็นกลยุทธ์เพื่อทำลายแคว้นวัชชีให้ล่มสลายในที่สุด

แต่ในภายหลังปรากฏว่ามีผู้ยุยงให้เกิดความแตกแยกภายใน และพ่ายแพ้ต่อศัตรูในที่สุด นี่คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาแล้วในอดีตเมื่อ ๒,๕๐๐ กว่าปีล่วงมาแล้วแต่หลักธรรมคำสอนที่ว่านี้ ก็ยังปรากฏและคงความเป็นสัจธรรมมาจนถึงทุกวันนี้ และเชื่อได้ว่าถ้ามีการศึกษาทำความเข้าใจถ่องแท้ และปฏิบัติตามก็จะยังคงให้ผลไม่แตกต่างไปจากเดิม

ในอดีตสมัยรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี คนที่ ๒๗ ของประเทศไทย ได้ประกาศ จะใช้กฎ ๙ ข้อ เป็นแนวทางในการทำงานร่วมกับ ครม. กฎ ๙ ข้อมีอยู่หลายข้อที่เนื้อหาคล้ายคลึงกับหลักอภิธานิยธรรม ๗ ประการที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่กษัตริย์แห่งวัชชีจะแตกต่างกันเพียงข้อความที่ปรับเปลี่ยนไปตามภาวะแวดล้อมทางสังคมเท่านั้น ทั้งนี้เห็นได้จากการเปรียบเทียบดังต่อไปนี้

กฎ ๙ ข้อ คือ

๑. ให้ ครม. น้อมนำพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานแก่ครม. ในการถวายสัตย์ปฏิญาณ โดยเฉพาะการปฏิบัติงานให้เกิดความเรียบร้อย และความสงบสุข ข้อนี้สอดคล้องกับข้อ ๔ แห่งอภิธานิยธรรม

๒. ให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ที่สำคัญคือจะต้องดูแลผู้ใต้บังคับบัญชา และบุคลากร ที่มาช่วยงานรัฐมนตรีด้วย

๓. ต้องถือว่านโยบายของรัฐบาลที่จะแถลงต่อรัฐสภาเป็นเป้าหมายร่วมของรัฐบาล หากรัฐมนตรีจะไปกำหนดนโยบายเพิ่มเติมในระดับกระทรวง หรือการแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายต่อก็ขอให้อ้างถึงนโยบายของรัฐบาล เพื่อให้เกิดเอกภาพและความชัดเจนในทิศทาง ข้อนี้สอดคล้องกับข้อ ๓ แห่งอภิธานิยธรรม

๔. การทำงานของรัฐบาล จะต้องเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ เอกภาพ แม้จะเป็นรัฐบาลผสมเราต้องไม่เป็นรัฐบาลที่แบ่งพรรค และเป็นรัฐบาลที่รับผิดชอบร่วมกัน ดังนั้นการประสานระหว่างกระทรวงจะเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะบทบาทของคณะกรรมการ รวมถึงบทบาท

^{๔๒}อง.สตุตทก. ๓๗/๒๗/๔๘.

ของตน และรองนายกรัฐมนตรีที่จะต้องเข้าไปกำกับดูแล และประสานงานเพื่อให้เป็นธรรมมากที่สุด จึงขอให้ทุกคนให้ความร่วมมือทำงานในระบบกรรมกร

๕. รัฐมนตรีทุกคนต้องเข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนราษฎรอย่างสม่ำเสมอ ต้องไปรับฟังความคิดเห็น ทั้งการอภิปราย และรับฟัง ส.ส.ในพื้นที่ต่างๆ ที่สำคัญคือ กระทั่งถามสดทุกวันพุธ เวลา ๑๓.๐๐ น. จึงขอไม่ให้รัฐมนตรีมีนัดหมายใดๆ ยกเว้นหลีกเลี่ยงไม่ได้จริงๆ เพราะเป็นหน้าที่ในการแสดงความรับผิดชอบต่อสภาฯ ข้อนี้สอดคล้องกับข้อ ๒ แห่งอภิธานิยธรรม

๖. รัฐมนตรีทุกคนเป็นบุคคลสาธารณะ ขอให้ทุกคนปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความรู้สึกของประชาชน ไม่อยากให้มีเงื่อนโซ่ที่นำไปสู่ความไม่เชื่อมั่น และไม่ศรัทธา

๗. จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยเฉพาะโครงการหรือนโยบายที่ยังไม่เป็นที่รับรู้ของประชาชน อย่าตั้งแง่กับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

๘. รัฐบาลต้องพร้อมที่จะรับการตรวจสอบในเชิงนโยบาย และด้านอื่นๆ นอกจากจะขอให้รัฐมนตรีต้องไม่สร้างอุปสรรคขัดขวางการตรวจสอบแล้ว แต่เมื่อใดที่มีการตรวจสอบในลักษณะการวิพากษ์วิจารณ์ ก็ขอให้ชี้แจงโดยใช้เหตุผล ข้อเท็จจริง และข้อมูลที่รัฐมนตรีใช้ประกอบการตัดสินใจ หรือการนำรัฐบาลหรือตนเองเข้าไปตอบโต้หรือทะเลาะนั้น ไม่สอดคล้องกับแนวทางที่รัฐบาลต้องการสร้างความสามัคคี

๙. รัฐมนตรีทุกคนไม่มีสิทธิเหนือประชาชนในแง่ของการปฏิบัติงานตามกฎหมาย แต่ความรับผิดชอบทางการเมืองมีมาตรฐานสูงกว่าความรับผิดชอบทางกฎหมาย ดังนั้น หากการดำรงตำแหน่งของรัฐมนตรีเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาของบ้านเมือง แม้จะไม่ผิดกฎหมายหรือจะไม่ได้กระทำผิด ก็ขอให้รัฐมนตรีทุกคนรวมทั้งตนด้วย ต้องถือว่าประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์ของรัฐบาล

จากการนำเอากฎ ๙ ข้อของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เปรียบเทียบกับหลักอภิธานิยธรรม ๗ ประการที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่กษัตริย์แห่งแคว้นวัชชีแล้ว จะเห็นได้ว่ากฎ ๙ ข้อ นอกจากจะมีเนื้อหาสาระในส่วนที่เกี่ยวกับการทำหน้าที่ของผู้ปกครองบ้านเมืองแล้ว ยังมีเนื้อหาสาระที่อธิบายขยายความถึงวิธีการทำงาน ที่ผู้บริหารบ้านเมืองในระบอบประชาธิปไตยจะต้องถือปฏิบัติไว้ก่อนข้างรอบคอบ และครอบคลุมในทุกๆ ประเด็นที่นักการเมืองจะพึงปฏิบัติไว้ด้วย^{๙๓}

๔. สรุปหลักอภิธานิยธรรมในพระพุทธศาสนา

กล่าวได้ว่า “อภิธานิยธรรม เป็นแนวทางการหลักปฏิบัติ ซึ่งได้แก่ความไม่เสื่อม หรือความเจริญก้าวหน้านั่นเองที่เป็นลักษณะของอภิธานิยธรรมความเจริญก้าวหน้าหรือความไม่เสื่อมถอย” ที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานนี้ สามารถอธิบายได้ตามแนวทางของพระพุทธศาสนาว่า

^{๙๓}อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, “สู่บรรทัดฐานใหม่ทางการเมือง”, [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://news.mthai.com/politics-news/๑๑๗๕๓๖.htm>, (๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๙).

การดำเนินงานที่จะมีความเจริญและก้าวหน้าไม่เสื่อมถอยนั้น จะต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะของผู้ปกครองที่ดี เพราะผู้ปกครองนั้นไม่ว่าจะเป็นการปกครองในรูปแบบใดๆ ก็ตาม หากผู้ปกครองไม่มีธรรมในการปกครอง การปกครองนั้นก็เป็นการปกครองที่ไม่ดี เป็นการปกครองที่นำประเทศชาติหรือองค์กรต่างๆ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปสู่ความเสื่อมถอยได้ในที่สุด ฉะนั้น สาระสำคัญของความเจริญความไม่เสื่อมถอยในสังคม ประกอบด้วยหลักสำคัญ ๒ อย่าง คือ

- ๑) ผู้นำเป็นผู้มีธรรมในการดำเนินงานจะต้องมีหลักธรรม หรือข้อปฏิบัติในการเป็นผู้นำ
- ๒) ผู้ตามหรือประชาชนเป็นผู้มีธรรมในการอยู่ร่วมกัน ในการประพฤติและปฏิบัติตน ในสังคม ชุมชน

ความสามารถในการจูงใจคนของพระพุทธเจ้า ตรงกับพระสมัญญาว่า ตถาคต หมายถึง คนที่พูดอย่างไรแล้วทำอย่างนั้น^{๙๔} พระพุทธเจ้าทรงมีภาวะผู้นำสูงมากเพราะทรงสอนให้รู้ (ยถาวาที) ทำให้ดู (ตถาการี) และอยู่ให้เห็น (ยถาวาที ตถาการี)

สรุปได้ว่า หลักอปริหานิยธรรม ๗ เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนา ที่มีการกล่าวถึงการเป็นไปเพื่อความเจริญ สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง เป็นพุทธวิธีการบริหาร ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีที่ควรนำมาปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมให้เกิดผลที่ดีแก่หน่วยงาน พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้อธิบายเสริมความว่า อปริหานิยธรรม คือ ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม, ธรรมที่ทำให้ไม่เสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว มี ๗ อย่าง ที่ตรัสสำหรับภิกษุ (ภิกขุอปริหานิยธรรม) ยกมาแสดงหมวดหนึ่ง ดังนี้^{๙๕}

- ๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์
- ๒) เมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิก และพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่สงฆ์จะทำการ
- ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่บัญญัติขึ้น ไม่ถอนสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้แล้ว สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบทตามที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้
- ๔) ภิกษุเหล่าใด เป็นผู้ใหญ่เป็นประธานในสงฆ์ เคารพนับถือภิกษุเหล่านั้น เชื่อฟังถ้อยคำของท่าน
- ๕) ไม่ลู่อ่านจก่ความอยากที่เกิดขึ้น
- ๖) ยินดีในเสนาสนะป่า
- ๗) ตั้งใจอยู่ว่า เพื่อนภิกษุสามเณรซึ่งเป็นผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาวาส ขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข ซึ่ง พระเทพดิลก (ระแบบ วิฑูตาโก) ได้อธิบายถึงหลักภิกขุอปริหานิยธรรม ไว้ว่า ข้อที่

^{๙๔}ที.ม. ๑๐/๒๑๑/๒๕๕.

^{๙๕}พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๙๐-๒๙๑.

๑ ข้อที่ ๒ พูดถึงการประชุมของคนที่อยู่เป็นหมวดหมู่กัน จำเป็นจะต้องมีการประชุมปรึกษาในกิจการงานและกระทำกิจกรรมต่างๆ ตามหน้าที่ การประชุมจึงต้องมีบ่อยๆ เพื่อให้สามารถติดตามศึกษาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันท่วงที ในการเข้าร่วมประชุมนั้น ต้องพร้อมเพรียงกันประชุม เพราะกรรมในพระพุทธศาสนาที่ถือว่าถูกต้อง จะต้องพร้อมเพรียงกันกระทำ ไม่ใช่ต่างคนต่างทำหรือว่าคนหนึ่งทำ คนหนึ่งไม่เห็นด้วย และเมื่อประชุมไปแล้วก็ต้องอยู่ในระเบียบวินัย ไม่ใช่จะไปกลางคันก็ลุกไป แต่จะต้องประชุมกันจนตลอดไป นอกจากเกิดเหตุสุดวิสัยขึ้นมาจริงๆ จึงออกไปตามมติของสงฆ์ได้ แต่จะต้องยอมรับมติต่างๆ ซึ่งสงฆ์ได้ลงไปในขณะที่เราไม่อยู่ในที่ประชุม กิจการอันใดที่เป็นภาระของหมู่คณะ ไม่ว่าจะภายในบ้านหรือว่าภายในวัด หรือว่าภายในสังคม ตลอดถึงประเทศชาติก็ตาม จะต้องพร้อมเพรียงกันปฏิบัติภารกิจเหล่านั้นให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และพร้อมเพรียงกันทำงานอันเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของหมู่ของคณะนั้นๆ ไม่ใช่มีความบกพร่อง

หลักกติกุขอปริหานิยธรรมในข้อ นี้ พระพุทธองค์ทรงตรัสถึงหลักการประพฤติปฏิบัติพระพุทธศาสนาก็คือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งและคำสั่งสอนของพระองค์ ดังนั้น เรื่องอะไรที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้ ก็ถือประพฤติปฏิบัติไปตามนั้น ไม่มีการบัญญัติเพิ่มเติม ไม่มีการแก้ไขสิ่งที่ทรงบัญญัติไว้ ทรงบัญญัติไว้ว่าอย่างไร ก็ต้องยึดถือประพฤติปฏิบัติไปอย่างนั้น ถ้าหากว่าไม่พอใจหรือไม่อาจปฏิบัติได้ ก็สึกออกไปเป็นฆราวาส ไม่ใช่จะมาแก้ไขตัดแปลงพระธรรมวินัย เพื่อให้ตนปฏิบัติได้โดยไม่ยอมรับนับถือหลักที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ ลึกขาบทางอย่างถึงแม้ว่าในยุคในสมัยนี้ได้มีอะไรเปลี่ยนแปลงไปมากก็ตาม แต่ก็ต้องยึดถือประพฤติปฏิบัติไปตามนั้น

หลักกติกุขอปริหานิยธรรมในข้อที่ ๔ อีกว่า ในหมู่ในคณะที่อยู่ร่วมกัน มีผู้หลักผู้ใหญ่ที่ลดหลั่นกันลงมาจำเป็นจะต้องให้ความเคารพนับถือต่อท่านที่เป็นใหญ่ในที่นั้น เช่น ภายในวัดก็ให้ความเคารพนับถือต่อเจ้าอาวาสและพระเถระผู้ใหญ่ที่เหนือตนขึ้นไป ข้อความที่ท่านแนะนำสั่งสอนแม้จะมีการดุด่าตักเตือนไปบ้างแต่ถือว่าเป็นคำสั่งสอนที่เกิดขึ้นโดยเจตนาดี ผู้ที่อยู่ในสำนักของท่านจะต้องเชื่อถือและปฏิบัติตาม

หลักกติกุขอปริหานิยธรรมข้อ ๕ นี้ เกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ คนเรานั้นเหมือนกับนกที่ตายเพราะเหยื่อ หรือปลาที่ตายเพราะเหยื่อ คนก็มีลักษณะอย่างเดียวกัน คือถ้าปล่อยให้ความอยากได้อย่างนั้น อย่างนี้ อย่างโน้น ครอบงำใจแล้วโอกาสหนึ่งก็เป็นอันตราย เพราะความอยากเหล่านั้น การพยายามควบคุมจิตใจไม่ให้ทำอะไรไปตามอำนาจของความอยากทุกอย่าง จึงเป็นทางเจริญของบุคคลเหล่านั้น

หลักกติกุขอปริหานิยธรรม ข้อ ๖ เรื่องของเสนาสนะที่อยู่อาศัย ทรงสอนให้หาเสนาสนะที่เป็นปัจจัยโน้มน้อมไปเพื่อหาความสงบ โดยเน้นไปที่เสนาสนะป่า ซึ่งห่างจากเสียงรบกวน ไม่มีเสียงอึกทึกครึกโครม ซึ่งเป็นอันตรายต่อการกระทำความสงบ แต่ว่าในชั้นของการปฏิบัตินั้น เราจะอยู่ที่

ไหนก็ตาม ถ้าหากว่ามีเสียงรบกวนมาก ก็อย่าไปใส่ใจ สนใจต่อเสียงรบกวนเหล่านั้นให้มากกว่า ก็จะทำให้จิตใจให้เกิดความสงบได้

หลักกติกูปริทานิยธรรม ข้อ ๗ สุดท้ายถือว่าเป็นหลักสำคัญของคนที่อยู่ร่วมกัน วัดหรือศาสนสถานในทางศาสนานั้นถือว่าเป็นคุณสมบัติกลางของพระศาสนา พระภิกษุสามเณรทุกรูปที่บวชมาถูกต้องตามพระธรรมวินัย มีศีล มีความคิดเห็นตรงต่อหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา จึงมีสิทธิที่จะเข้าอยู่ในอารามนั้นในวัดนั้น ดังนั้น ใครจะอยู่ในวัดใดก็ตามก็ต้องสร้างความรู้สึกร่วมที่จะพบเห็นเพื่อนภิกษุสามเณร ที่ยังไม่ได้อยู่ในวัดของเรา ก็ขอให้มา ที่มาแล้ว ก็ขอให้อยู่เป็นสุข ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของการสร้างความรู้สึกร่วมกันนั้น แม้จะไม่ลงมือประพฤติปฏิบัติ คือไม่ลงมือช่วยเหลือเกื้อกูลอะไรก็ตาม แต่เป็นการแสดงออกถึงความไม่เห็นแก่ตัว ความไม่หวังที่อยู่ ความไม่อิจฉาริษยาคนอื่น ซึ่งแต่ละอย่างนั้นไม่ใช่เป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายนัก^{๙๖}

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักกติกูปริทานิยธรรม ๗ ว่า เป็นหลักธรรมอันนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคม และเป็นหลักธรรมแห่งการอยู่ร่วมกัน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตและเอื้อประโยชน์ต่อบุคคลรอบข้าง ด้วยหลักธรรมนี้จะสามารถนำไปสู่วิถีทางแห่งการแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชุมชนถ้าหากทุกคนมีส่วนร่วม ก่อนที่ปัญหาจะสะสมจนกระทั่งเป็นปัญหาระดับชาติ

สรุปได้ว่า อปริทานิยธรรม เป็นหลักปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อความไม่เสื่อม และเกิดความเจริญก้าวหน้า สำหรับลักษณะของอปริทานิยธรรมที่ทำให้มีความเจริญ โดยที่ไม่มีมีทางเสื่อมนั้นจะต้องประกอบด้วยสิ่งสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ ผู้นำเป็นผู้มีธรรม ผู้ตามหรือประชาชนเป็นผู้มีธรรม และมีหลักวิธีการบริหารการปกครองที่ดี และการดำเนินงานตามหลักธรรมดังกล่าวนี้ เป็นหลักธรรมที่ประชาชนหรือสมาชิกในสังคม หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรยึดถือเป็นหลักปฏิบัติและเป็นหลักธรรมที่สอนให้ดำเนินชีวิตอย่างมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อสังคมโดยรวมทำให้สามารถรู้วิธีการหรือหลักการที่จะดำเนินงานให้บรรลุถึงจุดประสงค์เพราะการเป็นบุคคลที่ดีในสังคมย่อมต้องอาศัย ความประพฤติ ทางกาย วาจา ใจ อยู่ในความเหมาะสมมีความมุ่งหมาย มีจุดหมาย รู้จักผลประโยชน์ขององค์กร ชุมชน และกลุ่มในสังคมที่ตนดูแลอยู่ ทำให้เกิดผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพรู้จักตนเองและประเมินตนตามความเหมาะสมกับหน้าที่ เกิดผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพที่รู้จักประมาณในการบริหารต่างๆ ทั้งของตน ผู้ร่วมงาน และองค์กรเกิดผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพรู้จักเวลาจังหวะความเหมาะสมในการดำเนินงาน ก่อให้เกิดความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพรู้จักชุมชนและการจัดระบบของสังคมให้ดีทำให้สามารถเข้าใจและรู้จักบุคคลในชุมชนของตนเอง ตลอดจนบุคคลทั่วไปที่ผู้นำเข้าไปเกี่ยวข้อง มาใช้ในชุมชน ทำให้เกิดคุณค่าและประโยชน์

^{๙๖}พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตาโภ), **ธรรมปริทรรศน์**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาหมกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๖-๑๗.

อย่างยิ่ง ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนการดำรงชีวิตของตน สามารถอยู่ในครอบครัว องค์กร สังคม และประเทศชาติอย่างมีความสุขจากคุณค่า และคุณประโยชน์ของอภิธานิยธรรม สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมกับกรุงเทพมหานคร ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการศึกษา ๒) ด้านปัญหาเสพติด ๓) ด้านสุขภาพและสวัสดิการชุมชน และ ๔) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เพราะสามารถทำให้เกิดความร่วมมือระหว่าง ประชาชนในชุมชนกับการดำเนินงานของกรุงเทพมหานคร สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ลดภาระ หน่วยงานของกรุงเทพมหานครที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เช่น ฝ่ายสิ่งแวดล้อม ฝ่ายพัฒนาชุมชน สามารถ แก้ปัญหาในชุมชนได้จริง เพราะแต่ละชุมชนมีสภาพพื้นที่ วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน และมีลักษณะพิเศษที่เป็นจุดเด่นของแต่ละชุมชนแตกต่างกัน หลักอภิธานิยธรรมจึงสอดคล้องกับการ นำมาใช้ประยุกต์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ให้ชุมชนเกิดประโยชน์สุขและความเจริญแก่คนใน สังคมได้

๒.๖ ข้อมูลวัดที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ซึ่งได้แก่ จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสระบุรี และจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ได้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมาโดยตลอด ซึ่งในแต่ละ จังหวัดก็จะมีสถานที่ที่ใช้ในการบำบัดและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด เพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดสามารถกลับมาใช้ ชีวิตในสังคมได้ โดยไม่หวนกลับไปพึ่งยาเสพติดอีก โดยสถานที่ดังกล่าวนี้ ได้แก่

๒.๖.๑ ประวัติสำนักสงฆ์วัดถ้ำกระบอก

สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกมี ความเป็นมาอย่างยาวนาน และมีเรื่องเล่าขานไม่รู้จบ แต่ปฐม บทแห่งบทโคลกแห่งชีวิตเริ่มต้นขึ้นเมื่อปี ๒๔๘๗ พระสงฆ์ ๗ รูปจากวัดคลองเม่าธรรมโกศล จ.ลพบุรี ุดงค์ผ่านมาพบชาวบ้านกำลังเก็บขี้ค้างคาวอยู่บนถ้ำกระบอก เกิดพลาดทำหินหล่นทับชาวบ้านคน หนึ่งจึงตรงเข้าช่วยเหลือ ระหว่างนี้เอง พระอาจารย์จำรูญ ปานจันทร์ (โสรัจกัสสปะ) และ พระอาจารย์เจริญ ปานจันทร์ ที่อยากจะให้พระสงฆ์อยู่ร่วมกับสังคม ช่วยพัฒนาสังคม จึงผูกพันในใจ ของพระทั้ง ๒ รูป หลังจากไตร่ตรองอยู่นาน ประกอบกับทำเลของเทือกเขาโปร่งปราบเหมาะต่อการ อยู่ใกล้ชิดกับสังคม สามปีต่อมา อุบาสิกามาเยี่ยม ปานจันทร์ จึงเริ่มดำเนินการ เมื่อเสียชีวิตลง พระอาจารย์จำรูญ ซึ่งเป็นหลานจึงเป็นผู้ปฏิบัติภารกิจสืบต่อมา

ต่อมาปี ๒๕๐๒ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้มีคำสั่งคณะปฏิวัติให้ปราบปรามยาเสพติด อย่างจริงจังให้หมดไปจากราชอาณาจักร มีการจับกุมคุมขังและลงโทษผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่าง จริงจัง ขัดแย้งกับความเห็นของพระอาจารย์จำรูญ ที่มองว่าการปราบปรามไม่สามารถกำจัดสิ่งเสพติด ให้หมดไปได้ การลดละเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด จะต้องมาจากจิตใต้สำนึกของคนเป็นสำคัญ แม้จะใช้ กำลังบังคับขู่เข็ญแค่ไหนก็ไม่สามารถคลี่คลายปัญหาได้ พระอาจารย์จำรูญจึงฝากข้อความไปถึง

จอมพลสฤษดิ์ว่า "ปีนั้นสู้บาตรไม่ได้หรอก จะเอาปืนไปปราบยาเสพติดก็ไม่ได้เช่นกัน" เมื่อข้อความถูกส่งไปถึงจอมพลสฤษดิ์ สำนักสงฆ์แห่งนี้จึงกลายเป็นสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติดไปในทันที โดย พล.อ.อ.ทวี จุลทรรพ์ ได้ซื้อที่ดิน ๓๒ ไร่เศษถวาย เพื่อจัดสร้างสถานบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด โดยตั้งเงื่อนไขว่าผู้เข้ารักษาจะต้องเข้ารับสัจจะ ไม่สูบบุหรี่ ไม่เสพยาทุกชนิดโดยสมัครใจ และต้องเข้ารับการรักษาย่างต่ำ ๑๕ วัน ไม่ก่อความวุ่นวายใดๆ ในสถานที่บำบัด และไม่อ้างสิทธิหรือความจำเป็น ออกนอกบริเวณสถานบำบัด

การรักษาจะเริ่มด้วยการช่วยเหลือทางกาย โดย ๕ วันแรกจะได้รับการบำบัดด้วยการตีหมาสมุนไพร กลายเป็นที่มาของภาพอันเป็นเอกลักษณ์ของที่นี่ เมื่อคนไข้ตีหมาสมุนไพรแล้วตีมน้ำตามเยาะๆ จนอาเจียนออกมาหมดไส้หมดพุง หลังจากนั้นจะถูกส่งไปห้องอบตัวสมุนไพร ประกอบด้วย ตะไคร้ ใบละหุ่ง หญ้าคา ผักบู่ ช่วยลดความตึงเครียดของประสาท และขับพิษออกจากร่างกาย อีก ๑๐ วันหลังคนไข้จะได้รับการรักษาทางจิตใจ พักฟื้น ปรับสภาพร่างกายและจิตใจให้สามารถกลับเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ ด้วยวิธีการพึงธรรม กิจกรรมสันทนาการ ฝึกอาชีพ เป็นต้น

พระอาจารย์จำรูญ ปานจันทร์ จึงได้รับรางวัลแมกไซไซ เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๑๘ จนกลายเป็นฉายาเรียกขานพระอาจารย์จำรูญว่า "หลวงพ่อกแมกไซไซ"

ปี ๒๕๒๕ มีการระบาดของผงขาวและเฮโรอีนไปทั่วโลก แพทย์แผนปัจจุบันไม่สามารถบำบัดผู้ป่วยเหล่านี้ให้หายขาดได้ แพทย์ทางเลือกอย่างสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกจึงถูกจับตามองมากขึ้น หน่วยงาน "อีส เวส ดีทอกซ์" (East-West Detox) ของอังกฤษ ให้การยอมรับว่าการบำบัดรักษาของถ้ากระบอกสามารถ ทำให้ผู้ติดยาเสพติดหายขาดได้ถึง ๙๐ เปอร์เซ็นต์

ปัจจุบันถ้ากระบอกผ่านหนาวผ่านร้อนมายาวนานกว่าครึ่งศตวรรษ แม้สังคมไทยจะมีโครงการวิวัฒน์พลเมืองขึ้นมาช่วยบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด จนชื่อสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกค่อยๆ เลือนหายไปจากสังคมและผู้คนรอบข้าง

๒.๖.๒ ประวัติวัดช้าง

วัดช้าง (ช้างให้) ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำผึ้ง สีแยกเอเชีย อ่างทองมี ถนนสาย บางปะอิน นครสวรรค์ ตัดผ่าน เลขที่ ๕๕ หมู่ที่ ๕ ตำบลบ้านอิฐ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย เดิมสถานที่ตั้งวัดนี้มีฝูงช้างป่าอาศัยพักและลงเล่นน้ำ สมัยสุโขทัย พระฝายอรัญวาสี มาแวะพักผ่อนประจำ ชาวบ้านจึงช่วยกันสร้างที่พักถวายพระ ช้างจึงให้ที่ หลีกไป จึงเรียกวัดนี้ว่าวัดช้างให้ สร้างขึ้นราวพ.ศ. ๑๘๔๕

ต่อมาสมัยอยุธยา พ.ศ. ๒๑๒๘ มีการรบที่ทุ่งบางแก้ว พระราชมนู แม่กองระวางหน้า ได้ใช้วัดช้าง-ให้เป็นที่ ตั้งทัพ ๑๐,๐๐๐ นาย ส่งกองทัพออกลาดตระเวนดูกองกำลังของกองทัพพระเจ้าเชียงใหม่ แม่ทัพหน้าพม่า

การรบครั้งนี้ เป็นการรบแบบกองโจร ครั้งแรกของประวัติศาสตร์ชาติไทย สมเด็จพระนเรศวรกองทัพไทยได้รับชัยชนะ ทรงโปรดให้ นำพระราชทรัพย์มีทองคำเป็นต้นมาปฏิสังขรณ์วัดพระราชมณู (เพชร) ให้พ่อครูตาบพลอย ใช้เรือกระแซงไปขนทองคำและพัสดุที่จำเป็น จากกรุงศรีอยุธยา มีช่างสิบหมู่มาช่วยบูรณะอุโบสถ ต่อมาหลังเปลี่ยนแผ่นดิน พระราชมณูได้ลาออกจากสมุหกลาโหม บวชอยู่ที่วัดข้างไถ่ได้สร้างวิหารถวายเป็นพระราชกุศลสมเด็จพระนเรศวร มหาราชจนสิ้นอายุขัย ศิษย์และชาวบ้านจึงสร้างเจดีย์ บรรจุอัฐิรูปทรงกลม (ระฆังคว่ำ) สมัยอยุธยาตอนปลาย พระสงฆ์ ๓ พ่อลูกทรงฌานอภิญาปากครองวัดสี่มา (หลวงปู่รอด, หลวงพ่อพ่วง, หลวงพ่อเพ็ง) และว่างเว้นพระสงฆ์ในช่วงเสียกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. ๒๓๑๐ จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ มีพระพ่วง พระเปรี๊ยะ และว่างเว้นพระสงฆ์อีก พ.ศ. ๒๔๗๒ นายแรม นางโย ข้าพक्टर่วมกับผู้มีจิตศรัทธาช่วยกันบูรณะวัดขึ้นมาใหม่ ในช่วงนี้ที่วัด มีช่างตาบอดอาศัยอยู่ และพื้นบ้านนี้เป็นสถานที่เจ้าหน้าที่กรมช่าง นำช่างกลับมาเลี้ยงที่บ้านเกิดและที่วัด ชาวบ้านจึงเรียกวัดนี้ว่า “วัดข้าง” จนถึงปัจจุบันนี้วัดข้างได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๓ ได้หนังสือรับรองสภาพวัดใหม่ ที่ อท ๐๐๓๐/๐๓ ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดอ่างทองแห่งที่ ๒

โครงการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด

สืบเนื่องจากปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสังคม ที่ส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของสังคม และความมั่นคงของประเทศชาติ ซึ่งยุทธศาสตร์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้กำหนดให้มีการดำเนินงาน โดยทางวัดข้าง (ข้างไถ่) ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ได้ให้ความสำคัญกับการบำบัดฟื้นฟู สมรรถภาพผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดให้มีการนำผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด เข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟูให้มากที่สุด ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ศูนย์ปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดอำเภอเมืองอ่างทอง จึงได้กำหนดแนวทางในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด ตามแนวทาง ๑ อำเภอ ๑ ค่ายบำบัด โครงการ “ค่ายพลังงานแผ่นดิน เทิดไท้องค์ราชัน เอาชนะยาเสพติด”

สำหรับการดำเนินการ “ค่าย พลังแผ่นดิน เทิดไท้องค์ราชัน เอาชนะยาเสพติด” ได้จัดมาอย่างต่อเนื่อง วัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมเพื่อปรับทัศนคติของผู้เสพ ให้เห็นโทษพิษภัยของยาเสพติด รวมทั้งเรียนรู้วิธีการจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกลด เลิกยาเสพติด เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจและไม่หวนกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือ กระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งได้รับความร่วมมือจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นอย่างดี

๒.๖.๓ ประวัติวัดหนองนางแก้ว

วัดหนองนางแก้ว ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ ตำบลโคกม่วง อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สร้างขึ้นเป็นวัดตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๑ สถานที่ตั้งอยู่ติดกับคลองระบายน้ำหนองงูเหลือม ห่างจากถนน

สุวรรณศร ประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร มีถนนลูกรังเข้าได้ทั้ง ๒ ฝั่งคลองระบายน้ำ มีประชากรที่มาทำบุญประมาณ ๒๐ ครั้วเรือน วัดหนองนางแก้ว

โครงการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด

วัดหนองนางแก้ว ได้จัดทำโครงการร่วมกับกรมการศาสนา เพื่อการอนุเคราะห์แก่ผู้ติดยาเสพติด และนำกลับมาบำบัดทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ฟันฟูให้เป็นบุคคลผู้มีสภาวะปกติ และสามารถกลับไปใช้ชีวิตปกติในสังคมได้ดั้งเดิม ซึ่งทางวัดหนองนางแก้ว ได้จัดทำเป็นโครงการ ดังนี้

- โครงการบำบัดผู้ติดยาเสพติด
- โครงการฝึกอาชีพให้ผู้บำบัดยาเสพติด (พัฒนาสังคมและชุมชน) เพื่อให้มีอาชีพติดตัว กลับออกไป เมื่อกลับไปอยู่สังคมจะได้ไม่หวนกลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเหมือนที่ผ่านมา

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๗.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ และขอเสนอ ดังนี้

ประเสริฐ จรรยาสุภาพ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการกำหนดขนาดโรงเรียนที่เหมาะสมเชิงเศรษฐกิจของโรงเรียนมัธยมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า

๑. อายุครู เงินเดือนครู ขนาดห้องเรียน และ ระยะเวลาเปิดดำเนินการของโรงเรียน มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับขนาดของโรงเรียน ขณะที่อัตราส่วนนักเรียนต่อครู คาบการสอนครูต่อสัปดาห์ มีความสัมพันธ์ในทางลบกับขนาดโรงเรียน โดยโรงเรียนที่มีอายุครู เงินเดือนครู ขนาดห้องเรียน ระยะเวลาเปิดดำเนินการของโรงเรียนมากที่สุด และคาบการสอนครูต่อสัปดาห์น้อยที่สุดคือโรงเรียนในเขตการศึกษากรุงเทพมหานคร ส่วนโรงเรียนในเขตการศึกษาที่ ๑๑ มีขนาดตัวแปรตรงกันข้าม

๒. ต้นทุนดำเนินการและต้นทุนรวมของโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขนาดและความเป็นเมืองของโรงเรียนโดยเงินเดือนและค่าจ้างประจำเป็นต้นทุนที่มีความสำคัญสูงสุด รองลงไปคือ ค่าใช้สอย ครุภัณฑ์ วัสดุ ค่าสาธารณูปโภคซึ่ง ๔ รายการหลังได้รับการจัดสรรจากรัฐไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายจริง ดังเช่นเงินบำรุงการศึกษาที่ใช้ไปเพื่อค่าใช้จ่ายเหล่านี้ ส่วนโรงเรียนที่มีต้นทุนต่อหัวต่ำที่สุด ได้แก่ โรงเรียนขนาดกลาง

๓. อายุครู เงินเดือนครู จำนวนนักเรียน จำนวนครู จำนวนห้องเรียน ความเป็นเมือง และระยะเวลาเปิดดำเนินการของโรงเรียน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับต้นทุนดำเนินการของโรงเรียน ขณะที่อัตราส่วนนักเรียนต่อครู ขนาดห้องเรียน มีความสัมพันธ์ทางลบกับต้นทุน

ดำเนินการของโรงเรียน ยกเว้น ความเป็นเมือง ขนาดห้องเรียนและระยะเวลาเปิดดำเนินการของโรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษไม่มีความสัมพันธ์กับต้นทุนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญ

๔. เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นตามสภาพที่เป็นอยู่จริง ขนาดโรงเรียนที่เหมาะสมเชิงเศรษฐกิจของโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ โรงเรียนขนาดกลาง เพราะมีต้นทุนต่อหัวต่ำที่สุดเพียง ๘,๘๐๑.๓๒ บาท หากใช้แบบจำลองที่ได้จากงานวิจัย โดยกำหนดอัตราส่วนนักเรียนต่อครูเป็น ๒๕ ขนาดห้องเรียน ๔๐ คน คาบการสอนของครูต่อสัปดาห์ เป็น ๒๕ คาบ โรงเรียนขนาดเล็กจะมีต้นทุนต่อหัวต่ำที่สุดเพียง ๗,๗๙๖.๗๖ บาท^{๙๗}

วารภรณ์ ผ่องสุวรรณ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการสร้างความรู้ร่วมกันด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้กัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้เป็นทีมของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ สถาบันอุดมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า

๑. รูปแบบการสร้างความรู้ร่วมกันที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ คือ ๑) ทีม ๒) กระบวนการวิจัย ๓) คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน ๔) การแบ่งปันความรู้ และ ๕) การประเมินผล ขั้นตอนการสร้างความรู้ร่วมกัน ๙ ขั้นตอน คือ ๑) เตรียมความพร้อม ๒) ตั้งทีมวิจัย ๓) กำหนดประเด็นปัญหาวิจัยและแบ่งปันประสบการณ์ ๔) วางแผนการวิจัย อภิปรายร่วมกัน ๕) เก็บรวบรวมข้อมูล ๖) วิเคราะห์ข้อมูล ๗) สะท้อนผลการปฏิบัติงาน ๘) ผสานความรู้เพื่อสร้างความรู้ใหม่ และ ๙) นำเสนอรายงานวิจัยและประเมินผล

๒. กลุ่มตัวอย่างมีทักษะการเรียนรู้เป็นทีมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าการสร้างความรู้ร่วมกันด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้เป็นทีมของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการสถาบันอุดมศึกษา มีความเหมาะสมมาก^{๙๘}

วีระ หงส์ทวี ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎ์ ๒ จังหวัดฉะเชิงเทรา” ผลการวิจัยพบว่า

๑) ด้านการวางแผนงานวิชาการ การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จตามแนวทางที่วางไว้ แต่มีปัญหาเรื่องการเขียนเป้าหมาย และรายละเอียดโครงการไม่ชัดเจน

^{๙๗}ประเสริฐ จรรยาสุภาพ, “การพัฒนาแบบการกำหนดขนาดโรงเรียนที่เหมาะสมเชิงเศรษฐกิจของโรงเรียนมัธยมศึกษา”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ก-ข.

^{๙๘}วารภรณ์ ผ่องสุวรรณ, “การพัฒนาแบบการสร้างความรู้ร่วมกันด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้กัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้เป็นทีมของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ สถาบันอุดมศึกษา”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ก-ข.

๒) ด้านการบริหารงานวิชาการ การปฏิบัติงานของครูประสบผลสำเร็จตามแนวทางที่วางไว้ แต่มีปัญหาเรื่องการจัดครูเข้าสอนแทน ซึ่งไม่สามารถสอนต่อจากของเดิมได้

๓) ด้านการจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติงานของครูประสบความสำเร็จตามแนวทางที่วางไว้ แต่มีปัญหา คือ การทำ การใช้ การปรับปรุงงานแผนการสอนและการผลิตสื่อการสอน

๔) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ผลการปฏิบัติงานของครูประสบความสำเร็จตามแนวทางที่วางไว้ แต่มีปัญหา คือ การวิเคราะห์วิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนของครู

๕) ด้านการวัดผลและประเมินผลงานทะเบียนนักเรียน ผลการปฏิบัติงานของครูประสบความสำเร็จตามแนวทางที่วางไว้ แต่มีปัญหา คือ การวิเคราะห์เครื่องมือในการวัดผล ประเมินผลนักเรียนและการจัดให้มีคลังข้อสอบ

๖) ด้านการประเมินผลการจัดการงานวิชาการ ผลการปฏิบัติงานของครูประสบผลสำเร็จตามแนวทางที่วางไว้

แนวทางแก้ไขในแต่ละด้านคือ โรงเรียนวางนโยบาย มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ มีการนิเทศติดตาม ประเมินผลและวิเคราะห์ เพื่อปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น^{๙๙}

วัลลภา จันทรพิชญ์ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรม ของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา” ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

๑. รูปแบบที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) การดำเนินกิจกรรมของรูปแบบที่ ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะเส้นฐาน ระยะทดลอง และระยะติดตามผล การดำเนินกิจกรรมในระยะทดลอง มีการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่อง การจัดการความคิดความเข้าใจ ทักษะการคิดเพื่อควบคุมตนเองด้วยเทคนิคการปรับพฤติกรรมทางปัญญา การเขียนโครงการช่วยเพื่อน การชักชวนซ้ำ การให้ข้อมูลย้อนกลับและเสริมแรงทางบวก

๒. ผลของการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา

๒.๑ นักศึกษากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมในระยะเส้นฐาน ระยะทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

^{๙๙}วีระ หงส์ทวี, “การพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎ์ ๒ จังหวัดฉะเชิงเทรา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๕) , หน้า ก-ข.

๒.๒ นักศึกษากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมจริยธรรม แตกต่างจากนักศึกษากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑^{๑๐๐}

พระครูนิวาสิตขันธ์ (ณรงค์ จตวฑฺฒโน) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนาส่วนมากเป็นหลักแห่งการพัฒนามนุษย์ โดยเฉพาะการพัฒนามนุษย์ให้พ้นจากบ่วงทุกข์ พระพุทธองค์ได้ทรงให้หลักอริยสัจ ๔ มาเป็นกรอบให้เกิดการแก้ไขปัญหาเชิงระบบ ขณะที่วิธีการหรือแนวทางนั้น พระพุทธองค์ได้ทรงให้หลักมัชฌิมาปฏิปทาหรือมรรคมีองค์ ๘ มาเป็นเครื่องชี้นำทาง ทั้งนี้มรรคมีองค์ ๘ นั้น พระพุทธองค์ยังทรงย่อให้เหลือเพียง ๓ ส่วนสำคัญที่จะสนับสนุนเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์ ซึ่งก็คือ “หลักไตรสิกขา” หรือหลักที่ว่าด้วยแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติที่เรียกว่า “ศีล” การหมั่นทำให้จิตใจเกิดความใสบริสุทธิ์ สะอาด สงบนิ่งด้วยแนวทางแห่ง “สมาธิ” และสุดท้ายคือการเข้าถึงองค์ความรู้ที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและสมบูรณ์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการฟันฝ่าทุกอุปสรรคปัญหาที่เรียกว่า “ปัญญา”^{๑๐๑}

ประทีป พิษทองกลาง ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการปรึกษาเชิงพุทธตามหลักกัลยาณมิตร” ผลการวิจัยพบว่า กัลยาณมิตร คือ ผู้เป็นต้นแบบแห่งความดีงามทั้งในด้านกายกรรม วาจกรรมและมโนกรรม มีกายสุจริต วาจาสุจริต มโนสุจริตเป็นผู้มีคุณสมบัติพร้อมแห่งการแนะนำ ประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น กัลยาณมิตรเป็นปัจจัยเบื้องต้นแห่งการพัฒนาชีวิตในทุกๆ ระดับ โดยมีพุทธพจน์ยืนยันอย่างหนักแน่นถึงความสำคัญของกัลยาณมิตรในการตั้งอยู่ในกุศลธรรม ตลอดถึงเป็นเหตุปัจจัยแห่งอริยมรรคมีองค์ ๘ ซึ่งเป็นวิถีทางอันประเสริฐในพุทธศาสนา

ส่วนการบูรณาการรูปแบบการปรึกษาตามแนวคิดจิตวิทยาและตามหลักพระพุทธศาสนา ทำให้ได้พบรูปแบบการปรึกษาเชิงพุทธ ได้แก่ ๑) จุดมุ่งหมายของการปรึกษา มี ๓ ประการ คือ (๑) สกัดปัญหา (๒) เยียวยาคนทุกข์ (๓) เพิ่มสุขยั่งยืน ๒) คุณลักษณะของพระพุทธรเจ้าในการปรึกษา คือ (๑) พระบุคลิกภาพชื่นตา (๒) พระวาจาชื่นใจ (๓) พระหฤทัยมั่นคง (๔) วางพระองค์สม่ำเสมอ (๕) คั้นใจความแตกต่าง (๖) วางพระกรุณาในหมู่สัตว์ ๓) กระบวนการปรึกษาเชิงพุทธ มี ๕ ขั้นตอน คือ ๑) สร้างสัมพันธภาพ ๒) สสำรวจตนเพื่อเข้าใจปัญหา สืบสาวหาสาเหตุ ๓) ขึ้นปรึกษา ๔) ลงมือปฏิบัติ ๕) ติดตามผล การปรึกษาเชิงพุทธเป็นกระบวนการปฏิบัติที่

^{๑๐๐}วัลลภา จันทรเพ็ญ, “การพัฒนาแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรม ของนักศึกษาทางอุตสาหกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ก-ข.

^{๑๐๑}พระครูนิวาสิตขันธ์ (ณรงค์ จตวฑฺฒโน), “รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ก-ข.

ช่วยปลุกพลังทางปัญญาของพุทธบริษัทให้ตื่นรู้ และเบิกบานในการดำเนินชีวิต สามารถสลัดออกจากทุกข์ได้ด้วยตนเองอย่างสิ้นเชิง

สำหรับรูปแบบการศึกษาเชิงพุทธตามหลักกัลยาณมิตร (KALYANAMITRA Model) มีกระบวนการศึกษา ๔ ขั้นตอน (๔ ส) ได้แก่ ๑) สร้างศรัทธา (Faith Development) ๒) สนทนาเปิดใจ (Mental Development) ๓) เสริมธรรมเสริมปัญญา (Wisdom Development) ๔) แสวงหาสันติ (Peace Development) โดยมีแนวปฏิบัติ ๑๒ ประการ ของผู้ให้การศึกษาและผู้ขอรับการศึกษาดังนี้ ได้แก่ ๑) เพียบพร้อมด้วยปัญญา (Knowledgeable) ๒) ปฏิพาน่าเลื่อมใส (Analytic Insight) ๓) ผู้นำจิตใจแห่งการภาวนา (Leadership) ๔) จิตอาสาเกื้อกูล (Yearning on volunteering) ๕) เกื้อหนุนความคิด (Advocating ideas) ๖) ร่วมจิตแก้ปัญหา (Noble Truth) ๗) มุ่งมั่นพัฒนาตน (Ambition) ๘) ดำรงชนม์มรรคา (Middle Ways) ๙) วิปัสสนาเสริมชีวิต (Insight Development) ๑๐) กระบวนการคิดแบบคายน (Thinking Wisely) ๑๑) เดินตามสายสัมมาสติ (Right Mindfulness) ๑๒) มิจฉาทิฏฐิมุงปหาน (Abandoning wrong view)

องค์ความรู้สำคัญที่ได้จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการศึกษาเชิงพุทธตามหลักกัลยาณมิตรครั้งนี้ มี ๒ ประการ คือ ๑) รูปแบบกัลยาณมิตร (KALYANAMITRA Model) ซึ่งนำเสนอแนวปฏิบัติ ๑๒ ประการ ของการศึกษาทั้งส่วนของผู้ให้การศึกษาและผู้ขอรับการศึกษาดังนี้ อันตั้งอยู่บนฐานของความเป็นกัลยาณมิตร คือ ปรโตโฆสะ และโยนีโสมนสิการ และ ๒) กระบวนการของการศึกษาเชิงพุทธตามหลักกัลยาณมิตร ๔ ขั้นตอน เรียกว่า ๔ ส Model คือ ๑) สร้างศรัทธา ๒) สนทนาเปิดใจ ๓) เสริมธรรมเสริมปัญญา และ ๔) แสวงหาสันติ^{๑๐๒}

บุญส่ง หาญพานิช ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา มีความต้องการในระดับมาก ขณะที่สภาพเป็นจริงในปัจจุบันเกิดขึ้นในระดับค่อนข้างน้อยในทุกด้านที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการความรู้ ได้แก่ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ การนำความรู้ไปใช้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การบริการความรู้ การสื่อสารความรู้ การใช้เทคโนโลยี วัฒนธรรมการไว้วางใจ วัฒนธรรมพลังร่วม นวัตกรรมเวิร์คเกอร์ สิ่งท้าทาย และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความรู้ ลักษณะงานที่ผู้บริหารมีความต้องการในระดับมาก ให้มีการนำองค์ความรู้ใหม่ๆ ซึ่งเกิดจากการบริหารจัดการความรู้ไปใช้ ได้แก่ การประกันคุณภาพการศึกษา รองลงมา คือ การพัฒนาการเรียนการสอน หลักสูตร เทคโนโลยี ห้องสมุด การวิจัย การประเมินความดีความชอบ การดำรงรักษาบุคลากร การสร้างนักวิชาการ การกำหนดภาระงานของบุคลากร และการบริการความรู้ ผู้บริหารมีความประสงค์ให้ในระดับมาก

^{๑๐๒}ประทีป พิษทองหลาง, “รูปแบบการศึกษาเชิงพุทธตามหลักกัลยาณมิตร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก-ข.

ให้มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ข้ามหน่วยงานทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการมากขึ้น ให้มีการบริการความรู้ในลักษณะของการร่วมมือที่ต่างฝ่ายต่างเป็นทั้งผู้ให้ และผู้รับบริการใน ๕ ด้าน คือ การเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณะ การถ่ายทอดความรู้ การจัดอบรมสัมมนา การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงความรู้ และการให้คำปรึกษา

รูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทยที่น่าเสนอ เน้นด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และการบริการความรู้ ซึ่งประกอบด้วย ๑๐ ด้าน ด้านวิสัยทัศน์ คือ การเป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้และชุมชนนักวิชาการด้านภารกิจ คือ การผลิต ถ่ายทอด และบริการความรู้ ด้านนโยบาย คือ ให้มีการแบ่งปันความรู้อย่างทั่วถึงทั้งภายในและภายนอกสถาบัน ด้านเป้าหมาย คือ การพัฒนาวัฒนธรรมการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมการบริการความรู้ พัฒนานอลลิเจ้เวอร์เคอร์ พัฒนาฐานความรู้อิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันและพัฒนาปฏิสัมพันธ์ความรู้ ด้านการประเมินคือ ประเมินความสามารถและวัฒนธรรมของสถาบัน ด้านยุทธศาสตร์ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการความรู้ไว้ ๖ ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ผู้บริหาร ยุทธศาสตร์นอลลิเจ้เวอร์เคอร์ ยุทธศาสตร์ปฏิสัมพันธ์ความรู้ ยุทธศาสตร์การสื่อสารความรู้และเทคโนโลยี ยุทธศาสตร์การไว้วางใจ และยุทธศาสตร์พลังร่วม ด้านสำนักบริหารจัดการความรู้ คือ การวางแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการความรู้ ด้านกระบวนการแบ่งปันแลกเปลี่ยนและบริการความรู้ คือ การเตรียมความพร้อม การกำหนดวิธีการแบ่งปัน และเปลี่ยนและบริการ การประเมิน และปรับปรุงแก้ไข ด้านผลการดำเนินการ คือ ทำให้ได้ วัฒนธรรมการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ และ การบริการความรู้ ชุมชนนอลลิเจ้เวอร์เคอร์ ฐานความรู้อิเล็กทรอนิกส์ปฏิสัมพันธ์ความรู้ นวัตกรรมการเรียนรู้ ผลิตภัณฑ์ และการบริการ^{๑๐๓}

วิชา ทองหง่า ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ๖ องค์ประกอบ คือ ๑) การประกันคุณภาพการศึกษา ๒) การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ๓) การนิเทศการศึกษา ๔) การแนะแนวศึกษา ๕) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ ๖) สื่อการเรียนการสอน ซึ่งองค์ประกอบทุกตัวมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โดยที่การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสื่อการเรียนการสอนมี

^{๑๐๓}บุญส่ง หาญพานิช, “การพัฒนาแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖) , หน้า ก-ข.

ความสัมพันธ์โดยตรงต่อการประกันคุณภาพการศึกษา และมีความสัมพันธ์โดยอ้อมกับการประกันคุณภาพการศึกษาโดยส่งผ่านการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน^{๑๐๔}

พระครูศรีรัตนธรรมวิเทศ (ปกานนท์ พิลานันท์) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติกัมมัฏฐานของผู้นำชาวพุทธในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติกัมมัฏฐานของผู้นำชาวพุทธในประเทศไทย ได้แก่ ๑) ด้านสถานที่วัดต้องมีสี่ป่าเยื้องทั้ง ๗ (๑.ที่อยู่ เสนาสนะสี่ป่าเยื้อง ๒.โคจรคาม การเดินทางสะดวก ๓.การพุดคุย คือ ธัมมัสสวนสี่ป่าเยื้อง ๔.บุคคล คือ บุคคลสี่ป่าเยื้อง ๕.โภชนะ คือ อาหารสี่ป่าเยื้อง ๖.ฤดู คือ ฤดูสี่ป่าเยื้อง และ ๗.อิริยาบถ) ตามหลักสี่ป่าเยื้อง ๒) ด้านวิทยากร ควรเป็นรูปแบบวิทยากรมีความรู้ดีตามหลักสี่ปฐิสธรรม ๗ คือ มีความประพฤติดี มีความสามารถดี รู้เหตุแห่งการเกิดของสุขหรือทุกข์ และผลที่จะเกิดจากเหตุ รู้จักตนเอง รู้จักประมาณ รู้จักกาลเทศะ รู้จักชุมชน และบุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้องแล้วนำกระบวนการพัฒนาเชิงระบบมาใช้ ๓) การบริหารจัดการที่ดี ต้องมีการประชุมปรึกษาหารือกันเนืองๆ และมีการวางแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว ระยะ ๑ ปี ๕ ปี ๑๐ ปี ตามหลักการบริหารนิยธรรม ๗^{๑๐๕}

สรุปได้ว่า รูปแบบ เป็นการสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้นหรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ถ้าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดี ก็ไม่เรียกว่าการพัฒนา และการพัฒนานั้น จะต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบและตรวจสอบกระบวนการแห่งความเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงโดยมีเป้าหมายให้เลือกสำหรับการพัฒนาหลายๆ เป้าหมาย รวมทั้งรูปแบบของการพัฒนาด้วย

^{๑๐๔}วิภา ทองหง่า, “รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔) , หน้า ก-ข.

^{๑๐๕}พระครูศรีรัตนธรรมวิเทศ (ปกานนท์ พิลานันท์), “รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติกัมมัฏฐานของผู้นำชาวพุทธในประเทศไทย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗) , หน้า ก-ข.

ตารางที่ ๒.๕ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ

นักวิจัย	ผลการวิจัย
<p>ประเสริฐ จรรยาสุภาพ, (๒๕๔๓ , หน้า ก-ข).</p>	<p>การกำหนดขนาดโรงเรียนที่เหมาะสมเชิงเศรษฐกิจของโรงเรียนมัธยมศึกษา</p> <p>๑. ต้นทุนดำเนินการและต้นทุนรวมของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขนาดและความเป็นเมืองของโรงเรียน โดยเงินเดือนและค่าจ้างประจำเป็นต้นทุนที่มีความสำคัญสูงสุด</p> <p>๒. ขนาดโรงเรียนที่เหมาะสมเชิงเศรษฐกิจของโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ โรงเรียนขนาดกลาง เพราะมีต้นทุนต่อหัวต่ำที่สุด</p>
<p>วราภรณ์ ผ่องสุวรรณ, (๒๕๕๓, หน้า ก-ข).</p>	<p>รูปแบบการสร้างความรู้ร่วมกัน ประกอบด้วย</p> <p>๑. ทีม</p> <p>๒. กระบวนการวิจัย</p> <p>๓. คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน</p> <p>๔. การแบ่งปันความรู้</p> <p>๕. การประเมินผล</p> <p>ขั้นตอนการสร้างความรู้ร่วมกัน ได้แก่</p> <p>๑. เตรียมความพร้อม</p> <p>๒. ตั้งทีมวิจัย</p> <p>๓. กำหนดประเด็นปัญหาวิจัยและแบ่งปันประสบการณ์</p> <p>๔. วางแผนการวิจัย อภิปรายร่วมกัน</p> <p>๕. เก็บรวบรวมข้อมูล</p> <p>๖. วิเคราะห์ข้อมูล</p> <p>๗. สะท้อนผลการปฏิบัติงาน</p> <p>๘. ผสานความรู้เพื่อสร้างความรู้ใหม่</p> <p>๙. นำเสนอรายงานวิจัยและประเมินผล</p>

ตารางที่ ๒.๕ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
วัลลภา จันทร์เพ็ญ, (๒๕๔๔ , หน้า ก-ข).	<p>รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา ๓ ระยะ ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ระยะเส้ันฐาน ๒. ระยะทดลอง ๓. ระยะติดตามผล
วีระ หงส์ทวี, (๒๕๔๕ , หน้า ก-ข).	<p>การพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ด้านการวางแผนงานวิชาการ ๒. ด้านการบริหารงานวิชาการ ๓. ด้านการจัดการเรียนการสอน ๔. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ๕. ด้านการวัดผลและประเมินผลงานทะเบียนนักเรียน ๖. ด้านการประเมินผลการจัดการงานวิชาการ
พระครูนิวิฐศีลขันธ (ณรงค์ จตวฑฒโน), (๒๕๕๗ , หน้า ก-ข).	<p>หลักพุทธธรรมในการพัฒนามนุษย์</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. หลักอริยสัจ ๔ ๒. หลักมัชฌิมาปฏิปทาหรือมรรคมืองค์ ๘ ๓. หลักไตรสิกขา
ประทีป พืชทองกลาง, (๒๕๕๖ , หน้า ก-ข).	<p>รูปแบบการปรึกษาเชิงพุทธตามหลักกัลยาณมิตร (KALYANAMITRA Model)</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. สร้างศรัทธา (Faith Development) ๒. สันทนาเปิดใจ (Mental Development) ๓. เสริมธรรมเสริมปัญญา (Wisdom Development) ๔. แสวงหาสันติ (Peace Development)

ตารางที่ ๒.๕ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
บุญส่ง หาญพานิช, (๒๕๔๖, หน้า ก-ข).	<p>ยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการความรู้ ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ยุทธศาสตร์ผู้บริหาร ๒. ยุทธศาสตร์นอลลิคจ์เวอร์เคอร์ ๓. ยุทธศาสตร์ปฏิสัมพันธ์ความรู้ ๔. ยุทธศาสตร์การสื่อสารความรู้และเทคโนโลยี ๕. ยุทธศาสตร์การไว้วางใจ ๖. ยุทธศาสตร์พลังร่วม
วิภา ทองหง่า, (๒๕๕๔, หน้า ก-ข).	<p>องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑) การประกันคุณภาพการศึกษา ๒) การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ๓) การนิเทศการศึกษา ๔) การแนะแนวศึกษา ๕) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ๖) สื่อการเรียนการสอน
พระครูศรีรัตนธรรมวิเทศ (ปกานนท์ พิลาพันธ์), (๒๕๕๗, หน้า ก-ข).	<p>รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติกัมมัฏฐาน</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ด้านสถานที่ วัดต้องมีสัปปายะทั้ง ๗ ๒. ด้านวิทยากร ควรเป็นรูปแบบวิทยากรมีความรู้ดี ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ๓. การบริหารจัดการที่ดี ต้องมีการประชุมปรึกษาหารือกันเรื่อยๆ ตามหลักอปริหานิยธรรม ๗

๒.๗.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระสังฆาธิการ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระสังฆาธิการ และขอแนะนำเสนอ ดังนี้

พระมหาศรณชัย มหาบุญโณ (การะเวก) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์ ได้ให้ความสำคัญกับการบริหาร ๖ ด้าน คือ ๑) ด้านการปกครอง ได้แก่ การกำหนดนโยบายจัดเป็นหลักสูตรบริหารจัดการสมัยใหม่ ๒) ด้านการศึกษา ได้แก่ พัฒนาบุคลากร บริหารโปร่งใส สร้างขวัญกำลังใจ ๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ การอุปถัมภ์ การศึกษาสงเคราะห์ วางแผน รวมถึงเสียสละให้ความสำคัญเยาวชน ๔) ด้านการเผยแผ่ ได้แก่ การใช้สื่อเทคโนโลยีเผยแผ่รอบด้าน มีกองทุนสนับสนุน ๕) ด้านการสาธารณูปการ ได้แก่ การปลูกฝังใส่ใจพัฒนาความรู้ เชิดชูแบบอย่าง และ ๖) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ การช่วยเหลือชุมชน อุทิศตนเพื่อศาสนา สมัครสมานสามัคคี^{๑๐๖}

พระมหาธฤติ วิโรจโน ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ สรุปได้ ๔ ประเด็น (VETS) คือ ๑) V=Vision มีการกำหนดนโยบาย มีรูปแบบ วิธีการทำงานที่แน่นอน ชัดเจน มีการทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการประสานงานกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดความร่วมมือกันระหว่างองค์กร มีการกำหนดแผนในอนาคตเป็นระยะสั้น ระยะยาว เพื่อกำหนดทิศทางในการทำงาน ๒) E=Education มีความรู้ความสามารถในพระธรรมวินัย และวิชาการต่างๆ ที่เหมาะสม ๓) T=Training มีการอบรม การฝึกฝนในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของพระสังฆาธิการ โดยจัดเป็นโครงการอบรมหรือหลักสูตรต่างๆ และ ๔) S=Study Tour รู้จักที่จะพัฒนาคน พัฒนางานให้เหมาะสมโดยศึกษา แลกเปลี่ยน ดูงานนอกสถานที่บ้าง^{๑๐๗}

^{๑๐๖}พระมหาศรณชัย มหาบุญโณ (การะเวก), “การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์”, ใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **บทความสรุปการประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ ๑**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๒๗๑.

^{๑๐๗}พระมหาธฤติ วิโรจโน, “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์”, ใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **บทความสรุปการประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ ๑**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๒๙๖.

ธงชัย สิงอุดม ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามทฤษฎีภาวะผู้นำ ประกอบไปด้วย ๔ ทฤษฎี คือ ๑) ภาวะผู้นำด้านคุณลักษณะผู้นำ ๒) ภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมผู้นำ ๓) ผู้นำตามสถานการณ์ ๔) ภาวะผู้นำด้านความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป และผู้นำแบบพอเพียงจะมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่มากที่สุด^{๑๐๘}

สรุปได้ว่า พระสังฆาธิการ มีบทบาทสำคัญการดูแลพระภิกษุสามเณรในปกครองให้ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย เป็นไปด้วยความเรียบร้อย นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่คำสอนแก่พุทธศาสนิกชน ซึ่งส่วนใหญ่มีทักษะในการบริหารงานในระดับมาก ซึ่งในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ พระสังฆาธิการถือว่ามีความสำคัญอย่างมาก เพราะถ้าพระสังฆาธิการมีทักษะและศักยภาพมาก การบริหารงานก็จะมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้าม ถ้าพระสังฆาธิการมีทักษะและศักยภาพต่ำ ก็ทำให้การบริหารงานแย่ลงไปด้วย

ตารางที่ ๒.๖ สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ

ชื่อนักวิจัย	ผลการวิจัย
ธงชัย สิงอุดม, (๒๕๕๗, หน้า ๒๗๘).	การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๘ ตามทฤษฎีภาวะผู้นำ ประกอบด้วย <ol style="list-style-type: none"> ๑) ภาวะผู้นำด้านคุณลักษณะผู้นำ ๒) ภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมผู้นำ ๓) ผู้นำตามสถานการณ์ ๔) ภาวะผู้นำด้านความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป

^{๑๐๘}ธงชัย สิงอุดม, ดร., “การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘”, ใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, บทความสรุปการประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๒๗๘.

ตารางที่ ๒.๗ สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ (ต่อ)

ชื่อนักวิจัย	ผลการวิจัย
<p>พระมหาศรณชัย มหาปุณฺโณ (การะเวก), (๒๕๕๗), หน้า ๒๗๑.</p>	<p>การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์ ได้ให้ความสำคัญกับการบริหาร ๖ ด้าน คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑) ด้านการปกครอง ได้แก่ การกำหนดนโยบายจัดเป็นหลักสูตรบริหารจัดการสมัยใหม่ ๒) ด้านการศึกษา ได้แก่ พัฒนาบุคลากร บริหารโปร่งใส สร้างขวัญกำลังใจ ๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ การอุปถัมภ์ การศึกษาสงเคราะห์ วางแผน รวมถึงเสียสละให้ความสำคัญเยาวชน ๔) ด้านการเผยแผ่ ได้แก่ การใช้สื่อเทคโนโลยีเผยแผ่รอบด้าน มีกองทุนสนับสนุน ๕) ด้านการสาธารณูปการ ได้แก่ การปลูกฝังใส่ใจพัฒนาความรู้ เชิดชูแบบอย่าง และ ๖) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ การช่วยเหลือชุมชน อุทิศตนเพื่อศาสนา สมัครสมานสามัคคี
<p>พระมหาธฤติ วิโรจโน, (๒๕๕๗), หน้า ๒๙๖.</p>	<p>รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ สรุปได้ ๔ ประเด็น (VETS) คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑) V=Vision มีการกำหนดนโยบาย มีรูปแบบ วิธีการทำงานที่แน่นอน ชัดเจน มีการทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการประสานงานกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดความร่วมมือกันระหว่างองค์กร มีการกำหนดแผนในอนาคตเป็นระยะสั้น ระยะยาว เพื่อกำหนดทิศทางในการทำงาน ๒) E=Education มีความรู้ความสามารถในพระธรรมวินัย และวิชาการต่างๆ ที่เหมาะสม ๓) T=Training มีการอบรม การฝึกฝนในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของพระสังฆาธิการ โดยจัดเป็นโครงการอบรมหรือหลักสูตรต่างๆ และ ๔) S=Study Tour รู้จักที่จะพัฒนาคน พัฒนางานให้เหมาะสมโดยศึกษา แลกเปลี่ยน ดูงานนอกสถานที่บ้าง

๒.๗.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

จากการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และขอเสนอ ดังนี้

ดาบตำรวจวรรณชัย สุขเจริญ ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า

บทบาทในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.20$) พิจารณารายด้านประกอบด้วย ๕ ด้าน ด้านการจัดระบบสายตรวจ ด้านการแสวงหาความร่วมมือ ด้านการประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชน ด้านการสืบสวนจับกุม และด้านการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

ผลการเปรียบเทียบบทบาทในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ สายงาน สถานภาพสมรส ระยะเวลาปฏิบัติงาน พบว่า บทบาทในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่สถานีตำรวจภูธรเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ทุกข้อ

ผลการศึกษาแนวทางของบทบาทในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ด้านการจัดการระบบสายตรวจ ควรกำหนดเขตพื้นที่รับผิดชอบให้เหมาะสม ด้านการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน เจ้าหน้าที่ตำรวจควรมีความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในพื้นที่ ด้านการประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชน ควรมีการสนับสนุนการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดทั้งภาครัฐและเอกชน ด้านสืบสวนจับกุม การสืบสวนจับกุมควรใช้เวลาในการติดตามให้น้อย ด้านการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน การสอบสวนไม่เป็นจริงตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติ^{๑๐๙}

พระครูสมุห์พนา ถาวรธมโม (อ่างแก้ว) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กรณีศึกษา : สถาบันธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า

๑) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย ร้อยละ ๗๙.๕๖ มีอายุอยู่ในช่วง ๒๑ - ๕๐ ปี ร้อยละ ๖๒.๖๗ มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ ๙๒.๙๒

^{๑๐๙}ดาบตำรวจวรรณชัย สุขเจริญ, “บทบาทในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ก-ข.

๒) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดกรณีศึกษา : สถาบันธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กรณีศึกษา : สถาบันธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมากที่สุด ๒ ด้าน คือ ด้านสมาธิ และด้านปัญญา ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กรณีศึกษา : สถาบันธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านศีล

๓) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กรณีศึกษา : สถาบันธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศและอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กรณีศึกษา : สถาบันธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กรณีศึกษา : สถาบันธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

๔) ข้อเสนอแนะ สถาบันธัญญารักษ์ ควรปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณในการจัดโครงการ/กิจกรรมด้านศาสนา ควรมีการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และควรเพิ่มทักษะการปฏิบัติการเพื่อลดปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอ^{๑๑๐}

เจริญ แฉกพิมาย และบัณฑิตา ศรีธนสาร ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ” ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากได้รับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด โดยได้รับความรู้จากสื่อ ๓ ลำดับที่มากที่สุด คือ สื่อวิทยุ/โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และหนังสือพิมพ์ และรู้จักยาเสพติดมากที่สุด ๓ ลำดับ คือ ยาบ้า (แอมเฟตามีน) กัญชา และใบกระท่อม โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่แน่ใจว่าชุมชนที่พักอาศัยอยู่มีการระบาดของยาเสพติด แต่มีความเห็นว่ายาเสพติดที่ระบาดในชุมชนที่พักอาศัยมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ ยาบ้า (แอมเฟตามีน) กัญชา และใบกระท่อม ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากไม่เคยถูกชักชวนให้ลองยาเสพติด และไม่ทราบว่าเพื่อนบางคนติดยาเสพติด โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งที่ว่าเพื่อนบางคนเสพยาเสพติดและทราบว่าการสูดดมเป็นวิธีการเสพยาที่เพื่อนใช้กันมากที่สุด และมีสาเหตุของการเสพยาเสพติดมากที่สุด คือ อายากลอง และมีความเห็นว่ายาเสพติดจะ

^{๑๑๐}พระครูสมุห์พนา ถาวรธมโม (อ่างแก้ว), “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กรณีศึกษา : สถาบันธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาสังคม*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖) , หน้า ก-ข.

ช่วยในเรื่องประสิทธิภาพในการเรียนหนังสือเป็นเรื่องที่ไม่จริง โดยมีความเห็นว่ายาเสพติดมีผลกระทบต่อตนเองมากที่สุด และในชุมชนที่พักอาศัยอยู่มีหน่วยงานราชการเข้าไปให้ความรู้และเข้าไปตรวจจับเรื่องยาเสพติด

๒. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระดับพฤติกรรมที่มีต่อการป้องกันยาเสพติดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระดับพฤติกรรมที่มีต่อยาเสพติดอยู่ในระดับมากที่สุด คือ นักศึกษาสามารถดำรงตนเองด้วยการไม่เสพยาเสพติดถึงแม้สถานที่พักอาศัยจะมีการระบาดของยาเสพติดก็ตาม ที่เหลือมีระดับพฤติกรรมที่มีต่อยาเสพติดอยู่ในระดับมากในทุกเรื่อง โดยเรื่องที่มากที่สุด ๕ ลำดับ คือ ครอบครัว ญาติ พี่น้องของนักศึกษาจะเสียใจและ รับผิดชอบไม่ได้หากพบว่านักศึกษาเสพยาเสพติด รองลงมา คือ นักศึกษาจะปฏิเสธทันทีเสมอเมื่อเพื่อน นำยาเสพติดมาและชวนให้เสพยาเสพติด นักศึกษากลัวว่าหากเสพยาเสพติดและถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับได้จะทำให้เสียอนาคตทางการศึกษา นักศึกษามีการป้องกันตนเองด้วยการปฏิเสธการทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิด และนักศึกษามีความรู้เรื่องพิษภัยของยาเสพติดเป็นอย่างดี จึงไม่เกี่ยวข้องหรือเสพยาเสพติด^{๑๑๑}

ศิวพร แพทย์ขิม ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนสตรีวิทยา ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๖” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นช่วงอยู่ระหว่างวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อน ไม่ต้องการความสนใจ ความเอาใจใส่จากคนในครอบครัวต้องการการยอมรับจากเพื่อน อาศัยเพื่อนกลุ่มเดียวกันเป็นประสบการณ์ในการเรียนรู้ และปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม จารีตประเพณีที่โน้มเอียงไปทางตะวันตก ทำให้วัยรุ่นรับวัฒนธรรมเหล่านั้นมาปฏิบัติ เช่น การแต่งกาย การไว้ผมรวมทั้งการใช้ยาเสพติดชนิดต่างๆ

นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นช่วงอยู่ระหว่างวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อน ไม่ต้องการความสนใจ ความเอาใจใส่จากคนในครอบครัวต้องการการยอมรับจากเพื่อน อาศัยเพื่อนกลุ่มเดียวกันเป็นประสบการณ์ในการเรียนรู้ และปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม จารีตประเพณีที่โน้มเอียงไปทางตะวันตก ทำให้วัยรุ่นรับวัฒนธรรมเหล่านั้นมาปฏิบัติ เช่น การแต่งกาย การไว้ผม รวมทั้งการใช้ยาเสพติดชนิดต่างๆ

^{๑๑๑}เจริญ แฉกพิมาย และปนัดดา ศรีธนะสาร, “พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ”, รายงานการวิจัย, (กองกิจการนักศึกษา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๕) , หน้า ก-ข.

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ทำให้นักเรียนกล้าที่จะปรึกษาปัญหาขัดข้องใจต่างๆ แล้วตัดสินใจ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติดได้ และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนที่เข้มงวดกวดขัน จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ผู้ปกครองตั้งไว้ ไม่กล้าออกนอกกลุ่มนอกทาง และเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครอง ดังนั้นย่อมส่งผลต่อเจตคติเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นไปในทางที่ดี นอกจากนั้นนักเรียนยังมีประสบการณ์ ความคิด ความเชื่อ ที่ได้รับจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เช่น โรงเรียน วิทยุ โทรทัศน์หรือสื่อต่างๆ ซึ่งมีผลต่อการเกิดค่านิยมที่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติดได้ ซึ่งแตกต่างกับนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ทำให้นักเรียนมีอิสระเสรี ไม่รู้อะไรผิด อะไรถูก อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กหันเข้าหายาเสพติดได้ ดังนั้นนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียน จึงมีเจตคติดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย^{๑๑๒}

พระอุทิศ อาสภจิตโต (สุขแสง) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๗๑ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๔๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน และการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ความสัมพันธ์ วุฒิการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีรายได้ ต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และปัญหา อุปสรรค และแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนน้อย อยู่ในช่วงสูงวัย ขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไข

^{๑๑๒}ศิวพร แพทย์ขิม, “พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนสตรีวิทยา ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๖”, รายงานการวิจัย, (หลักสูตรการศึกษาคณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๖), หน้า ก-ข.

ปัญหายาเสพติดของชุมชน เพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์บำบัดยาเสพติด และขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ขาดการสนับสนุนจากองค์กรส่วนปกครองท้องถิ่น^{๑๑๓}

ประจัน มณีนิล และ จิราภา วรเสียงสุข ได้วิจัยเรื่อง “สาเหตุและแรงจูงใจในการเสพยาเสพติดของกลุ่มเยาวชนในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้” ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุและแรงจูงใจในการเสพยาเสพติดของกลุ่มเยาวชนที่สำคัญมีอยู่ ๓ ประการ ด้วยกันคือ ประการแรก สาเหตุจากบุคลิกภาพเฉพาะตัวของผู้ติดยาเสพติดที่เกิดความคิดเกี่ยวกับตัวเองในทางที่ไม่ดี มีปมด้อย จึงเรียนรู้และรับเอาสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายไว้ ชื่นชอบไปในทางที่ชั่วร้ายเสียหาย มากกว่าที่จะประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม เป็นทางออกสำหรับชีวิตโดยการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิดสำหรับตนเอง ประการที่สอง พฤติกรรมหรือบุคลิกภาพที่บกพร่องของระบบครอบครัว ที่ขาดการขัดเกลาขาดการอบรมสั่งสอน และไม่เอาใจใส่ในการเลี้ยงดูเท่าที่ควรโดยเฉพาะผู้ชาย ประการที่สาม สาเหตุมาจากสังคมสิ่งแวดล้อมและชุมชน ที่เต็มไปด้วยยาเสพติดซึ่งหาซื้อขายกันได้ง่าย^{๑๑๔}

ธราเทพ โอชาธ และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลคาง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ เทศบาลตำบลคาง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าในพื้นที่เทศบาลตำบลคางทั้ง ๑๕ ชุมชน มีปัญหาผู้ค้ายาเสพติด ผู้เสพยาเสพติด และเป็นทั้งผู้ค้าและเสพยาเสพติดทุกชุมชน ส่วนผู้ผลิตไม่มีในพื้นที่ ผลการสร้างรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลตำบลคาง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดกาฬสินธุ์ จากการระดมสมองของกลุ่มแกนนำชุมชนทั้ง ๑๕ ชุมชน ได้โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจำนวนทั้งสิ้น ๗ โครงการ คือ โครงการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้ม โครงการจัดตั้งเวรยาม โครงการตั้งกุสัจคม โครงการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นประจำ โครงการจัดกีฬาต้านยาเสพติด โครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง และโครงการรณรงค์ ให้ประชาชนลด ละ เลิก อบายมุข และผลการประเมินรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่เทศบาลตำบลคาง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ทำการทดลองใช้รูปแบบในพื้นที่ ๘ ชุมชน โดยได้ทำการเปรียบเทียบก่อนการทดลองและหลังการทดลองพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ กล่าวคือ ผลการดำเนินงานทั้ง ๗ โครงการ ในพื้นที่ ๘ ชุมชน ทำให้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

^{๑๑๓}พระอุทิศ อาสภจิตโต (สุขแสง), “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ก-ข.

^{๑๑๔}ประจัน มณีนิล และ จิราภา วรเสียงสุข, “สาเหตุและแรงจูงใจในการเสพยาเสพติดของกลุ่มเยาวชนในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้”, *รายงานการวิจัย*, (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๑), หน้า ก-ข.

ลดลง ความพึงพอใจของประชาชนเพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดจากแนวความคิดของคนในชุมชนสามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้เป็นผลสำเร็จ^{๑๑๕}

โกศล อินทวงศ์ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษา ภาคตะวันออก ๓” ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาสภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ นำไปสู่รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาและกระตุ้นเสริมแรง สร้างขวัญกำลังใจในการพัฒนาตนเองและบุคคลรอบข้าง เสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยได้รูปแบบมีชื่อว่า KINCO Reinforcement Model ซึ่งประกอบด้วย Knowledge Identification (KI) คือ การร่วมกันกำหนดเงื่อนไขการให้ความรู้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การจัดการความรู้ Knowledge Norm (KN) บรรทัดฐานโทษพิชภัย ให้ความรู้ กฎ กติกา ของโทษพิชภัยของยาเสพติด Knowledge Cognitive Learning (KC) การให้ความรู้ แนวคิดเชิงนามธรรม การเรียนรู้เชิงพุทธิปัญญา และ Knowledge Operant Conditioning (KO) คือ การให้ความรู้โดยการทดลองทำและดูแลเป็นการวางเงื่อนไขที่กระทำ ซึ่งได้พัฒนามาจากทฤษฎีการเสริมแรงกระตุ้นให้นักศึกษามีการเรียนรู้ ภายหลังจากทดลองเพื่อประเมินรูปแบบในกลุ่มนักศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีการพัฒนาระดับการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ดีขึ้น

รูปแบบ KINCO Reinforcement Model นี้ สามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาและปัญหาอื่นๆ ในกลุ่มเด็กและเยาวชนได้^{๑๑๖}

สรุปได้ว่า การติดยาเสพติด ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากความอยากรู้อยากลอง และเพื่อนชวน การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่จะได้ผลดี จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน ครอบคลุมรวมทั้งชุมชนสำหรับการให้ความรู้แก่นักเรียนมัธยมศึกษาจะต้องเน้นให้นักเรียนมีความเข้าใจที่ถูกต้อง ตลอดจนตระหนักถึงความสำคัญต่อการดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง โดยที่ไม่พึ่งพายาเสพติด รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เล่นกีฬา ดนตรี ฯลฯ มีทัศนคติที่ดี เห็นคุณค่าของตนเองและมีจิตใจดี ช่วยเหลือครอบครัวและสังคมได้

^{๑๑๕}ธราเทพ โอชาธาส และคณะ, “รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์”, วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ; ว. มร.ม. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๕๔) : ๗๓ - ๗๔.

^{๑๑๖}โกศล อินทวงศ์, “การพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษา ภาคตะวันออก ๓”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐), หน้า ก-ข.

ตารางที่ ๒.๘ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

นักวิจัย	ผลการวิจัย
<p>ดาบตำรวจวรรณชัย สุขเจริญ, (๒๕๕๗ , หน้า ก-ข).</p>	<p>แนวทางของบทบาทในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด</p> <ul style="list-style-type: none"> - ด้านการจัดการระบบสายตรวจ ควรกำหนดเขตพื้นที่รับผิดชอบให้เหมาะสม - ด้านการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน เจ้าหน้าที่ตำรวจควรมีความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในพื้นที่ - ด้านการประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชน ควรมีการสนับสนุนการณรงค์ต่อต้านยาเสพติดทั้งภาครัฐและเอกชน - ด้านสืบสวนจับกุม การสืบสวนจับกุมควรใช้เวลาในการติดตามให้น้อย - ด้านการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน การสอบสวนไม่เป็นจริงตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติ
<p>พระครูสมุห์พนา ถาวรธมโม (อ่างแก้ว), (๒๕๕๖ , หน้า ก-ข).</p>	<p>การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ควรมีการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง</p>
<p>เจริญ แฉกพิมาย และปนัดดา ศรีธนสาร, (๒๕๕๕, หน้า ก-ข).</p>	<p>สื่อที่มีประสิทธิภาพในการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดได้ดีที่สุด ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. วิทยุ/โทรทัศน์ ๒. อินเทอร์เน็ต และ ๓. หนังสือพิมพ์
<p>ศิวพร แพทย์ขิม, (๒๕๕๖ , หน้า ก-ข).</p>	<p>การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ทำให้นักเรียนกล้าที่จะปรึกษาปัญหาขัดข้องใจต่างๆ แล้วตัดสินใจ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติดได้</p>

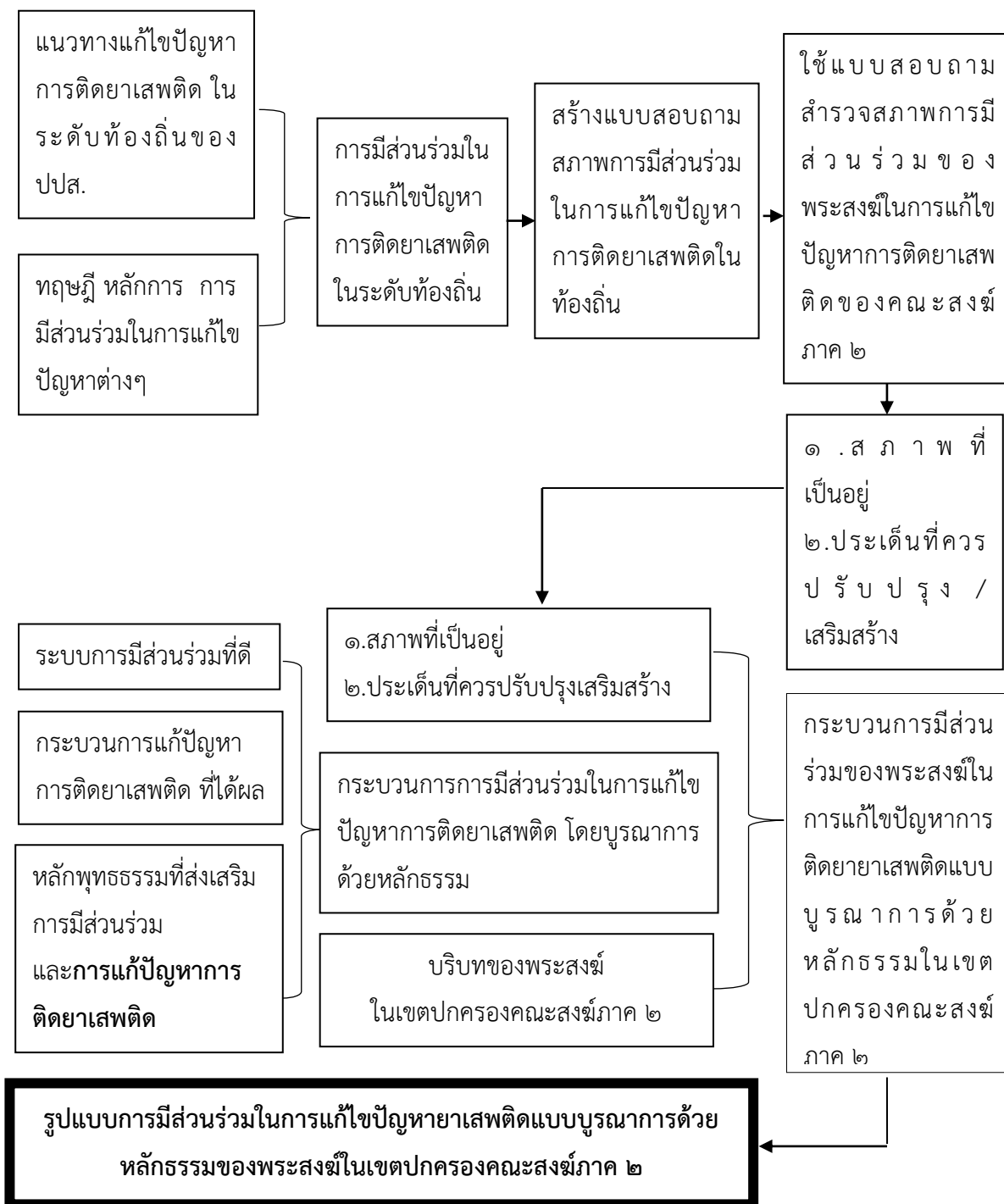

ตารางที่ ๒.๘ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
<p>พระอุทิศ อาสภจิโตโต (สุขแสง), (๒๕๕๗ , หน้า ก-ข).</p>	<p>การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด</p> <ul style="list-style-type: none"> - ด้านการประเมินผล - ด้านการสนับสนุน - ด้านการปฏิบัติการ - ด้านการวางแผน และ - ด้านการรับผลประโยชน์
<p>ประจัน มณีนิล และ จิราภา วรเสียงสุข, (๒๕๔๑, หน้า ก-ข).</p>	<p>สาเหตุและแรงจูงใจในการเสพยาเสพติดของกลุ่มเยาวชน</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. สาเหตุจากบุคลิกภาพเฉพาะตัว ๒. สาเหตุจากพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพที่บกพร่องของระบบครอบครัว ๓. สาเหตุมาจากสังคมสิ่งแวดล้อมและชุมชน
<p>ธราเทพ โอCHARS และคณะ, (๒๕๕๔ : ๗๓ - ๗๔).</p>	<p>โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. โครงการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้ม ๒. โครงการจัดตั้งเวรยาม ๓. โครงการตั้งภูมิจำกัด ๔. โครงการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นประจำ ๕. โครงการจัดกีฬาต้านยาเสพติด ๖. โครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง และ ๗. โครงการรณรงค์ให้ประชาชนลด ละ เลิก อบายมุข
<p>โกศล อินทวงศ์, (๒๕๕๐ , หน้า ก-ข).</p>	<p>รูปแบบการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. Knowledge Identification (KI) การร่วมกันกำหนดเงื่อนไขการให้ความรู้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ๒. Knowledge Norm (KN) บรรทัดฐานโทษพิษภัย ให้ความรู้ กฎ กติกา ของโทษพิษภัยของยาเสพติด ๓. Knowledge Cognitive Learning (KC) การให้ความรู้ แนวคิดเชิงนามธรรม การเรียนรู้เชิงพุทธิปัญญา และ ๔. Knowledge Operant Conditioning (KO) การให้ความรู้โดยการทดลองทำ

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ดังแผนภาพที่ ๒.๑

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” โดยมุ่งศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ และนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ มีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) กล่าวคือ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Analysis) กับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนด แนวทางการวิจัยไว้เป็น ๒ ส่วน โดยส่วนแรก ทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ทราบถึงประเด็นของการศึกษาในรายละเอียดที่สำคัญ และมีความครอบคลุมในเนื้อหาสาระสำคัญที่ทำการศึกษาอย่างครบถ้วน พร้อมกันนั้นในการวิจัยเชิงคุณภาพจะทำให้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึก (In-depth) ที่มีรายละเอียดชัดเจนสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ ส่วนที่สอง ทำการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อให้เกิดความเชื่อถือในเชิงประจักษ์ข้อมูล และวิเคราะห์ให้ทราบถึงเหตุผลที่มีส่วนสัมพันธ์กันกับข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่ออุดจุดด้อยของข้อมูลเชิงคุณภาพ จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบเบื้องต้น และนำเสนอต่อการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อพัฒนารูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๑ ประชากร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดกลุ่มประชากรที่ศึกษาไว้ คือ พระสังฆาธิการ ได้แก่ พระภิกษุผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ จำนวน ๓ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสระบุรี และจังหวัดอ่างทอง จำนวนรวมทั้งสิ้น ๑,๕๖๐ รูป^๑

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากร จำนวน ๑,๕๖๐ คน ซึ่งผู้วิจัยได้คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ดังนี้^๒

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ ๐.๐๕

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าในสูตร} \quad n &= \frac{1,560}{1 + 1,560(0.05)^2} \\ &= 318 \end{aligned}$$

ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๑๘ รูป

^๑สำนักงานเจ้าคณะภาค ๒, สถิติและรายนามพระสังฆาธิการ เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://watprayoon.org/index.php?topgroupid=1&groupid=95>, (๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๙).

^๒สุวรรีย์ สิริโกคาภิรมย์, การวิจัยทางการศึกษา, (ลพบุรี : ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒๙ - ๑๓๐.

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ที่	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
๑.	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	๕๐๔	๑๐๒
๒.	จังหวัดสระบุรี	๕๘๖	๑๑๙
๓.	จังหวัดอ่างทอง	๔๗๐	๙๗
รวม		๑,๕๖๐	๓๑๘

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้ ดังนี้

๑. พระราชวรเมธี (ประสิทธิ์ พรหมรสี)

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร, เลขานุการเจ้าคณะภาค ๒

๒. พระธรรมรัตนมงคล (นพปฎล กตสาโร)

เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, เจ้าอาวาสวัดพนัญเชิงวรวิหาร

๓. พระธรรมปิฎก (ชวลิต อภิวิฑฒโน)

เจ้าคณะจังหวัดสระบุรี, เจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาทวรมหาวิหาร

๔. พระราชสุวรรณหเวที (ประถม กนต์สีโล)

เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, เจ้าอาวาสวัดต้นสน

๕. พระครูธรรมธรรทวิ สุรจิตโต

เจ้าอาวาสวัดหนองนางแก้ว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๖. พระอธิการวิเชียร กิตติวัฒนโธ

เจ้าอาวาสวัดถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี

๗. พระครูสุวัฒนวรภิกข

เจ้าอาวาสวัดช้าง จังหวัดอ่างทอง

๘. พระวิจิตร อคฺคจิตโต

รองเจ้าอาวาสวัดถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี

๙. พระครูพิพัฒนศาสนกิจจาทร

เจ้าอาวาสวัดโคกม่วง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑๐. นายเสนห์ จันท์สุนทร

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปากกราน อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑๑. นางสาวินี แจ้เสนาะ

กำนันตำบลปากข้าวสาร อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

๑๒. นายสมหวัง ช่างขำ

กำนันตำบลโพสะ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

๑๓. นายรณีสถ์ชัย พุ่มเจริญ

นายอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑๔. นายแปลก เทพรัักษ์

นายอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

๑๕. นายสุเทพ อรุณวาท ผู้เคยเข้ารับการบำบัด

๑๖. นายอภิชาติ หวานสนิท ผู้เคยเข้ารับการบำบัด

๑๗. นายเสกสรรค์ สดใส ผู้เคยเข้ารับการบำบัด

๑๘. นายประสิทธิ์ แก้วมณี ผู้เคยเข้ารับการบำบัด

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งสิ้น ๑๘ คน

๓.๒.๔ ผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ได้แก่

๑) พระอุดมสิทธินายก อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓) พระมหาสุนันท์ สุนนโท อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔) พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหามบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕) ดร. อำนาจ บัวศิริ อธิการผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

๖) ดร. พิศมัย ทองเที่ยง ผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด ปปส

๗) ผศ.ดร. บุษกร วัฒนบุตร อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

๘) มลพรวิศิษฐ์ วรวรรณ ผู้อำนวยการส่วนป้องกันยาเสพติดในภาคประชาชน ปปส

๙) ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตนานาชาติ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ เครื่องมือสำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่

๑) แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In-depth Interview) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

๒) การสร้างเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ แล้วนำมาร่างข้อคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ต่อจากนั้นนำแบบสัมภาษณ์และข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๒ เครื่องมือสำหรับงานวิจัยเชิงปริมาณ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอน ลักษณะ และการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๑) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑.๑ ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ จากเอกสาร และผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้

๑.๒ กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๑.๓ กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๑.๔ สร้างเครื่องมือ

๑.๕ นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๑.๖ นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๑.๗ ปรับปรุงแก้ไข

๑.๘ จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กับกลุ่มตัวอย่าง

๒) ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ตามกรอบของการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๒ เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ในระดับต่างๆ คือ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร ระดับหารือ ระดับเข้ามามีบทบาท ระดับสร้างความร่วมมือ และระดับให้อำนาจ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น ดังนี้

๑. ระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีคำถามทั้งสิ้น จำนวน ๗ ข้อ
๒. ระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ มีคำถามทั้งสิ้น จำนวน ๗ ข้อ
๓. ระดับการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีคำถามทั้งสิ้น จำนวน ๗ ข้อ
๔. ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีคำถามทั้งสิ้น จำนวน ๗ ข้อ

มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- ๕ หมายถึง พระสังฆาธิการ ได้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- ๔ หมายถึง พระสังฆาธิการ ได้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- ๓ หมายถึง พระสังฆาธิการ ได้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- ๒ หมายถึง พระสังฆาธิการ ได้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- ๑ หมายถึง พระสังฆาธิการ ได้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์^๓ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐-๕.๐๐	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐-๔.๔๙	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐-๓.๔๙	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐-๒.๔๙	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๔๙	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

^๓ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

๓) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาคุณวุฒิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาคุณวุฒิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ ท่าน ประกอบด้วย

๑) พระครูปริยัติกิตติธำรง, ผศ.ดร. คณบดีคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) พระมหาอำนาจ อัสสุการี, ดร. อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓) ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔) ผศ.ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕) อาจารย์ ดร.ยุทธนา ปราณีต อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์รายข้อ (Index of Item-objective Congruence : IOC)^๔ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ ๐.๘ - ๑.๐ มีบางข้อที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า ๐.๕ จึงต้องปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

๓. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับพระสังฆาธิการ จังหวัดสิงห์บุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน

^๔เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๓ - ๒๔๔.

๓๐ รูป เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)^๕ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๘๙๖

๔. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาฯ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ งานวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

๑) การวิเคราะห์เชิงเอกสาร ศึกษาจากเอกสารต่างๆ ดังนี้

(๑) ข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการรวบรวมจากหนังสืออ้างอิงทางพระพุทธศาสนาต่างๆ จากพระไตรปิฎก (ภาษาบาลี) ฉบับ มหาจุฬาเตปิฎก ๒๕๐๐, พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

(๒) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการรวบรวมจากหนังสือ วารสาร บทความ งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ตลอดจนข้อมูลทางสถิติที่รวบรวมโดยหน่วยงานราชการหรือสถาบันการศึกษาและแหล่งข้อมูลที่เป็นที่ยอมรับ

อนึ่ง ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดถึงบทความ งานวิจัย ในวารสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ แล้ว ทำให้เห็นกรอบแนวคิด ประเด็นปัญหาของการวิจัย จากเอกสารที่ได้มีการทบทวนก่อนหน้านี้ หลังจากที่ได้ทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียดแล้ว ผู้วิจัยได้สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

(๑) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยให้แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview Guide) แยกระหว่างกลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติให้ตรงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

(๒) ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ จำนวนอย่างน้อย ๕ ท่าน เช่น ด้านการสังคมสงเคราะห์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ในการตรวจเครื่องมือการวิจัย ว่ามีความเที่ยงตรงและสามารถใช้ในการเก็บข้อมูลได้หรือไม่

^๕Lee J. Cronbach, *Essentials of Psychological Testing*, 4th ed., (New York : Harper & Row, 1971), p. 67.

(๓) ติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงผู้บริหาร หรือหัวหน้างานกลุ่มเป้าหมาย และเวียนหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้บริหาร หัวหน้าหน่วยงานต่างๆ ที่จะเข้าสัมภาษณ์

(๔) นำส่งหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยกำหนดวันที่จะไปขอสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

(๕) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสัมภาษณ์แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

๒) การสัมภาษณ์ (Interview)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-formal interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรทั้งหมด จึงมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

(๑) ขั้นตอนเตรียมการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนลงสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวันเวลาที่สัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับขอเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ พร้อมกันนั้น ผู้วิจัยจะต้องศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

(๒) ขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยก็จะไม่บันทึกเสียงเลย

๓) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

การจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดไว้ในเบื้องต้น เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎี เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวนทั้งสิ้น ๙ รูป/คน ซึ่งผู้วิจัยจะได้ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการตามระเบียบวิธี ดังต่อไปนี้

(๑) การนัดหมายวันเวลาจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้วิจัยจะทำการนัดหมายวันเวลาที่จะจัดกิจกรรมสนทนาดังกล่าว

(๒) หลังจากตกลงดั่งที่นัดหมายแล้ว ผู้วิจัยจะเดินทางไปยังพื้นที่กลุ่มเป้าหมายก่อนอย่างน้อย ๑ วัน ทั้งนี้ เพื่อเตรียมความพร้อมของการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม

(๓) ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม โดยที่ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการของกิจกรรมการสนทนากลุ่มเฉพาะ

(๔) ขณะสนทนากลุ่ม มีการบันทึกการดำเนินกิจกรรมด้วยเครื่องบันทึก (Recorder) และภาพ (Camera)

(๕) สรุปผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๓.๔.๒ งานวิจัยเชิงปริมาณ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

(๑) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ให้ตรงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

(๒) ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ จำนวนอย่างน้อย ๕ ท่าน เช่น ด้านการสังคม สงเคราะห์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ในการตรวจเครื่องมือการวิจัยว่ามีความเที่ยงตรงและสามารถใช้ในการเก็บข้อมูลได้หรือไม่

(๓) ติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงผู้บริหาร หรือหัวหน้างานกลุ่มเป้าหมาย และเวียนหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้บริหาร หัวหน้าหน่วยงานต่างๆ ที่จะเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

(๔) นำส่งหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยกำหนดวันที่จะไปขอแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) ด้วยตนเอง

(๕) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถดำเนินการดังนี้

๑) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

๒) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) และการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความ

ชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

๓) การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นแรกผู้วิจัยได้ตรวจสอบว่าได้ข้อมูลเพียงพอแล้วหรือยัง ข้อมูลนั้นได้ตอบปัญหาของการวิจัยแล้วหรือไม่ หากผู้วิจัยพบว่าได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกัน ผู้วิจัยจะตรวจสอบว่าข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation)^๖ คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถาม พร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย

๔) การสร้างบทสรุปและการพิสูจน์บทสรุป เป็นการนำแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยต่างๆ ทางวิชาการ มาสร้างเป็นบทสรุปร่วมกับข้อมูลที่เชื่อถือได้อีกครั้งหนึ่ง โดยเน้นความเชื่อมโยง เพื่อนำไปสู่การพิสูจน์ที่เป็นรูปธรรมและตรงต่อข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเชิงปริมาณ สามารถดำเนินการดังนี้

๑) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นหลักโดยการดำเนินการขั้นแรก คือ นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสำรวจ (Editing) แล้วดำเนินการบรรจุข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าทางสถิติ

๒) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้นผู้วิจัยหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตามโดยการใช้การประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เสนอข้อมูล ดังนี้

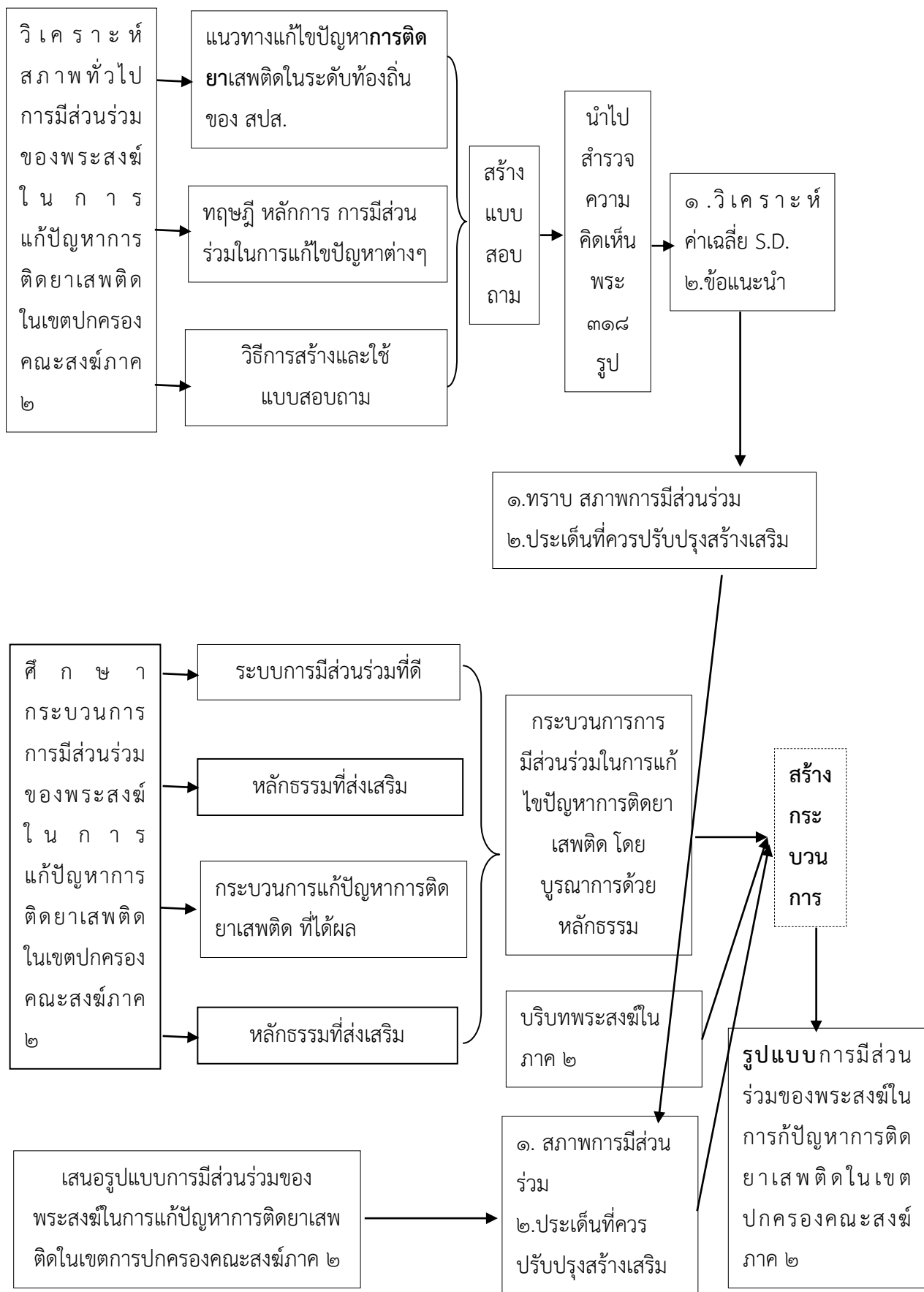
(๑) สถานภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

(๒) ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) โดยมีเกณฑ์พิจารณา ดังนี้

^๖สุภาวงศ์ จันทวานิช, การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๘, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๒๘ - ๑๓๐.

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐-๕.๐๐	หมายความว่า ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐-๔.๔๙	หมายความว่า ระดับความคิดเห็นมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐-๓.๔๙	หมายความว่า ระดับความคิดเห็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐-๒.๔๙	หมายความว่า ระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๔๙	หมายความว่า ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

(๓) ข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด นำมาจับกลุ่มคำตอบวิเคราะห์รายข้อ วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Techniques) นำเสนอข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงประกอบตาราง

แผนภาพที่ ๓.๑ แสดงกระบวนการวิจัย

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ระดับผู้บริหาร และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบเบื้องต้น ก่อนที่จะนำเสนอต่อเวทีสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อพัฒนารูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑ สภาพทั่วไปในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

๔.๒ กระบวนการการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

๔.๓ รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

๔.๔ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ สภาพทั่วไปในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ข้างต้น ถือเป็นแนวทางสำคัญในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ซึ่งสามารถสรุปผลโดยจำแนกเป็นรายด้านของการศึกษาวิจัย ดังนี้

๑) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ พบว่า ปัญหาการขาดการวางแผน และงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมในชุมชน จึงมีแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกรจากการสัมภาษณ์ พบว่า

๑.๑ พระสงฆ์ ต้องเพิ่มการประสานความร่วมมือกับชุมชน ผู้นำชุมชนต้องการให้พระสงฆ์เป็นผู้นำให้กับประชาชน ในการที่จะแก้ปัญหาให้กับชุมชน เพราะประชาชนศรัทธาในตัวพระสงฆ์^๑

๑.๒ พระสงฆ์ประสานงานกับหน่วยงานที่สามารถหาทุนมาร่วมในกิจกรรมของชุมชนเอง พระสงฆ์เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถที่ระดมทรัพยากรในด้านต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาชุมชน เช่น ชุมชนโรงเจ จัดซื้อจัดหากล่องวงจรปิดเพิ่มเติมจากที่หน่วยงานท้องถิ่นจัดสรรให้ เพื่อให้สามารถดูจากกล้องได้ทุกมุม โดยพระสงฆ์เป็นผู้ประสานงานและหางบประมาณ^๒

๑.๓ มีคณะทำงานที่ชุมชนแต่งตั้งขึ้นร่วมกับพระสงฆ์ในการชี้แจงและเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งกล้องวงจรปิดสามารถบันทึกภาพไว้ได้

๑.๔ ปัญหาจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนพบว่า คือการไม่ได้รับความสำคัญในการร่วมดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาในชุมชนทั้งด้าน การศึกษา ยาเสพติด สุขภาพและสวัสดิการชุมชน จากหน่วยงานราชการ เมื่อมีปัญหาที่ไม่สนใจกับปัญหา ไม่มีคณะทำงานเข้ามาดูแล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีน้อย น่าจะมีคณะทำงานที่เป็นคนในชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น ส่งไปอบรมให้สามารถดูแลช่วยเหลือขั้นพื้นฐาน หรือในรูปของสาธารณสุขชุมชน

๑.๕ วัดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนมีศักยภาพและรอบรู้ เข้าร่วมในการแก้ปัญหาให้กับชุมชน วัดเป็นศาสนสถานที่คนในชุมชนให้ความเคารพ และอยู่ร่วมกันในสังคมโดยอาศัยซึ่งกันและกัน ดังกระแสพระราชดำรัสที่ว่า “บวร”^๓ บ้าน วัด โรงเรียน วัดประกอบด้วยปูชนียสถานและปูชนียบุคคล ที่ควรแก่การสักการบูชา พระในวัดในชุมชนสามารถร่วมแก้ปัญหา ทั้งการศึกษา และยาเสพติด ประสานความสามัคคีของคนในชุมชน และสามารถตัดสินใจปัญหาต่างๆ ของคนในชุมชนได้

ดังนั้น ผู้นำชุมชนจะรู้ว่าปัญหาของชุมชนอยู่ที่ไหน ใครส่ง ใครสนับสนุน ใครจากหน้าย ผู้นำชุมชน ฆราวาส พระ จึงมีได้มีส่วนในการระดมความคิดเห็นในการแก้ปัญหายาเสพติด

๑.๖ การปฏิบัติและดำเนินงานของชุมชน จะได้มาจากคำถามที่ว่า ในชุมชนใครทำประโยชน์ให้แก่โครงการ/กิจกรรมใดบ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การศึกษาปัญหา

^๑สัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ แก้วมณี, ผู้เคยเข้ารับการบำบัด, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐.

^๒สัมภาษณ์ นางสาวินี แจ่มเสนาะ, กำนันตำบลปากข้าวสาร อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^๓สัมภาษณ์ พระครูพิพัฒนศาสนกิจจาทร, เจ้าอาวาสวัดโคกม่วง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓ กันยายน ๒๕๕๙.

ยาเสพติด สุขภาพและสวัสดิการชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมในชุมชนโดยการช่วยเหลือ ด้านวัสดุอุปกรณ์ การบริหารงาน และการขอความช่วยเหลือประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นความสามารถของผู้นำชุมชน

๑.๗ ให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมด้วยจิตอาสาและกายอาสา ขณะเดียวกันหน่วยงานท้องถิ่น ต้องให้การยอมรับว่าชุมชน มีความสามารถในการตัดสินใจ เพราะเป็นเจ้าของพื้นที่รู้ปัญหาดี แก้ปัญหาได้ ให้โอกาสได้แก้ปัญหาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งด้านการศึกษา ยาเสพติดสุขภาพคนในชุมชน ให้การเรียนรู้วิธีการขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาอย่างถูกวิธี และยั่งยืน^๔

สรุปได้ว่า เป็นกระบวนการระหว่างพระสงฆ์ หน่วยงานท้องถิ่น และผู้นำชุมชนในการร่วมมือกัน ร่วมปฏิบัติ/ดำเนินการ ในแนวทางการปกครองส่วนท้องถิ่นของหน่วยงานท้องถิ่น ที่เน้นชุมชนมีส่วนร่วม โดยการร่วมเป็นคณะกรรมการต่างๆ ของชุมชน เพื่อให้มีการระดมการมีส่วนร่วมในการหาสาเหตุของปัญหาในชุมชนและแนวทางแก้ไข เพื่อนำไปสู่แผนปฏิบัติของวัดและหน่วยงานท้องถิ่น จะเป็นนโยบายและแผนการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นจริงๆ และส่งเสริมโดยการให้การอบรม/สัมมนา ดูงานตามเขตต่างๆ ที่ประสบผลสำเร็จในแต่ละเรื่อง เช่น ชุมชนที่ประสบความสำเร็จเรื่องธุรกิจ SML ในแต่ละชุมชน เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

๒) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับหารือ

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ พบว่า

๒.๑ พระสงฆ์มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มชุมชนและเลือกผู้นำ เพื่อช่วยเหลือสังคมที่ตนเองอยู่อาศัยให้มีความเจริญก้าวหน้า ต้องการพัฒนาและแก้ปัญหาให้กับชุมชน^๕

๒.๒ ถ้าผู้นำชุมชนสามารถแก้ปัญหาเบื้องต้นในชุมชนจะทำให้ปัญหาไม่ขยายผลออกไปในแต่ละเดือนวัดจะเรียกประชุมผู้นำชุมชนและชาวบ้าน เพื่อรายงานกิจกรรมต่างๆ และขอความร่วมมือจากชุมชน ชุมชนจะได้รับประโยชน์จากการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่สามารถส่งเสริมกิจกรรมในชุมชน เช่น การจัดลานกีฬาสำหรับชุมชน^๖

^๔สัมภาษณ์ พระครูธรรมธชวารี สุรจิตโต, เจ้าอาวาสวัดหนองนางแก้ว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๕สัมภาษณ์ พระครูพิพัฒนศาสนกิจจาทร, เจ้าอาวาสวัดโคกม่วง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^๖สัมภาษณ์ นางสาวินี แจ้งเสนาะ, กำนันตำบลปากข้าวสาร อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

๒.๓ พระสงฆ์ร่วมกับผู้นำชุมชนได้สำรวจสถานที่รกร้างว่างเปล่าในชุมชน และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อหางบประมาณมาจัดปรับปรุงสถานที่เพื่อให้เป็นลานกีฬาของคนในชุมชน ให้คนในชุมชนมีสุขภาพที่แข็งแรง เกิดความสามัคคี มีสุขภาพที่แข็งแรง เช่นในเรื่องการจัดเจ้าหน้าที่หรือให้คนในชุมชน ร่วมกันจัดเวรยามรักษาเวรยามป้องกันภัยยาเสพติด เป็นการลดภาระผู้ปกครอง ชุมชนปลอดภัย ให้เข้าร่วมในโครงการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน^๗

๒.๔ พระสงฆ์ร่วมกับผู้นำชุมชนได้รับผลประโยชน์ในการมีส่วนร่วมจากกิจกรรมที่ชุมชนได้รับผลกระทบ และหาสาเหตุ หาแนวทางแก้ไข หางบประมาณในการแก้ปัญหาตัวเอง ในส่วนของผลประโยชน์ที่เป็นการนำนโยบายมาปฏิบัติ หน่วยงานท้องถิ่นต้องทำความเข้าใจให้ชุมชนได้เห็นถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมว่าชุมชนจะได้รับอะไร ถ้าหากทุกคนได้ร่วมกันสำรวจ หาสาเหตุของปัญหา เรียนรู้แนวทางป้องกัน และหาทางแก้ไข จากการที่ชุมชนเป็นเจ้าของปัญหา และเรียนรู้ป้องกัน แก้ไขเอง ผลที่ได้จะเป็นการแก้ปัญหาระยะยาวต่อชุมชน ตนเอง บุตรหลาน และสมาชิกร่วมในสังคม^๘

๒.๕ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของประชาชนตามแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชน ในแนวทางการปกครองส่วนท้องถิ่นของหน่วยงานท้องถิ่น ที่เน้นชุมชนมีส่วนร่วม โดยมีองค์กรต่างๆ ในชุมชน เช่น วัด โรงเรียน ให้ความร่วมมือและเกิดความสามัคคีและสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน^๙

๒.๖ การเรียนรู้จะสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การมีข้อมูลเด็กด้อยโอกาส คนพิการ โดยส่งเสริมให้ได้รับโอกาส เช่น การจัดหาทุนการศึกษา แหล่งเรียนรู้สำหรับคนด้อยโอกาส เช่น วัดสนับสนุนทุนการศึกษา อาหารที่อยู่อาศัย หรือได้รับการแก้ไขทั้งในรูปของการศึกษาในระบบและนอกระบบ เช่น โรงเรียนผู้ด้อยโอกาส ทำให้ทุกคนได้รับโอกาสเท่าเทียมกัน

๒.๗ การร่วมกันแก้ปัญหา ยาเสพติด ในการแจ้งเบาะแสคนซื้อ คนขาย คนในชุมชนจะได้รับประโยชน์โดยบุตรหลานจะปลอดภัยจากยาเสพติด^{๑๐} การได้รับการจัดสรรสถานที่เพื่อการออกกำลังกาย เช่น ลานกีฬา โดยหน่วยงานท้องถิ่น หรือสถานที่ในวัด ประชาชนก็จะมีสุขภาพแข็งแรง ลดปัญหาค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสุขภาพ

^๗สัมภาษณ์ พระครูพิพัฒนศาสนกิจจาทร, เจ้าอาวาสวัดโคกม่วง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^๘สัมภาษณ์ พระครูสุวัฒน์วรกิจ, เจ้าอาวาสวัดช้าง จังหวัดอ่างทอง, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^๙สัมภาษณ์ นายแปลก เทพรัักษ์, นายอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๑๐}สัมภาษณ์ นายสมหวัง ช่างขำ, กำนันตำบลโพสะ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๐.

สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมอนุรักษ์สภาพแวดล้อม มีการรณรงค์การแก้ปัญหาขยะเน่าเหม็น คุณดองปราศจากขยะ ทำให้ลดปัญหามลพิษ โดยชุมชนจะช่วยกันป้องกันทำให้เกิดการแก้ปัญหาในระยะยาวได้

๓) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับเข้ามามีบทบาท

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ พบว่า พระสงฆ์ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียต่อการพัฒนาชุมชนอีกทั้งเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณของชุมชนสังคมได้จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อให้ยาเสพติดลดลงสรุปได้ดังนี้

- ๑) การเทศนาหรือการแสดงธรรม การอบรมคุณธรรม จริยธรรม^{๑๑}
- ๒) เข้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่ออบรมเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด
- ๓) ร่วมกับทางจังหวัดจัดกิจกรรม “งดเหล้า เข้าพรรษา” “เทเหล้า เผาบุหรี” โดยเอื้อเพื่อสถานที่ภายในวัดเป็นที่จัดกิจกรรม
- ๔) จัดนิทรรศการรณรงค์ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด โดยทำบอร์ด ประชาสัมพันธ์ในศาลาวัด มุมใดมุมหนึ่งในวัดที่มีประชาชนผ่านไปมาสามารถมองเห็นได้ชัดเจน^{๑๒}
- ๕) การป้องกันยาเสพติดภายในวัด วัดใดที่มีสามเณรเป็นจำนวนมากเจ้าอาวาสก็ดำเนินการโดยให้สามเณรรุ่นพี่ดูแลรุ่นน้อง คอยให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง^{๑๓}
- ๖) จัดอบรมพระสังฆาธิการและผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาให้กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- ๗) ขอความเมตตาเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ ห้ามมิให้มียาเสพติดเข้าไปในวัดโดยเด็ดขาด
- ๘) มีอุปสรรคเกี่ยวกับการเทศนาเรื่องยาเสพติด บางแห่งคนไม่ชอบให้พูดถึงถือว่าเป็นการดูถูกไม่ให้เกียรติ^{๑๔} เช่น ในเรือนจำ เพราะโดยส่วนใหญ่คนที่ติดคูกุนั้นมีคดีเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นจำนวนมาก

^{๑๑}สัมภาษณ์ พระธรรมปิฎก, เจ้าคณะจังหวัดสระบุรี, เจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาทวรมหาวิหาร, ๔ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๑๒}สัมภาษณ์ พระธรรมรัตนมงคล, เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, เจ้าอาวาสวัดพนัญเชิงวรวิหาร, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๓}สัมภาษณ์ พระครูสุวัฒน์วรกิจ, เจ้าอาวาสวัดช้าง จังหวัดอ่างทอง, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๑๔}สัมภาษณ์ นายเสน่ห์ จันทร์สุนทร, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปากกราน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

๙) พระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งที่ได้มีส่วนเข้าร่วมการแก้ไขปัญหายาเสพติด การมีส่วนร่วมดังกล่าวได้อาศัยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน สามารถทำได้ในระดับหนึ่ง^{๑๕}

๑๐) เข้าร่วมกิจกรรมของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลโดยส่งวัดเข้าประกวดวัดส่งเสริมสุขภาพ ลานวัด ลานกีฬา ตำนายาเสพติด^{๑๖} ในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัดตามลำดับ นอกจากนั้นได้ทำป้ายปิดประกาศหน้าวัดโดยใช้ข้อความว่า วัดส่งเสริมสุขภาพ การเริ่มต้นพัฒนาวัดให้เป็นวัดส่งเสริมสุขภาพนั้น เจ้าอาวาสต้องเปิดใจกว้างเพราะต้องใช้งบประมาณในการลงทุนสร้างสนามกีฬาด้วยงบประมาณของวัดก่อน จากนั้นจึงของบประมาณสนับสนุนจากประชาชนรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล

วิธีคิดและวิธีการที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สรุปได้ดังนี้

๑) พระสงฆ์ต้องร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ จัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนถึงโทษภัยของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง เพราะพระสงฆ์ถือว่าเป็นผู้นำท้องถิ่น เป็นที่พึ่งทางจิตใจ ดังนั้นจึงต้องพัฒนาชุมชนให้หลีกเลี่ยงจากยาเสพติด

๒) พระสงฆ์ควรตระหนกอยู่เสมอว่าถือเป็นบทบาทและหน้าที่ของชาวพุทธที่จะต้องรณรงค์ให้สังคมปลอดจากยาเสพติด^{๑๗}

๓) การปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดี เพราะพระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม คือต้องหลีกเลี่ยงจากยาเสพติดให้ได้^{๑๘}

๔) การสร้างองค์ความรู้ พระสงฆ์ได้ใช้วิธีการเพื่อให้ตนเองเกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเสียก่อนโดยการเข้ารับการอบรมจากภาครัฐ ทำการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ที่ได้รับ จากนั้นจึงขยายผลองค์ความรู้นั้นไปสู่ประชาชน

๕) การเปลี่ยนทัศนคติ^{๑๙} คือพระสงฆ์พยายามเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนให้เห็นถึงโทษภัยของยาเสพติด

^{๑๕}สัมภาษณ์ พระราชวรเมธี, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร, เลขานุการเจ้าคณะภาค ๒, ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๖}สัมภาษณ์ นายสมหวัง ช่างชำ, กำนันตำบลโพสะ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๑๗}สัมภาษณ์ พระธรรมปิฎก, เจ้าคณะจังหวัดสระบุรี, เจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาทวรมหาวิหาร, ๔ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๑๘}สัมภาษณ์ พระครูพิพัฒนศาสนกิจจาทร, เจ้าอาวาสวัดโคกม่วง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๙}สัมภาษณ์ พระครูธรรมธวัช สุรจิตโต, เจ้าอาวาสวัดหนองนางแก้ว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

๖) พระสงฆ์จะต้องเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนแล้วค่อยไปอบรมสั่งสอนประชาชนเกี่ยวกับยาเสพติด^{๒๐}

๗) รัฐจะต้องมีมาตรการที่ชัดเจน นั่นคือควรแก้ไขกฎหมายด้วยการเพิ่มโทษให้หนักขึ้นและนำไปปฏิบัติให้ได้จริงๆ กับผู้กระทำความผิดตลอดถึงผู้ค้ารายใหญ่และรายย่อย

๘) ต้องให้วัดเป็นแบบอย่างในการลดยาเสพติดอย่างถาวร^{๒๑} การที่มียาเสพติดเข้าไประบาดในวัดถือเป็นเรื่องใหญ่ พระสงฆ์ต้องสอดส่องดูแลห้ามไม่ให้มียาเสพติดเข้าไปจำหน่ายภายในวัด^{๒๒} ถึงแม้จะมีการจัดงานบุญประจำปีหรืองานบุญอื่นๆ ก็ตาม

๙) แนะนำให้รู้จักการหาเวลาว่างด้วยการประกอบอาชีพ มีงานทำ มีรายได้ ให้อยู่ดีกินดีไม่ให้เข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเป็นการแก้ไขหลังจากนาผู้ติดยาเสพติดไปบำบัดแล้ว ถือเป็น การสร้างชีวิตใหม่เพื่อส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๑๐) สร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก เยาวชน^{๒๓} จัดโครงการต่อต้านยาเสพติดในโรงเรียนให้เห็นโทษภัยของยาเสพติดว่าร้ายแรงเพียงใด

แนวทางการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น สรุปได้ดังนี้

๑. พระสงฆ์ต้องมีการสร้างเครือข่ายกลไกการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขการรณรงค์และป้องกัน^{๒๔} เป็นการทำงานร่วมกันขององค์กรภาคีและเครือข่ายภาคประชาชน

๒. การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดพระสงฆ์ต้องมีการบูรณาการกระบวนการและรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาอันแท้จริงที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างเหมาะสม^{๒๕}

๓. พระสงฆ์ต้องมีการใช้วิปัสสนากรรมฐานในการฟื้นฟูสมรรถภาพของประชาชนที่ติดสารเสพติด

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระราชวรเมธี, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร, เลขานุการเจ้าคณะภาค ๒, ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระธรรมรัตนมงคล, เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, เจ้าอาวาสวัดพนัญเชิงวรวิหาร, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายรณีสร์ชัย พุ่มเจริญ, นายอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระราชสุวรรณเวที, เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, เจ้าอาวาสวัดต้นสน, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระอธิการวิเชียร กิตติวัฒน์, เจ้าอาวาสวัดถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายเสน่ห์ จันทร์สุนทร, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปากกราน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

๔. พระสงฆ์ต้องมีการใช้ยาสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดในการถอนพิษยา^{๒๖}

๕. พระสงฆ์ต้องรู้จักระดมคนในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง^{๒๗} หรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาของชุมชน ให้แต่ละทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๖. พระสงฆ์ต้องแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ตลอดถึงภูมิธรรมที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการแสดงธรรมอยู่เสมอ^{๒๘}

๗. พระสงฆ์ควรเข้าร่วมเป็นวิทยากรในโครงการพุทธธรรมบำบัดยาเสพติด โครงการธรรมสัญจร หรือโครงการที่เกี่ยวกับยาเสพติดที่หน่วยงานของรัฐได้จัดขึ้น

๘. สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด แม้แต่การถวายหมาก พลู บุหรี่ แก่พระสงฆ์ก็ควรรณรงค์ให้ดังอย่างจริงจัง^{๒๙} ปรับเปลี่ยนแนวคิดของประชาชนถึงแม้จะเป็นประเพณี ค่านิยมที่เคยปฏิบัติแต่ต้องชี้แจงให้เห็นถึงโทษภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ร่างกาย สังคม และสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่า หน่วยงานของรัฐ คือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ต้องจัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการเกี่ยวกับยาเสพติดให้ต่อเนื่องไปเรื่อยๆ เพราะถือเป็นกำลังใจของผู้จัดกิจกรรมใช้หลัก “ปรับทุกข์ ผูกมิตร สร้างหลัก ปักฐาน” คือต้องสร้างความคุ้นเคยกับทุกคน ทุกฝ่ายทั้งผู้ค้าผู้เสพ และหน่วยงานของรัฐ ประสานให้ทุกฝ่ายเข้าใจซึ่งกันและกันแล้วหาทางออกร่วมกัน

๔) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับสร้างความร่วมมือ

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ พบว่า

^{๒๖}สัมภาษณ์ พระธรรมรัตนมงคล, เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, เจ้าอาวาสวัดพนัญเชิงวรวิหาร, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๒๗}สัมภาษณ์ พระราชสุวรรณเวที, เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, เจ้าอาวาสวัดต้นสน, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๒๘}สัมภาษณ์ พระราชวรเมธี, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร, เลขานุการเจ้าคณะภาค ๒, ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๒๙}สัมภาษณ์ นายสมหวัง ช่างขำ, กำนันตำบลโพสะ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๐.

๔.๑ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม สิ่งแรกที่ต้องพิจารณา คือ บทบาทและคุณสมบัติของ ผู้นำชุมชน ที่เป็นคนกลางที่ต้องรับผิดชอบต่อชุมชนและร่วมประสานกับงานกับหน่วยงานภาครัฐ และ ชุมชน เพื่อให้การบริหารจัดการการปกครองส่วนท้องถิ่น นโยบาย แผนงาน กิจกรรมต่างเพื่อมีการ กระจายการปกครองไปยังประชาชน ตามแผนพัฒนาฯ ของชุมชน ได้รับการถ่ายทอดจาก ชุมชน/ หน่วยงานภาครัฐ ไปยังชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อเป็นการลดภาระและเข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริงของ หน่วยงานราชการ ซึ่งผู้นำจะต้องเสียสละทั้งกำลังใจ กำลังกาย และกำลังทรัพย์ ด้วยความรู้ ความสามารถของผู้นำชุมชน^{๓๐}

๔.๒ การให้ผู้นำการเป็นคณะกรรมการต่างๆ เช่น ด้านการศึกษา ปัญหายาเสพติด ปัญหาสุขภาพและสวัสดิการของคนในชุมชน การดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมใน ชุมชน ผู้นำชุมชนสามารถนำเสนอเพื่อแก้ปัญหา ด้านการศึกษา ปัญหายาเสพติด ปัญหาสุขภาพและ สวัสดิการของคนในชุมชน การดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมในชุมชน

๔.๓ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการร่วมพิจารณากิจกรรม นโยบาย แผนพัฒนาชุมชน เพื่อ นำเข้าสู่แผนพัฒนาชุมชน ชุมชนต้องได้รับความรู้ที่ถูกต้องทันสมัย ตรงความต้องการและเหตุการณ์ เพื่อรู้เท่าทันปัญหา เช่น ด้านการศึกษา ปัญหายาเสพติด ปัญหาสุขภาพและสวัสดิการของคนใน ชุมชน การดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมในชุมชน เพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ หรือความรู้ ในการประสานงานร่วมกับฝ่ายต่างๆ ในเขต^{๓๑}

๔.๔ การก่อตั้งชุมชนในชุมชน ผู้นำชุมชนมีวัตถุประสงค์ในการตั้งชุมชน ที่รวมตัวกัน และเลือกผู้นำ ขึ้นทะเบียนตามข้อกำหนดของชุมชน มิใช่เป็นการแต่งตั้งโดยเขตเป็นผู้คัดเลือกแต่ อยางใด ทำให้ไม่ค่อยได้รับการเหลียวแลจากหน่วยงานเท่าที่ควร ทั้งๆ ที่อำเภอมีฝ่ายพัฒนาชุมชน และสวัสดิการสังคม เป็นฝ่ายรับผิดชอบและดูแลชุมชนในพื้นที่เขต แต่การบริหารงานของอำเภอ ก็ ยังคงเป็นการบริหารระบบราชการที่เป็นคำสั่งจากบนลงล่าง ทำให้เขตมีหน้าที่สั่งการ เช่น เมื่ออำเภอ ต้องการข้อมูล เด็กที่ไม่เรียนหนังสือ คนสูงอายุ ผู้พิการ หรือคนด้อยโอกาสในชุมชน เจ้าหน้าที่ก็จะขอ ความร่วมมือจากผู้นำชุมชน ซึ่งขัดกับหลักการมีส่วนร่วมที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนได้มีส่วน ร่วมในการคิด ริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมี ผลกระทบถึงชุมชน^{๓๒} ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการมีส่วนร่วมนั้น

๔.๕ การที่พระสงฆ์จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น จากสภาพความเป็นจริงแล้ว ผู้นำ ชุมชนไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชนหรือหน่วยงานภาครัฐเท่าที่ควร เป็นการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาใน

^{๓๐}สัมภาษณ์ พระราชวรเมธี, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร, เลขานุการเจ้าคณะภาค ๒, ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๓๑}สัมภาษณ์ นายเสกสรรค์ สดใส, ผู้เคยเข้ารับการบำบัด, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐.

^{๓๒}สัมภาษณ์ นายอภิชาติ หวานสนิท, ผู้เคยเข้ารับการบำบัด, ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐.

ชุมชนกันเองมากกว่าในชุมชนหรือเขตเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐจะต้องเป็นผู้ที่สนับสนุนและให้ความร่วมมือกับผู้นำชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งและลดภาระของชุมชน ซึ่งปัญหาที่พบคือ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐเท่าที่ควร ผู้นำชุมชนไม่ได้รับการยอมรับ ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของผู้นำชุมชน

๔.๖ การกระจายอำนาจการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารและการปกครองในปัจจุบัน ที่เน้นเรื่องการมีส่วนร่วมของคนในสังคม และชุมชนที่ตั้งขึ้นมา เพื่อวัตถุประสงค์ที่ต่างกันไปตามความต้องการและสภาพบริบทของแต่ละชุมชน เช่น เพื่อต้องการพัฒนาชุมชน ต้องการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เป็นต้น

๔.๗ พระสงฆ์ต้องการให้หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบเข้าไปดูแล โดยให้ชุมชนเป็นผู้ประสานงานกับแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง^{๓๓} การจะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ต้องรับฟังความคิดเห็นจากผู้นำชุมชนซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชน อันเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานของชุมชนโดยหน่วยงานภาครัฐ และเป็นส่วนสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนกลุ่มที่มีส่วนได้เสียและได้รับผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต^{๓๔}

๔.๘ การที่ประชาชนภายในพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มในรูปของชุมชน ซึ่งเป็นแนวคิดที่สนับสนุน ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา ซึ่งการแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องมีความร่วมมือทำพร้อมๆ กัน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้มีความเข้มแข็ง สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ด้วย ตนเอง และการร่วมตัดสินใจเป็นประเด็นที่สำคัญของการเริ่มต้นการมีส่วนร่วม ซึ่งการที่ประชาชนจะร่วมในการตัดสินใจเรื่องใดนั้น จะต้องมีข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ ซึ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไป คือ

๑) การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) ของประชาชนและชุมชน^{๓๕} หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียด รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายธนัสชัย พุ่มเจริญ, นายอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระราชสุวรรณเวที, เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง, เจ้าอาวาสวัดต้นสน, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระครูสุวัฒนวรกิจ, เจ้าอาวาสวัดช้าง จังหวัดอ่างทอง, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

๒) การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นการจัดการหารือ^{๓๖} ระหว่างผู้ดำเนินการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและ ตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจ

๓) การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม และผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นได้ใช้เวทีร่วมกันในการทำความเข้าใจ และค้นหาเหตุผลในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้น

๔) การร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของ ประชาชน ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทในการตัดสินใจได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่

สรุปได้ว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) ของประชาชนและชุมชน การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นการจัดการหารือ การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม และผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นได้ใช้เวทีร่วมกันในการทำความเข้าใจ และค้นหาเหตุผลในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้น การร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของ ประชาชน ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทในการตัดสินใจได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่

๕) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้อำนาจ

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ พบว่า

๕.๑ ยาเสพติดที่เป็นภัยกับทุกคนในสังคม ไม่มีกฎหมายรับรองให้ชุมชนช่วยกันดูแลและจัดการ เช่น ชุมชนที่มีหน่วยตำรวจบ้านคอยเฝ้าระวัง และแจ้งเบาะแส ก็ไม่สามารถดำเนินการได้ เช่น ตำรวจบ้านที่เฝ้าระวังยาเสพติด โดนทำร้ายจนกระทั่งเสียชีวิต ไม่มีกฎหมายหรือหน่วยงานใดจัดการ

^{๓๖}สัมภาษณ์ นายเสน่ห์ จันทรสุทร, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปากกราน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

ได้ ปัญหาการให้ความรู้แก่คนในชุมชน เพื่อช่วยกันสังเกต ชุมชนขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรม เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับผลของยาเสพติด งบประมาณของผู้ชี้เบาะแสยาเสพติดในชุมชน ^{๓๗}

๕.๒ ความปลอดภัยในชีวิตของคนชี้เบาะแส และชุมชนไม่มีสถานบำบัดในเบื้องต้น วิกฤตค่านิยมของสังคมไทย การพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต และการเคลื่อนย้ายคนอย่างเสรี ซึ่งเป็นผลจากโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ เช่น อาชญากรรม ยาเสพติด การแพร่ของโรค เป็นต้น ขณะเดียวกันสำนักงานเขตไม่ค่อยมีกิจกรรมกับชุมชน ในปัจจุบันนี้จะเห็นว่ายิ่งปราบยาเสพติดยิ่งมากขึ้นจับเท่าไรก็ไม่หมด ^{๓๘}

๕.๓ ขาดงบประมาณในการให้ชุมชนแก้ไขปัญหายาเสพติด ไม่ให้ความรู้ การอบรมให้เห็นโทษของสารเสพติด หรือการจัดกิจกรรมที่สะท้อนให้เห็นอันตรายของยาเสพติดในชุมชน

๕.๔ การประชุมหรือมีกิจกรรมในวันทำงานทำให้ผู้นำชุมชนไม่สามารถรวมลูกบ้านให้มาร่วมกิจกรรมของเขตได้พร้อมกัน จึงทำให้หน่วยงานราชการมองว่าผู้นำชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ ขณะเดียวกัน มีการส่งเสริมองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามาดำเนินการร่วมกับชุมชนและสร้างกระบวนการประชาสังคม ที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ^{๓๙}

๕.๕ การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ผู้นำชุมชน สามารถใช้คุณสมบัติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน สังคม จะเป็นการสร้างความสุขหรือสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้น ชุมชนจะพบกับปัญหาในด้านต่างๆ ตามมา การเลือกสรรผู้นำของชุมชนสังคมก็เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และมากยิ่งขึ้นกว่าคุณสมบัติที่มีผู้นำ^{๔๐}

๕.๖ การพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จจะต้องเกิดจากความร่วมมือและความรับผิดชอบร่วมกันของภาครัฐ องค์กรเอกชน และภาคประชาชน ในการร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ^{๔๑} ร่วมกันวางแผน และการร่วมกันดำเนินการ เพื่อแก้ปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนทั้ง

^{๓๗} สัมภาษณ์ พระราชวรเมธี, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร, เลขานุการเจ้าคณะภาค ๒, ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระวิจิตร อคคจิตโต, รองเจ้าอาวาสวัดถ้ากระบอก จังหวัดสระบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๓๙} สัมภาษณ์ นายเสน่ห์ จันทร์สุนทร, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปากกราน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๔๐} สัมภาษณ์ นายแปลก เทพรักษ์, นายอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๔๑} สัมภาษณ์ นายเสน่ห์ จันทร์สุนทร, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปากกราน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

ชุมชน ซึ่งการมีส่วนร่วมเกิดจากแนวความคิดในเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน^{๔๒} เช่นเดียวกัน

๕.๗ ผู้นำชุมชนจะทำให้ชุมชนมารวมตัวกันได้อย่างไร ชุมชนมีวิธีคิดในการจัดการกับปัญหาการอยู่ร่วมกันให้เกิดความรู้สึกสามัคคีกันได้อย่างไร การเลือกจัดกิจกรรมหรือบริการสังคมเพื่อสร้างสวัสดิการชุมชน และพัฒนาชุมชนตั้งอยู่บนฐานคิดประการใดบ้าง กิจกรรมหรือบริการสังคมที่ชุมชนจัดขึ้นเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหรือมีความแปลกใหม่ทางสังคมได้มากน้อยเพียงใด อะไรเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของผู้นำชุมชน ในกิจกรรมหรือบริการสังคมนั้น เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนจะมีความยั่งยืน เป็นสิ่งที่แสดงศักยภาพของผู้นำชุมชน

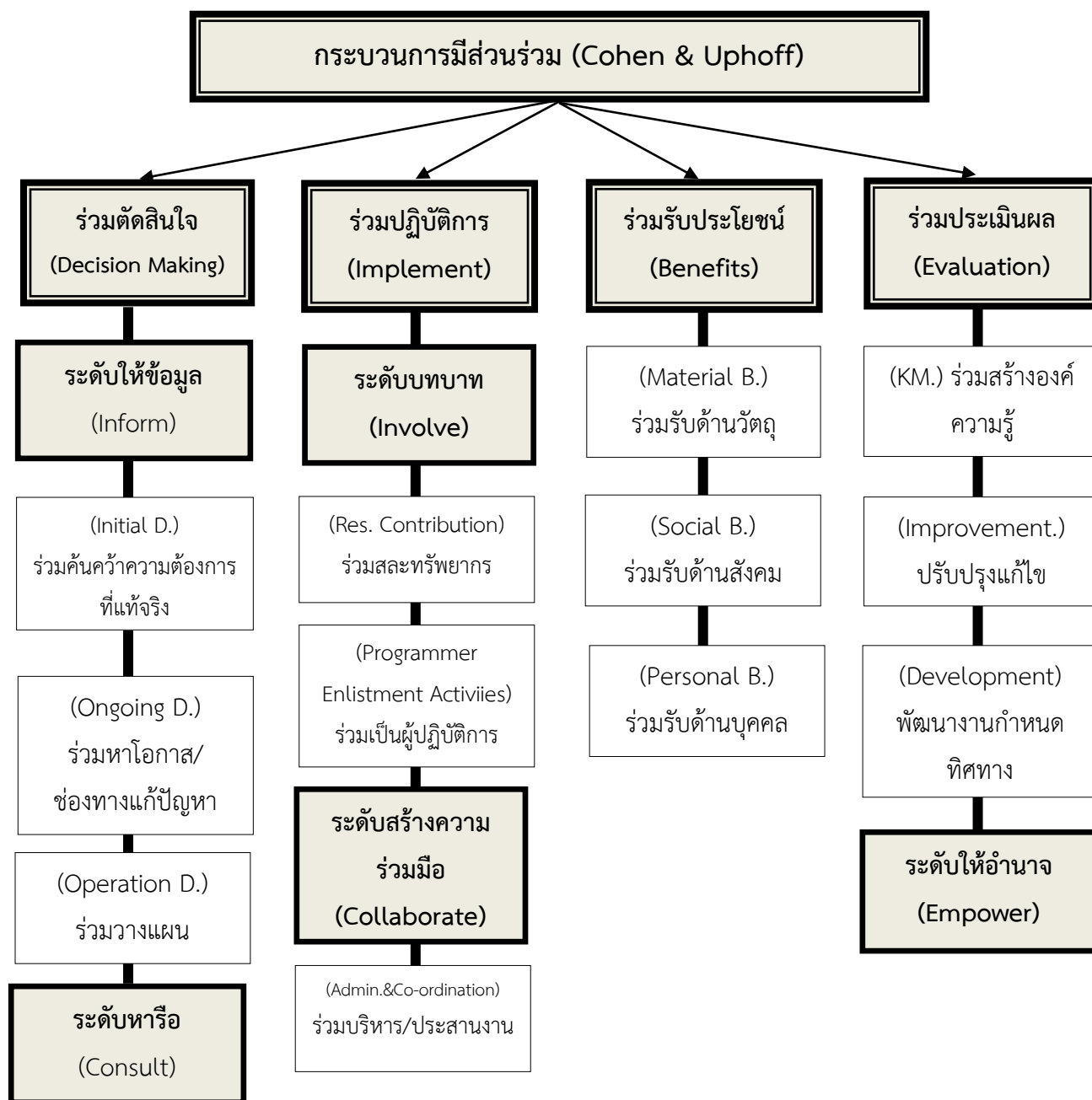
สรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จ จากการพัฒนาชุมชนที่ผ่านมา ทำให้เห็นว่าผู้นำมีบทบาทที่ชัดเจนในการทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความยั่งยืน เป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่นๆ ได้ไปศึกษา นำความสำเร็จ จากการพัฒนาที่มาจากผู้นำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนของตน แต่ในขณะเดียวกัน ต้องได้รับความร่วมมือของคนในชุมชน ที่ต้องให้ความสำคัญและรับรู้ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกับชุมชน เพราะปัญหาชุมชนไม่ได้เกิดขึ้นจากคนคนเดียวทุกๆ คนทำให้เกิดขึ้นก็ต้องช่วยกันคิดหาทางแก้พร้อมๆ กัน

---

^{๔๒}สัมภาษณ์ พระวิจิตร อคฺคจิตฺโต, รองเจ้าอาวาสวัดถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี, ๑๒ กันยายน

๔.๑.๓ บทสรุปวิเคราะห์

ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพทั่วไปในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ ๔.๑ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด

ที่มา : ม.ล.พรวินิชฎี วรารณณ, ๒๕๖๑.

จากแผนภาพที่ ๔.๑ พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ พระสงฆ์ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียต่อการพัฒนาชุมชนอีกทั้งเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณของชุมชนสังคมได้จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อให้ยาเสพติดลดลง สรุปได้ดังนี้

๑) การเทศนาหรือการแสดงธรรม การอบรมคุณธรรม จริยธรรม
 ๒) เข้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่ออบรมเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด
 ๓) ร่วมกับทางจังหวัดจัดกิจกรรม “งดเหล้า เข้าพรรษา” “เทเหล้า เผาบุหรี” โดยเอื้อเพื่อสถานที่ภายในวัดเป็นที่จัดกิจกรรม

๔) จัดนิทรรศการรณรงค์ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด โดยทำบอร์ด ประชาสัมพันธ์ในศาลาวัด มุมใดมุมหนึ่งในวัดที่มีประชาชนผ่านไปมาสามารถมองเห็นได้ชัดเจน

๕) การป้องกันยาเสพติดภายในวัด วัดใดที่มีสามเณรเป็นจำนวนมากเจ้าอาวาสก็ดำเนินการโดยให้สามเณรรุ่นพี่ดูแลรุ่นน้อง คอยให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

๖) จัดอบรมพระสังฆาธิการและผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาให้กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๗) ขอความเมตตาเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ ห้ามมิให้มียาเสพติดเข้าไปในวัดโดยเด็ดขาด

๘) ร่วมมือกับเรือนจำ จัดแสดงธรรมชดถะลานักโทษคดียาเสพติด

๙) พระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งที่ได้มีส่วนเข้าร่วมการแก้ไขปัญหายาเสพติด การมีส่วนร่วมดังกล่าวได้อาศัยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน สามารถทำได้ในระดับหนึ่ง

๑๐) เข้าร่วมกิจกรรมของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลโดยส่งวัดเข้าประกวดวัดส่งเสริมสุขภาพ ลานวัด ลานกีฬา ต้านยาเสพติด ในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัดตามลำดับ นอกจากนั้นได้ทำป้ายปิดประกาศหน้าวัดโดยใช้ข้อความว่า วัดส่งเสริมสุขภาพ การเริ่มต้นพัฒนาวัดให้เป็นวัดส่งเสริมสุขภาพนั้น เจ้าอาวาสต้องเปิดใจกว้างเพราะต้องใช้งบประมาณในการลงทุนสร้างสนามกีฬาด้วยงบประมาณของวัดก่อน จากนั้นจึงของบประมาณสนับสนุนจากประชาชนรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล

วิธีคิดและวิธีการที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สรุปได้ดังนี้

๑) พระสงฆ์ต้องร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ จัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนถึงโทษภัยของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง เพราะพระสงฆ์ถือว่าเป็นผู้นำท้องถิ่น เป็นที่พึ่งทางจิตใจ ดังนั้นจึงต้องพัฒนาชุมชนให้หลีกเลี่ยงไกลจากยาเสพติด

๒) พระสงฆ์ควรตระหนกอยู่เสมอว่าถือเป็นบทบาทและหน้าที่ของชาวพุทธที่จะต้องรณรงค์ให้สังคมปลอดจากยาเสพติด

๓) การปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดี เพราะพระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม คือต้องหลีกเลี่ยงจากยาเสพติดให้ได้

๔) การสร้างองค์ความรู้ พระสงฆ์ได้ใช้วิธีการเพื่อให้ตนเองเกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเสียก่อนโดยการเข้ารับการอบรมจากภาครัฐ ทำการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ที่ได้รับ จากนั้นจึงขยายผลองค์ความรู้นั้นไปสู่ประชาชน

๕) การเปลี่ยนทัศนคติ คือพระสงฆ์พยายามเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนให้เห็นถึงโทษภัยของยาเสพติด

๖) พระสงฆ์จะต้องเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนแล้วค่อยไปอบรมสั่งสอนประชาชนเกี่ยวกับยาเสพติด

๗) รัฐจะต้องมีมาตรการที่ชัดเจน นั่นคือควรแก้ไขกฎหมายด้วยการเพิ่มโทษให้หนักขึ้น และนำไปปฏิบัติให้ได้จริงๆ กับผู้กระทำความผิดตลอดถึงผู้ค้ารายใหญ่และรายย่อย

๘) ต้องให้วัดเป็นแบบอย่างในการปลอดยาเสพติดอย่างถาวร การที่มียาเสพติดเข้าไประบาดในวัดถือเป็นเรื่องใหญ่ พระสงฆ์ต้องสอดส่องดูแลห้ามไม่ให้มียาเสพติดเข้าไปจำหน่ายภายในวัด ถึงแม้จะมีการจัดงานบุญประจำปีหรืองานบุญอื่นๆ ก็ตาม

๙) แนะนำให้รู้จักการหาเวลาว่างด้วยการประกอบอาชีพ มีงานทำ มีรายได้ ให้อยู่ดีกินดี ไม่ให้เข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเป็นการแก้ไขหลังจากนาผู้ติดยาเสพติดไปบำบัดแล้ว ถือเป็น การสร้างชีวิตใหม่เพื่อส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๑๐) สร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก เยาวชน จัดโครงการต่อต้านยาเสพติดในโรงเรียนให้เห็นโทษภัยของยาเสพติดว่าร้ายแรงเพียงใด

๔.๒ กระบวนการการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า กระบวนการการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ตัวพระสงฆ์เองเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆตามกระบวนการการมีส่วนร่วมของ Cohen & Uphoff กล่าวคือ

๑. กระบวนการการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)

เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออกด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบ หรือกำหนดระบบของโครงการ เป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่สามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนา โดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหา ซึ่งขั้นตอนนี้แบ่งเป็น ๓ ส่วน ได้แก่

๑.๑ การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นคว้าความต้องการที่แท้จริงของวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ โดยตัวคณะสงฆ์หรือพระสงฆ์ในฐานะผู้นำชุมชน หรือผู้มีบทบาทสำคัญได้เข้าไปร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกับชาวบ้านและหน่วยงานราชการ โดยการสอบถามและสังเกตการณ์ความเคลื่อนไหวภายในชุมชนในฐานะที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ เมื่อเกิดปัญหาจึงทำการแก้ไขหรือป้องกันในขั้นต้น^{๔๓}

๑.๒ การมีส่วนร่วมขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ ในกระบวนการนี้ตัวพระสงฆ์เองก็จัดทำโครงการที่สืบเนื่องกับการหาแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดในวัดและชุมชน เช่น โครงการวัดสีขาว ชุมชนสีขาว วัดปลอดสิ่งเสพติด ชุมชนปลอดสิ่งเสพติด โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา เป็นต้น^{๔๔}

๑.๓ การมีส่วนร่วมในขั้นตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงานเพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ โดยการเป็นสมาชิกร่วมดำเนินการ การคัดเลือกผู้นำและการสร้างพลังอำนาจให้แก่องค์กร^{๔๕}

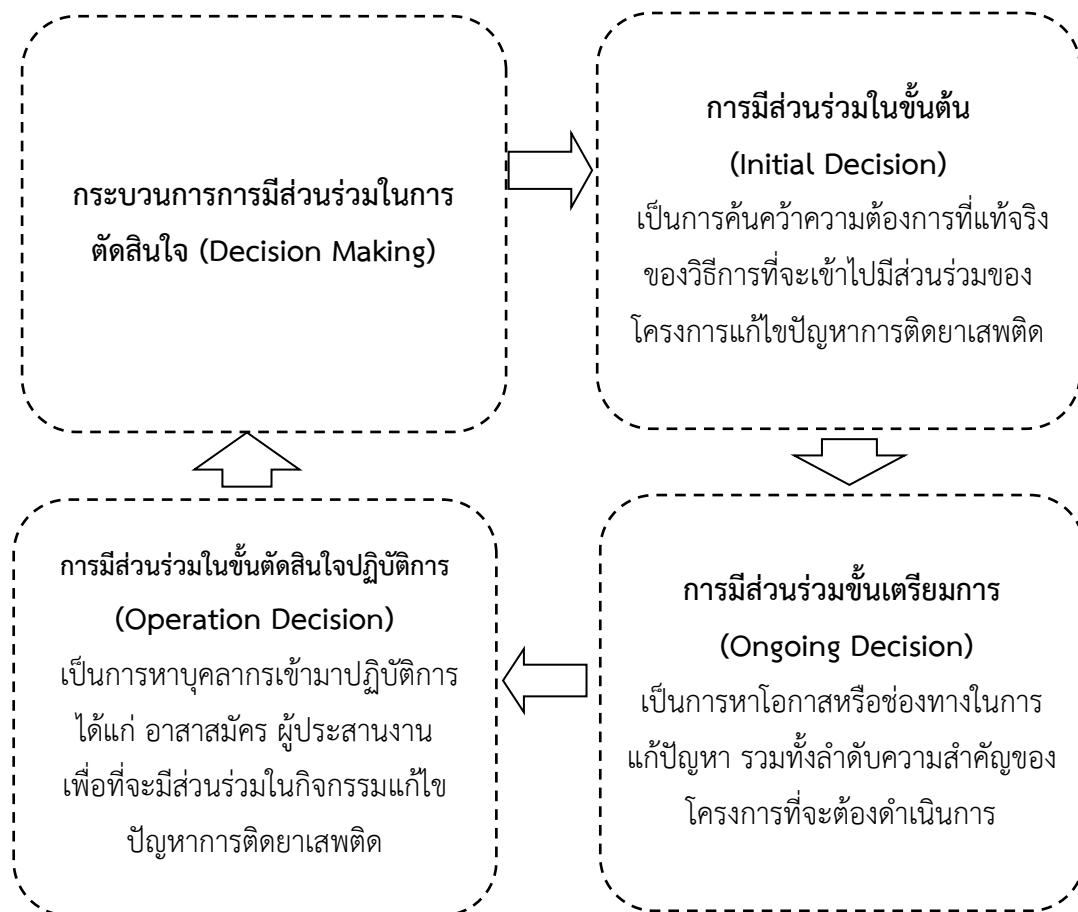
^{๔๓}สัมภาษณ์ นางสาวินี แจ้งเสนาะ, กำนันตำบลปากข้าวสาร อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๔๔}สัมภาษณ์ พระครูพิพัฒนศาสนกิจจาทร, เจ้าอาวาสวัดโคกม่วง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๔๕}สัมภาษณ์ พระครูธรรมธวัช สุรจิตโต, เจ้าอาวาสวัดหนองนางแก้ว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

สรุปการมีส่วนร่วมตัดสินใจ คือ การที่พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจทั้งในเรื่องของการหาวิธีการแก้ไขปัญหา และการดำเนินกิจกรรมการแก้ไขปัญหา ดังแผนภาพที่ ๔.๒

แผนภาพที่ ๔.๒ กระบวนการการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)

ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัยเอง

จากแผนภาพที่ ๔.๒ พบว่า ในกระบวนการการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในการแก้ไขปัญหาคติยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ นั้น พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๓ ขั้นตอน กล่าวคือ ๑) การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นคว้าความต้องการที่แท้จริงของวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการแก้ไขปัญหาคติยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ๒) การมีส่วนร่วมขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการและ ๓) การมีส่วนร่วมในขั้นตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหา

บุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ซึ่งทั้ง ๓ กระบวนการ ผู้วิจัยได้กำหนดอักษรย่อเพื่อความเข้าใจคือ IOOD Model รายละเอียดปรากฏตามบทสัมภาษณ์แล้วนั้น

๒. กระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)

เป็นการดำเนินงานตามโครงการในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ และแผนงานในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ และเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของโครงการ แผนงานและผลที่ปรากฏ ซึ่งแบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ

๒.๑ การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน^{๔๖} การให้วัสดุอุปกรณ์และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะช่วยให้ด้วยความเต็มใจ พระสงฆ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าคณะพระสังฆาธิการ มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้สละทรัพยากร จะเห็นได้ว่าในปีหนึ่งๆ พระสงฆ์สละทรัพย์เป็นจำนวนมากเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด นอกจากการสละทรัพย์แล้วยังพบว่ามีหลายวัดเปิดเป็นสถานที่ให้ความรู้และแก้ปัญหายาเสพติด เช่น วัดถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี วัดช้าง จังหวัดอ่างทอง และวัดหนองนางเก่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น

วัดถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี จัดสร้างสถานบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด โดยตั้งเงื่อนไขว่า ผู้เข้ารักษาจะต้องเข้ารับสัจจะ ไม่สูบบุหรี่ ไม่เสพยาทุกชนิดโดยสมัครใจ และต้องเข้ารับการรักษาอย่างต่ำ ๑๕ วัน ไม่ก่อความวุ่นวายใดๆ ในสถานที่บำบัด และไม่อ้างสิทธิหรือความจำเป็นออกนอกบริเวณสถานบำบัด การรักษาจะเริ่มด้วยการช่วยเหลือทางกาย โดย ๕ วันแรกจะได้รับการบำบัดด้วยการดื่มยาสมุนไพร กลายเป็นที่มาของภาพอันเป็นเอกลักษณ์ของที่นี่ เมื่อคนไข้ดื่มยาสมุนไพรแล้วดื่มน้ำตามเรื่อยๆ จนอาเจียนออกมาหมดไส้หมดพุง หลังจากนั้นจะถูกส่งไปห้องอบตัวสมุนไพร ประกอบด้วย ตะไคร้ ใบละหุ่ง หล้าคา ผักบุง ช่วยลดความตึงเครียดของประสาท และขับพิษออกจากร่างกาย อีก ๑๐ วันหลังคนไข้จะได้รับการรักษาทางจิตใจ พักฟื้น ปรับสภาพร่างกายและจิตใจให้สามารถกลับเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ ด้วยวิธีการพึงธรรม

กิจกรรมสันตนาการ ฝึกอາชีพ เป็นต้น วัดช้าง (ช้างให้) ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ได้ให้ความสำคัญกับการบำบัดฟื้นฟู สมรรถภาพผู้เสพยา ผู้ติดยาเสพติดให้มีการนำผู้เสพยา ผู้ติดยาเสพติด^{๔๗} เข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟูให้มากที่สุด ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ศูนย์ปฏิบัติการ

^{๔๖}สัมภาษณ์ นางสาวินี แจ่มเสนาะ, กำนันตำบลปากข้าวสาร อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๔๗}สัมภาษณ์ พระครูพิพัฒนศาสนกิจจาร, เจ้าอาวาสวัดโคกม่วง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓ กันยายน ๒๕๕๙.

พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดอำเภอเมืองอ่างทอง จึงได้กำหนดแนวทางในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด ตามแนวทาง ๑ อำเภอ ๑ ค่ายบำบัด โครงการ “ค่ายพลังงานแผ่นดิน เทิดไท้องค์ราชัน เอาชนะยาเสพติด”

วัดหนองนางแก้ว ได้จัดทำโครงการร่วมกับกรมการศาสนา เพื่อการอนุเคราะห์แก่ผู้ติดยาเสพติด และนำกลับมาบำบัดทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ฟื้นฟูให้เป็นบุคคลผู้มีสภาวะปกติ และสามารถกลับไปใช้ชีวิตปกติในสังคมได้ดั้งเดิม ซึ่งทางวัดหนองนางแก้ว ได้จัดทำเป็นโครงการ ได้แก่ โครงการบำบัดผู้ติดยาเสพติด โครงการฝึกอาชีพให้ผู้บำบัดยาเสพติด (พัฒนาสังคมและชุมชน) เพื่อให้มีอาชีพติดตัวกลับไป เมื่อกลับไปอยู่สังคมจะได้ไม่หวนกลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเหมือนที่ผ่านมา^{๔๘}

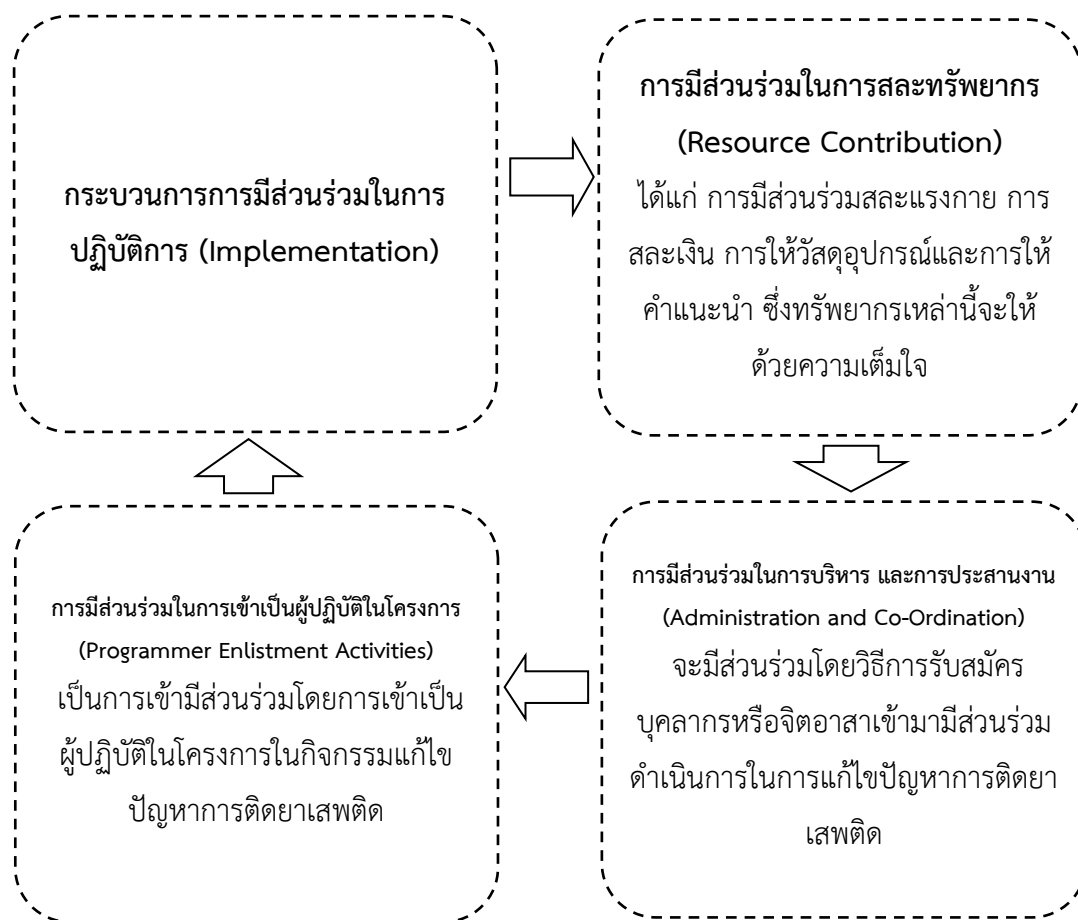
๒.๒ การมีส่วนร่วมในการบริหาร และการประสานงาน (Administration and Co-Ordination) จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการรับสมัครบุคลากรหรือจิตอาสาเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด การฝึกอบรมผู้ที่เข้าปฏิบัติในโครงการ หรือการให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการและเป็นผู้ประสานงานในโครงการด้วย ซึ่งการมีส่วนร่วมในการบริหาร และการประสานงาน พระสงฆ์ในฐานะเจ้าของโครงการหรือวัดก็ได้ดำเนินแล้วเป็นอย่างดี

๒.๓ การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ (Programmer Enlistment Activities) เป็นการเข้ามีส่วนร่วมโดยการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ พบว่า ลักษณะเป็นการบังคับให้เข้าปฏิบัติในโครงการมากที่สุด การมีส่วนร่วมโดยการบังคับให้ปฏิบัติจะต่างจากการให้ความร่วมมือ เพราะการบังคับให้ทำนั้นผลประโยชน์จะไม่ใช่เป็นสิ่งสำคัญ แต่ถ้าเป็นการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ จะมีการคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับหลังจากมีส่วนร่วมด้วย^{๔๙}

สรุปการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ คือ การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการทั้งในด้านทรัพยากร ด้านการบริหาร และด้านการเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหรือแผนงาน ดังแผนภาพที่ ๔.๓ ดังนี้

^{๔๘}สัมภาษณ์ พระครูสุวัฒน์วรกิจ, เจ้าอาวาสวัดช้าง จังหวัดอ่างทอง, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๔๙}สัมภาษณ์ นายแปลก เทพรัักษ์, นายอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๐.

แผนภาพที่ ๔.๓ กระบวนการการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)

ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัยเอง

จากแผนภาพที่ ๔.๓ พบว่า ในกระบวนการการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ นั้น พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๓ ขั้นตอน กล่าวคือ ๑) การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วมสละร่างกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะให้ด้วยความเต็มใจ ๒) การมีส่วนร่วมในการบริหาร และการประสานงาน (Administration and Co-Ordination) จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการรับสมัครบุคลากรหรือจิตอาสาเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด และ ๓) การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ (Programmer Enlistment Activities) เป็นการเข้ามีส่วนร่วมโดยการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ ซึ่งทั้ง ๓ กระบวนการ ผู้วิจัยได้กำหนดอักษรย่อเพื่อความเข้าใจคือ RACOP Model รายละเอียดปรากฏตามบทสัมภาษณ์แล้วนั้น

๓. กระบวนการการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)

เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานและมีผลในทางเศรษฐกิจ ซึ่งไม่ควรมองข้ามการสังเกตไปเป็นข้อเท็จจริง ในการมีส่วนร่วมในการยอมรับความสำคัญของโครงการ ซึ่งการตัดสินใจอาจไม่เกิดขึ้นหรือมีขีดจำกัด การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ แบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ

๓.๑ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ (Material Benefits) ได้แก่ การมีส่วนร่วมการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน ในประเด็นนี้มองการการำเนินกิจกรรมของวัด เป็นการดำเนินกิจกรรมที่ไม่แสวงหาผลประโยชน์แต่อย่างใด ดังนั้นผลประโยชน์ที่จะเกิดในลักษณะของรายได้หรือทรัพย์สิน นั้น คงไม่มี แต่ผลประโยชน์ที่จะได้รับเชิงวัตถุนั้น คงจะเป็นในส่วนของแรงศรัทธาของประชาชนในการร่วมบริจาคก่อสร้างศาสนสถาน ศาสนวัตถุภายในวัด เป็นต้น^{๕๐}

๓.๒ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิตให้แก่คนในชุมชน ด้านนี้จะเห็นได้ชัดกว่าด้านอื่นๆ ตรงที่ว่า การดำเนินการของพระสงฆ์ย่อมเกิดผลกระทบต่อสังคมทั้งโดยตรงและโดยอ้อมอย่างแน่นอน^{๕๑}

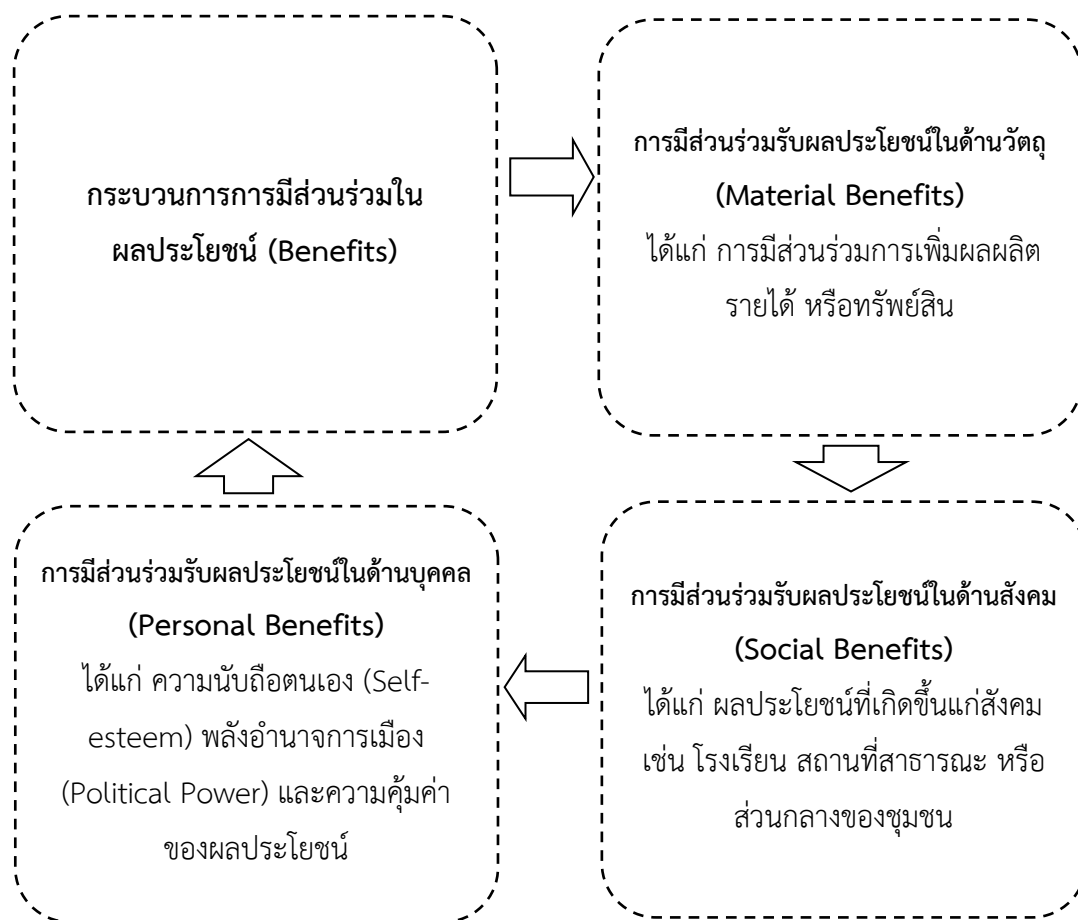
๓.๓ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ความนับถือตนเอง (Self-esteem) พลังอำนาจการเมือง (Political Power) และความคุ้มค่าของผลประโยชน์ พระสงฆ์ที่ดำเนินการด้านนี้มักได้รับความนับถือจากชุมชนและสังคม รวมถึงคณะสงฆ์เอง^{๕๒}

สรุปการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ คือการที่ประชาชนได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยได้รับประโยชน์ทั้งในด้านวัตถุ ด้านสังคมและด้านบุคคล ดังแผนภาพที่ ๔.๔ ดังนี้

^{๕๐}สัมภาษณ์ นายสมหวัง ช่างขำ, กำนันตำบลโพสะ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๕๑}สัมภาษณ์ พระวิจิตร อคคจิตโต, รองเจ้าอาวาสวัดถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๕๒}สัมภาษณ์ นางสาวินี แจ้งเสนาะ, กำนันตำบลปากข้าวสาร อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

แผนภาพที่ ๔.๔ กระบวนการการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)

ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัยเอง

จากแผนภาพที่ ๔.๔ พบว่า ในกระบวนการการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ นั้น พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๓ ขั้นตอน กล่าวคือ ๑) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ (Material Benefits) ได้แก่ การมีส่วนร่วมการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน ๒) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน และ ๓) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ความนับถือตนเอง (Self-esteem) พลังอำนาจการเมือง (Political Power) และความคุ้มค่าของผลประโยชน์ ซึ่งทั้ง ๓ กระบวนการ ผู้วิจัยได้กำหนดอักษรย่อเพื่อความเข้าใจคือ **MPSB Model** รายละเอียดปรากฏตามบทสัมภาษณ์แล้วนั้น

๔. กระบวนการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

เป็นการมีส่วนร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการหาข้อดีและข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป และเป็นการประเมินผลความสำเร็จหรือความล้มเหลวเป็นระยะๆ แบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ

การประเมินโครงการมีประโยชน์สำคัญ ๔ ประการคือ^{๕๓}

๑. ช่วยให้เห็นแนวทางหรือกรอบความคิดในการประเมินการเรียนรู้เรื่องรูปแบบการประเมินที่หลากหลาย จะทำให้เกิดประสบการณ์ในการตัดสินใจเลือกใช้รูปแบบการประเมินได้ อย่างเหมาะสมกับสิ่งที่มุ่งประเมิน

๒. ช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินมีความคมชัด และครอบคลุม เนื่องจากรูปแบบการประเมินแต่ละรูปแบบมีกรอบความคิดเชิงเหตุผล ดังนั้นการเลือกใช้หรือประยุกต์ใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ก็มีแนวโน้มที่จะกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินให้สอดคล้องกับรูปแบบนั้น จึงทำให้กำหนดวัตถุประสงค์ได้อย่างชัดเจนครอบคลุมและสมเหตุสมผล

๓. ช่วยในการกำหนดตัวแปรหรือประเด็นสำคัญในการประเมินได้อย่างชัดเจน

๔. ทำให้ผลงานการประเมินความเป็นระบบ ครอบคลุม เป็นที่ยอมรับและสื่อความหมาย ได้ชัดเจน

การประเมินผลเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากซึ่งจุดมุ่งหมายของการประเมินผลโครงการคือ เพื่อสนับสนุนหรือยกเลิก การประเมินผลจะเป็นเครื่องมือช่วยตัดสินใจว่าควรยกเลิกโครงการหรือสนับสนุนให้มีการขยายผลต่อไป โดยเฉพาะการมีโครงการใหม่ๆ ยังมิได้จัดทำในรูปของโครงการทดลอง (Experimental) ซึ่งมีโอกาสจะผิดพลาดหรือล้มเหลวได้ง่ายความล้มเหลวของโครงการจึงมิใช่ความล้มเหลวของผู้บริหารเสมอไป

ดังนั้นถ้าเราประเมินผลแล้วโครงการนั้นสำเร็จตามที่กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายไว้ก็ควรดำเนินการต่อไป แต่ถ้าประเมินผลแล้วโครงการนั้นมีปัญหา หรือมีผลกระทบเชิงลบมากกว่าเราก็ควรยกเลิกไป เพื่อทราบถึงความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามโครงการ ว่าเป็นไปตามที่กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย หรือกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้เพียงใด เพื่อปรับปรุงงานถ้าเรานำโครงการไปปฏิบัติแล้ว พบว่าบางโครงการไม่ได้เสียทั้งหมดแต่ก็ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกข้อ เราควรนำโครงการนั้นมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น โดยพิจารณาว่า โครงการนั้นบกพร่องในเรื่องใด เช่น ขาดความร่วมมือของประชาชน ขัดต่อค่านิยมของประชาชน ขาดการประชาสัมพันธ์หรือสมรรถนะขององค์การที่รับผิดชอบต่ำ เมื่อเราทราบผลของการประเมินผล เราก็

^{๕๓} สัมภาษณ์ พระครูธรรมธราชวี สุรจิตโต, เจ้าอาวาสวัดหนองนางแก้ว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

จะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ตรงประเด็น^{๕๔} เพื่อศึกษาทางเลือก (Alternative) โดยปกติในการนำโครงการไปปฏิบัติ

ผู้บริหารโครงการจะพยายามแสวงหาทางเลือกที่ดีที่สุด จากทางเลือกอย่างน้อย ๒ ทางเลือก ดังนั้นการประเมินผลจะเป็นการเปรียบเทียบทางเลือกก่อนที่จะตัดสินใจเลือกทางเลือกใด ปฏิบัติทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงให้น้อยลง เพื่อขยายผลในการนำโครงการไปปฏิบัติ ถ้าเราไม่มีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เราอาจจะไม่ทราบถึงความสำเร็จของโครงการ แต่ถ้าเราประเมินผลโครงการเป็นระยะ สม่าเสมอผลปรากฏว่า โครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนด วัตถุประสงค์เราก็คงจะขยายผลโครงการนั้นต่อไป แต่การขยาย ผลนั้นมิได้หมายความว่าขยายไปได้ทุกพื้นที่ การขยายผลต้องคำนึงถึงมิติของประชากร เวลา สถานที่ ๓ สถานการณ์ต่างๆ เช่น โครงการปลูกพืชเมืองหนาวจะประสบความสำเร็จในพื้นที่ภาคเหนือ แต่ถ้าขยายผล ไปยังภูมิภาคอื่น อาจจะไม่ได้ดีเสมอไป เพราะต้องคำนึงถึงลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศเชื้อชาติค่านิยม ฯลฯ ดังนั้นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ สิ่งที่น่าไปในพื้นที่หนึ่งอาจได้ผลดีแต่นำไปขยายผลในพื้นที่หนึ่งอาจไม่ได้ผล หรือ สิ่งที่เคยทำได้ผลดีในช่วงเวลาหนึ่งอาจจะไม่ได้ผลดีในอีกช่วงเวลาหนึ่ง

๔.๑ การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมาย สภาพเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาและความต้องการของบุคคลและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับการว่า มีความสอดคล้องเอื้อต่อการจัดทำโครงการหรือไม่ ตลอดจนทรัพยากรและข้อจำกัดต่างๆ ในการดำเนินโครงการสารสนเทศที่ได้นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อกำหนด วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการให้มีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานระดับสูงกว่าและบริบทหรือสภาพขององค์กรที่จะจัดทำโครงการ ในขั้นตอนการประเมินที่หนึ่งนั้นจะเห็นว่า พระสงฆ์เองต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม เพื่อให้เห็นในมุมมองต่างๆกันของการดำเนินโครงการ^{๕๕}

๔.๒ การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินความพร้อมทั้งในเชิงคุณภาพและความพอเพียงของทรัพยากรต่างๆ ก่อนเริ่มโครงการว่า มีทรัพยากรพร้อมที่จะดำเนินโครงการได้หรือไม่ สารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการของการใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้การดำเนินโครงการสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

^{๕๔}สัมภาษณ์ พระครูพิพัฒนศาสนกิจจาทร, เจ้าอาวาสวัดโคกม่วง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓ กันยายน ๒๕๕๙.

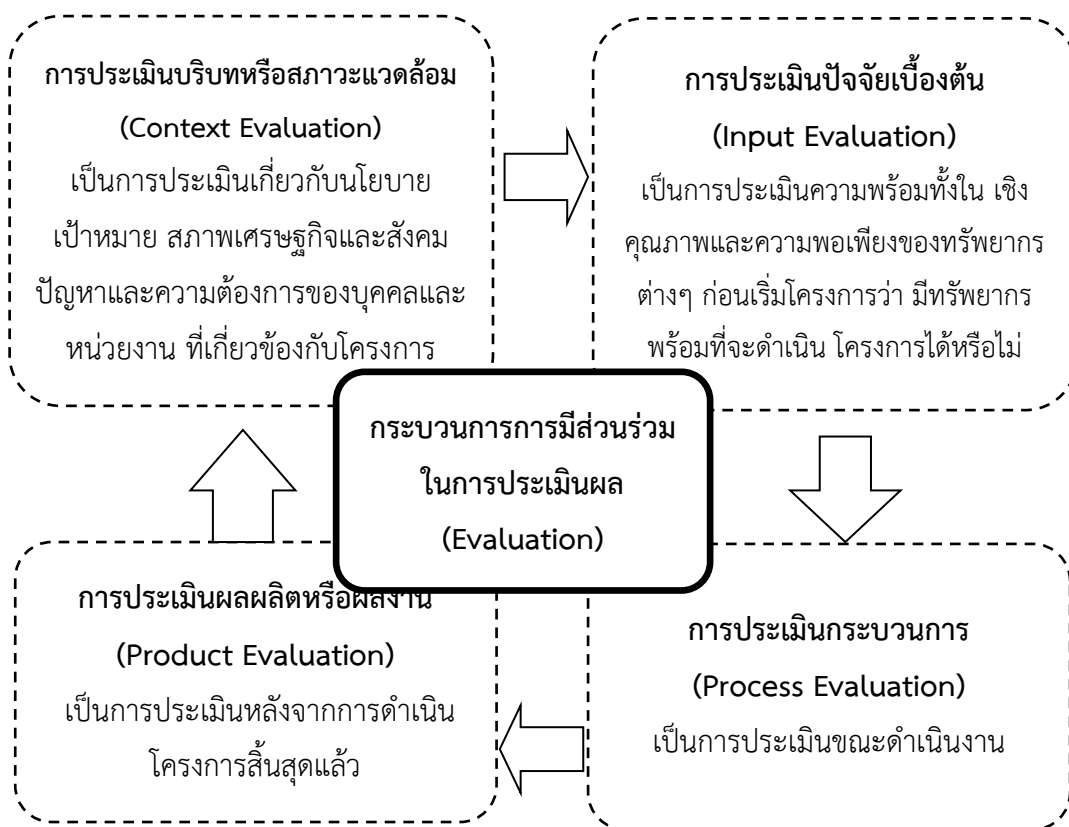
^{๕๕}สัมภาษณ์ พระครูสุวัฒน์วรกิจ, เจ้าอาวาสวัดช้าง จังหวัดอ่างทอง, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

๔.๓ การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินขณะดำเนินงานหรือประเมินความก้าวหน้าของโครงการสารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงการดำเนินโครงการ^{๕๖}

๔.๔ การประเมินผลผลิตหรือผลงาน (Product Evaluation) เป็นการประเมินหลังจากการดำเนินโครงการสิ้นสุดแล้ว ประกอบด้วย การประเมินผลลัพธ์ (Output Evaluation) โดยพิจารณา จากปริมาณและคุณภาพของผลผลิตเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการและการประเมินผล กระทบ (Impact Evaluation) โดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของแผนงานหรือองค์การสารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจคุณค่าของผลผลิตของโครงการทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพเพื่อตัดสินใจว่า ควรจะคงโครงการไว้ ปรับขยายหรือยกเลิกโครงการ

สรุปการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการที่พระสงฆ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของกิจกรรมและโครงการที่ได้ดำเนินการ เพื่อหาข้อดีและข้อเสียและนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานในครั้งต่อไป ดังแผนภาพที่ ๔.๕ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๕ กระบวนการการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัยเอง

^{๕๖}สัมภาษณ์ นายแปลก เทพรัักษ์, นายอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๐.

จากแผนภาพที่ ๔.๕ พบว่า ในกระบวนการการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ นั้น พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ ๑) การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมาย สภาพเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาและความต้องการของบุคคลและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ๒) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินความพร้อมทั้งใน เชิงคุณภาพและความพอเพียงของทรัพยากรต่างๆ ก่อนเริ่มโครงการ และ ๓) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินขณะดำเนินงาน หรือประเมินความก้าวหน้าของโครงการสารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงการดำเนินโครงการ ๔) การประเมินผลผลิตหรือผลงาน (Product Evaluation) เป็นการประเมินหลังจากการดำเนินโครงการสิ้นสุดแล้ว ซึ่งทั้ง ๔ กระบวนการ ผู้วิจัยได้กำหนดอักษรย่อเพื่อความเข้าใจคือ CIPP Model รายละเอียดปรากฏตามบทสัมภาษณ์แล้วนั้น

๔.๓ รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

๔.๓.๑ รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)

ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร

๑. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติด
๒. ทำป้ายประชาสัมพันธ์โทษของยาเสพติด
๓. ให้ความรู้ในการป้องกันยาเสพติดแก่เยาวชน โดยการสอดแทรกเข้าไปกับการบรรยายธรรม
๔. จัดอบรมจริยธรรมและหลักธรรมทางศาสนา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดแก่เยาวชน
๕. รณรงค์ในการประพฤติตนแก่ครูอาจารย์ ประชาชนในชุมชน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชน^{๕๗}
๖. ควรขอความร่วมมือจากทุกฝ่าย ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน วัด ต้องร่วมกันกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการอย่างชัดเจนและเป็นระบบ
๗. ควรกำหนดให้เป็นนโยบายที่สำคัญของสถานศึกษาที่ควรดำเนินงาน

^{๕๗}สัมภาษณ์ พระธรรมปิฎก, เจ้าคณะจังหวัดสระบุรี, เจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาทวรมหาวิหาร, ๔ ธันวาคม ๒๕๕๙.

๘. ควรจัดการประชุมคณะกรรมการงานด้านวิधिพุทธเพื่อให้ทราบบทบาทและภารกิจ รวมทั้งศึกษาดูงานและเข้าร่วมกิจกรรมนิทรรศการต่างๆ เกี่ยวกับวิधिพุทธอย่างต่อเนื่อง

๙. ควรมีการนิเทศติดตามผลอยู่เสมอ ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๑๐. ควรส่งเสริมการฝึกอบรมบุคลากรให้มากขึ้นตามความเหมาะสม โดยเน้นถึงความเข้าใจและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง^{๕๘}

ระดับหารือ

๑. ส่งเสริมบทบาทของชุมชนให้ตระหนักถึงปัญหาการติดยาเสพติดของเยาวชน

๒. เชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดแก่เยาวชนในโรงเรียน

๓. ร่วมกันประสานผลการดำเนินงานทั้งในชุมชนและโรงเรียนในการป้องกันและแก้ไขการระบาดของยาเสพติด

๔. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๕. ร่วมกับโรงเรียนในการตรวจสอบนักเรียน เพื่อสำรวจหาผู้ติดยาเสพติดหรือมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง

๖. มีการปรึกษาเกี่ยวกับแผนงาน^{๕๙}

๗. ปรับเวลาหรือตารางกิจกรรมอย่างเหมาะสมควร

๘. สร้างข้อยุติในการหารือแต่ละครั้ง เพื่อความก้าวหน้าของงานควรรับฟังข้อคิดเห็นและวิเคราะห์เพื่อให้เกิดประโยชน์มากขึ้น

๔.๓.๒ รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)

ระดับเข้ามามีบทบาท

๑. ให้ความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๒. ร่วมจัดทำแผนหรือโครงการระยะยาวกับทางโรงเรียน เกี่ยวกับการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด และมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง^{๖๐}

๓. จัดให้มีการติดตามผลการปรับพฤติกรรมของนักเรียนที่เคยเสพยาเสพติด แล้วลดละ เลิก อย่างเป็นระบบ

^{๕๘} สัมภาษณ์ พระธรรมรัตนมงคล, เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, เจ้าอาวาสวัดพนัญเชิงวรวิหาร, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๕๙} สัมภาษณ์ นายเสน่ห์ จันทร์สุนทร, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปากกราน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๖๐} สัมภาษณ์ นายแปลก เทพรักษ์, นายอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๐.

๔. ร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ มีบรรยากาศร่มรื่น สะอาด และปลอดภัย
๕. ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งเสื่อมโทรม ที่อาจเป็นที่หลบซ่อนในการเสพยาเสพติดได้
๖. สร้างความเข้าใจที่ตรงกันและการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข
๗. มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทควรให้การสนับสนุนบุคคลที่มีความเสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
๘. จัดอบรมให้มีทักษะความรู้และเข้าถึงชุมชนมากยิ่งขึ้น
๙. การเทศนาหรือการแสดงธรรม การอบรมคุณธรรม จริยธรรม
๑๐. เข้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่ออบรมเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด
๑๑. ร่วมกับทางจังหวัดจัดกิจกรรม “งดเหล้า เข้าพรรษา” “เทเหล้า เผาบุหรี” โดยเอื้อเพื่อสถานที่ภายในวัดเป็นที่จัดกิจกรรม
๑๒. จัดนิทรรศการรณรงค์ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด โดยทำบอร์ด ประชาสัมพันธ์ในศาลาวัด มุมใดมุมหนึ่งในวัดที่มีประชาชนผ่านไปมาสามารถมองเห็นได้ชัดเจน
๑๓. การป้องกันยาเสพติดภายในวัด วัดใดที่มีสามเณรเป็นจำนวนมากเจ้าอาวาสก็ดำเนินการโดยให้สามเณรรุ่นพี่ดูแลรุ่นน้อง คอยให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง
๑๔. จัดอบรมพระสังฆาธิการและผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาให้กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
๑๕. ขอความเมตตาเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ ห้ามมิให้มียาเสพติดเข้าไปในวัด โดยเด็ดขาด ^{๖๑}
๑๖. ร่วมมือกับเรือนจำ จัดแสดงธรรมขัดเกลานักโทษคดียาเสพติด
๑๗. พระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งที่ได้มีส่วนร่วมเข้าร่วมการแก้ไขปัญหายาเสพติด การมีส่วนร่วมดังกล่าวได้อาศัยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน สามารถทำได้ในระดับหนึ่ง
๑๘. เข้าร่วมกิจกรรมของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลโดยส่งวัดเข้าประกวดวัดส่งเสริมสุขภาพ ลานวัด ลานกีฬา ด้านยาเสพติด ในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัดตามลำดับ นอกจากนั้นได้ทำป้ายปิดประกาศหน้าวัดโดยใช้ข้อความว่า วัดส่งเสริมสุขภาพ การเริ่มต้นพัฒนาวัดให้เป็นวัดส่งเสริมสุขภาพนั้น เจ้าอาวาสต้องเปิดใจกว้างเพราะต้องใช้งบประมาณในการลงทุนสร้างสนามกีฬาด้วยงบประมาณของวัดก่อน จากนั้นจึงของบประมาณสนับสนุนจากประชาชนรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล

^{๖๑}สัมภาษณ์ พระครูสุวัฒนวรวิจิตร, เจ้าอาวาสวัดช้าง จังหวัดอ่างทอง, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

๔.๓.๓ รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาคาตติยาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)

ระดับให้อำนาจ

๑. จัดให้เยาวชนได้เข้าร่วมกับชุมชนในกิจกรรมรณรงค์เกี่ยวกับยาเสพติด
๒. สร้างความร่วมมือระหว่างวัด โรงเรียน และองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อทำแผนป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างยั่งยืน
๓. ร่วมเสนอแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนและสถานศึกษา
๔. ร่วมลงมติแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในที่ประชุมขององค์กรท้องถิ่นในการพัฒนาและสร้างสรรค์จริยธรรมในชุมชน^{๖๒}
๕. นำผลการปฏิบัติงานโครงการป้องกันปัญหายาเสพติดมาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น
๖. กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจนและเป็นไปตามบริบทของชุมชนควรกำหนดอำนาจหน้าที่การทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน
๗. ทำประชาคมเพื่อให้ตระหนักถึงโทษภัยของยาเสพติด และสร้างความรักชุมชนให้เกิดขึ้นควรช่วยกันสอดส่องดูแล ไม่ให้เกิดบุคคลที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม เข้ามามีบทบาทในสร้างความร่วมมือร่วมกัน
๘. พระสงฆ์ต้องมีการสร้างเครือข่ายกลไกการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขการรณรงค์และป้องกัน เป็นการทำงานร่วมกันขององค์กรภาคีและเครือข่ายภาคประชาชน
๙. การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดพระสงฆ์ต้องมีการบูรณาการกระบวนการและรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาอันแท้จริงที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างเหมาะสม
๑๐. พระสงฆ์ต้องมีการใช้วิปัสสนากรรมฐานในการฟื้นฟูสมรรถภาพของประชาชนที่ติดสารเสพติด
๑๑. พระสงฆ์ต้องมีการใช้ยาสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดในการถอนพิษยา^{๖๓}
๑๒. พระสงฆ์ต้องรู้จักระดมคนในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาของชุมชน ให้แต่ละทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพ

^{๖๒}สัมภาษณ์ นางสาวินี แจ้งเสนาะ, กำนันตำบลปากข้าวสาร อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๖๓}สัมภาษณ์ พระวิจิตร อคคจิตโต, รองเจ้าอาวาสวัดถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

ติด หน่วยงานของรัฐ คือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ต้องจัดสรรงบประมาณ ในการดำเนินโครงการเกี่ยวกับยาเสพติดให้ต่อเนื่องไปเรื่อยๆ เพราะถือเป็นกำลังใจของผู้จัดกิจกรรม

๑๓. พระสงฆ์ต้องแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ตลอดถึงภูมิธรรมที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการแสดงธรรมอยู่เสมอ

๑๔. พระสงฆ์ควรเข้าร่วมเป็นวิทยากรในโครงการพุทธธรรมบำบัดยาเสพติด โครงการธรรมสัญจร หรือโครงการที่เกี่ยวกับยาเสพติดที่หน่วยงานของรัฐได้จัดขึ้น

๑๕. สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด แม้แต่การถวายเป็นบุญ บูชา บูหรี แก่พระสงฆ์ก็ควรรณรงค์ให้ดังอย่างจริงจังปรับเปลี่ยนแนวคิดของประชาชนถึงแม้จะเป็นประเพณี ค่านิยมที่เคยปฏิบัติแต่ต้องชี้แจงให้เห็นถึงโทษภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ร่างกาย สังคม และสิ่งแวดล้อม^{๖๔}

๑๖. ใช้หลัก “ปรับทุกข์ ผูกมิตร สร้างหลัก ปักฐาน” คือต้องสร้างความคุ้นเคยกับทุกคนทุกฝ่ายทั้งผู้ค้า ผู้เสพ และหน่วยงานของรัฐ ประสานให้ทุกฝ่ายเข้าใจซึ่งกันและกันแล้วหาทางออกร่วมกัน

๔.๓.๔ รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ระดับสร้างความร่วมมือ

๑. ร่วมกับโรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมการแนะแนวแก่นักเรียนในการป้องกันยาเสพติด

๒. จัดทำโครงการเพื่อสร้างกิจกรรมให้กับเยาวชน เช่น ลานวัด ลานกีฬา เป็นต้น

๓. จัดโครงการนำเยาวชนไปทัศนศึกษาตามสถานที่ต่างๆ เพื่อให้ได้ตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติด เช่น สถานบำบัดผู้ติดยาเสพติด จัดให้เยาวชนได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเพื่อป้องกันการติดยาเสพติด เช่น วันสำคัญทางศาสนา^{๖๕}

๕. จัดประกวดความสามารถของเยาวชนทั้งในและนอกสถานที่ เช่น การพูด การวาดภาพ การเขียนเรียงความ การตอบคำถามธรรมะ เป็นต้น

๖. พระสงฆ์ต้องร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ จัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนถึงโทษภัยของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง เพราะพระสงฆ์ถือว่าเป็นผู้นำท้องถิ่น เป็นที่พึ่งทางจิตใจ ดังนั้น

^{๖๔}สัมภาษณ์ นายสมหวัง ช่างข้า, กำนันตำบลโพสะ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๖๕}สัมภาษณ์ พระครูพิพัฒนศาสนกิจจาทร, เจ้าอาวาสวัดโคกม่วง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓ กันยายน ๒๕๕๙.

จึงต้องพัฒนาชุมชนให้หลีกเลี่ยงจากยาเสพติด พระสงฆ์ควรตระหนักอยู่เสมอว่าถือเป็นบทบาทและหน้าที่ของชาวพุทธที่จะต้องรณรงค์ให้สังคมปลอดจากยาเสพติด

๗. การปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดี เพราะพระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม คือต้องหลีกเลี่ยงจากยาเสพติดให้ได้ การสร้างองค์ความรู้ พระสงฆ์ได้ใช้วิธีการเพื่อให้ตนเองเกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดเสียก่อนโดยการเข้ารับการอบรมจากภาครัฐ ทำการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ที่ได้รับ จากนั้นจึงขยายผลองค์ความรู้นั้นไปสู่ประชาชน

๘. การเปลี่ยนทัศนคติ คือพระสงฆ์พยายามเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนให้เห็นถึงโทษภัยของยาเสพติด พระสงฆ์จะต้องเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนแล้วค่อยไปอบรมสั่งสอนประชาชนเกี่ยวกับยาเสพติด

๙. ต้องให้วัดเป็นแบบอย่างในการปลอดยาเสพติดอย่างถาวร การที่มียาเสพติดเข้าไประบาดในวัดถือเป็นเรื่องใหญ่ พระสงฆ์ต้องสอดส่องดูแลห้ามไม่ให้มียาเสพติดเข้าไปจำหน่ายภายในวัด ถึงแม้จะมีการจัดงานบุญประจำปีหรืองานบุญอื่นๆ ก็ตาม ^{๖๖}

๑๐. สร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก เยาวชน จัดโครงการต่อต้านยาเสพติดในโรงเรียนให้เห็นโทษภัยของยาเสพติดว่าร้ายแรงเพียงใด

^{๖๖}สัมภาษณ์ พระราชวรเมธี, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร, เลขานุการเจ้าคณะภาค

๔.๒.๒ ผลการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคลตาม ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตำแหน่งทางคณะสงฆ์		
เจ้าคณะอำเภอ/รองเจ้าคณะอำเภอ	๒๑	๖.๖
เจ้าคณะตำบล/รองเจ้าคณะตำบล	๖๒	๑๙.๕
เจ้าอาวาส/รองเจ้าอาวาส	๑๓๔	๔๒.๑
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	๑๐๑	๓๑.๘
รวม	๓๑๘	๑๐๐
อายุ		
๒๑ - ๓๐ ปี	๓๓	๑๐.๔
๓๑ - ๔๐ ปี	๕๙	๑๘.๕
๔๑ - ๕๐ ปี	๑๑๖	๓๖.๕
๕๑ - ๖๐ ปี	๖๗	๒๑.๑
๖๐ ปีขึ้นไป	๔๓	๑๓.๕
รวม	๓๑๘	๑๐๐
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๕๕	๑๗.๓
ปริญญาตรี	๑๗๗	๕๕.๗
สูงกว่าปริญญาตรี	๘๖	๒๗.๐
รวม	๓๑๘	๑๐๐

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระยะเวลาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด		
น้อยกว่า ๑ ปี	๗๕	๒๓.๖
๑ - ๕ ปี	๘๒	๒๕.๘
๖ - ๑๐ ปี	๕๗	๑๗.๘
มากกว่า ๑๐ ปี	๑๐๔	๓๒.๗
รวม	๓๑๘	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์เป็นเจ้าอาวาส/รองเจ้าอาวาส จำนวน ๑๓๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๑ มีอายุ ระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๑๑๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๕ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๑๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๗ และมีระยะเวลาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด จำนวน ๑๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๗

๒) ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมทุกด้าน ได้แก่ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร ระดับหารือ ระดับเข้ามามีบทบาท ระดับสร้างความร่วมมือ และระดับให้อำนาจ ดังรายละเอียดที่แสดงด้วยค่าเฉลี่ย (Mean = $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) ในตารางที่ ๔.๒ - ๔.๗ ตามลำดับต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไข
ปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ในภาพรวม

(n = ๓๑๘)

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร	๔.๔๕	๐.๔๐๒	มาก
๒. ระดับหารือ	๔.๔๘	๐.๓๗๖	มาก
๓. ระดับเข้ามามีบทบาท	๔.๔๕	๐.๓๖๗	มาก
๔. ระดับสร้างความร่วมมือ	๔.๔๗	๐.๔๐๕	มาก
๕. ระดับให้อำนาจ	๔.๔๙	๐.๖๗๖	มาก
ภาพรวม	๔.๔๗	๐.๓๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๗$, S.D. = ๐.๓๗๓) และเมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ระดับให้อำนาจ ระดับหารือ ระดับสร้าง
ความร่วมมือ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร และระดับเข้ามามีบทบาท ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไข
ปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร

(n = ๓๑๘)

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติด	๔.๕๕	๐.๕๖๐	มากที่สุด
๒. ทำป้ายประชาสัมพันธ์โทษของยาเสพติด	๔.๕๑	๐.๕๔๒	มากที่สุด
๓. เชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดแก่ เยาวชนในโรงเรียน	๔.๕๘	๐.๕๑๕	มากที่สุด
๔. ร่วมกับโรงเรียนในการตรวจสอบนักเรียน เพื่อสำรวจหา ผู้ติดยาเสพติดหรือมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด อย่างต่อเนื่อง	๔.๑๘	๐.๖๖๙	มาก
รวม	๔.๔๖	๐.๖๑๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้ข้อมูลข่าวสารนั้น โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๖,
S.D. = ๐.๖๑๔) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๓ ข้อ และอยู่ในระดับมาก
๑ ข้อ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไข
ปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับहारีอ

(n = ๓๑๘)

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ร่วมจัดทำแผนหรือโครงการระยะยาวกับทางโรงเรียน เกี่ยวกับการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด และ มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง	๔.๔๗	๐.๕๘๐	มาก
๒. จัดให้มีการติดตามผลการปรับพฤติกรรมของนักเรียนที่ เคยเสพยาเสพติด แล้วลด ละ เลิก อย่างเป็นระบบ	๔.๔๙	๐.๕๖๒	มาก
รวม	๔.๔๘	๐.๕๗๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับहारีอ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๘$, S.D. = ๐.๕๗๗)
และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไข
ปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับเข้ามามีบทบาท

(n = ๓๑๘)

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ให้ความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	๔.๔๐	๐.๖๒๖	มาก
๒. ร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ มีบรรยากาศร่มรื่น สะอาด และปลอดภัย	๔.๕๗	๐.๕๕๘	มากที่สุด
๓. ให้ความรู้ในการป้องกันยาเสพติดแก่เยาวชน โดยการสอดแทรกเข้าไปกับการบรรยายธรรม	๔.๔๖	๐.๖๖๖	มาก
๔. จัดอบรมจริยธรรมและหลักธรรมทางศาสนา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดแก่เยาวชน	๔.๕๐	๐.๖๓๔	มากที่สุด
๕. รณรงค์ในการประพฤติตนแก่ครูอาจารย์ ประชาชนในชุมชน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชน	๔.๓๖	๐.๖๖๘	มาก
รวม	๔.๔๖	๐.๕๙๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับเข้ามามีบทบาท นั้น โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๖$, S.D. = ๐.๕๙๕) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๒ ข้อ และอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไข
ปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับสร้างความร่วมมือ

(n = ๓๑๘)

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ร่วมกับโรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมการแนะแนวแก่นักเรียน ในการป้องกันยาเสพติด	๔.๔๖	๐.๕๔๑	มาก
๒. จัดทำโครงการเพื่อสร้างกิจกรรมให้กับเยาวชน เช่น ลานวัด ลานกีฬา เป็นต้น	๔.๓๕	๐.๕๒๒	มาก
๓. จัดโครงการนำเยาวชนไปทัศนศึกษาตามสถานที่ต่างๆ เพื่อให้ได้ตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติด เช่น สถาน บำบัดผู้ติดยาเสพติด	๔.๓๕	๐.๖๑๖	มาก
๔. จัดให้เยาวชนได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เพื่อป้องกัน การติดยาเสพติด เช่น วันสำคัญทางศาสนา	๔.๔๑	๐.๖๔๔	มาก
๕. จัดประกวดความสามารถของเยาวชนทั้งในและนอก สถานที่ เช่น การพูด การวาดภาพ การเขียนเรียงความ การตอบคำถามธรรมะ เป็นต้น	๔.๘๓	๐.๕๘๘	มากที่สุด
๖. ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่ง เสื่อมโทรม ที่อาจเป็นที่หลบซ่อนในการเสพยาเสพติดได้	๔.๔๕	๐.๖๔๙	มาก
๗. ร่วมกันประสานผลการดำเนินงานทั้งในชุมชนและ โรงเรียนในการป้องกันและแก้ไขการระบาดของยาเสพติด	๔.๕๔	๐.๕๙๘	มากที่สุด
๘. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติด	๔.๓๗	๐.๖๒๑	มาก
รวม	๔.๔๗	๐.๕๘๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับสร้างความร่วมมือ นั้น โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๗$,
S.D. = ๐.๕๘๒) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๒ ข้อ และอยู่ในระดับมาก
๖ ข้อ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไข
ปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้อำนาจ

(n = ๓๑๘)

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. จัดให้เยาวชนได้เข้าร่วมกับชุมชนในกิจกรรมรณรงค์เกี่ยวกับยาเสพติด	๔.๕๗	๐.๕๗๖	มากที่สุด
๒. สร้างความร่วมมือระหว่างวัด โรงเรียน และองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อทำแผนป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างยั่งยืน	๔.๔๖	๐.๖๓๗	มาก
๓. ร่วมเสนอแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนและสถานศึกษา	๔.๒๓	๐.๗๔๑	มาก
๔. ร่วมลงมติแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในที่ประชุมขององค์กรท้องถิ่นในการพัฒนาและสร้างสรรค์จริยธรรมในชุมชน	๔.๓๙	๐.๖๕๗	มาก
๕. นำผลการปฏิบัติงานโครงการป้องกันปัญหายาเสพติดมาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	๔.๕๗	๐.๕๕๗	มากที่สุด
๖. ส่งเสริมบทบาทของชุมชนให้ตระหนักถึงปัญหาการติดยาเสพติดของเยาวชน	๔.๗๔	๐.๔๘๔	มากที่สุด
รวม	๔.๔๙	๐.๖๓๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้อำนาจ นั้น โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๙$, S.D. = ๐.๖๓๔) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๓ ข้อ และอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อ

**๓) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไข
ปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒**

จากการศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านต่างๆ ได้แก่ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร ระดับหารือ ระดับเข้ามามีบทบาท ระดับสร้างความร่วมมือ และระดับให้อำนาจ ผู้วิจัยพอสรุปรายละเอียดได้ตามตารางที่ ๔.๘ - ๔.๑๗ ตามลำดับต่อไปนี้

**ตารางที่ ๔.๘ ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร**

ที่	ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน (รูป)
๑.	งบประมาณสนับสนุนการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานภาครัฐมีน้อย	๔๕
๒.	บุคลากรที่มีทักษะด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดอย่างถูกต้อง มีน้อย	๓๔
๓.	สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ไม่น่าสนใจ	๓๒
๔.	การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง	๒๙

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นจำนวน ๑๔๐ รูป และได้แสดงความคิดเห็นว่า งบประมาณสนับสนุนการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานภาครัฐมีน้อย มีจำนวน ๔๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๑ บุคลากรที่มีทักษะด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดอย่างถูกต้อง มีน้อย มีจำนวน ๓๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๓, สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ไม่น่าสนใจ มีจำนวน ๓๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๖ และการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง มีจำนวน ๒๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร

ที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน (รูป)
๑.	ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้มีการกระจายสู่ชุมชนมากขึ้น	๔๔
๒.	ควรมีการอบรมวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดอย่างเข้มข้น	๓๐
๓.	ควรปรับปรุงสื่อให้มีความทันสมัยและน่าสนใจยิ่งขึ้น	๒๘
๔.	ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง	๑๒

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นจำนวน ๑๑๔ รูป และได้แสดงความคิดเห็นว่า ควรขอความร่วมมือจากทุกฝ่าย ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน วัด ต้องร่วมกันกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการอย่างชัดเจนและเป็นระบบ มีจำนวน ๔๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๗, ควรกำหนดให้เป็นนโยบายที่สำคัญของสถานศึกษาที่ควรดำเนินงาน มีจำนวน ๓๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐, ควรจัดการประชุมคณะกรรมการงานด้านวิधिพุทธเพื่อให้ทราบบทบาทและภารกิจ รวมทั้งศึกษาดูงานและเข้าร่วมกิจกรรมนิทรรศการต่างๆ เกี่ยวกับวิधिพุทธอย่างต่อเนื่อง มีจำนวน ๒๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๗, ควรมีการนิเทศติดตามผลอยู่เสมอ ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีจำนวน ๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐ และควรส่งเสริมการฝึกอบรมบุคลากรให้มากขึ้นตามความเหมาะสม โดยเน้นถึงความเข้าใจและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีจำนวน ๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖.๖ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับहारี

ที่	ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน (รูป)
๑.	การประสานงานเพื่อปรึกษาหารือมีน้อย	๖๕
๒.	กิจกรรมหรือภาระงานหลักของแต่ละหน่วยงานมีมาก	๕๓
๓.	บางครั้งไม่ได้ข้อยุติ หรือมติเพื่อนำไปกำหนดนโยบายได้	๓๒
๔.	การรับฟังข้อคิดเห็น เน้นให้เป็นไปตามนโยบายภาครัฐมากเกินไป	๑๒

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับहारี เป็นจำนวน ๑๖๒ รูป และได้แสดงความคิดเห็นว่า การประสานงานเพื่อปรึกษาหารือมีน้อย มีจำนวน ๖๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๑, กิจกรรมหรือภาระงานหลักของแต่ละหน่วยงานมีมาก มีจำนวน ๕๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๗, บางครั้งไม่ได้ข้อยุติ หรือมติเพื่อนำไปกำหนดนโยบายได้ มีจำนวน ๓๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๘ รูป และการรับฟังข้อคิดเห็น เน้นให้เป็นไปตามนโยบายภาครัฐมากเกินไป มีจำนวน ๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗.๔ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๑ ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับহারือ

ที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน (รูป)
๑.	ควรมีการปรึกษาเกี่ยวกับแผนงานเพิ่มมากขึ้น	๕๖
๒.	ควรปรับเวลาหรือตารางกิจกรรมอย่างเหมาะสม	๕๒
๓.	ควรให้มีข้อยุติในการหาหรือแต่ละครั้ง เพื่อความก้าวหน้าของงาน	๓๐
๔.	ควรรับฟังข้อคิดเห็นและวิเคราะห์เพื่อให้เกิดประโยชน์มากขึ้น	๑๒

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับহারือ เป็นจำนวน ๑๕๐ รูป และได้แสดงความคิดเห็นว่า ควรมีการปรึกษาเกี่ยวกับแผนงานเพิ่มมากขึ้น มีจำนวน ๕๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๓, ควรปรับเวลาหรือตารางกิจกรรมอย่างเหมาะสม มีจำนวน ๕๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๗, ควรให้มีข้อยุติในการหาหรือแต่ละครั้ง เพื่อความก้าวหน้าของงาน มีจำนวน ๓๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐ และควรรับฟังข้อคิดเห็นและวิเคราะห์เพื่อให้เกิดประโยชน์มากขึ้น มีจำนวน ๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘.๐ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับเข้ามามีบทบาท

ที่	ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน (รูป)
๑.	บางชุมชนไม่ค่อยให้การยอมรับพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมหรือทำงานร่วมกัน	๔๘
๒.	บางคนไม่เข้าใจบทบาทการมีส่วนร่วมของตนเอง	๔๒
๓.	พระสงฆ์ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังในการมีส่วนร่วมแก้ปัญหา ยาเสพติด	๓๖
๔.	สำหรับพระสงฆ์ ด้านบทบาทมีน้อย เพราะถูกเบียดบัง	๒๔

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับเข้ามามีบทบาท เป็นจำนวน ๑๕๐ รูป และได้แสดงความคิดเห็นว่า บางชุมชนไม่ค่อยให้การยอมรับพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมหรือทำงานร่วมกัน มีจำนวน ๔๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๐, นักเรียนไม่สามารถนำเอาหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ เพราะคิดว่าหลักธรรมเกี่ยวข้องกับวัดและพระเท่านั้น มีจำนวน ๔๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐, พระสงฆ์ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังในการมีส่วนร่วมแก้ปัญหา ยาเสพติด มีจำนวน ๓๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐ และสำหรับพระสงฆ์ ด้านบทบาทมีน้อย เพราะถูกเบียดบัง มีจำนวน ๒๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๓ ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับเข้ามามีบทบาท

ที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน (รูป)
๑.	ควรสร้างความเข้าใจที่ตรงกันและการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข	๓๕
๒.	ควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท	๓๔
๓.	ควรให้การสนับสนุนบุคคลที่มีความเสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม	๒๖
๔.	ควรจัดอบรมให้มีความรู้และเข้าถึงชุมชนมากยิ่งขึ้น	๒๔

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับเข้ามามีบทบาท เป็นจำนวน ๑๑๙ รูป และได้แสดงความคิดเห็นว่า ควรสร้างความเข้าใจที่ตรงกันและการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข มีจำนวน ๓๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐, ควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท มีจำนวน ๓๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๖, ควรให้การสนับสนุนบุคคลที่มีความเสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีจำนวน ๒๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๘ และควรจัดอบรมให้มีความรู้และเข้าถึงชุมชนมากยิ่งขึ้น มีจำนวน ๒๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๒ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๔ ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับสร้างความร่วมมือ

ที่	ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน (รูป)
๑.	บางครั้งความแตกต่างทางด้านศาสนา ทำให้ความร่วมมือไม่สัมฤทธิ์ผล	๓๐
๒.	ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ต่างคนต่างทำ	๑๘
๓.	งบประมาณเป็นตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือค่อนข้างมาก	๑๖
๔.	ประชาชนในชุมชนมีภาระงานมาก ให้ความร่วมมือน้อย	๑๒

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับสร้างความร่วมมือ เป็นจำนวน ๗๖ รูป และได้แสดงความคิดเห็นว่า บางครั้งความแตกต่างทางด้านศาสนา ทำให้ความร่วมมือไม่สัมฤทธิ์ผล มีจำนวน ๓๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๕, ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ต่างคนต่างทำ มีจำนวน ๑๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๗, งบประมาณเป็นตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือค่อนข้างมาก มีจำนวน ๑๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๐ และประชาชนในชุมชนมีภาระงานมาก ให้ความร่วมมือน้อย มีจำนวน ๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๕ ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับสร้างความร่วมมือ

ที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน (รูป)
๑.	ควรสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยยึดเป้าหมายเป็นหลัก	๒๙
๒.	ควรรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และหาข้อยุติตามหลักประชาธิปไตย	๑๖
๓.	ควรหางบประมาณสนับสนุน นอกเหนือจากงบประมาณจากภาครัฐ	๑๕
๔.	ควรส่งเสริมให้ตระหนักถึงโทษภัยของยาเสพติดให้มาก เพื่อสร้างความร่วมมือร่วมกัน	๑๐

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับสร้างความร่วมมือ เป็นจำนวน ๗๐ รูป และได้แสดงความคิดเห็นว่า ควรสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยยึดเป้าหมายเป็นหลัก มีจำนวน ๒๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๔, ควรรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และหาข้อยุติตามหลักประชาธิปไตย มีจำนวน ๑๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๙, ควรหางบประมาณสนับสนุน นอกเหนือจากงบประมาณจากภาครัฐ มีจำนวน ๑๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๔ และควรส่งเสริมให้ตระหนักถึงโทษภัยของยาเสพติดให้มาก เพื่อสร้างความร่วมมือร่วมกัน มีจำนวน ๑๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๖ ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้อำนาจ

ที่	ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน (รูป)
๑.	อำนาจสั่งการและตัดสินใจส่วนใหญ่อยู่ที่หน่วยงานภาครัฐ	๕๙
๒.	การกำหนดอำนาจหน้าที่ร่วมกันของประชาชนในชุมชนไม่ชัดเจน	๓๕
๓.	ไม่ค่อยได้รับความสนใจจากประชาชนในชุมชน	๒๑
๔.	มักมีบุคคลแอบแฝง เพื่อหาผลประโยชน์เสมอ	๙

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้อำนาจ เป็นจำนวน ๑๒๔ รูป และได้แสดงความคิดเห็นว่า อำนาจสั่งการและตัดสินใจส่วนใหญ่อยู่ที่หน่วยงานภาครัฐ มีจำนวน ๕๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๖, การกำหนดอำนาจหน้าที่ร่วมกันของประชาชนในชุมชนไม่ชัดเจน มีจำนวน ๓๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๒, ไม่ค่อยได้รับความสนใจจากประชาชนในชุมชน มีจำนวน ๒๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๙ และมีบุคคลแอบแฝงเพื่อหาผลประโยชน์เสมอ มีจำนวน ๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗.๓ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๗ ข้อเสนอแนะปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการ
ติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้อำนาจ

ที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน (รูป)
๑.	ควรกำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจนและเป็นไปตามบริบทของชุมชน	๕๙
๒.	ควรกำหนดอำนาจหน้าที่การทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน	๓๒
๓.	ควรทำประชาคมเพื่อให้ตระหนักถึงโทษภัยของยาเสพติด และสร้างความรัก ชุมชนให้เกิดขึ้น	๑๗
๔.	ควรช่วยกันสอดส่องดูแล ไม่ให้เกิดบุคคลที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่า ส่วนรวม เข้ามามีบทบาทในสร้างความร่วมมือร่วมกัน	๖

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้อำนาจ เป็นจำนวน ๑๑๔ รูป และได้แสดงความคิดเห็นว่า ควรกำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจนและเป็นไปตามบริบทของชุมชน มีจำนวน ๕๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๗, ควรกำหนดอำนาจหน้าที่การทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน มีจำนวน ๓๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๑, ควรทำประชาคมเพื่อให้ตระหนักถึงโทษภัยของยาเสพติด และสร้างความรักชุมชนให้เกิดขึ้น มีจำนวน ๑๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๙ และควรช่วยกันสอดส่องดูแล ไม่ให้เกิดบุคคลที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม เข้ามามีบทบาทในสร้างความร่วมมือร่วมกัน มีจำนวน ๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕.๓ ตามลำดับ

สอดคล้องกับงานวิจัยเชิงปริมาณ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๗$, S.D. = ๐.๓๗๓) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ระดับให้อำนาจ ระดับหารือ ระดับสร้างความร่วมมือ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร และระดับเข้ามามีบทบาท ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้ข้อมูลข่าวสารนั้น โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๖$, S.D. = ๐.๖๑๔) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๓ ข้อ และอยู่ในระดับมาก ๑ ข้อ

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับหารือ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๘$, S.D. = ๐.๕๗๗) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับเข้ามามีบทบาท นั้น โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๖$, S.D. = ๐.๕๙๕) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๒ ข้อ และอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อ

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับสร้างความร่วมมือ นั้น โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๗$, S.D. = ๐.๕๘๒) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๒ ข้อ และอยู่ในระดับมาก ๖ ข้อ

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้อำนาจ นั้น โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๙$, S.D. = ๐.๖๓๔) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๓ ข้อ และอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อ

ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นจำนวน ๑๔๐ รูป และได้แสดงความคิดเห็นว่า งบประมาณสนับสนุนการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานภาครัฐมีน้อย มีจำนวน ๔๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๑ บุคลากรที่มีทักษะด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดอย่างถูกต้อง มีน้อย มีจำนวน ๓๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๓, สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ไม่น่าสนใจ มีจำนวน ๓๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๖ และการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง มีจำนวน ๒๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๗ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นจำนวน ๑๑๔ รูป และได้แสดงความคิดเห็นว่า ควรขอความร่วมมือจากทุกฝ่าย ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน วัด ต้องร่วมกันกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการอย่างชัดเจนและเป็นระบบ มีจำนวน ๔๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๗, ควรกำหนดให้เป็นนโยบายที่สำคัญของสถานศึกษาที่ควรดำเนินงาน มีจำนวน ๓๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐, ควรจัดการประชุมคณะกรรมการงานด้านวิधिพุทธเพื่อให้ทราบบทบาทและภารกิจ รวมทั้งศึกษาดูงานและเข้าร่วมกิจกรรมนิทรรศการต่างๆ เกี่ยวกับวิधिพุทธอย่างต่อเนื่อง มีจำนวน ๒๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๗, ควรมีการนิเทศติดตามผลอยู่เสมอ ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีจำนวน ๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐ และควรส่งเสริมการฝึกอบรมบุคลากรให้มากขึ้นตามความเหมาะสม โดยเน้นถึงความเข้าใจและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีจำนวน ๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖.๖ ตามลำดับ

ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับหารือ เป็นจำนวน ๑๖๒ รูป และได้แสดงความคิดเห็นว่า การประสานงานเพื่อปรึกษาหารือมีน้อย มีจำนวน ๖๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๑, กิจกรรมหรือภาระงานหลักของแต่ละหน่วยงานมีมาก มีจำนวน ๕๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๗, บางครั้งไม่ได้ข้อยุติ หรือมติ

เพื่อนำไปกำหนดนโยบายได้ มีจำนวน ๓๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๘ รูป และการรับฟังข้อคิดเห็น
เน้นให้เป็นไปตามนโยบายภาครัฐมากเกินไป มีจำนวน ๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗.๔ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับหำหรือ เป็นจำนวน ๑๕๐ รูป และได้แสดงความคิดเห็นว่า ควรมีการ
ปรึกษาเกี่ยวกับแผนงานเพิ่มมากขึ้น มีจำนวน ๕๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๓, ควรปรับเวลาหรือตาราง
กิจกรรมอย่างเหมาะสม มีจำนวน ๕๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๗, ควรให้มีข้อยุติในการหารือแต่ละครั้ง
เพื่อความก้าวหน้าของงาน มีจำนวน ๓๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐ และควรรับฟังข้อคิดเห็นและ
วิเคราะห์เพื่อให้เกิดประโยชน์มากขึ้น มีจำนวน ๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘.๐ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับเข้ามามีบทบาท เป็นจำนวน ๑๑๙ รูป และได้แสดงความคิดเห็นว่า
ควรสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน และการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข มีจำนวน ๓๕ รูป คิดเป็นร้อยละ
๓๐.๐, ควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท มีจำนวน ๓๔ รูป คิดเป็น
ร้อยละ ๒๘.๖, ควรให้การสนับสนุนบุคคลที่มีความเสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีจำนวน ๒๖ รูป
คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๘ และควรจัดอบรมให้มีทักษะความรู้และเข้าถึงชุมชนมากยิ่งขึ้น มีจำนวน ๒๔ รูป
คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๒ ตามลำดับ

ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดใน
เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับสร้างความร่วมมือ เป็นจำนวน ๗๖ รูป และได้แสดงความคิดเห็น
ว่า บางครั้งความแตกต่างทางด้านศาสนา ทำให้ความร่วมมือไม่สัมฤทธิ์ผล มีจำนวน ๓๐ รูป คิดเป็น
ร้อยละ ๓๙.๕, ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ต่างคนต่างทำ มีจำนวน ๑๘ รูป คิดเป็นร้อย
ละ ๒๓.๗, งบประมาณเป็นตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือค่อนข้างมาก มีจำนวน ๑๖ รูป คิด
เป็นร้อยละ ๒๑.๐ และประชาชนในชุมชนมีภาระงานมาก ให้ความร่วมมือน้อย มีจำนวน ๑๒ รูป คิด
เป็นร้อยละ ๑๕.๘ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้อำนาจ เป็นจำนวน ๑๑๔ รูป และได้แสดงความคิดเห็นว่า ควร
กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจนและเป็นไปตามบริบทของชุมชน มีจำนวน ๕๙ รูป คิดเป็นร้อยละ
๕๑.๗, ควรกำหนดอำนาจหน้าที่การทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน มีจำนวน ๓๒ รูป คิดเป็นร้อยละ
๒๘.๑, ควรทำประชาคมเพื่อให้ตระหนักถึงโทษภัยของยาเสพติด และสร้างความรักชุมชนให้เกิดขึ้น มี
จำนวน ๑๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๙ และควรช่วยกันสอดส่องดูแล ไม่ให้เกิดบุคคลที่เห็นแก่
ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม เข้ามามีบทบาทในสร้างความร่วมมือร่วมกัน มีจำนวน ๖ รูป คิด
เป็นร้อยละ ๕.๓ ตามลำดับ

แนวทางการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น สรุปได้ดังนี้

๑. พระสงฆ์ต้องมีการสร้างเครือข่ายกลไกการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไข การรณรงค์และป้องกัน เป็นการทำงานร่วมกันขององค์กรภาคีและเครือข่ายภาคประชาชน

๒. การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดพระสงฆ์ต้องมีการบูรณาการ กระบวนการและรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาอันแท้จริงที่เกิดขึ้นใน ชุมชนอย่างเหมาะสม

๓. พระสงฆ์ต้องมีการใช้วิปัสสนากรรมฐานในการฟื้นฟูสมรรถภาพของประชาชนที่ติด สารเสพติด

๔. พระสงฆ์ต้องมีการใช้ยาสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดใน การถอนพิษยา

๕. พระสงฆ์ต้องรู้จักระดมคนในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการ พัฒนาของชุมชน ให้แต่ละทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๖. พระสงฆ์ต้องแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ตลอดถึง ภูมิธรรมที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการแสดงธรรมอยู่เสมอ

๗. พระสงฆ์ควรเข้าร่วมเป็นวิทยากรในโครงการพุทธธรรมบำบัดยาเสพติด โครงการ ธรรมสัญจร หรือโครงการที่เกี่ยวกับยาเสพติดที่หน่วยงานของรัฐได้จัดขึ้น

๘. สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด แม้แต่การถวายเป็นบุญ บูชาพระสงฆ์ก็ควรรณรงค์ให้ดังอย่างจริงจัง ปรับเปลี่ยน แนวคิดของประชาชนถึงแม้จะเป็นประเพณี ค่านิยมที่เคยปฏิบัติแต่ต้องชี้แจงให้เห็นถึงโทษภัยที่จะ เกิดขึ้นแก่ร่างกาย สังคม และสิ่งแวดล้อม

๙. ใช้หลัก “ปรับทุกข์ ผูกมิตร สร้างหลัก ปักฐาน” คือต้องสร้างความคุ้นเคยกับทุกคน ทุกฝ่ายทั้งผู้ค้า ผู้เสพ และหน่วยงานของรัฐ ประสานให้ทุกฝ่ายเข้าใจซึ่งกันและกันแล้วหาทางออก ร่วมกัน

๑๐. หน่วยงานของรัฐ คือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ต้องจัดสรรงบประมาณ ในการ ดำเนินโครงการเกี่ยวกับยาเสพติดให้ต่อเนื่องไปเรื่อยๆ เพราะถือเป็นกำลังใจของผู้จัดกิจกรรม

๔.๓.๒ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ

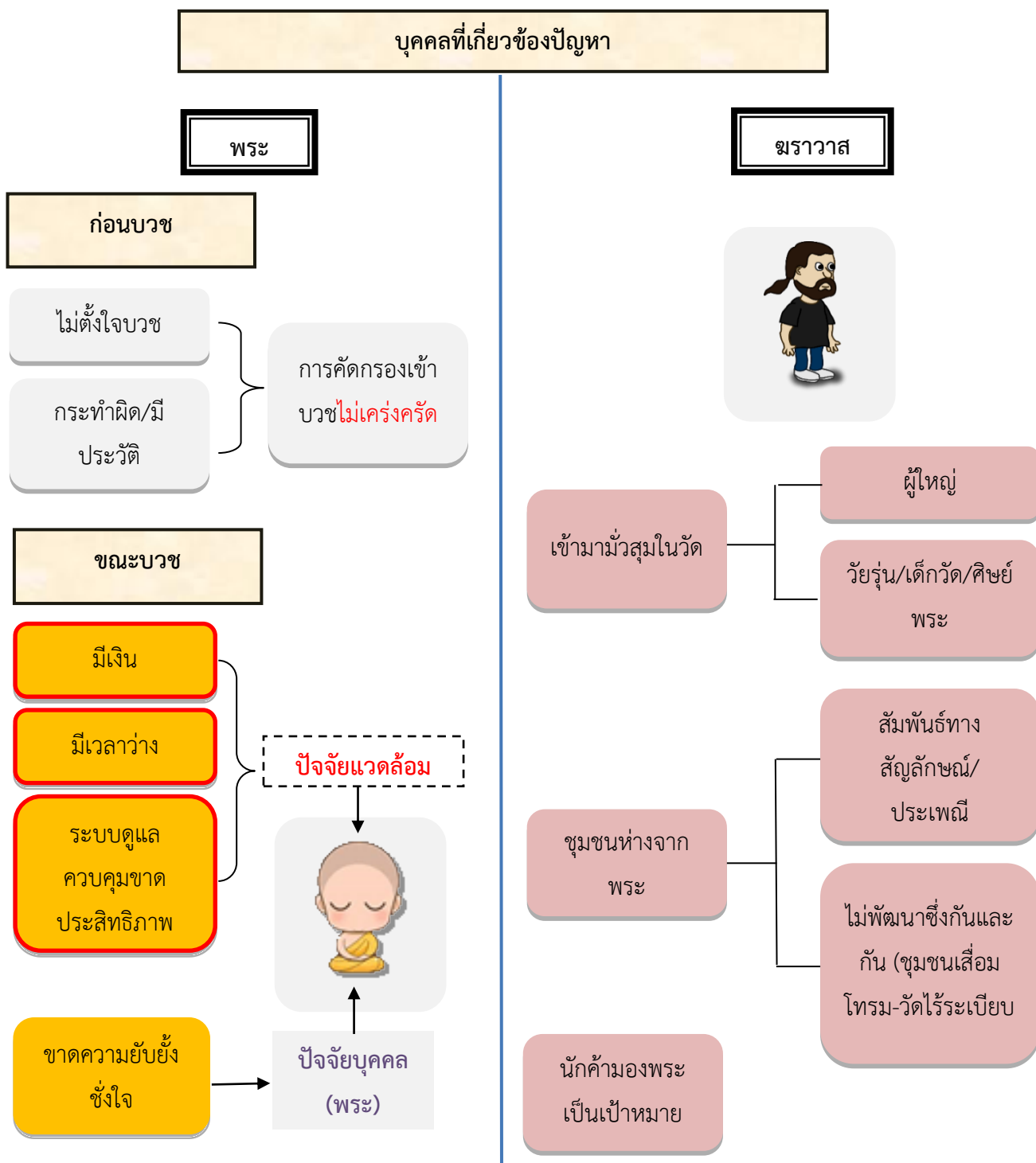
ผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๒ รูปและคน ในวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ ณ ห้อง ๕๐๗ อาคารเรียนรวมโซนบี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในประเด็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด และยืนยันรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะสามารถสรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาเชิงปริมาณ จะทำให้มองเห็นภาพการมีส่วนร่วมทั้งภาพรวม และเฉพาะ ด้านแบบหยุดนิ่งแต่ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ จะช่วยเสริมให้เห็นภาพการมีส่วนร่วมที่มีความเคลื่อนไหว คือ เห็นกระบวนการที่การมีส่วนร่วมเกิดขึ้น รวมทั้ง เห็นปัญหาอุปสรรคอย่างละเอียด

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงแนวโน้มของปัญหายาเสพติดในพระสงฆ์

เดือน	ปี ๒๕๖๐ (รูป)	ปี ๒๕๖๑ (รูป)	หมายเหตุ
ตุลาคม	๑	๑๐	
พฤศจิกายน	๑	๑๑	
ธันวาคม	๓	๑๐	
มกราคม	๑	๘	
กุมภาพันธ์	๙		
มีนาคม	๑๓		
เมษายน	๔		
พฤษภาคม	๙		
มิถุนายน	๑๐		
กรกฎาคม	๗		
สิงหาคม	๖		
กันยายน	๑๔		
รวม	๗๘	๓๙	

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า แสดงแนวโน้มของปัญหายาเสพติดในพระสงฆ์ เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างปี ๒๕๖๐ กับปี ๒๕๖๑ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นสูง โดยเปรียบเทียบระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน เพิ่มขึ้นจากเดิม ๖ รูป เป็น ๓๙ รูป คิดเป็น ๕.๕ เท่า

แผนภาพที่ ๔.๖ บุคคลที่เกี่ยวข้องปัญหา

ที่มา : ม.ล.พรวิศิษฐ์ วรวรรณ, ผู้อำนวยการส่วนป้องกันยาเสพติดในภาคประชาชน ปปส.,
๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

จากแผนภาพ ๔.๖ แสดงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ โดยแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มพระสงฆ์และกลุ่มฆราวาส ในส่วนของกลุ่มพระสงฆ์เองพบว่า ก่อนบวชตัวพระสงฆ์เองมีปัญหาหลักๆคือ ไม่ตั้งใจบวช^{๖๗} และมีประวัติกระทำผิดมาก่อนบวช เมื่อเข้าสู่กระบวนการบวชกลับพบว่าคณะสงฆ์เองขาดกระบวนการในการคัดกรองผู้บวชที่เคร่งครัดและมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้ที่ขอบวชจำนวนไม่น้อยมีปัญหามาก่อนบวชทั้งสิ้น หลังจากบวชแล้ว ตัวพระสงฆ์เองมีเงินและมีเวลาว่างมาก ประกอบกับระบบดูแลควบคุมขาดประสิทธิภาพ บวกกับปัจจัยส่วนบุคคลของพระสงฆ์เองล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมความเสี่ยงในการเกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้^{๖๘}

ส่วนของฆราวาสนั้น แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มคือ กลุ่มผู้ใหญ่ และกลุ่มวัยรุ่น/เด็กวัด/ศิษย์วัด ทั้งสองกลุ่มนี้ล้วนเข้ามามีส่วนร่วมภายในวัดได้ง่าย จึงสามารถนำสิ่งเสพติดเข้ามาสู่พระภิกษุสามเณรได้ง่าย^{๖๙} ประกอบกับชุมชนออกห่างจากวัด มองวัดเป็นเพียงสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์/ประเพณี ไม่พัฒนาซึ่งกันและกัน ชุมชนเสื่อมโทรม-วัดไร้ระเบียบ การป้องกัน การสอดส่องดูแลจึงอ่อนแอ ทำให้เกิดปัญหาเสพติดได้ง่าย^{๗๐} กลุ่มสุดท้ายคือ กลุ่มนักค้ายาเสพติด โดยมองพระเป็นกลุ่มเป้าหมายของการค้ายาเสพติด ฆราวาสกลุ่มแรกเป็นผู้นำยาเสพติดมาสู่พระสงฆ์ผ่านฆราวาสกลุ่มที่สาม ประกอบกับฆราวาสกลุ่มที่สองมีความอ่อนแอ จึงทำให้เกิดปัญหาเสพติดในวัดและชุมชน^{๗๑}

จากนโยบายของคณะสงฆ์ที่มีต่อปัญหาเสพติด พบว่า มี**คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง ห้ามภิกษุสามเณรเสพยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๑๒ ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๒๑** : ข้อ ๔ ห้ามภิกษุสามเณรฉันยาที่มีคติเหมือนสุราเมรัย และยาเสพติดให้โทษอื่นใดที่มีคติอย่างเดียวกัน ข้อ ๕ ห้ามภิกษุสามเณรเสพหรือฉินดยาเสพติดให้โทษทุกชนิดเข้าสู่ร่างกาย ยกเว้นกรณีปฏิบัติตามคำสั่งแพทย์เพื่อรักษาโรค คณะสงฆ์มีการดำเนินการดังนี้คือ ถ้ามิได้เป็นพระสังฆาธิการ ให้เจ้าอาวาสเจ้าสังกัด สั่งให้เลิกการกระทำ หากยังฝ่าฝืน ให้ภิกษุสามเณรรูปนั้นออกไปเสียจากวัด บันทึกเหตุที่ให้

^{๖๗}สนทนากลุ่มเฉพาะ ม.ล.พรวิศิษฐ์ วรวรรณ, ผู้อำนวยการส่วนป้องกันยาเสพติดในภาคประชาชน ปปส., ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๖๘}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.พิศมัย ทองเที่ยง, ผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ไขปัญหาเสพติด ปปส., ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๖๙}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร, อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๗๐}สนทนากลุ่มเฉพาะ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง, ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตนานาชาติ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๗๑}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาสุนันท์ สุนนโท, อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ออกในหนังสือสุทธิ และรายงานเจ้าคณะจังหวัดทราบ ถ้าเป็นพระสังฆาธิการ ให้เจ้าคณะเจ้าสังกัด พิจารณาลงโทษฐานละเมิดจริยาพระสังฆาธิการตามควรแก่กรณี^{๗๒}

ตามหลักธรรมวินัย การเสพยาเสพติดเป็นการละเมิดพระธรรมวินัย โดยจัดอยู่ใน ข้อบัญญัติปาจิตตีย์ เป็นโทษยังไม่ถึงขั้นขาดจากความเป็นพระ...แต่ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๓๕ ในหมวด ๔ นิคกรรมและการสละสมณเพศ มาตรา ๒๗ ข้อ (๒) ประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาจฉิน การเสพยาเสพติดแม้เป็นอาบัติเล็กน้อย แต่เป็นการกระทำต่อเนื่องเป็นนิสัย สามารถปรับเป็นความผิดได้ และเจ้าอาวาสผู้ปกครองสามารถทำการลาสิกขาพระรูปนั้นได้^{๗๓} มาตรา ๒๙ เป็นการกระทำผิดกฎหมายของรัฐที่มีโทษทางอาญาการเสพยาเสพติดถือเป็นการกระทำผิดทางอาญา สามารถทำการลาสิกขาให้กับพระสงฆ์รูปนั้นได้ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชฯ ได้ลงพระนามในประกาศ เรื่อง ป้องกันยาเสพติด ความว่า “มหาเถรสมาคม ได้พิจารณาเห็นว่า เพื่อให้การป้องกันยาเสพติดให้โทษมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงให้พระสังฆาธิการ เจ้าคณะทุกระดับ และเจ้าอาวาส ปฏิบัติดังต่อไปนี้ ๑.ชี้แจง แนะนำ พระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด ห้ามมิให้ข้องเกี่ยวกับยาเสพติดโดยเด็ดขาด ๒. ชี้แจงแนะนำ ประชาชนที่อยู่ใกล้วัด และประชาชนทั่วไป ให้ห่างไกลจากยาเสพติด ๓. ร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ที่ตั้งอยู่ภายในบริเวณวัด หรือใกล้วัด แนะนำ หรือโดยวิธีการอื่นใดที่เหมาะสม เพื่อมุ่งเน้นภัยแห่งยาเสพติด”^{๗๔}

มติมหาเถรสมาคม ที่ ๕๐๘/๒๕๔๕ เรื่อง ขอความร่วมมือในการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหาในประชาชน ๑.ให้เจ้าคณะผู้ปกครองและเจ้าอาวาสให้ความร่วมมือกับทางราชการในการป้องกันภัยยาเสพติดให้โทษ ๒.ให้วัดเป็นศูนย์สงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด โดยใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาในการฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจ ๓.แต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานศูนย์สงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

การดำเนินการกับพระสงฆ์ กรณีเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ดำเนินการตามกฎหมายของรัฐ กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดได้บังคับใช้กับประชาชนทั่วไปที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่พระสงฆ์ซึ่งอยู่ใน ๒ สถานะ คือ ในฐานะที่เป็นพระสงฆ์ในศาสนาพุทธ และในฐานะที่เป็นประชาชนไทย การจะดำเนินการทางกฎหมายของรัฐได้ตามปกติ นั้น ก็ต่อเมื่อมีการทำให้บุคคลที่เป็นพระสงฆ์

^{๗๒}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาสุวัฒน์ สุนนโท, อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๗๓}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร, อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๗๔}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.พิศมัย ทองเที่ยง, ผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด ปปส, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

พ้นจากความเป็นพระ(ลาสิกขา) ก่อน มาตรการต่อพระสงฆ์ที่ค้ายาเสพติด วิธีเดียว คือ ลาสิกขา และ นำเข้าสู่กระบวนการตามกฎหมาย

ประกาศ คสช. ฉบับที่ ๑๐๘/๒๕๕๗ เรื่อง การปฏิบัติต่อผู้ต้องสงสัยว่ากระทำผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้ใดต้องสงสัยว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติด หรือเสพและมียาเสพติดไว้ในครอบครอง ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล และไม่มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคม หากผู้นั้นยินยอมเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู ให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดดำเนินการให้ผู้นั้นเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู

ตารางที่ ๔.๑๙ แสดงการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครอง
คณะสงฆ์ภาค ๒ ตามหลักธรรม^{๗๕}

การแก้ปัญหา		อริยสัจ ๔			
		ระบุปัญหา	หาสาเหตุ	หาวิธีแก้	ปฏิบัติการ
การมีส่วนร่วม	ร่วมคิด	การแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มพระสงฆ์ และเยาวชน	-จากตัวพระสงฆ์เอง -จากกลุ่มฆราวาสที่เกี่ยวข้อง	แนวคิด “กำแพง ๗ ชั้น” ของ ศอ.ปส.	-จัดทำเป็นนโยบายคณะสงฆ์ -ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	ร่วมตัดสินใจ	พระวินยธิการขาดความรู้ในการแก้ปัญหาเสพติด	-ไม่มีหลักสูตรอบรม -ไม่มีอำนาจหน้าที่ -มีอคติ ๔	-จัดอบรมถวายความรู้ -เพิ่มอำนาจหน้าที่ให้พระวินยธิการ	หลักสูตรถวายความรู้พระวินยธิการ เพื่อเป็นผู้นำแนวทางวัดสี่ขาวสู่การปฏิบัติ
	ร่วมทำ	-ขาดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่พระสงฆ์ -พระสงฆ์มีเงินและเวลามากเกินไป	-ไม่มีหลักสูตรอบรมพระสงฆ์ที่บวชใหม่ -ไม่มีกิจกรรมให้พระสงฆ์ทำ	-จัดทำหลักสูตรสำหรับพระบวชใหม่ -เพิ่มกิจกรรมให้พระสงฆ์ทำมากขึ้น	หลักสูตรศาสนศึกษาสำหรับผู้บวชระยะสั้น กิจกรรมสวดมนต์เจริญภาวนา
	ร่วมติดตามผล	ขาดการกำกับดูแลสอดส่องพระภิกษุสามเณรอย่างทั่วถึง	-ไม่มีกระบวนการคัดกรองพระสงฆ์ที่เข้ามาบวชและอยู่วัด	-เพิ่มกระบวนการและขั้นตอนในการคัดกรองพระบวชใหม่และพระที่จะมาอาศัยอยู่	กำกับติดตามพฤติกรรมของพระสงฆ์อย่างต่อเนื่อง
	ร่วมรับผิดชอบ	ขาดการแก้ไขปัญหาและเยียวยาพระสงฆ์ที่ติดยาเสพติด	-เจ้าอาวาสเกิดความกลัวและภัยที่จะเกิดกับพระสงฆ์กลุ่มดังกล่าว	ทำความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	อบรม และดูแลพระสงฆ์ที่ติดยาอย่างใกล้ชิด และให้กำลังใจเสมอ

แนวทางดำเนินการเพื่อป้องกันยาเสพติดในพระสงฆ์ (แนวทาง วัดสี่ขาว)^{๗๖}

๑. วัด - สำนักสงฆ์ที่ปรากฏข่าวสารว่ามีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด และวัด - สำนักสงฆ์ที่ตั้งในพื้นที่ใกล้เคียงหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาเสพติดระดับมาก ได้รับการเข้าตรวจตราทั้งด้านสถานี และบุคคล

^{๗๕}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร. อำนาจ บัวศิริ, อธิการผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๗๖}สนทนากลุ่มเฉพาะ ม.ล.พรวิศิษฐ์ วรวรรณ, ผู้อำนวยการส่วนป้องกันยาเสพติดในภาคประชาชน ปปส., ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๒. วัดที่ยังไม่พบปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด มีการดำเนินการเพื่อป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ

๓. หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายปกครอง สาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ มีนโยบาย / ข้อสั่งการเพื่อให้มีดำเนินการป้องกันปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในวัด

การดำเนินการที่ทำแล้วและกำลังทำ ประกอบด้วย

๑. ยกย่องคำสั่ง ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ

๒. ถวายความรู้พระวินยาศิลาเพื่อเป็นผู้นำสู่การปฏิบัติ หลักรัฐธรรมนูญพระวินยาศิลา เพื่อเป็นผู้นำแนวทางวัดสีขาวสู่การปฏิบัติ

๓. การเข้าตรวจตราวัดเพื่อเฝ้าระวังปัญหาเสพติด

-ขอ.ปส.จ. คัดเลือก/กำหนดวัดเป้าหมายโดยพิจารณาจากข้อร้องเรียนของประชาชน ข้อมูลการข่าว และข้อมูลจากการปิดล้อมตรวจค้น ข้อมูลประเมินสถานะ ม/ช. (รอบ ๒/๒๕๖๐) ฯลฯ

-ขอความอนุเคราะห์ ผู้แทนจากเจ้าคณะจังหวัด หรือเจ้าคณะอำเภอ/เขตร่วมในปฏิบัติการด้วยทุกครั้ง

-ดำเนินการตรวจตรา ทั้งบุคคล (ตรวจสอบสารเสพติดในพระสงฆ์ สามเณร และฆราวาสที่มาทำบุญในวัด) และสถานที่ (ตรวจค้นภายในวัด)

-การปฏิบัติการไม่ควรเปิดเผยต่อสื่อ และกระทำด้วยความระมัดระวังเพื่อป้องกันผลกระทบทางลบต่อพระพุทธศาสนา

กรณีพบฯ ให้ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาร่วมพิจารณาตามกฎหมายของสงฆ์ มาตราฐานการดำเนินการ ดังนี้

เสพ/ติด นำเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา (โดยให้ผู้แทนคณะสงฆ์พิจารณาดำเนินการให้เหมาะสมตามพระธรรมวินัย

คำ ให้ลาสิกขา และดำเนินการคดีตามกฎหมาย

กรณีไม่พบฯ ให้เฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมกิจกรรมเชิงบวกภายในวัดอันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างต่อเนื่อง

๔. การค้นหาและแก้ไขปัญหาการใช้/ติดยาเสพติดในวัด^{๗๗}

ดำเนินการตรวจปัสสาวะพระสงฆ์-สามเณรในวัด ควบคู่ไปกับการตรวจสอบสุขภาพ และให้บริการด้านสาธารณสุข มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

^{๗๗} สทนทากลุ่มเฉพาะ ม.ล.พรวิศิษฐ์ วรวรรณ, ผู้อำนวยการส่วนป้องกันยาเสพติดในภาคประชาชน ปปส., ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

- คอ.ปส.จ. ขอความอนุเคราะห์เจ้าคณะจังหวัดรวบรวมข้อมูลบุคคลของพระสงฆ์และสามเณรในพื้นที่เพื่อวางแผนการตรวจสุขภาพ และให้บริการด้านรักษาพยาบาล (ข้อมูลควรครอบคลุมไปถึงเลขประจำตัวประชาชนเพื่อประโยชน์ในการจัดทำฐานข้อมูลพระสงฆ์/สามเณร)
  - ประสานเจ้าคณะจังหวัดกำหนดนัดหมายวันให้บริการตรวจสุขภาพและรักษาพยาบาลแต่ละวัด ซึ่งในการตรวจสุขภาพจะทำการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะควบคู่ไปด้วย
  - ดำเนินการตรวจสุขภาพพระสงฆ์ และสามเณร
  - กรณีพบฯ ให้ดำเนินการคัดกรอง และบันทึกข้อมูลรายชื่อไว้เป็นการลับ โดยมีการทำข้อตกลงว่าจะต้องเข้าบำบัดรักษาในภายหลัง ซึ่งเจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้กำกับให้เข้ากระบวนการบำบัดรักษา
- คอ.ปส.จ. คัดเลือกสถานที่ที่เหมาะสม และมอบ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ใช้เป็นสถานที่บำบัดรักษาพระสงฆ์-สามเณร
  - เมื่อรับการบำบัดรักษาครบขั้นตอนแล้ว ให้กลับวัด โดยมีเจ้าอาวาส และพระพี่เลี้ยงในวัดเป็นผู้ติดตามดูแล และมีการรายงานต่อเจ้าคณะจังหวัดทุกเดือน

๕. การป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดไม่ให้เข้าสู่วัด^{๗๘}

- คอ.ปส.จ. ให้กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัด และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สนับสนุนวัดในการตรวจสอบประวัติผู้ขอบวช เกี่ยวกับคดียาเสพติด และการกระทำผิดกฎหมายต่างๆ รวมทั้ง ประวัติการเข้ารับการบำบัดรักษาฯ เพื่อช่วยวัดคัดกรองผู้ขอบวช ทั้งนี้ กรณีที่ผู้ขอบวชมีประวัติฯให้อยู่ในการพิจารณาของเจ้าอาวาส และพระอุปัชฌาย์ในการให้อนุญาตบวช
  - สนับสนุนให้ภาคส่วน เช่น หมู่บ้าน/ชุมชนใกล้เคียง คณะกรรมการวัด อาสาสมัคร ตำรวจบ้าน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เป็นต้น มีส่วนร่วมในการสอดส่องเฝ้าระวังความสงบเรียบร้อยในวัด และพฤติกรรมของพระสงฆ์ สามเณร และฆราวาสที่เข้ามามีกิจกรรมอยู่ในวัด
  - ให้พระสงฆ์ และสามเณรภายในวัด สอดส่องดูแลพฤติกรรมพระสงฆ์ สามเณร และฆราวาสในวัด หากพบพฤติกรรมต้องสงสัยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้รายงานต่อเจ้าอาวาส เพื่อประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินการ
  - สนับสนุนให้วัดจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันยาเสพติดแก่พระสงฆ์-สามเณร และประชาชนในพื้นที่ เช่น แสดงพระธรรมเทศนาให้เกิดความตระหนักในโทษพิษภัยของยาเสพติด สงเคราะห์เด็กและเยาวชน ทั้งนี้ เพื่อให้ทุกกลุ่มสามารถดำรงรักษาตนให้ห่างไกลจากยาเสพติด

^{๗๘} สทนากลุ่มเฉพาะ ม.ล.พรวิศิษฐ์ วรวรรณ, ผู้อำนวยการส่วนป้องกันยาเสพติดในภาคประชาชน ปปส., ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

วิธีปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพระสงฆ์ “กัมแพง ๗ ชั้น” ^{๗๙}

กัมแพงชั้นที่ ๑ การคัดกรองผู้ขอบวช

ผู้ขอบวชจำเป็นต้องแสดงหลักฐานเป็นเบื้องต้น ได้แก่

๑. หลักฐานตนเอง เช่น บัตรประจำตัวประชาชน หรือวุฒิบัตรบางประการก่อน
๒. ต้องมีใบรับรองแพทย์ และผ่านการตรวจเลือด ไม่มีการเสพยา หรือยาเสพติดให้

โทษ

ทั้งนี้ ให้ขอความร่วมมือกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัด และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ในการตรวจสอบประวัติการจับกุมคดียาเสพติด และประวัติการเข้ารับการรักษาพยาบาล แต่การตรวจสอบประวัติ และความเกี่ยวข้องของผู้ขอบวช มุ่งเพื่อให้ผู้ขอบวชที่มีประวัติเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้รับการดูแลติดตามอย่างเหมาะสม โดยยึดหลักการ คือ

- ผู้ขอบวชที่มีจิตตั้งมั่น ต้องการบวช จะได้บวช โดยมีการเฝ้าระวังและดูแลเป็นพิเศษ
- ผู้ขอบวชที่มีได้มีจิตตั้งมั่น แต่ต้องการใช้พระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด เมื่อต้องผ่านขั้นตอนการตรวจสอบประวัติ ก็จะมีลุ่มเลิกความตั้งใจ เพราะไม่ต้องการถูกเพ่งเล็ง

ความผิด เมื่อต้องผ่านขั้นตอนการตรวจสอบประวัติ ก็จะมีลุ่มเลิกความตั้งใจ เพราะไม่ต้องการถูกเพ่งเล็ง

กัมแพงชั้นที่ ๒ การรับรองการบวช

ผู้ขอบวชต้องมีการรับรองจากบุคคลอ้างอิงที่จะสามารถควบคุมดูแลพฤติกรรมของผู้ขอบวชได้ ในทุกกรณี อันได้แก่ พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ที่ผู้ขอบวชเคารพนับถือ ผู้นำชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ เป็นต้น โดยมีการหารือกับพระอุปัชฌาย์ หรือ เจ้าอาวาสวัดที่ผู้ขอบวชปรารถนาจะบวชอยู่ ณ วัดนั้นๆ ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้ขอบวชประพฤติดันเสียหายเกิดปัญหาผู้รับรองจะต้องร่วมรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหามาไม่ปล่อยให้เป็นการเจ้าอาวาสแต่เพียงฝ่ายเดียว

กัมแพงชั้นที่ ๓ การมีพระพี่เลี้ยงดูแลเป็นการพิเศษ

ในกรณีที่ผู้ขอบวชเคยมีประวัติเกี่ยวข้องกับยาเสพติด แต่มีจิตตั้งมั่นฯ จนได้รับการอนุญาตให้บวชเป็นพระสงฆ์ประจำอยู่ที่วัด ทางวัดจำเป็นต้องมีการมอบหมายหน้าที่ให้คณะของพระสงฆ์ที่มีอาวุโสในวัดร่วมปฏิบัติหน้าที่เป็นพระพี่เลี้ยงเพื่อติดตามดูแลพฤติกรรม ให้กำลังใจ และให้คำปรึกษาแนะนำแก่พระสงฆ์รูปที่มีประวัติเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นพิเศษ โดยพระสงฆ์ที่มีประวัติฯ ๑ รูป ควรมีพระสงฆ์รูปที่มีอาวุโสกว่า อย่างน้อย ๑ รูป เป็นพระพี่เลี้ยงดูแล

กัมแพงชั้นที่ ๔ การกำหนดวัตรปฏิบัติเป็นพิเศษ

๔.๑ การปฏิบัติตนต่อวัดเป็นประจำวัน เบื้องต้น พระสงฆ์ ต้องปฏิบัติตน ได้แก่ ไม่นำพาบุคคลภายนอกเข้ามา มั่วสุมในวัด ไม่เข้า – ออกวัดในยามวิกาล ต้องปฏิบัติกิจวัตรต่างๆ ให้

^{๗๙} สทนทากลุ่มเฉพาะ ม.ล.พรวิศิษฐ์ วรวรรณ, ผู้อำนวยการส่วนป้องกันยาเสพติดในภาคประชาชน ปปส., ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ครบถ้วน ได้แก่ บิณฑบาต สวดมนต์เช้าเย็น และอื่นๆ ตามข้อปฏิบัติของแต่ละวัด ต้องปฏิบัติหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายในวัด ต้องรักษาศิลปะวิจิตรครบถ้วน ในฐานะที่ครองสถานะเป็นพระสงฆ์

๔.๒ การศึกษาเล่าเรียนพระธรรม เนื่องจาก ผู้ขอบวชแต่ละบุคคลมีวัตถุประสงค์ในการบวชแตกต่างกัน ดังนั้น จึงต้องจัดการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมตามแต่กรณีเฉพาะบุคคลอย่างเหมาะสม ได้แก่ กรณี บวชระยะสั้น (๕ – ๑๐ วัน) สามารถจัดการศึกษาได้เพียงศึกษาพระธรรมในชั้นเบื้องต้น ควบคู่กับการปฏิบัติด้านวิปัสสนาภาวนา กรณี บวชจำพรรษา (อย่างน้อย ๓ เดือน) ควรได้เข้ารับการศึกษาด้านหลักสูตร ได้แก่ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ๓ ชั้น คือ นักธรรมศึกษาตรี โท และเอก การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คือ เปรียญธรรม ๑-๙ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา การปฏิบัติด้านวิปัสสนาภาวนา

๔.๓ การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตในทางที่ถูกต้อง เนื่องจากผู้บวชทุกรายอาจมิได้มีความสามารถของตนเป็นพระสงฆ์ได้ตลอดชีพ ดังนั้น หากเมื่อลาสิกขากลับไปเป็นฆราวาสเพื่อดำเนินชีวิตในชุมชนและสังคมเช่นบุคคลทั่วไป จึงควรจัดกิจกรรมด้านการศึกษาตามอัธยาศัยอื่นๆ ตามความสนใจ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและสามารถทำได้ภายในวัด ด้วย เช่น วิชาคอมพิวเตอร์ วิชาการแพทย์แผนไทย หรือ วิชาช่างต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ขอบวชได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และพบเป้าหมายในชีวิตด้านอื่นๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมต่อไป

กำแพงชั้นที่ ๕ การมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ให้ทางวัดดำเนินการด้านชุมชนสัมพันธ์ ใน ๒ มิติ ได้แก่ ส่งเสริมให้ประชาชนที่อาศัยอยู่รอบบริเวณวัดคอย ฝ้าสังเกตพฤติกรรมของพระสงฆ์เพื่อไม่ให้พระสงฆ์ประพฤติปฏิบัติขาดตกบกพร่อง หรือมีพฤติกรรมออกนอกกลุ่มนอกทางที่นำไปสู่ความเสียหายได้ โดยหากพบเห็นให้แจ้งเบาะแส หรือ ร้องเรียนให้กับทางวัด หรือ หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ เพื่อนำไปสู่การจับกุมและระงับยับยั้ง โดยเฉพาะ คณะกรรมการวัดจะต้องรับรู้และเกิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินการทั้งหมด และร่วมดำเนินการอย่างจริงจัง ไม่ให้ตกเป็นภาระแก่เจ้าอาวาส และวัดเพียงฝ่ายเดียว ส่งเสริมให้พระสงฆ์ ดำเนินกิจกรรมเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่รอบบริเวณวัดเพื่อนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ดำเนินกิจกรรมด้านสาธารณสงเคราะห์แก่ประชาชนฯ ในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่ขัดพระธรรมวินัย เช่น การให้ใช้สถานที่ในวัดเพื่อสอนหนังสือเด็กเยาวชนที่ขาดโอกาส การจัดพระสงฆ์ไปสอนศีลธรรมแก่เด็กในชุมชน เป็นต้น

กำแพงชั้นที่ ๖ การรักษาความปลอดภัยในวัด ให้ทางวัดจัดให้มี หรือ ขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่/อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในพื้นที่ที่วัดตั้งอยู่ เพื่อช่วยเหลือวัดในการดูแลความปลอดภัยในวัด ควบคุมสอดส่องบุคคลภายนอกที่เข้าออกวัดในยามวิกาลอย่างสม่ำเสมอ

กำแพงชั้นที่ ๗ การตรวจตราเฝ้าระวังวัดเพื่อป้องกันยาเสพติด (โครงการวัดสีขาว) ให้ทางวัด ดำเนินการ ดังนี้ จัดทำทะเบียนพระสงฆ์ สามเณร และฆราวาสที่มีภารกิจต้องกระทำในวัด โดยจัดเก็บที่สะดวกต่อการมอบให้จนท.ตรวจสอบเพื่อป้องกันไม่ให้มีจิตอาชีวะแฝงตัวเข้าไปในวัด ตกลงความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในพื้นที่ที่วัดตั้งอยู่เพื่อจัดตั้งทีมประกอบด้วย ฝ่ายปกครองพื้นที่ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เจ้าคณะตำบล และจนท.ตำรวจ เพื่อปฏิบัติการสุ่มตรวจวัดโดยไม่บอกล่วงหน้า โดยตรวจทั้งบุคคล (ตรวจสอบสารเสพติดในพระและฆราวาสที่มามีว้สูมในวัด) และสถานที่ (ตรวจค้นภายในวัด) โดยมุ่งดำเนินการในลักษณะปกปิด ไม่เป็นข่าว

ความคาดหวัง ต่อการมีส่วนร่วมจากพระและองค์กรคณะสงฆ์ฯ^{๘๐}

ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร คือ ศึกษาวิจัย หาสาเหตุ / ปัจจัยเงื่อนไขการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพระ โดยพระเป็นผู้ดำเนินการ

ระดับหารือ คือ การผลักดันกฎระเบียบ / พัฒนาระบบ-กลไกการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในหมู่สงฆ์ (อำนาจหน้าที่ของพระวินยาธิการ พันธะของพระสังฆาธิการ พระอุปัชฌาย์ ต่อผู้บวชใหม่ ฯลฯ) , รูปแบบวิธีการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในประชาชน โดยพระสงฆ์

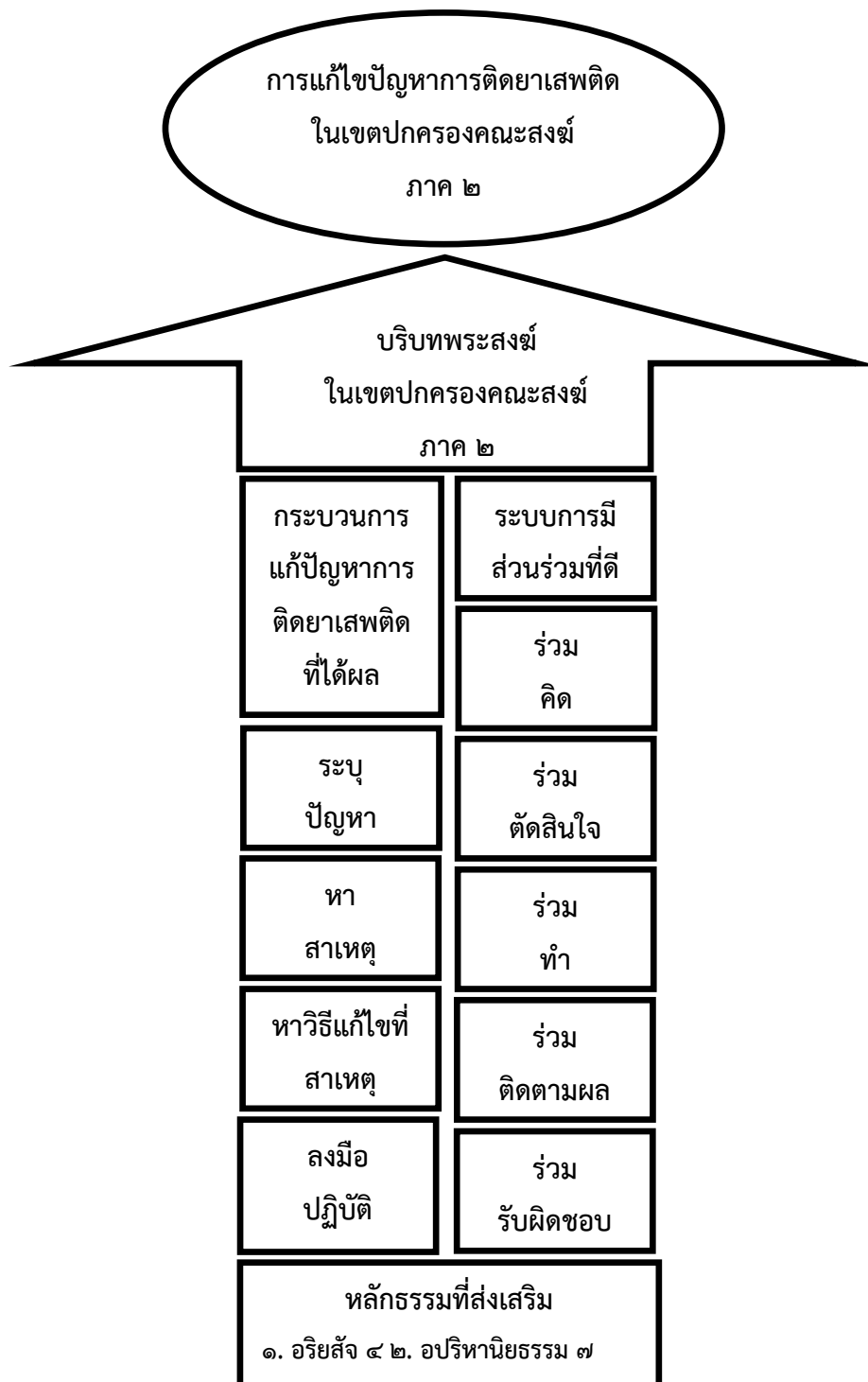
ระดับมีบทบาท คือ การส่งเสริมมาตรการกำแพง ๗ ชั้น ไปสู่การปฏิบัติจริง หรือ พัฒนาบทบาทอื่นๆ ของพระ เพื่อป้องกันยาเสพติด

---

^{๘๐}สนทนากลุ่มเฉพาะ ม.ล.พรวิศิษฐ์ วรวรรณ, ผู้อำนวยการส่วนป้องกันยาเสพติดในภาคประชาชน ปปส., ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๗ องค์ความรู้จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๗ พบว่า

๑. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ พบว่า พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดอยู่ ๑๐ ด้าน คือ ๑) เทศนาหรืออบรมคุณธรรม จริยธรรม ๒) เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ๓) ร่วมกับทางจังหวัดจัดกิจกรรม “งดเหล้า เข้าพรรษา” “เทเหล้า เผาบุหรี” ๔) จัดนิทรรศการรณรงค์ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด ๕) ป้องกันปัญหาเสพติดภายในวัด ๖) จัดอบรมพระสังฆาธิการและผู้บริหารโรงเรียน ๗) ประสานงานกับเจ้าคณะผู้ปกครอง ๘) ร่วมมือกับเรือนจำ จัดแสดงธรรมขัดเกลานักโทษคดียาเสพติด ๙) ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ในการแก้ไขอย่างจริงจัง ๑๐) เข้าร่วมกิจกรรมของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลโดยส่งวัดเข้าประกวดวัดส่งเสริมสุขภาพ ลานวัด ลานกีฬา ด้านยาเสพติด

๒. กระบวนการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ประกอบด้วย ๔ กระบวนการคือ ๑. กระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้แก่ ๑) การมีส่วนร่วมในขั้นต้น ๒) การมีส่วนร่วมขั้นเตรียมการ และ ๓) การมีส่วนร่วมในขั้นตัดสินใจปฏิบัติการ ๒. กระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ได้แก่ ๑) การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร ๒) การมีส่วนร่วมในการบริหาร และการประสานงาน และ ๓) การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ ๓. กระบวนการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ได้แก่ ๑) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ ๒) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม และ ๓) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล ๔. กระบวนการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ได้แก่ ๑. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม ๒. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ๓. การประเมินกระบวนการ ๔. การประเมินผลผลิตหรือผลงาน

๓. รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ มี ๕ รูปแบบ คือ **รูปแบบที่หนึ่ง ร่วมคิด** พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นระบุปัญหา ได้แก่ การแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มพระสงฆ์ และเยาวชน ค้นหาสาเหตุ ได้แก่ สาเหตุ จากตัวพระสงฆ์เอง จากกลุ่มฆราวาสที่เกี่ยวข้อง ค้นหาวิธีแก้ ได้แก่ แนวคิด “กำแพง ๗ ชั้น” ของ ศอ.ปส. ขั้นปฏิบัติการ ได้แก่ จัดทำเป็นนโยบายคณะสงฆ์และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง **รูปแบบที่สอง ร่วมตัดสินใจ** พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นระบุปัญหา ได้แก่ พระวินยาศิการขาดความรู้ในการแก้ปัญหายาเสพติด ค้นหาสาเหตุ ได้แก่ ไม่มีหลักสูตรอบรม ไม่มีอำนาจหน้าที่ มีอคติ ๔ ขั้นหาวิธีแก้ ได้แก่ จัดอบรมถวายความรู้ เพิ่มอำนาจหน้าที่ให้พระวินยาศิการ ขั้นปฏิบัติการ ได้แก่ หลักสูตรถวายความรู้พระวินยาศิการ เพื่อเป็นผู้นำแนวทางวัดสีขาวสู่การปฏิบัติ **รูปแบบที่สาม ร่วมทำ** พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นระบุปัญหา ได้แก่ ขาดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่พระสงฆ์ พระสงฆ์มีเงินและเวลามาก ค้นหาสาเหตุ ได้แก่ ไม่มีหลักสูตรอบรมพระสงฆ์ที่บวชใหม่ ไม่มีกิจกรรมให้พระสงฆ์ทำ ขั้นหาวิธีแก้ ได้แก่ จัดทำหลักสูตรสำหรับพระบวชใหม่ เพิ่มกิจกรรมให้พระสงฆ์ทำมากขึ้น ขั้นปฏิบัติการ ได้แก่ หลักสูตรศาสนศึกษา สำหรับผู้บวชระยะสั้น กิจกรรมสวดมนต์ เจริญภาวนา **รูปแบบที่สี่ ร่วม**

ติดตาม พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ ชั้นระบุปัญหา ได้แก่ ขาดการกำกับดูแล สอดส่องพระภิกษุสามเณรอย่างทั่วถึง ชั้นหาสาเหตุ ได้แก่ ไม่มีกระบวนการคัดกรองพระสงฆ์ที่เข้ามา บวชและอยู่วัด ชั้นหาวิธีแก้ ได้แก่ เพิ่มกระบวนการและขั้นตอนในการคัดกรองพระบวชใหม่และพระ ที่จะมาอาศัยอยู่ ชั้นปฏิบัติการ ได้แก่ กำกับ ติดตาม พฤติกรรมของพระสงฆ์อย่างต่อเนื่อง **รูปแบบที่ ห้า ร่วมรับผิดชอบ** พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือชั้นระบุปัญหา ได้แก่ ขาดการ แก้ไขปัญหาและเยียวยาพระสงฆ์ที่ติดยาเสพติด ชั้นหาสาเหตุ ได้แก่ เจ้าอาวาสเกิดความกลัวและภัยที่จะเกิดกับพระสงฆ์กลุ่มดังกล่าว ชั้นหาวิธีแก้ ได้แก่ ทำความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชั้น ปฏิบัติการ ได้แก่ อบรม และดูแลพระสงฆ์ที่ติดยาอย่างใกล้ชิด และให้กำลังใจเสมอ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ ๑) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ๒) เพื่อศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) กล่าวคือ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Analysis) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มุ่งศึกษาทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ทั้งนี้จากผลการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญในรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ พบว่า พระสงฆ์ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียต่อการพัฒนาชุมชน อีกทั้งเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณของชุมชนสังคมได้จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาติดยาเสพติดเพื่อให้ยาเสพติดลดลง สรุปได้ดังนี้ ๑) การเทศนาหรือการแสดงธรรม การอบรมคุณธรรม จริยธรรม ๒) เข้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่ออบรมเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ๓) ร่วมกับทางจังหวัดจัดกิจกรรม “งดเหล้า เข้าพรรษา” “เทเหล้า เผาบุหรี” โดยเอื้อเฟื้อสถานที่ภายในวัดเป็นที่จัดกิจกรรม

๔) จัดนิทรรศการรณรงค์ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด โดยทำบอร์ด ประชาสัมพันธ์ในศาลาวัด มุมใดมุมหนึ่งภายในวัดที่มีประชาชนผ่านไปมาสามารถมองเห็นได้ชัดเจน ๕) การป้องกันยาเสพติดภายในวัด วัดใดที่มีสามเณรเป็นจำนวนมากเจ้าอาวาสก็ดำเนินการโดยให้สามเณรรุ่นพี่ดูแลรุ่นน้อง คอยให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง ๖) จัดอบรมพระสังฆาธิการและผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาให้กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ๗) ขอความเมตตาเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ ห้ามมิให้มียาเสพติดเข้าไปในวัดโดยเด็ดขาด ๘) ร่วมมือกับเรือนจำ จัดแสดงธรรมชัฏเกลานักโทษคดียาเสพติด ๙) พระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งที่ได้มีส่วนร่วมเข้าร่วมการแก้ไขปัญหายาเสพติด การมีส่วนร่วมดังกล่าวได้อาศัยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน สามารถทำได้ในระดับหนึ่ง ๑๐) เข้าร่วมกิจกรรมของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลโดยส่งวัดเข้าประกวดวัดส่งเสริมสุขภาพลานวัด ลานกีฬา ด้านยาเสพติด ในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัดตามลำดับ นอกจากนั้นได้ทำป้ายปิดประกาศหน้าวัดโดยใช้ข้อความว่า วัดส่งเสริมสุขภาพ การเริ่มต้นพัฒนาวัดให้เป็นวัดส่งเสริมสุขภาพนั้น เจ้าอาวาสต้องเปิดใจกว้างเพราะต้องใช้งบประมาณในการลงทุนสร้างสนามกีฬาด้วยงบประมาณของวัดก่อน จากนั้นจึงของบประมาณสนับสนุนจากประชาชน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล

วิธีคิดและวิธีการที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สรุปได้ดังนี้ ๑) พระสงฆ์ต้องร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ จัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนถึงโทษภัยของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง เพราะพระสงฆ์ถือว่าเป็นผู้นำท้องถิ่น เป็นที่พึ่งทางจิตใจ ดังนั้นจึงต้องพัฒนาชุมชนให้หลีกเลี่ยงจากยาเสพติด ๒) พระสงฆ์ควรตระหนักอยู่เสมอว่าถือเป็นบทบาทและหน้าที่ของชาวพุทธที่จะต้องรณรงค์ให้สังคมปลอดจากยาเสพติด ๓) การปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดี เพราะพระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม คือต้องหลีกเลี่ยงจากยาเสพติดให้ได้ ๔) การสร้างองค์ความรู้ พระสงฆ์ได้ใช้วิธีการเพื่อให้ตนเองเกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเสียก่อนโดยการเข้ารับการอบรมจากภาครัฐ ทำการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ที่ได้รับ จากนั้นจึงขยายผลองค์ความรู้นั้นไปสู่ประชาชน ๕) การเปลี่ยนทัศนคติ คือพระสงฆ์พยายามเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนให้เห็นถึงโทษภัยของยาเสพติด ๖) พระสงฆ์จะต้องเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนแล้วค่อยไปอบรมสั่งสอนประชาชนเกี่ยวกับยาเสพติด ๗) รัฐจะต้องมีมาตรการที่ชัดเจน นั่นคือควรแก้ไขกฎหมายด้วยการเพิ่มโทษให้หนักขึ้นและนำไปปฏิบัติให้ได้จริงๆ กับผู้กระทำความผิดตลอดถึงผู้ค้ารายใหญ่และรายย่อย ๘) ต้องให้วัดเป็นแบบอย่างในการปลอดยาเสพติดอย่างถาวร การที่มียาเสพติดเข้าไปประปรายในวัดถือเป็นเรื่องใหญ่ พระสงฆ์ต้องสอดส่องดูแลห้ามมิให้มียาเสพติดเข้าไปจำหน่ายภายในวัด ถึงแม้จะมีการจัดงานบุญประจำปีหรืองานบุญอื่นๆ ก็ตาม ๙) แนะนำให้รู้จักการหาเวลาว่างด้วยการประกอบอาชีพ มีงานทำ มีรายได้ ให้อยู่ดีกินดี ไม่ให้เข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเป็นการแก้ไขหลังจากนำผู้ติดยาเสพติดไปบำบัดแล้ว ถือเป็น การสร้างชีวิตใหม่เพื่อส่งเสริมให้มีคุณภาพ

ชีวิตที่ดีขึ้น ๑๐) สร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก เยาวชน จัดโครงการต่อต้านยาเสพติดในโรงเรียนให้เห็นโทษภัยของยาเสพติดว่าร้ายแรงเพียงใด

สอดคล้องกับงานวิจัยเชิงปริมาณ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๗$, S.D. = ๐.๓๗๓) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ระดับให้อำนาจ ระดับหารือ ระดับสร้างความร่วมมือ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร และระดับเข้ามามีบทบาท ตามลำดับ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้ข้อมูลข่าวสารนั้น โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๖$, S.D. = ๐.๖๑๔) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๓ ข้อ และอยู่ในระดับมาก ๑ ข้อ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับหารือ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๘$, S.D. = ๐.๕๗๗) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับเข้ามามีบทบาท นั้น โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๖$, S.D. = ๐.๕๕๕) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๒ ข้อ และอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับสร้างความร่วมมือ นั้น โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๗$, S.D. = ๐.๕๘๒) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๒ ข้อ และอยู่ในระดับมาก ๖ ข้อ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้อำนาจ นั้น โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๙$, S.D. = ๐.๖๓๔) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๓ ข้อ และอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อ

๕.๑.๒ ผลการศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

กระบวนการการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ นั้น พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๓ ขั้นตอน กล่าวคือ ๑) การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นคว้าความต้องการที่แท้จริงของวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ โดยตัวคณะสงฆ์หรือพระสงฆ์ในฐานะผู้นำชุมชน หรือผู้มีบทบาทสำคัญได้เข้าไปร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกับชาวบ้านและหน่วยงานราชการ โดยการสอบถามและสังเกตการณ์ความเคลื่อนไหวภายในชุมชนในฐานะที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ เมื่อเกิดปัญหาจึงทำการแก้ไขหรือป้องกันในขั้นต้น ๒) การมีส่วนร่วมขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ ในกระบวนการนี้ตัวพระสงฆ์เองก็จัดทำโครงการที่สืบเนื่องกับการหาแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดในวัดและชุมชน เช่น โครงการวัดสีขาว ชุมชนสีขาว

วัดปลอดสิ่งเสพติด ชุมชนปลอดสิ่งเสพติด โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา เป็นต้นและ ๓) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงานเพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ โดยการเป็นสมาชิกร่วมดำเนินการ การคัดเลือกผู้นำและการสร้างพลังอำนาจให้แก่องค์กร

กระบวนการการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ นั้น พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๓ ขั้นตอน กล่าวคือ ๑) การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะให้ด้วยความเต็มใจ พระสงฆ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าคณะพระสังฆาธิการ มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้สละทรัพยากร จะเห็นได้ว่าในปีหนึ่งๆ พระสงฆ์สละทรัพย์เป็นจำนวนมากเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด นอกจากการสละทรัพย์แล้วยังพบว่ามีหลายวัดเปิดเป็นสถานที่ให้ความรู้และแก้ปัญหายาเสพติด เช่น วัดถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี วัดช้าง จังหวัดอ่างทอง และวัดหนองนางแก้ว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น วัดถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี จัดสร้างสถานบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด โดยตั้งเงื่อนไขว่าผู้เข้ารักษาจะต้องเข้ารับสัจจะ ไม่สูบบุหรี่ ไม่เสพยาทุกชนิดโดยสมัครใจ และต้องเข้ารับการรักษาอย่างต่ำ ๑๕ วัน ไม่ก่อความวุ่นวายใดๆ ในสถานที่บำบัด และไม่อ้างสิทธิหรือความจำเป็นออกนอกบริเวณสถานบำบัด การรักษาจะเริ่มด้วยการช่วยเหลือทางกาย โดย ๕ วันแรกจะได้รับการบำบัดด้วยการตีหมาสมุนไพร กลายเป็นที่มาของภาพอันเป็นเอกลักษณ์ของที่นี่ เมื่อคนไข้ตีหมาสมุนไพรแล้วตีมน้ำตามเยาะๆ จนอาเจียนออกมาหมดไส้หมดพุง หลังจากนั้นจะถูกส่งไปห้องอบตัวสมุนไพร ประกอบด้วย ตะไคร้ ใบมะขาม กล้วยาคา ผักบุ้ง ช่วยลดความตึงเครียดของประสาท และขับพิษออกจากร่างกาย อีก ๑๐ วันหลังคนไข้จะได้รับการรักษาทางจิตใจ พักฟื้น ปรับสภาพร่างกายและจิตใจให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ ด้วยวิธีการฟังธรรม กิจกรรมสันทนาการ ฝึกอาชีพ เป็นต้น ๒) การมีส่วนร่วมในการบริหาร และการประสานงาน (Administration and Co-Ordination) จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการรับสมัครบุคลากรหรือจิตอาสาเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด การฝึกอบรมผู้ที่เข้าปฏิบัติในโครงการ หรือการให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ และเป็นผู้ประสานงานในโครงการด้วย ซึ่งการมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน พระสงฆ์ในฐานะเจ้าของโครงการหรือวัดก็ได้ดำเนินการแล้วเป็นอย่างดี และ ๓) การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ (Programmer Enlistment Activities) เป็นการเข้ามีส่วนร่วมโดยการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ พบว่า ลักษณะเป็นการบังคับให้เข้าปฏิบัติในโครงการมากที่สุด การมีส่วนร่วมโดยการบังคับให้ปฏิบัติจะต่างจากการให้ความร่วมมือเพราะการบังคับให้ทำนั้นผลประโยชน์จะไม่ใช่เป็น

สิ่งสำคัญ แต่ถ้าเป็นการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจจะมีการคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับหลังจากมีส่วนร่วมด้วย

กระบวนการการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ นั้น พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๓ ขั้นตอน กล่าวคือ ๑) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ (Material Benefits) ได้แก่ การมีส่วนร่วมการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน ในประเด็นนี้มองการการดำเนินกิจกรรมของวัด เป็นการดำเนินกิจกรรมที่ไม่แสวงหาผลประโยชน์แต่อย่างใด ดังนั้นผลประโยชน์ที่จะเกิดในลักษณะของรายได้ หรือทรัพย์สิน นั้น คงไม่มี แต่ผลประโยชน์ที่จะได้รับเชิงวัตถุ นั้น คงจะเป็นในส่วนของแรงศรัทธาของประชาชนในการร่วมบริจาค ก่อสร้างศาสนสถาน ศาสนวัตถุภายในวัด เป็นต้น ๒) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือ ส่วนกลางของชุมชน เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิตให้แก่คนในชุมชน ด้านนี้จะเห็นได้ชัดกว่าด้านอื่นๆ ตรงที่ว่า การดำเนินการของพระสงฆ์ย่อมเกิดผลกระทบต่อสังคมทั้งโดยตรงและโดยอ้อมอย่างแน่นอน และ ๓) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ความนับถือตนเอง (Self-esteem) พลังอำนาจการเมือง (Political Power) และความคุ้มค่าของผลประโยชน์ พระสงฆ์ที่ดำเนินการด้านนี้มีมักได้รับความนับถือจากชุมชนและสังคม รวมถึงคณะสงฆ์เอง

กระบวนการการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ นั้น พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ ๑. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมาย สภาพเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาและความต้องการของบุคคลและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง กับโครงการว่า มีความสอดคล้องเอื้อต่อการจัดทำโครงการหรือไม่ ตลอดจนทรัพยากรและข้อจำกัดต่างๆ ในการดำเนินโครงการสารสนเทศที่ได้นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อกำหนด วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการให้มีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานระดับสูงกว่าและบริบทหรือสภาพขององค์กรที่จะจัดทำโครงการ ในขั้นตอนการประเมินที่หนึ่งนั้นจะเห็นว่า พระสงฆ์เองต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อมเพื่อให้เห็นในมุมมองต่างๆกันของการดำเนินโครงการ ๒. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินความพร้อมทั้งใน เชิงคุณภาพและความพอเพียงของทรัพยากรต่างๆ ก่อนเริ่มโครงการว่า มีทรัพยากรพร้อมที่จะดำเนิน โครงการได้หรือไม่ สารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการของการใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้การดำเนินโครงการสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ๓. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินขณะดำเนินงาน หรือประเมินความก้าวหน้าของโครงการสารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงการดำเนินโครงการ ๔. การประเมินผลผลิตหรือผลงาน (Product Evaluation) เป็นการประเมินหลังจากการ

ดำเนินโครงการสิ้นสุดแล้ว ประกอบด้วยการประเมินผลลัพธ์ (Output Evaluation) โดยพิจารณาจากปริมาณและคุณภาพของผลผลิตเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการและการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) โดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของแผนงานหรือองค์การสารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจคุณค่าของผลผลิตของโครงการทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพเพื่อการตัดสินใจว่า ควรจะคงโครงการไว้ ปรับขยายหรือยกเลิกโครงการ

๕.๑.๓ รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

กระบวนการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดที่ได้ผล ประกอบด้วย ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมติดตามผล และร่วมรับผิดชอบ

รูปแบบที่หนึ่ง ร่วมคิด พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ **ขั้นระบุปัญหา** ได้แก่ การแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มพระสงฆ์ และเยาวชน **ขั้นหาสาเหตุ** ได้แก่ สาเหตุ จากตัวพระสงฆ์เอง จากกลุ่มฆราวาสที่เกี่ยวข้อง **ขั้นหาวิธีแก้** ได้แก่ แนวคิด “กำแพง ๗ ชั้น” ของ ศอ.ปส. **ขั้นปฏิบัติการ** ได้แก่ จัดทำเป็นนโยบายคณะสงฆ์และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบที่สอง ร่วมตัดสินใจ พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๓ ขั้นตอน กล่าวคือ ๑) การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นคว้าความต้องการที่แท้จริงของวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ๒) การมีส่วนร่วมขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการและ ๓) การมีส่วนร่วมในขั้นตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร **ขั้นระบุปัญหา** ได้แก่ พระวินยาศิลากรขาดความรู้ในการแก้ปัญหายาเสพติด **ขั้นหาสาเหตุ** ได้แก่ ไม่มีหลักสูตรอบรม ไม่มีอำนาจหน้าที่ มีอคติ ๔ **ขั้นหาวิธีแก้** ได้แก่ จัดอบรมถวายความรู้ เพิ่มอำนาจหน้าที่ให้พระวินยาศิลากร **ขั้นปฏิบัติการ** ได้แก่ หลักสูตรถวายความรู้พระวินยาศิลากร เพื่อเป็นผู้นำแนวทางวัดสีขาวสู่การปฏิบัติ

รูปแบบที่สาม ร่วมทำ พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๓ ขั้นตอน กล่าวคือ ๑) การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะช่วยให้ด้วยความเต็มใจ ๒) การมีส่วนร่วมในการบริหาร และการประสานงาน (Administration and Co-Ordination) จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการรับสมัครบุคลากรหรือจิตอาสาเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด และ ๓) การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ (Programmer Enlistment Activities) เป็นการเข้ามีส่วนร่วมโดยการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ **ขั้นระบุปัญหา** ได้แก่ ขาดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์

แก่พระสงฆ์ พระสงฆ์มีเงินและเวลามาก **ชั้นหาสาเหตุ** ได้แก่ ไม่มีหลักสูตรอบรมพระสงฆ์ที่บวชใหม่ ไม่มีกิจกรรมให้พระสงฆ์ทำ **ชั้นหาวิธีแก้** ได้แก่ จัดทำหลักสูตรสำหรับพระบวชใหม่ เพิ่มกิจกรรมให้พระสงฆ์ทำมากขึ้น **ชั้นปฏิบัติการ** ได้แก่ หลักสูตรศาสนศึกษา สำหรับผู้บวชระยะสั้น กิจกรรมสวดมนต์ เจริญภาวนา

รูปแบบที่สี่ ร่วมติดตาม พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ ๑) การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมาย สภาพเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาและความต้องการของบุคคลและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง กับโครงการ ๒) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินความพร้อมทั้งในเชิงคุณภาพและความพอเพียงของทรัพยากรต่างๆ ก่อนเริ่มโครงการ และ ๓) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินขณะดำเนินงาน หรือประเมินความก้าวหน้าของโครงการสารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงการดำเนินโครงการ ๔) การประเมินผลผลิตหรือผลงาน (Product Evaluation) เป็นการประเมินหลังจากการดำเนินโครงการ สิ้นสุดแล้ว **ชั้นระบุปัญหา** ได้แก่ ขาดการกำกับดูแล สอดส่องพระภิกษุสามเณรอย่างทั่วถึง **ชั้นหาสาเหตุ** ได้แก่ ไม่มีกระบวนการคัดกรองพระสงฆ์ที่เข้ามาบวชและอยู่วัด **ชั้นหาวิธีแก้** ได้แก่ เพิ่มกระบวนการและขั้นตอนในการคัดกรองพระบวชใหม่และพระที่จะมาอาศัยอยู่ **ชั้นปฏิบัติการ** ได้แก่ กำกับ ติดตาม พฤติกรรมของพระสงฆ์อย่างต่อเนื่อง

รูปแบบที่ห้า ร่วมรับผิดชอบ พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๓ ขั้นตอน กล่าวคือ ๑) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ (Material Benefits) ได้แก่ การมีส่วนร่วมการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน ๒) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน และ ๓) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ ความนับถือตนเอง (Self-esteem) พลังอำนาจการเมือง (Political Power) และความคุ้มค่าของผลประโยชน์ **ชั้นระบุปัญหา** ได้แก่ ขาดการแก้ไขปัญหาและเยียวยาพระสงฆ์ที่ติดยาเสพติด **ชั้นหาสาเหตุ** ได้แก่ -เจ้าอาวาสเกิดความกลัวและภัยที่จะเกิดกับพระสงฆ์กลุ่มดังกล่าว **ชั้นหาวิธีแก้** ได้แก่ ทำความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง **ชั้นปฏิบัติการ** ได้แก่ อบรม และดูแลพระสงฆ์ที่ติดยาอย่างใกล้ชิด และให้กำลังใจเสมอ

๕.๒ อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายดังนี้

รูปแบบที่หนึ่ง ร่วมคิด พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ **ขั้นระบุปัญหา** ได้แก่ การแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มพระสงฆ์ และเยาวชน **ขั้นหาสาเหตุ** ได้แก่ สาเหตุ จากตัวพระสงฆ์เอง จากกลุ่มฆราวาสที่เกี่ยวข้อง **ขั้นหาวิธีแก้** ได้แก่ แนวคิด “กำแพง ๗ ชั้น” ของ ศอ.ป.ส. **ขั้นปฏิบัติการ** ได้แก่ จัดทำเป็นนโยบายคณะสงฆ์และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ธราเทพ โอชารส และคณะ** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบงทั้ง ๑๕ ชุมชน มีปัญหาผู้ค้ายาเสพติด ผู้เสพยาเสพติด และเป็นทั้งผู้ค้าและเสพยาเสพติดทุกชุมชน ส่วนผู้ผลิตไม่มีในพื้นที่ ผลการสร้างรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ จากการระดมสมองของกลุ่มแกนนำชุมชนทั้ง ๑๕ ชุมชน ได้โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจำนวนทั้งสิ้น ๗ โครงการ คือ โครงการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้ม โครงการจัดตั้งเวรยาม โครงการตั้งกฎสังคม โครงการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นประจำ โครงการจัดกีฬาต้านยาเสพติด โครงการ^๑

รูปแบบที่สอง ร่วมตัดสินใจ พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๓ ขั้นตอน กล่าวคือ ๑) การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นคว้าความต้องการที่แท้จริงของวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ๒) การมีส่วนร่วมขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการและ ๓) การมีส่วนร่วมในขั้นตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร **ขั้นระบุปัญหา** ได้แก่ พระวินยการขาดความรู้ในการแก้ปัญหายาเสพติด **ขั้นหาสาเหตุ** ได้แก่ ไม่มีหลักสูตรอบรม ไม่มีอำนาจหน้าที่ มีอคติ ๔ **ขั้นหาวิธีแก้** ได้แก่ จัดอบรมถวายความรู้ เพิ่มอำนาจหน้าที่ให้พระวินยการ **ขั้นปฏิบัติการ** ได้แก่ หลักสูตรถวายความรู้พระวินยการ เพื่อเป็นผู้นำแนวทางวัดสี่ขาวสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **โกศล อินทวงศ์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้เพื่อ

^๑ธราเทพ โอชารส และคณะ, “รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์”, วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ; ว. มร.ม. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๕๔) : ๗๓ - ๗๔.

ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษา ภาคตะวันออก ๓” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาและกระตุ้นเสริมแรง สร้างขวัญกำลังใจในการพัฒนาตนเองและบุคลากรรอบข้าง เสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยได้รูปแบบมีชื่อว่า KINCO Reinforcement Model ซึ่งประกอบด้วย Knowledge Identification (KI) คือ การร่วมกันกำหนดเงื่อนไขการให้ความรู้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การจัดการความรู้ Knowledge Norm (KN) บรรทัดฐานโทษพิษภัย ให้ความรู้ กฎ กติกา ของโทษพิษภัยของยาเสพติด Knowledge Cognitive Learning (KC) การให้ความรู้ แนวคิดเชิงนามธรรม การเรียนรู้เชิงพุทธิปัญญา และ Knowledge Operant^๒

รูปแบบที่สาม ร่วมทำ พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๓ ขั้นตอน กล่าวคือ ๑) การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะให้ด้วยความเต็มใจ ๒) การมีส่วนร่วมในการบริหาร และการประสานงาน (Administration and Co-Ordination) จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการรับสมัครบุคลากรหรือจิตอาสาเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการในการแก้ไขปัญหายาเสพติด และ ๓) การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ (Programmer Enlistment Activities) เป็นการเข้ามีส่วนร่วมโดยการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ **ขั้นระบุปัญหา** ได้แก่ ขาดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่พระสงฆ์ พระสงฆ์มีเงินและเวลามาก **ขั้นหาสาเหตุ** ได้แก่ ไม่มีหลักสูตรอบรมพระสงฆ์ที่บวชใหม่ ไม่มีกิจกรรมให้พระสงฆ์ทำ **ขั้นหาวิธีแก้** ได้แก่ จัดทำหลักสูตรสำหรับพระบวชใหม่ เพิ่มกิจกรรมให้พระสงฆ์ทำมากขึ้น **ขั้นปฏิบัติการ** ได้แก่ หลักสูตรศาสนศึกษา สำหรับผู้บวชระยะสั้น กิจกรรมสวดมนต์ เจริญภาวนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอุทิศ อาสภจิตโต (สุขแสง)** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก^๓

รูปแบบที่สี่ ร่วมติดตาม พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ ๑) การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับนโยบาย

^๒โกศล อินทวงศ์, “การพัฒนาแบบการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษา ภาคตะวันออก ๓”, **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์)**, (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐).

^๓พระอุทิศ อาสภจิตโต (สุขแสง), “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

เป้าหมาย สภาพเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาและความต้องการของบุคคลและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง กับโครงการ ๒) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินความพร้อมทั้งในเชิงคุณภาพและความพอเพียงของทรัพยากรต่างๆ ก่อนเริ่มโครงการ และ ๓) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินขณะดำเนินงาน หรือประเมินความก้าวหน้าของโครงการสารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงการดำเนินโครงการ ๔) การประเมินผลผลิตหรือผลงาน (Product Evaluation) เป็นการประเมินหลังจากการดำเนินโครงการ สิ้นสุดแล้ว **ขั้นระบุปัญหา** ได้แก่ ขาดการกำกับดูแล สอดส่องพระภิกษุสามเณรอย่างทั่วถึง **ชั้นหาสาเหตุ** ได้แก่ ไม่มีกระบวนการคัดกรองพระสงฆ์ที่เข้ามาบวชและอยู่วัด **ชั้นหาวิธีแก้** ได้แก่ เพิ่มกระบวนการและขั้นตอนในการคัดกรองพระบวชใหม่และพระที่จะมาอาศัยอยู่ **ชั้นปฏิบัติการ** ได้แก่ กำกับ ติดตาม พฤติกรรมของพระสงฆ์อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอุทิศ อาสภจิตโต (สุขแสง)** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก^๔

รูปแบบที่ห้า ร่วมรับผิตชอบ พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน ๓ ขั้นตอน กล่าวคือ ๑) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ (Material Benefits) ได้แก่ การมีส่วนร่วมการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน ๒) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน และ ๓) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ ความนับถือตนเอง (Self-esteem) พลังอำนาจการเมือง (Political Power) และความคุ้มค่าของผลประโยชน์ **ขั้นระบุปัญหา** ได้แก่ ขาดการแก้ไขปัญหาและเยียวยาพระสงฆ์ที่ติดยาเสพติด **ชั้นหาสาเหตุ** ได้แก่ เจ้าอาวาสเกิดความกลัวและภัยที่จะเกิดกับพระสงฆ์กลุ่มดังกล่าว **ชั้นหาวิธีแก้** ได้แก่ ทำความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง **ชั้นปฏิบัติการ** ได้แก่ อบรม และดูแลพระสงฆ์ที่ติดยาอย่างใกล้ชิด และให้กำลังใจเสมอสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ธราเทพ โอชารส และคณะ** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบงทั้ง ๑๕ ชุมชน มีปัญหาผู้ค้ายาเสพติด ผู้เสพยาเสพติด และเป็นทั้งผู้ค้าและเสพยาเสพติดทุกชุมชน ส่วนผู้ผลิตไม่มีในพื้นที่ ผล

^๔พระอุทิศ อาสภจิตโต (สุขแสง), “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

การสร้างรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ จากการระดมสมองของกลุ่มแกนนำชุมชนทั้ง ๑๕ ชุมชน ได้โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจำนวนทั้งสิ้น ๗ โครงการ คือ โครงการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้ม โครงการจัดตั้งเวรยาม โครงการตั้งกุสัจคม โครงการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นประจำ โครงการจัดกีฬาต้านยาเสพติด โครงการ^๕

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) มหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนา ร่วมกับศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ นำรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ทั้ง ๕ รูปแบบ ไปกำหนดเป็นนโยบายให้คณะสงฆ์ปฏิบัติ

๒) มหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนา ร่วมกับศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ มีการกำกับติดตามและประเมินผลการนำรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ทั้ง ๕ รูปแบบ ไปปฏิบัติ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑) ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร คือ ศึกษาวิจัย หาสาเหตุ / ปัจจัยเงื่อนไขการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพระ โดยพระเป็นผู้ดำเนินการ

๒) ระดับหารือ คือ การผลักดันกฎระเบียบ / พัฒนาระบบ-กลไกการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในหมู่สงฆ์ (อำนาจหน้าที่ของพระวินยาธิการ พันธะของพระสังฆาธิการ พระอุปัชฌาย์ ต่อผู้บวชใหม่ ฯลฯ) , รูปแบบวิธีการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในประชาชน โดยพระสงฆ์

๓) ระดับมีบทบาท คือ การส่งเสริมมาตรการกำแพง ๗ ชั้น ไปสู่การปฏิบัติจริง หรือพัฒนาบทบาทอื่นๆ ของพระ เพื่อป้องกันยาเสพติด

---

^๕ธราเทพ โอชารส และคณะ, “รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์”, วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ; ว. มร.ม. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๕๔) : ๗๓ - ๗๔.

๕.๓.๓ ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” ผู้วิจัยขอเสนอแนะในส่วนที่สามารถต่อยอดจากงานวิจัยฉบับนี้ดังนี้

๑) ศึกษาเกี่ยวกับผลการนำรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ไปใช้

๒) ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.

กรมการศาสนา. กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ พ.ศ. ๒๕๔๑. ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์หมวด ๒ ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง ข้อ ๖. ข้อ ๗.

โกศล วงสุวรรณค์ และ สถิต วงศ์สุวรรณค์. รองศาสตราจารย์. ปัญหาสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น ๑๙๗๗ จำกัด, ๒๕๓๗.

จรัญ พรหมอยู่. การศึกษาปัญหาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๔๑.

ชำนาญ สุวรรณรักษ์. ปัญหาเสพติดกับอาชญากรรม. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๔๗.

ชิต นิลพานิช และกุลธน ธนาพงศธร. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท”. เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน หน่วยที่ ๘. พิมพ์ครั้งที่ ๓. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๒.

ณรงค์ เส็งประชา. มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๘.

ถนอม กิตติขจร. สาส์นของนายกรัฐมนตรีถึงพระธรรมทูต. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตการพิมพ์, ๒๕๑๒.

ทักษิณ ชินวัตร. พ.ต.ท. ดร. “แนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด”. กรุงเทพมหานคร : เอกสารสำเนา คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๑๙/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๔.

ทิตนา แชมณี. รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง.
กรุงเทพมหานคร : ๕๙๘ Print, ๒๕๔๖.
- ประกอบ กรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร :
ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ. ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัท
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด, ๒๕๔๖.
- พระครูมงคลคีลวงค์ (อন্নนต์ เตชธโช และคณะ). “พระสงฆ์กับการพัฒนาชนบท”. การแสวงหา
เส้นทางการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย, ๒๕๒๖.
- พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตาโก). ธรรมปริทรรศน์. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาภูมิ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). เอกสารประกอบคำบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระ
ศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑.
กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- _____. ภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๔๖.
- _____. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร : โรง
พิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- พระพุทธรญาณ (ทองย้อย กิตติทินโน). ธรรมญาณนิพนธ์ : ๑๐๐ ปี พระพุทธรญาณ. พิมพ์ครั้งที่
๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘.
- พระเมธีรัตนดิลก (จรรยา ชินวิโส). เก็บเพชรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.
- พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตาโก). ธรรมาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๓๕.
- พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา. เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษการบริหารงานยุติธรรม.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๑.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และพรรณทิพย์ เพชรมาก. การบริหารสังคมศาสตร์แห่งศตวรรษเพื่อ
สังคมไทยและสังคมโลก. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, ๒๕๕๑.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. องค์กรชุมชน : กลไกเพื่อแก้ไขและพัฒนาสังคม. ขอนแก่น : สถาบันวิจัย
และพัฒนา, ๒๕๔๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **บทความสรุปการประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่**

๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. **เอกสารการสอนชุดวิชามนุษย์กับสังคม. หน่วยที่ ๘-๑๕. พิมพ์ครั้งที่**

ที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๑.

วีรพล สุวรรณรัตน์. **กระบวนการแก้ปัญหา. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ประยูรวงศ์**

จำกัด ๒๕๓๓.

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์. **ธรรมานุกรม. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราช**

วิทยาลัย, ๒๕๑๕.

สมบูรณ์ สุขสำราญ. **พุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม. กรุงเทพมหานคร :**

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๗.

สมบูรณ์ บุญฤทธิ์. **ปัญหาสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุตรไพศาล, ๒๕๔๔.**

ส่วนพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. **ตอบปัญหายาเสพติด.**

ติด. “ไขทุกปัญหา นำพาชีวิตสดใส”. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน

ป.ป.ส., ๒๕๔๓.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **สังคมวิทยาปัญหาสังคม. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๒๖.**

สุทิน บุญญาธิการ. ดวงพร บุญครบ และรักกิจ ศรีสรินทร์. **การบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชน:**

กรณีศึกษาโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน. กรุงเทพมหานคร : สถาบันดำรงรา

ชานูภาพ, ๒๕๔๐.

สุพัฒน์ อีระเวชเจริญชัย. รองศาสตราจารย์. **ยาและสิ่งเสพติดให้โทษ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓.

สุพัตรา สุภาพ. **ปัญหาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒.**

สุภาค์ จันทวานิช. **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๘. กรุงเทพมหานคร :**

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

สุวรรณ เพชรนิล รศ.. **พุทธปรัชญาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๓ . กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคา**

แหง, ๒๕๓๙.

สุวรีย์ สิริโกคาภิรมย์. **การวิจัยทางการศึกษา. ลพบุรี : ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี,**

๒๕๔๖.

อรทัย กักผล. **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : จรัญ**

สนิทวงศ์การพิมพ์, ๒๕๕๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๒) วิทยานิพนธ์ :

- โกศล อินทวงศ์. “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษา ภาคตะวันออก ๓”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐.
- บุญส่ง หาญพานิช. “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- เบญจพร แก้วมีศรี. “การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- ประทีป พีชทองกลาง. “รูปแบบการปฎิษาเชิงพุทธตามหลักกัลยาณมิตร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- ประเสริฐ จรรยาสุภาพ. “การพัฒนารูปแบบการกำหนดขนาดโรงเรียนที่เหมาะสมเชิงเศรษฐกิจของโรงเรียนมัธยมศึกษา”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- พระครูนิวิฐศีลขันธ (ณรงค์ จตวฑฒโน). “รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- พระครูศรีรัตนธรรมวิเทศ (ปกานนท์ พิลานันท์). “รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติกัมมัฏฐานของผู้นำชาวพุทธในประเทศไทยอังกฤษ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- พระครูสมุห์พนา ถาวรธมโม (อ่างแก้ว). “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดกรณีศึกษา : สถาบันธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระมหาเวชยันต์ กิตติโสภโณ (แก้วพวง). “การปกครองแบบธรรมรัฐแนวพุทธศาสนาเถรวาทกับการปกครองแบบอุดมรัฐของเพลโต : การศึกษาเปรียบเทียบ”. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วราภรณ์ ผ่องสุวรรณ. “การพัฒนารูปแบบการสร้างความรู้ร่วมกันด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้กัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้เป็นทีมของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ สถาบันอุดมศึกษา”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุขฎฐิบัณชิต**. บัณชิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- วัลลภา จันทรเพ็ญ. “การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรม ของนักศึกษาข่างอุตสาหกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุขฎฐิบัณชิต**. บัณชิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- วิภา ทองหง่า. “รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุขฎฐิบัณชิต**. บัณชิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔.
- วีระ หงส์ทวี. “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ ๒ จังหวัดฉะเชิงเทรา”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุขฎฐิบัณชิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณชิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๕.

(๓) รายงานการวิจัย :

- เจริญ แฉกพิมาย และปนัดดา ศรีธนสาร. “พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ”. **รายงานการวิจัย**. กองกิจการนักศึกษา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๕.
- ประจัน มณีนิล และ จิราภา วรเสียงสุข. “สาเหตุและแรงจูงใจในการเสพยาเสพติดของกลุ่มเยาวชนในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้”. **รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๑.
- ศิวพร แพทย์ขิม. “พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนสตรีวิทยา ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๖”. **รายงานการวิจัย**. หลักสูตรการศึกษาบัณชิต : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๖.

(๔) บทความ

- ธราเทพ โออารส และคณะ. “รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลคำบาง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์”. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ; ว. มร. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๕๔ : ๗๓ - ๗๔**.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๕) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ

ชาชีวัฒน์ ศรีแก้ว. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ พ.ศ. ๒๕๔๕ – ๒๕๔๙.

กรุงเทพมหานคร : บริษัท พัฒนา จำกัด. ม.ป.ป..

มานิตย์ อรุณากร. เสชกร. ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านระบาดวิทยาของวัตถุเสพติด. “ประวัติความเป็นมาของวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท”. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๔. อัดสำเนา.

วรรณสิทธิ ไททยะเสวี. คู่มือการศึกษาพระอภิธรรมมัตถสังคหะ ปริเฉทที่ ๕ วิถีมุตตสังคหวิภาค.

กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิแนบมหานิราชนท์. ม.ป.ป..

ศูนย์เทคโนโลยีและสารสนเทศ. “สถิติผลการจับกุมเมทแอมเฟตามีนทั่วประเทศปี ๒๕๔๓”.

กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๔๔. อัดสำเนา.

สำนักงานเจ้าคณะภาค ๑๖. คู่มือปฏิบัติงานการคณะสงฆ์. สุราษฎร์ธานี : สำนักงานเลขาธิการเจ้าคณะภาค ๑๖ วัดท่าไทร, ๒๕๔๗.

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. แนวคิดและแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๔๑.

_____ . แผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติด. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., ๒๕๔๕.

(๖) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ. “สู่บรรทัดฐานใหม่ทางการเมือง”. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล :

<http://news.mthai.com/politics-news/๑๑๗๕๓๖.htm>. (๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๙).

สำนักงานเจ้าคณะภาค ๒. สถิติและรายงานพระสังฆาธิการ เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒.

[ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://watprayoon.org/index.php?topgroupid=1&groupid=95>. (๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๙).

(๗) สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ พระธรรมปิฎก. เจ้าคณะจังหวัดสระบุรี. เจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาทวรมหาวิหาร. ๔ ธันวาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ พระธรรมรัตนมงคล. เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. เจ้าอาวาสวัดพนัญเชิงวรวิหาร. ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สัมภาษณ์ พระราชวรเมธี. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร. เลขาณูการเจ้าคณะภาค ๒.

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ พระราชสุวรรณเวที. เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง. เจ้าอาวาสวัดต้นสน. ๑๕ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระครูธรรมธรรทวิ สุรจิตโต. เจ้าอาวาสวัดหนองนางเก่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ๔

สิงหาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ พระครูพิพัฒนศาสนกิจจาทร. เจ้าอาวาสวัดโคกม่วง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ๓

กันยายน ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ พระครูสุวัฒน์วรกิจ. เจ้าอาวาสวัดช้าง จังหวัดอ่างทอง. ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ พระวิจิตร อคฺคจิตโต. รองเจ้าอาวาสวัดถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี. ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ พระอธิการวิเชียร กิตติวัฒนโณ. เจ้าอาวาสวัดถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี. ๑๒ กันยายน

๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นางสาวินี แจ้งเสนาะ. กำนันตำบลปากข้าวสาร อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี. ๗

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ แก้วมณี. ผู้เคยเข้ารับการบำบัด. ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายแปลก เทพรักษ์. นายอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี. ๒๒ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายธนัสชัย พุ่มเจริญ. นายอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายสมหวัง ช่างขำ. กำนันตำบลโพสะ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง. ๒๒ มกราคม

๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายสุเทพ อรุณวาว. ผู้เคยเข้ารับการบำบัด. ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายเสกสรรค์ สดใส. ผู้เคยเข้ารับการบำบัด. ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายเสน่ห์ จันทร์สุนทร. นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปากกระวาน จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา. ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายอภิชาติ หวานสนธิ. ผู้เคยเข้ารับการบำบัด. ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐.

๔. สนทนากลุ่มเฉพาะ

สนทนากลุ่มเฉพาะ พระอุดมสิทธินายก. อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสนตรุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา

การจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๔

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหากษัตริยา กิติติโสภโณ. อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
- สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาสุภันท์ สุนนโท. อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
- สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิติติปโย. อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
- สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร. อำนาจ บัวศิริ. อธิการผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
- สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.พิศมัย ทองเที่ยง. ผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ไขปัญหาเสพติด ปปส. ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
- สนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร. อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
- สนทนากลุ่มเฉพาะ ม.ล.พรวิศิษฐ์ วรวรรณ. ผู้อำนวยการส่วนป้องกันยาเสพติดในภาคประชาชน ปปส. ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
- สนทนากลุ่มเฉพาะ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง. ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตนานาชาติ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๒. ภาษาอังกฤษ :

I. Book

- Cohen & Uphoff. Rural Development Participation : Concept and Measure for Project Design. **Implement and Evaluation**. New York : The Rural Development Committee Center for International Studies. Cornell University, 1977.
- Cohen. J. M.. and N. I. Uphoff. **Participation's Place in Rural Development : Seeking Clarity Through Specificity**. S.L. : World Development, 1980.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- J. P. Keeves. **Educational Research Methodology and Measurement : An International.** Handbook Oxford : Pergaman Press, 1988.
- J. W. Bardo and J. J. Hardman. **Urban Sociology : A Systematic Introduction.** USA : F. F. Peacock, 1982.
- K. Wilson & E. B. Morren. **Systems Approach for Improvement in Agriculture and Resource Management.** New York : Macmillan Publishing, 1990.
- Lee J. Cronbach. **Essentials of psychological testing.** 4th ed.. New York : Harper & Row, 1971.
- R. H. Smith & other. **Management : Making Organizations Perform.** New York : macmillan, 1980.
- R. L. Daft. **Management.** 3rd ed. Fort Worth : the Dryden Press, 1994.
- R. Richey. **The Teoretical and Conceptual Bases of Instructional Design.** New York : Nichols Publishing Company, 1980.
- W. B. Brown & D. J. Moboberg. **Organization Theory and Management : A Macro Approach.** New York : John Wiley and Sons, 1980.
- White. A. T. **The Community Participation : A Discussion of the Agreement.** New York : United Nation Children Fund, 1982.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

งานสารบรรณ
คณะศึกษาศาสตร์
วันที่ ๒๓
ชั้นที่ ๑๔ ล.ค.๕๗
เวลา ๑๗.๓๒ น.
ผู้รับ ศษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ส่วนงาน คณะศึกษาศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน ๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๓๙

วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

นมัสการ พระครูปริยัติกิตติสาร, ผศ.ดร.

ด้วย พระครูพนิตปริยัติกิจ ฉายา วรรณโม รักษประจำตัว นิสิต ๕๕๐๑๔๐๔๐๒๔ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการ ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณา แล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธ ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคง จะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูพนิตปริยัติกิจ วรรณโม
โทรติดต่อ. ๐๖๓ ๒๑๖ ๕๔๘๖

(พระครูปริยัติกิตติสาร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน ๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๓๔

วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชพันธ์ อิศรเดช

ด้วย พระครูพนิตปริยัติกิจ ฉายา วรรณโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๔๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ หังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูพนิตปริยัติกิจ วรรณโม

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๖๓-๒๑๖-๕๘๘๖

(ผศ.ดร.รัชชพันธ์ อิศรเดช)

ภาควิชารัฐศาสตร์ มจร

15 กรกฎาคม ๒๕๕๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน ๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๓๙

วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

นมัสการ พระมหาอำนาจ อัสการี, ดร.

ด้วย พระครูพนิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูพนิตปริยัติกิจ วรธมโม
โทรติดต่อกับ : ๐๖๓-๒๑๖ ๕๘๘๖

ตรวจแล้ว
เห็นสมควร
จึงอนุมัติ

ดร.พิเชฐ
๑๑ สิงหาคม

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน ๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๓๔

วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

ด้วย พระครูพินิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๔๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

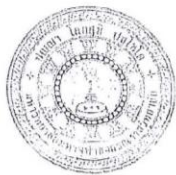
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูพินิตปริยัติกิจ วรธมโม
โทรติดต่อก. ๐๖๓-๒๑๖ ๕๘๘๖

๐๖๓๒๑๖-๕๘๘๖
เรียนที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๓๔
๓๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน ๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๓๔

วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.ยุพธนา ปราณีต

ด้วย พระครูพนิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๔๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูพนิตปริยัติกิจ วรธมโม

โทรติดต่อกับ ๐๖๓ ๒๑๖-๕๘๘๖

ตรวจแก้ไข

(อาจารย์ ดร.ยุพธนา ปราณีต)

๓๑ ก.ค. ๕๗

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของ
แบบสอบถาม (Try Out)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 อัญญา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๕ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
 นมัสการ เจ้าคณะอำเภอเมืองสิงห์บุรี
 สิ่งที่มาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูพนิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
 พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขต
 การปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในการปกครองของพระคุณท่าน
 จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
 เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตร
 พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
 ยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ
 โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

@พุทธาภ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พระวรธมโม
 ๑๐. ๒๕๐๒ กิ่งบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูพนิตปริยัติกิจ

โทรติดต่อก. ๐๘๒-๕๕๑-๕๕๙๑

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕๒/๑๒๕

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์
ภาควิชาปรัชญา ศณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนกน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๕ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

นมัสการ พระเดชพระคุณพระเทพรัตนนถ เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูพินิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๕๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดใน
เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในการปกครองของ
พระเดชพระคุณ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุมัติครุภัณฑ์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิตินัดดำเนินการเก็บ
รวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะจักได้รับ
ความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางการมา
ณ โอกาสนี้

จึงกราบนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

- ศุภกานต์ ใต้สัตตารักษ์

(พระเทพรัตนนถ)

เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผู้ประสานงาน : พระครูพินิตปริยัติกิจ

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๒-๕๕๑-๕๙๙๑

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 อยูธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุมัติขอพระราชทานให้ถอดถอนข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระเดชพระคุณพระเทพรัตนนถ เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูพินิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
 พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการ
 ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ถอดถอนดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็น
 ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี และ
 ขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงกราบนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

- คุณทนายให้สัมภาษณ์

(พระเทพพัชิตนถ)

เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผู้ประสานงาน : พระครูพินิตปริยัติกิจ

โทรติดต่. ๐๘๒-๕๕๑-๕๙๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยู่ธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูภาวนาพิลาศ เจ้าคณะอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูพนิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการ
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็น
ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูพนิตปริยัติกิจ
โทรติดต่อบ. ๐๘๒-๕๕๑-๕๙๙

๑๑. พระครูภาวนาพิลาศ

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประศาสนศาสตร์

ภาควิชาปรัชญา ศณะสังคมาศรั มหวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๕ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระครูปัญญาวิธาน เจ้าคณะอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 สิ่งที่มาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูพินิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมฺโม รหัสประจำตัวนิติ ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
 พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการ
 ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็น
 ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และ
 ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูพินิตปริยัติกิจ

โทรติดต่. ๐๘๒-๕๕๑-๕๕๙๙

รับแล้วในนามของ
 พระครูปัญญาวิธาน

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระเดชพระคุณพระสุธีวราภรณ์ รองเจ้าคณะจังหวัดสระบุรี
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูพินิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมฺโม รหัสประจำตัวนิติ ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
 พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการ
 ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็น
 ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี และ
 ขอรบกวนขอพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงกราบนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูพินิตปริยัติกิจ

โทรติดต่. ๐๘๒-๕๕๑-๕๙๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมีสการ พระเดชพระคุณพระสิทธิพัฒนาภรณ์ รองเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูพินิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขต
การปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็น
ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี และ
ขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงกราบนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูพินิตปริยัติกิจ
โทรติดต่อก. ๐๘๒-๕๕๑-๕๙๙

รองเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 อพยยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอยางน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ เจ้าคณะตำบลปลายกลัด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูพินิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
 พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการ
 ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็น
 ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และ
 ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโด)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ยื่นขอให้จัดมณฑลพิธีลาสิกขา

พระครูพินิตปริยัติกิจ
 คต. ปลายกลัด

ผู้ประสานงาน : พระครูพินิตปริยัติกิจ
 โทรติดต่อ. ๐๘๒-๕๕๑-๕๙๙๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ เจ้าอาวาสวัดถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูพินิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมฺโม รัหฺสประจําตัวนิตฺ ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๕ นิตฺหลักสุตร
 พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการ
 ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็น
 ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสุตรพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และ
 ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมนัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูพินิตปริยัติกิจ

โทรติดต้อ. ๐๘๒-๕๕๑-๕๕๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์

ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ เจ้าอาวาสวัดข้าง จังหวัดอ่างทอง
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูพนิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รัชสประจําตัวนิตฺ ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๕ นิตฺหลักสุตร
 พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการ
 ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็น
 ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสุตรพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และ
 ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนําสถการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ชินนีให้ใส่มุก

พระครูสุวัธมหรือ กษ

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูพนิตปริยัติกิจ

โทรติดต่อก่อน : ๐๘๒-๕๕๑-๕๕๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระมหาสนอง เตชวิโร เจ้าคณะอำเภอเมืองอ่างทอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูพินิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมฺโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการ
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็น
ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอรับให้สัมภาษณ์

พระสมณะศรีสังฆ เตชวิโร

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(ลายเซ็น)

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูพินิตปริยัติกิจ
โทรติดต่. ๐๘๒-๕๕๑-๕๙๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 อัญญา : ๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗
 โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๕ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เรียน นายสุเทพ อรุณวาท
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูพินิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๔๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
 พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
 วิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการปกครองคณะสงฆ์
 ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็น
 ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความ
 เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูพินิตปริยัติกิจ วรธมโม
 โทรติดต่อ. ๐๖๓-๒๑๖-๕๘๘๖

รับทราบ
 สมบูรณ์ อรุณวาท

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุคาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๐๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายณัฏฐชัย พุ่มเจริญ นายอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูพินิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๔๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการปกครองคณะสงฆ์
ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ หังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูพินิตปริยัติกิจ วรธมโม
โทรติดต่อก. ๐๖๓-๒๑๖-๕๘๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาศาสนศาสตร์

ภาควิชาปรัชญา ศณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอนับน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๕ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายแปลก เทพรัักษ์ นายอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูพินิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๔๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาคาตติยาเสพติดในเขตการปกครองคณะสงฆ์
ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็น
ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร. พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

แปลก เทพรัักษ์

ผู้ประสานงาน : พระครูพินิตปริยัติกิจ วรธมโม

โทรติดต่อก. ๐๖๓-๒๑๖-๕๘๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๖๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์บัณฑิตศึกษาราม แคว้นบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๖๐๐

อุทยาน : ๗๗ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๗๗

โทร : ๐๒-๘๘๒๒-๓๓๕๕๔ (๒) ๒๒๓๓๐, ๒๒๓๓๑, ๒๒๓๓๒

๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสมหวัง ช่างช้า กำนันตำบลโพสะ จังหวัดอ่างทอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูพินิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๔๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการปกครองคณะสงฆ์
ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็น
ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร. พิชัย ทังไธ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พ.ร. พิชัย. ทังไธ

ผู้ประสานงาน : พระครูพินิตปริยัติกิจ วรธมโม
โทรติดต่อ. ๐๖๓-๒๑๖-๕๘๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๓๕๕ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิติสดเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางสาวินี แจ่มเสนาะ กำนันตำบลปากข้าวสาร จังหวัดสระบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูพนิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิติสด ๕๕๐๑๔๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการปกครองคณะสงฆ์
ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติสดดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็น
ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พีเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธผู้ประสานงาน : พระครูพนิตปริยัติกิจ วรธมโม
โทรติดต่. ๐๖๓-๒๑๖-๕๘๘๖

ยศดี สัมภาษณ์

สวินี แจ่มเสนาะ

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ยาว : ๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตรหรือยูธยา ๑๓๑๗

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายเสกสรรค์ สดใส

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูพินิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๔๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดังกล่าว

การศึกษาดังกล่าวเกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ยินดีใจ
นายเสกสรรค์
สดใส

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พีเชฐ ทั้งโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูพินิตปริยัติกิจ วรธมโม

โทรติดต่อก่อน : ๐๖๓-๒๑๖-๕๘๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ยาว : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗

โทร. ๐๒-๘๘๖-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายเสนห์ จันทร์สุนทร นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลปากกราน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูพนิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๔๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาคาถาเสพติดในเขตการปกครองคณะสงฆ์
ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็น
ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธผู้ประสานงาน : พระครูพนิตปริยัติกิจ วรธมโม
โทรติดต่อกับ : ๐๖๓-๒๑๖-๕๘๘๖

ยื่นต่อ รังน้อย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ยาว : ๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เรียน นายประสิทธิ์ แก้วมณี
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูพนิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๔๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
 พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
 วิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการปกครองคณะสงฆ์
 ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็น
 ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความ
 เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูพนิตปริยัติกิจ วรธมโม

โทรศัพท์ต่อ. ๐๖๓-๒๑๖-๕๘๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายอภิชาติ ทวานสนิท
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูพินิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๔๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตการปกครองคณะสงฆ์
ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็น
ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูพินิตปริยัติกิจ วรธมโม
โทรศัพท์ต่อ. ๐๖๓-๒๑๖-๕๘๘๖

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ อันจะเป็นประโยชน์ในการป้องกันการติดยาเสพติด ทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหามหาอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ได้

ข้อมูลที่ได้ จะแปลผลวิจัยในภาพรวม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านเป็นความลับ และใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่อย่างใด

แบบสอบถามนี้ แบ่งเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

ผู้วิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

พระครูพินิตปริยัติกิจ

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะ
สงฆ์ภาค ๒

ตอนที่ ๑ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับ
ผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. ตำแหน่งทางคณะสงฆ์

- เจ้าคณะอำเภอ/รองเจ้าคณะอำเภอ
- เจ้าคณะตำบล/รองเจ้าคณะตำบล
- เจ้าอาวาส/รองเจ้าอาวาส
- ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

๒. อายุ

- ๒๐ - ๓๐ ปี
- ๓๑ - ๔๐ ปี
- ๔๑ - ๕๐ ปี
- ๕๑ - ๖๐ ปี
- ๖๐ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

- ต่ำกว่าปริญญาตรี
- ปริญญาตรี
- สูงกว่าปริญญาตรี

๔. ระยะเวลาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาติดยาเสพติด

- น้อยกว่า ๑ ปี
- ๑ - ๕ ปี
- ๕ - ๑๐ ปี
- มากกว่า ๑๐ ปี ขึ้นไป

ส่วนที่ ๒ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาคาตติยาเสพตติในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาคาตติยาเสพตติในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ว่าท่านมีความคิดเห็นในระดับใด ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

๓ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

๑ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาคาตติยาเสพตติในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร					
๑.	เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพตติ					
๒.	ทำป้ายประชาสัมพันธ์โทษของยาเสพตติ					
๓.	เชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องยาเสพตติแก่เยาวชนในโรงเรียน					
๔.	ร่วมกับโรงเรียนในการตรวจสอบนักเรียน เพื่อสำรวจหาผู้ติดยาเสพตติ หรือมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพตติอย่างต่อเนื่อง					
	ระดับหารือ					
๑.	ร่วมจัดทำแผนหรือโครงการระยะยาวกับทางโรงเรียน เกี่ยวกับการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพตติ และมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง					

ข้อที่	การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการ แก้ไขปัญหาคาการติดยาเสพติดใน เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๒.	จัดให้มีการติดตามผลการปรับพฤติกรรม ของนักเรียนที่เคยเสพยาเสพติด แล้วลด ละ เลิก อย่างเป็นระบบ					
ระดับเข้ามามีบทบาท						
๑.	ให้ความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนในการดำเนินการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
๒.	ร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนา สภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ มีบรรยากาศร่ม รื่น สะอาด และปลอดภัย					
๓.	ให้ความรู้ในการป้องกันยาเสพติดแก่ เยาวชน โดยการสอดแทรกเข้าไปกับการ บรรยายธรรม					
๔.	จัดอบรมจริยธรรมและหลักธรรมทาง ศาสนา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดแก่ เยาวชน					
๕.	รณรงค์ในการประพฤติตนแก่ครูอาจารย์ ประชาชนในชุมชน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี ให้กับเยาวชน					
ระดับสร้างความร่วมมือ						
๑.	ร่วมกับโรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมการแนะ แนวแก่นักเรียนในการป้องกันยาเสพติด					
๒.	จัดทำโครงการเพื่อสร้างกิจกรรมให้กับ เยาวชน เช่น ลานวัด ลานกีฬา เป็นต้น					
๓.	จัดโครงการนำเยาวชนไปทัศนศึกษาตาม สถานที่ต่างๆ เพื่อให้ได้ตระหนักถึงพิษ ภัยของยาเสพติด เช่น สถานบำบัดผู้ติดยา					

ข้อที่	การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการ แก้ไขปัญหาคาการติดยาเสพติดใน เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ยาเสพติด					
๔.	จัดให้เยาวชนได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เพื่อป้องกันการติดยาเสพติด เช่น วันสำคัญทางศาสนา					
๕.	จัดประกวดความสามารถของเยาวชนทั้งในและนอกสถานที่ เช่น การพูด การวาดภาพ การเขียนเรียงความ การตอบคำถามธรรมะ เป็นต้น					
๖.	ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งเสื่อมโทรม ที่อาจเป็นที่หลบซ่อนในการเสพยาเสพติดได้					
๗.	ร่วมกันประสานผลการดำเนินงานทั้งในชุมชนและโรงเรียนในการป้องกันและแก้ไขการระบาดของยาเสพติด					
๘.	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
ระดับให้อำนาจ						
๑.	จัดให้เยาวชนได้เข้าร่วมกับชุมชนในกิจกรรมรณรงค์เกี่ยวกับยาเสพติด					
๒.	สร้างความร่วมมือระหว่างวัด โรงเรียน และองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อทำแผนป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างยั่งยืน					
๓.	ร่วมเสนอแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนและสถานศึกษา					
๔.	ร่วมลงมติแสดงความคิดเห็นและ					

ข้อที่	การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการ แก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดใน เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ตัดสินใจในที่ประชุมขององค์กรท้องถิ่น ในการพัฒนาและสร้างสรรค์จริยธรรมใน ชุมชน					
๕.	นำผลการปฏิบัติงานโครงการป้องกัน ปัญหาติดยาเสพติดมาปรับปรุงแก้ไขให้เกิด ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น					
๖.	ส่งเสริมบทบาทของชุมชนให้ตระหนักถึง ปัญหาการติดยาเสพติดของเยาวชน					

ส่วนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ
พระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

คำชี้แจง ให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อใช้ในการปรับปรุง
เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค
๒ ต่อไป

ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ระดับหารือ

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ระดับเข้ามามีบทบาท

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ระดับสร้างความร่วมมือ

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ระดับเข้ามามีบทบาท

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ระดับให้อ่าน

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม
พระครูพินิตปริยัติกิจ (ผู้จัดทำแบบสอบถาม)
คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ อันจะเป็นประโยชน์ในการป้องกันการติดยาเสพติด ทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค และพัฒนารูปแบบการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดต่อไป

แบบสัมภาษณ์นี้ แบ่งเป็น ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

ข้อมูลที่ได้ จะแปลผลวิจัยในภาพรวม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านเป็นความลับ และใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่อย่างใด

ผู้วิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสัมภาษณ์ เป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

พระครูพินิตปริยัติกิจ

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด

ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

ตอนที่ ๑ ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....

สถานที่ทำงาน.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์.....สถานที่สัมภาษณ์.....

เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....ถึงเวลา.....รวม.....นาที่/ชั่วโมง

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไข ปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

๑. สภาพทั่วไปในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ เป็นอย่างไรบ้าง
๒. ท่านคิดว่า พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร อย่างไรบ้าง
๓. ท่านคิดว่า พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับหารือ อย่างไรบ้าง
๔. ท่านคิดว่า พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับเข้ามามีบทบาท อย่างไรบ้าง
๕. ท่านคิดว่า พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับสร้างความร่วมมือ อย่างไรบ้าง
๖. ท่านคิดว่า พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ระดับให้อำนาจ อย่างไรบ้าง
๗. ท่านคิดว่า กระบวนการการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ เป็นอย่างไร

๘. ท่านคิดว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ควรเป็นอย่างไร

ภาคผนวก ช
การสนทนากลุ่มเฉพาะ

บัญชีรายชื่อ การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
 ดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด
 ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒”

โดย พระครูพินิตปริยัติกิจ

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

วันอาทิตย์ ที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น.

ณ ห้อง B507 ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนบี่ คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่	ชื่อ - ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง	ลงชื่อ
๑.	พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.	ประธานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ	
๒.	พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺโณ, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ฯ	
๓.	พระปลัดระพี นพธิสาโร, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ฯ	
๔.	พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ฯ	
๕.	พระมหาเกษฎา กิตติโสภโณ, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ฯ	
๖.	พระปลัดประดิษฐ์ ฐิตาโก, ดร.	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
๗.	ศ.ดร.บุญทัน ดอกโรสง	ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎี บัณฑิต (นานาชาติ)	
๘.	หม่อมหลวงพรวิศิษฐ์ วรวรรณ	ผู้อำนวยการส่วนป้องกันยาเสพติดในภาค ประชาชน	
๙.	อ.ดร.อำนาจ บัวศิริ	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
๑๐.	ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
๑๑.	ดร.พิศมัย ทองเที่ยง	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
๑๒.	อ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว	เลขานุการ หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ฯ	

บันทึกข้อความ

สำนักงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร., โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๓

วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระปลัดประดิษฐ์ ฐิตาโก,ดร.

เนื่องด้วย พระครูพิณดปรีดิ์กิจ ฉายา วรสมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง "รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒" ในวันอาทิตย์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องB๕๐๗ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โขนบิ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูพิณดปรีดิ์กิจ
โทรติดต่อบริษัท

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๓

วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระปลัดระพีณ พุทธิสาโร,ดร.

เนื่องด้วย พระครูพิณิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” ในวันอาทิตย์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ห้อง B๕๐๗ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โขนบิ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

บ.จารย์
พระปลัดระพีณ พุทธิสาโร (รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
A / ก.พ / ๒๕๖๑

ผู้ช่วยอธิการบดี
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูพิณิตปริยัติกิจ
โทรติดต่อ .

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร. โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๓

วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระมหากษัตริยา กิติโสภณ,ดร.

เนื่องด้วย พระครูพิณิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” ในวันอาทิตย์ที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ห้อง B๕๐๗ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

อินดีห์รัมย์

(พระมหากษัตริยา กิติโสภณ,ดร.)

ผู้ประสานงาน: พระครูพิณิตปริยัติกิจ
โทรติดต่.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร., โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๓

วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน อาจารย์ ดร.ประเสริฐ อิลลา

เนื่องด้วย พระครูพินิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รัทสประจำตวันสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๗ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้
มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์
ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” ในวันอาทิตย์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B๕๐๗ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โขนปี คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตร
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจัก
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูพินิตปริยัติกิจ

โทรติดต่อบ.

บันทึกข้อความ

ดร.ประเสริฐ อิลลา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๓

วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระครูพิณิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” ในวันอาทิตย์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B๕๐๗ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โขนบิ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

อิมพีเรียล ๑

ผู้ประสานงาน: พระครูพิณิตปริยัติกิจ
โทรติดต่อบริษัท

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร. โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๓

วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺโณ, ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระครูพินิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมฺโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” ในวันอาทิตย์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B๕๐๗ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โขนยัคคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูพินิตปริยัติกิจ
โทรติดต่อบริษัท

เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺโณ, ผศ.ดร.
๕/๒.พ.๑.๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๓

วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

เนื่องด้วย พระครูพินิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รัทสประจำตวันิลิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๗ นิลิต
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาคติยาเสพติดในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้
มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์
ในการแก้ไขปัญหาคติยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” ในวันอาทิตย์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B๕๐๗ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนบี คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตร
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจัก
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

1. ขอเชิญร่วม
20 มกร ๒๕๖๑

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูพินิตปริยัติกิจ
โทรติดต่.

บันทึกข้อความ

สำนักงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๓

วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระมหาสุเมธ สุนนฺโท,ดร.

เนื่องด้วย พระครูพนิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รัทสประจำตวันิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” ในวันอาทิตย์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B๕๐๗ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โขนบิ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

๒๖/๑/๒๕๖๑
พระครูพนิตปริยัติกิจ, ดร.
๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูพนิตปริยัติกิจ
โทรติดตอ .

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๖๔

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี่ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทรน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรียน ผู้อำนวยการส่วนป้องกันยาเสพติดในภาคประชาชน
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูพิณิตปรีชัตถิก ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๗ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาคติยาเสพติดในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้
มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง "รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์
ในการแก้ไขปัญหาคติยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒" ในวันอาทิตย์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ห้อง B๕๐๗ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนบี่ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอลำไทรน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่ง
ว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูพิณิตปรีชัตถิก
โทรศัพท์ต่อ .

ได้ส่งท่าน สนทนากลุ่ม

๕-๒-๒๗
๕ ม. ๖๗

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๖๕

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรียน อาจารย์ ดร.อำนาจ บัวศิริ
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูพิณิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๗ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้
มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์
ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” ในวันอาทิตย์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B๕๐๗ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนบิ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่ง
ว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

๒๗ มกราคม ๒๕๖๑
ที่ กทม., พระสงฆ์ ๑๕
Ch 25

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูพิณิตปริยัติกิจ
โทรติดต่.

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๖๕

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูพินิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รัทสประจําตัวนิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๗ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้
มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์
ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” ในวันอาทิตย์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B๕๐๗ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนบิ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่ง
ว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ผู้ประสานงาน: พระครูพินิตปริยัติกิจ
โทรศัพท์ต่อ .

ยินดีแจ้งข่าว

๒๘ มกราคม ๒๕๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๖๕

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรียน ดร. พิศมัย ทองเที่ยง
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูพิณิตปริยัติกิจ ฉายา วรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๗ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้
มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์
ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” ในวันอาทิตย์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B๕๐๗ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนบี คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตร
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่ง
ว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูพิณิตปริยัติกิจ
โทรติดต่.

พ.ศ. ๒๕๖๑
A ก.พ. ๒๕๖๑

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระครูพินิตปริยัติกิจ (สมบัติ วรรณโม)
- เกิด : วันพฤหัสบดี ที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๑
- สถานที่เกิด : จังหวัดบุรีรัมย์
- การศึกษา : ประถมศึกษา - โรงเรียนบ้านหนองโดนประสาธวิทย์
จังหวัดบุรีรัมย์
- : ประกาศนียบัตรหลักสูตรบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.)
- : พุทธศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รุ่น ๕๖ พ.ศ. ๒๕๕๓
- : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รุ่น ๒๒ พ.ศ. ๒๕๕๕
- : นักรธรรมชั้นเอก
- : เปรียญธรรม ๔ ประโยค
- อุปสมบท : วันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๑
- สังกัด : วัดเขาคุบะ ตำบลปากเพรียว อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี
- หน้าที่ : เจ้าอาวาสวัดเขาคุบะ จังหวัดสระบุรี
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดเขาคุบะ ตำบลปากเพรียว อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี
๑๘๐๐๐
- : โทร. ๐๓๖ - ๓๑๔๙๔๒